

Bank Polski

Raport Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za III kwartał 2016 roku

Data publikacji raportu:
7 listopada 2016 roku

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	okres od 01.01.2015 do 30.09.2015	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Wynik z tytułu odsetek	5 733 989	5 172 199	1 312 486	1 243 766
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 988 285	2 157 080	455 110	518 716
Wynik z działalności operacyjnej	2 943 034	2 649 841	673 648	637 211
Zysk brutto	2 967 772	2 673 943	679 311	643 007
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	2 281 138	2 153 085	522 143	517 755
Zysk netto przypadający na jednostkę dominującą	2 280 655	2 165 307	522 032	520 694
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,82	1,73	0,42	0,42
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,82	1,73	0,42	0,42
Dochody całkowite netto	2 053 829	1 961 952	470 113	471 793
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	5 434 178	5 094 020	1 243 861	1 224 966
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(5 387 001)	(4 103 251)	(1 233 062)	(986 714)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	722 767	(2 854 591)	165 438	(686 447)
Przepływy pieniężne netto	769 944	(1 863 822)	176 237	(448 196)

WYBRANE SKONSOLIDOWANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	stan na 30.09.2016	stan na 31.12.2015	stan na 30.09.2016	stan na 31.12.2015
Aktywa razem	275 607 790	266 939 919	63 916 463	62 639 897
Kapitał własny ogółem	32 318 742	30 264 913	7 495 070	7 101 939
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej	32 336 663	30 283 285	7 499 226	7 106 250
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000	289 889	293 324
Liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	25,85	24,21	6,00	5,68
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	25,85	24,21	6,00	5,68
Łączny współczynnik kapitałowy	16,00%	14,61%	16,00%	14,61%
Tier 1	27 026 249	24 608 318	6 267 683	5 774 567
Tier 2	2 492 265	2 483 126	577 984	582 688

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	okres od 01.01.2015 do 30.09.2015	okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Wynik z tytułu odsetek	5 468 783	5 020 812	1 251 781	1 207 361
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 800 917	1 963 020	412 222	472 050
Wynik z działalności operacyjnej	2 804 523	2 664 085	641 944	640 636
Zysk brutto	2 804 523	2 664 085	641 944	640 636
Zysk netto	2 170 657	2 164 428	496 854	520 483
Zysk na jedną akcję - podstawowy z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,74	1,73	0,40	0,42
Zysk na jedną akcję - rozwodniony z zysku za okres (w PLN/EUR)	1,74	1,73	0,40	0,42
Dochody całkowite netto	1 979 580	1 968 140	453 118	473 281
Przepływy pieniężne z działalności operacyjnej	7 486 954	4 173 121	1 713 732	1 003 516
Przepływy pieniężne z działalności inwestycyjnej	(5 363 960)	(4 204 617)	(1 227 788)	(1 011 090)
Przepływy pieniężne z działalności finansowej	(1 466 474)	(1 908 489)	(335 670)	(458 937)
Przepływy pieniężne netto	656 520	(1 939 985)	150 275	(466 511)

WYBRANE JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	stan na 30.09.2016	stan na 31.12.2015	stan na 30.09.2016	stan na 31.12.2015
Aktywa razem	268 462 867	262 380 030	62 259 478	61 569 877
Kapitał własny ogółem	32 197 467	30 217 887	7 466 945	7 090 904
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000	289 889	293 324
Liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	25,76	24,17	5,97	5,67
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgową na jedną akcję (w PLN/EUR)	25,76	24,17	5,97	5,67
Łączny współczynnik kapitałowy	17,03%	15,28%	17,03%	15,28%
Tier 1	27 210 368	24 820 848	6 310 382	5 824 439
Tier 2	2 430 572	2 428 511	563 676	569 872

Wybrane pozycje sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów:

- pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – kurs liczony, jako średnia kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego z dziewięciu miesięcy okresu zakończonego dnia 30 września 2016 roku: 1 EUR = 4,3688 PLN i dnia 30 września 2015 roku: 1 EUR = 4,1585 PLN,
- pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej – kurs średni NBP na dzień 30 września 2016 roku: 1 EUR = 4,3120 PLN, na dzień 31 grudnia 2015 roku: 1 EUR = 4,2615 PLN.

**KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ
PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU**

**Komentarz Zarządu
do wyników
Grupy Kapitałowej
PKO Banku Polskiego SA
za III kwartał 2016 roku**

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

SPIS TREŚCI

1.	Podsumowanie III kwartału 2016 roku.....	3
2.	Uwarunkowania zewnętrzne.....	5
3.	Wyniki finansowe III kwartału 2016 roku.....	13
3.1.	Komentarz do wyników finansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA	13
3.2.	Komentarz do wyników finansowych PKO Banku Polskiego SA	19
4.	Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA	21
4.1.	Działalność biznesowa PKO Banku Polskiego SA.....	21
4.1.1.	Segment detaliczny PKO Banku Polskiego SA.....	21
4.1.2.	Segment korporacyjny i inwestycyjny PKO Banku Polskiego SA	30
4.2.	Udziały w rynku kredytów i depozytów	33
4.3.	Działalność spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA	33
4.4.	Nagrody i wyróżnienia	36

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

1. Podsumowanie III kwartału 2016 roku

W III kwartale 2016 roku podobnie jak w poprzednich kwartałach 2016 roku sektor bankowy funkcjonował w warunkach historycznie niskich poziomów stóp procentowych oraz nowych obciążeń regulacyjnych, przy korzystnej sytuacji makroekonomicznej. Sytuację na rynku kredytowo-depozytowym w dalszym ciągu kształtowała korzystna sytuacja na rynku pracy. Poziom popytu krajowego wspierany był przez rządowy program „Rodzina 500+” oraz deflację, które zwiększały realną siłę nabywczą gospodarstw domowych.

W omawianym okresie Grupa Kapitałowa Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej (Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA albo Grupa Kapitałowa Banku albo Grupa Kapitałowa) kontynuowała zrównoważony rozwój, skupiony na podnoszeniu jakości obsługi klienta poprzez zwiększenie innowacyjności oferowanych produktów i kanałów dystrybucji.

W III kwartale 2016 roku Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna (PKO Bank Polski SA albo Bank) wprowadził specjalną ofertę dla posiadaczy Karty Dużej Rodziny, w ramach której obniżono prowizję za udzielenie kredytu mieszkaniowego Własny Kąt Hipoteczny o 50%.

Grupa Kapitałowa systematycznie rozwija elektroniczne kanały bankowości. W III kwartale 2016 roku Bank udostępnił unowocześnioną wersję serwisu informacyjnego, która zapewnia wygodniejszy dla klienta kontakt z Bankiem i szybszy dostęp do usług bankowych. Bank wprowadził też dodatkowe zabezpieczenie logowania w postaci obrazka bezpieczeństwa, które zapewnia klientom wyższy poziom bezpieczeństwa przy korzystaniu z usług bankowości elektronicznej.

Rozwój oferty produktowej wsparty został wdrożeniem Nowego Rytmu Sprzedaży - innowacyjnego programu sprzedażowego, zapewniającego większy zakres wiedzy o klientach i umożliwiającego przedstawienie klientowi najbardziej dopasowanej do jego potrzeb oferty, przy jednoczesnym uproszczeniu procesów i formalności sprzedażowych. Program został wsparty zintegrowanym systemem motywacyjnym dla doradców w sieci oddziałów.

W III kwartale 2016 roku Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna został strategicznym partnerem Grupy Polskiego Funduszu Rozwoju (PFR) w zakresie udostępniania oferty wsparcia dla eksportu. Operacyjne zarządzanie produktami finansowymi i doradczymi będzie sprawował PFR. Wartość wsparcia oferowanego przez PFR w ramach Programu Ekspansji Międzynarodowej Polskich Przedsiębiorstw może wynieść łącznie nawet 60 mld PLN.

W sierpniu 2016 roku Bank zawarł aneks do umowy portfelowej linii gwarancyjnej z Funduszu Gwarancyjnego Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG), dzięki czemu Bank uzyskał możliwość objęcia gwarancjami, oprócz kredytów obrotowych nieodnawialnych i kredytów inwestycyjnych, również kredyty w rachunku bieżącym BIZNES PARTNER i kredyty obrotowe odnawialne.

Potwierdzeniem najwyższych standardów procesów zakupowych oraz wiarygodności biznesowej było otrzymanie przez PKO Bank Polski SA międzynarodowego certyfikatu Chartered Institute of Procurement and Supply (CIPS). Bank jest pierwszym podmiotem sektora finansowego i trzecim w Polsce wyróżnionym w ten sposób.

Działania podejmowane przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA w 2016 roku, pomimo rekordowo niskich stóp procentowych oraz istotnych zmian regulacyjnych, pozwoliły na osiągnięcie wysokich wyników finansowych oraz umocnienie pozycji wśród największych instytucji finansowych w Polsce.

W III kwartale 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. wraz ze swoimi spółkami zależnymi zrealizowała dwie transakcje sprzedaży składników majątku. Z tego tytułu w wynikach finansowych Grupy Kapitałowej rozpoznane zostały w pozycji pozostałe przychody i koszty operacyjne netto dodatkowe przychody w wartości około 100 mln PLN.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

	3 kwartały 2016	3 kwartały 2015	Zmiana r/r
Zysk netto	2 280,7 mln PLN	2 165,3 mln PLN	5,3% (r/r)
Wynik na działalności biznesowej*	8 873,8 mln PLN	7 873,4 mln PLN	12,7% (r/r)
Wynik odsetkowy	5 734,0 mln PLN	5 172,2 mln PLN	10,9% (r/r)
Wynik z prowizji	1 988,3 mln PLN	2 157,1 mln PLN	-7,8% (r/r)
Koszty administracyjne	(4 134,4) mln PLN	(4 112,6) mln PLN	0,5% (r/r)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(594,7) mln PLN	- mln PLN	x
Wynik z tytułu odpisów	(1 201,5) mln PLN	(1 111,0) mln PLN	8,2% (r/r)
Suma bilansowa	275,6 mld PLN	254,9 mld PLN	8,1% (r/r)
Kapitały własne	32,3 mld PLN	29,6 mld PLN	9,3% (r/r)
ROA netto	1,0 %	1,1 %	-0,1 p.p.
ROE netto	8,8 %	10,2 %	-1,4 p.p.
C/I	57,0 %	52,2 %	4,8 p.p.
C/I po wyłączeniu podatku bankowego	51,9 %	52,2 %	-0,3 p.p.
Marża odsetkowa	3,2 %	3,1 %	0,1 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	6,2 %	6,9 %	-0,7 p.p.
Koszt ryzyka	-0,7 %	-0,8 %	0,1 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy	16,0 %	14,5 %	1,5 p.p.

* Wynik na działalności biznesowej rozumiany jako wynik z działalności operacyjnej bez uwzględnienia ogólnych kosztów administracyjnych, podatku od niektórych instytucji finansowych oraz wyniku z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Wypracowany w 3 kwartałach 2016 roku zysk netto Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej wyniósł 2 280,7 mln PLN, co oznacza wzrost o 115,3 mln PLN w relacji do wyniku roku poprzedniego. Osiągnięty poziom zysku netto był determinowany przez:

- wynik na działalności biznesowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, który osiągnął poziom 8 873,8 mln PLN (+12,7% r/r), głównie w efekcie:
 - wzrostu wyniku odsetkowego o 561,8 mln PLN r/r, zrealizowanego dzięki istotnej obniżce kosztu finansowania oraz wzrostowi przychodów od aktywów,
 - wzrostu wyniku z tyt. operacji finansowych o 432,3 mln PLN, związanego głównie z rozliczeniem w czerwcu 2016 roku transakcji przejęcia spółki Visa Europe Limited przez spółkę Visa Inc.,
 - wzrostu wyniku z tyt. pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych o 84 mln PLN, w tym głównie jako efekt dwóch transakcji sprzedaży składników majątku Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółek zależnych (ok. 100 mln PLN),
 - przy niższym wyniku prowizyjnym (spadek o 168,8 mln PLN r/r), m.in. z tytułu operacji na papierach wartościowych i obsługi rachunków bankowych oraz wyniku z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek,
- wprowadzenie od lutego 2016 roku podatku od niektórych instytucji finansowych (podatek bankowy), co przełożyło się na dodatkowe obciążenie wyniku w wysokości 594,7 mln PLN.

W efekcie działań podejmowanych w 3 kwartałach 2016 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA:

- zwiększyła sumę aktywów o 8,7 mld PLN do poziomu 276 mld PLN,
- zachowała wiodący udział w rynku kredytów i depozytów na poziomie odpowiednio 17,6% i 17,3%,
- zajmowała pierwszą pozycję na rynku sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla osób prywatnych¹ posiadając po sierpniu 2016 roku 31,4% udział,
- była największym kredytodawcą dla małych i średnich przedsiębiorstw kredytów z gwarancjami de minimis z 22,6% udziałem w rynku²,
- rozszerzyła ofertę produktów ubezpieczeniowo-inwestycyjnych i majątkowych ubezpieczeń dla klientów, m.in. dzięki rozpoczęciu w styczniu 2016 roku działalności operacyjnej przez spółkę PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA,

¹ Dane: Związek Banków Polskich.

² Zgodnie z danymi przekazanymi przez Centrum Poręczeń i Gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

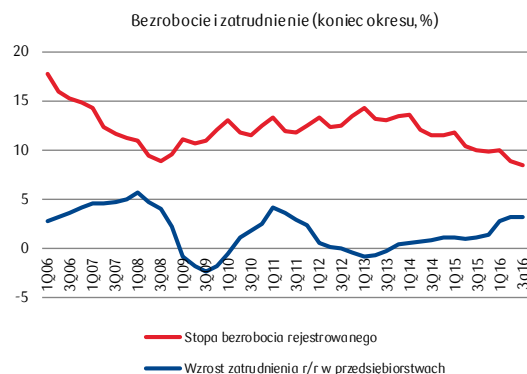
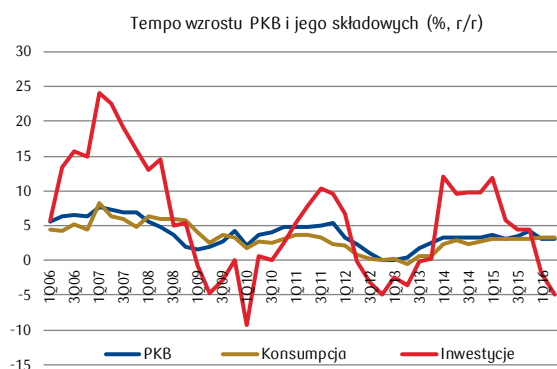
- zwiększyła liczbę obsługiwanych rachunków klientów indywidualnych o 159 tys., umacniając pozycję lidera w tym zakresie,
- umocniła pozycję kapitałową dzięki akumulacji zysku wpracowanego w 2015 roku oraz zaliczeniu za zgodą KNF do kapitału Tier 1 zysku netto Banku osiągniętego w okresie od 1 stycznia 2016 roku do 30 czerwca 2016 roku, co miało wpływ na wzrost łącznego współczynnika kapitałowego o 1,4 p.p. w stosunku do końca 2015 roku do poziomu 16,0%.

2. Uwarunkowania zewnętrzne

Otoczenie makroekonomiczne

Czynniki makroekonomiczne kształtujące gospodarkę krajową w III kwartale 2016 roku:

- **Stabilizacja wzrostu gospodarczego.** Na podstawie miesięcznych wskaźników aktywności gospodarczej za lipiec-sierpień można szacować, że wzrost PKB w III kwartale 2016 roku utrzymał się w pobliżu wyniku z II kwartału (3,1% r/r). W strukturze wzrostu PKB wiodącą rolę nadal odgrywała konsumpcja prywatna, stymulowana przez ożywienie na rynku pracy i wpływ programu „Rodzina 500 Plus”. Spadek inwestycji najprawdopodobniej pogłębił się, głównie wskutek bardzo niskiej aktywności inwestycyjnej samorządów.
- **Kontynuacja poprawy sytuacji na rynku pracy.** Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec września obniżyła się do 8,4% (wstępne dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej), osiągając najniższy poziom od maja 1991 roku. Roczne tempo wzrostu wynagrodzeń w sektorze przedsiębiorstw przyspieszyło do średnio 4,7% w lipcu-sierpniu 2016 roku wobec 4,0% w I połowie 2016 roku, natomiast tempo wzrostu emerytur i rent pracowniczych lekko wyhamowało w lipcu-sierpniu 2016 roku do średnio 1,4% r/r wobec 2,2% w I półroczu 2016 roku.
- **Zmniejszenie skali deflacji.** Inflacja CPI wyniosła we wrześniu 2016 roku -0,5% r/r wobec -0,8% r/r w czerwcu, przy spadku inflacji bazowej (-0,4% r/r we wrześniu vs -0,2% r/r w czerwcu) na skutek obniżek cen leków (nowe listy leków refundowanych i wprowadzenie darmowych leków dla seniorów) oraz podręczników szkolnych. Do wzrostu inflacji przyczyniło się w szczególności wyhamowanie spadku cen paliw (efekty niskiej bazy) z -9% r/r w czerwcu do -2,5% r/r we wrześniu. Dynamika cen żywności i napojów alkoholowych spadła do 0,4% r/r we wrześniu z 0,9% r/r w czerwcu.
- **Stabilizacja polityki pieniężnej.** Rada Polityki Pieniężnej pozostawiła stopy procentowe na niezmiennym poziomie, kontynuując konserwatywne, neutralne nastawienie w polityce pieniężnej. Wypowiedzi członków RPP wygaszały oczekiwania na wznowienie obniżek stóp procentowych NBP, pomimo słabych odczytów z gospodarki realnej w lipcu. Wynik referendum w Wielkiej Brytanii w sprawie opuszczenia Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię (Brexitu) i zwycięstwo zwolenników Brexitu oraz bardziej spłaszczona niż wcześniej zakładano ścieżka wzrostu PKB przemawiają na rzecz wydłużenia okresu stabilizacji stóp procentowych NBP.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Sytuacja na rynku finansowym

Rynek akcji

III kwartał na globalnych rynkach akcji okazał się korzystny dla inwestorów. Początek okresu przebiegał pod znakiem spadków, które były pokłosiem zaskakującego wyniku referendum w Wielkiej Brytanii, w którym obywatele wypowiedzieli się za opuszczeniem Unii Europejskiej. Rynki finansowe szybko wróciły do normy dzięki działaniom banków centralnych i tonującym wypowiedziom polityków. Po kilku dniach indeksy rozpoczęły silny ruch w górę, który trwał do około połowy sierpnia, następnie przechodząc w trend boczny. We wrześniu ponownie nasiliły się obawy o stan gospodarki światowej oraz skutki spodziewanej podwyżki stóp procentowych w USA. Na warszawskiej giełdzie w III kwartale panowała podobna koniunktura jak na większości światowych parkietów. Indeks WIG przyniósł inwestorom 5%-owy zysk. Zanotował krótkotrwały spadek na początku lipca, następnie znaczący wzrost do połowy sierpnia i stabilizację w drugiej części kwartału. Oprócz czynników globalnych, wpływ na kursy polskich spółek, w szczególności dużych, miały decyzje i zapowiedzi decyzji o charakterze właścicielskim, podatkowym i regulacyjnym.

Rynek walutowy

III kwartał 2016 roku cechowała duża zmienność zarówno na rynku EUR/USD jak i EUR/PLN. EUR/USD oscylował pomiędzy 1,14 a 1,09, a EUR/PLN pomiędzy 4,25 a 4,46. Eurodolar rozpoczął III kwartał 2016 roku na relatywnie niskich poziomach (1,11) w stosunku do poziomów jeszcze sprzed referendum dotyczącego Brexitu, jakie odbyło się 23 czerwca w Wielkiej Brytanii. Utrzymał się na nich aż do lipcowego spotkania Fedu, na którym doszło do wyraźnego złagodzenia stanowiska odnośnie perspektyw podwyższania stóp procentowych w USA. Rezultatem tego był stopniowy wzrost kursu eurodolara do 1,14 w połowie sierpnia. Oczekiwania na szybkie podwyżki stóp procentowych w USA ponownie ożyły po Sympozjum w Jackson Hole (26 sierpnia) dzięki umiarkowanej optymistycznemu wydźwiękowi wystąpień J. Yellen i S. Fishera, w efekcie których EUR/USD ponownie zniżył się w okolice 1,11. Brak zmian polityki pieniężnej USA na wrześniowym posiedzeniu Fedu, pomimo podkreślenia woli podwyższenia stóp jeszcze przed końcem 2016 roku, nie przekonało rynków do zwiększonych zakupów dolara kosztem euro, przez co kurs EUR/USD zakończył III kwartał na poziomie 1,12. Eurozłoty rozpoczął III kwartał na poziomie 4,38 i już po kilku dniach osiągnął poziom bliski 4,46. Wysoki kurs EUR/PLN w początkowych tygodniach kwartału był rezultatem obaw rynków o następstwa Brexitu dla równowagi globalnych rynków finansowych. Czynnikiem, który radykalnie zmienił obraz sytuacji na korzyść złotego było ogłoszenie nowego prezydenckiego projektu ustawy frankowej, który zakłada umiarkowane (w stosunku do pierwotnych zapowiedzi) obciążenie sektora finansowego. Nastąpiło wyraźne umocnienie kursu złotego wobec euro do 4,25 w połowie sierpnia. We wrześniu kurs EUR/PLN jeszcze przejściowo wzrósł w okolice 4,40 na fali obaw związanych z możliwością obniżania ratingu kredytowego Polski przez agencję Moody's, jednak brak decyzji o uaktualnieniu ratingu oraz utrzymanie stóp procentowych w USA na dotychczasowym poziomie pozwoliły kursowi EUR/PLN zakończyć kwartał na poziomie 4,29.

Rynek stopy procentowej

W III kwartale 2016 roku zanikły oczekiwania rynkowe na obniżkę stóp procentowych w Polsce, które wcześniej zakładały możliwość obniżenia stawki referencyjnej o 25 pb. Krzywa FRA znalazła się w pobliżu stawki WIBOR 3M, która to utrzymała się przez cały kwartał na stabilnym poziomie 1,71%. Pierwsza połowa kwartału przyniosła dużą zmienność na rynku stopy procentowej, co było spowodowane referendum w Wielkiej Brytanii. Presja na złagodzenie polityki monetarnej przez Bank Anglii, który zdecydował się na obniżenie stóp procentowych oraz rozszerzenie programu skupu aktywów, doprowadziła do spadku rentowności i wzrostu popytu na aktywa bardziej ryzykowne przez inwestorów poszukujących wyższych stóp zwrotu. Jednak pogarszające się nastroje inwestycyjne wobec krajów EM, trudna sytuacja europejskiego sektora bankowego oraz rosnąca presja na podwyżkę stóp procentowych przez amerykański Fed przed końcem roku przyczyniły się do wzrostu rentowności obligacji. W analizowanym okresie na polskim rynku obligacji skarbowych doszło

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

do wzrostu rentowności: w sektorze 2-letnim o 11 pb. do 1,77%, 5-letnim o 12 pb. do 2,35% i 10-letnim o 2 pb. do 2,92%. Wyceny papierów o krótszym terminie do wykupu znalazły się pod presją, gdyż retoryka członków RPP sugeruje utrzymanie stóp procentowych na niezmiennym poziomie przez dłuższy czas. Natomiast papiery o dłuższym terminie były wspierane przez łagodną politykę monetarną na świecie, ale negatywnie na ich notowania wpływała silna podaż papierów skarbowych na rynku pierwotnym, a także spadająca skala deflacji oraz rosnące ceny surowców.

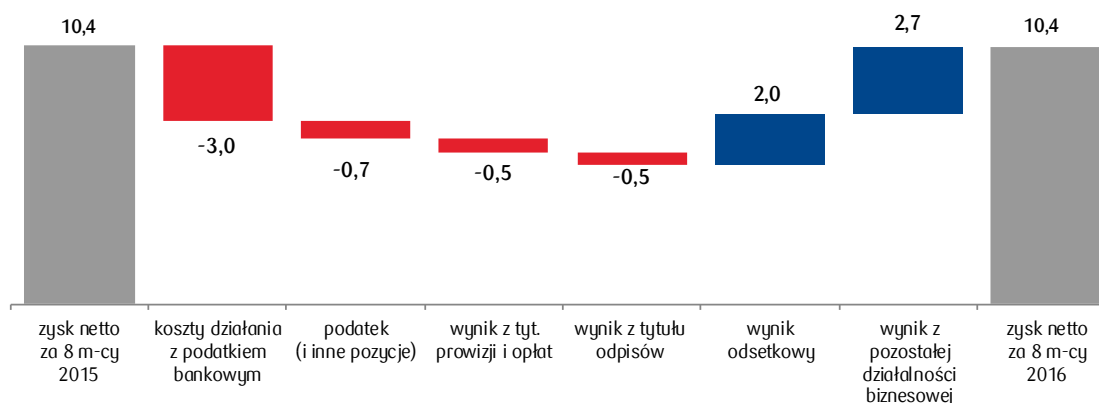
Sytuacja polskiego sektora bankowego

Wynik finansowy

W warunkach stabilnego wzrostu gospodarczego, dobrej sytuacji na rynku pracy i dobrej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, sektor bankowy w okresie styczeń-sierpień 2016 roku wypracował zysk netto w wysokości 10,4 mld PLN - tyle samo ile w analogicznym okresie 2015 roku. Na poziom zysku netto wypracowanego przez sektor w ciągu 8 miesięcy 2016 roku miały wpływ przede wszystkim:

- przychody z tytułu rozliczenia transakcji przejęcia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc. (2,5 mld PLN brutto w sektorze bankowym),
- wprowadzony od lutego 2016 roku podatek od niektórych instytucji finansowych (podatek bankowy),
- poprawa wyniku odsetkowego, zarówno na skutek stopniowego wzrostu przychodów odsetkowych, jak i zmniejszenia kosztów odsetkowych,
- kontynuacja spadku wyniku prowizyjnego - utrzymanie negatywnego wpływu słabej sytuacji na rynku kapitałowym oraz oddziaływania zmian w otoczeniu regulacyjnym (w tym ograniczeń wynikających z rekomendacji U),
- pogorszenie wyniku z odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości³.

Wykres 1. Zmiana zysku netto sektora bankowego (mld PLN)

Źródło: KNF, obliczenia PKO Bank Polski SA

Na koniec sierpnia 2016 roku sytuacja sektora bankowego pozostawała stabilna. Jednak w otoczeniu banków utrzymuje się szereg źródeł ryzyka, w tym ryzyko o charakterze regulacyjnym związane z walutowymi kredytami mieszkaniowymi.

Wolumeny biznesowe i suma bilansowa

Mimo utrzymującej się dobrej sytuacji gospodarczej, na koniec sierpnia 2016 roku sektor bankowy odnotował umiarkowany wzrost skali działania. Suma bilansowa sektora wzrosła do 1 658 mld PLN (+4,4% r/r). W strukturze aktywów nadal widoczne były zmiany związane z wprowadzonym podatkiem bankowym, tj. niższy poziom transakcji

³ Tempo pogorszenia wyniku z tytułu odpisów w okresie styczeń-sierpień wyniosło +11,4% r/r, przy czym tempo pogorszenia wyniku z tytułu odpisów na portfel kredytów i pożyczek było istotnie niższe (wyniosło +0,3% r/r). Na tę sytuację oddziaływało przeszacowanie do wartości godziwej aktywów z działalności zaniechanej w jednym z banków komercyjnych w marcu 2016 roku (dodatkowy odpis ok. 0,3 mld PLN został ujęty w kategorii odpisów na aktywa niefinansowe).

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

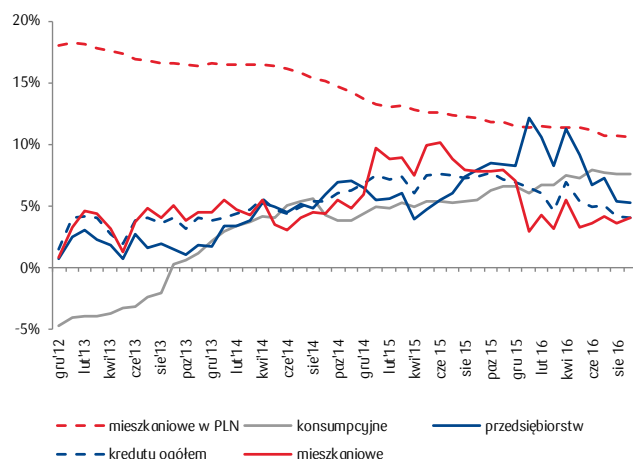
repo oraz wyższy udział papierów skarbowych (ok. 15% aktywów w porównaniu do ok. 12% przed wprowadzeniem podatku bankowego).

Na koniec września 2016 roku wartość kredytów sektora bankowego wzrosła do 1 113 mld PLN. Sytuacja na rynku kredytowym była rezultatem pogłębianego w kolejnych miesiącach 2016 roku hamowania tempa wzrostu kredytów ogółem do 4,0% r/r na koniec września wobec 7,0% na koniec 2015 roku, na co miały wpływ m.in. zmiany kursowe. Na sytuację na rynku kredytów oddziaływało:

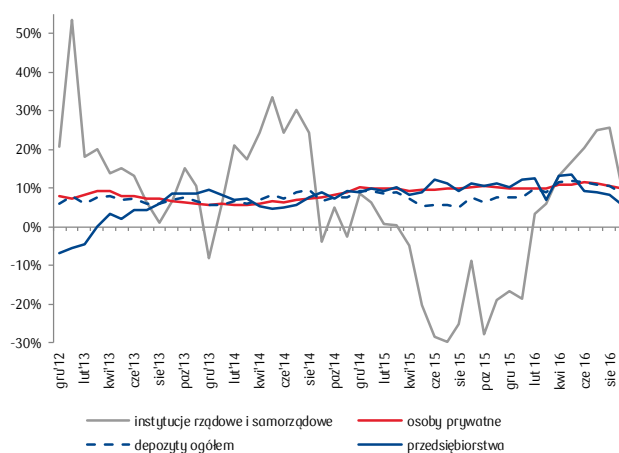
- kontynuowane wyraźne wyhamowanie tempa wzrostu r/r kredytów mieszkaniowych osób prywatnych (+3,6% wobec 7,1% na koniec 2015 roku; po skorygowaniu o zmiany kursowe odnotowano względną stabilizację),
- kontynuowane wyhamowanie tempa wzrostu r/r kredytów przedsiębiorstw (do 5,3% wobec 8,3% na koniec 2015 roku),
- przyspieszenie tempa wzrostu r/r kredytów konsumpcyjnych (do 7,5% wobec 6,6% na koniec 2015 roku).

Kredyty konsumpcyjne stanowiły jedną z najszybciej rozwijających się kategorii kredytów (banki w warunkach niskich stóp procentowych koncentrują się na bardziej dochodowych i jednocześnie generujących relatywnie niskie wymogi kapitałowe produktach).

Wykres 2. Tempo zmiany kredytów w sektorze bankowym (r/r)

Wykres 3. Tempo zmiany depozytów w sektorze bankowym (r/r)

Na koniec września 2016 roku wolumen depozytów wzrósł do 1 116 mld PLN, a jego tempo wzrostu wyniosło 8,8% r/r wobec 7,5% na koniec 2015 roku, głównie jako efekt:

- utrzymującego się wysokiego tempa wzrostu r/r depozytów osób prywatnych (10,1% r/r na koniec września wobec 9,8% na koniec 2015 roku),
- kontynuowanego wyhamowania tempa wzrostu r/r depozytów przedsiębiorstw (5,8% r/r wobec 10,5% r/r na koniec 2015 roku) oraz
- wzrostu depozytów sektora budżetowego (9,6% r/r wobec spadku o 16,6% r/r na koniec 2015 roku).

W okresie kwiecień-sierpień 2016 roku roczne tempo wzrostu depozytów ogółem kształtowało się na poziomie powyżej 10%, jednak na koniec września na skutek m.in. zmniejszenia rocznego tempa wzrostu depozytów sektora budżetowego oraz przedsiębiorstw, tempo wzrostu depozytów ogółem ukształtowało się na poziomie poniżej 10% r/r. W warunkach silniejszego wzrostu depozytów niż kredytów w sektorze bankowym, wskaźnik Kredyty/Depozyty zmniejszył się do 99,7% na koniec września 2016 roku wobec 103,0% na koniec grudnia 2015 roku.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Sytuacja polskiego sektora pozabankowego

Rynek funduszy inwestycyjnych

W 3 kwartałach 2016 roku rynek krajowych funduszy inwestycyjnych kontynuował trend wzrostowy. Aktywa w zarządzaniu towarzystw funduszy inwestycyjnych wzrosły o 5,4% do 265,8 mld PLN. Zrealizowany wzrost był jednak dwukrotnie słabszy niż w analogicznym okresie 2015 roku (+10,9%). Rozwój rynku funduszy inwestycyjnych w 2016 roku był głównie rezultatem dodatniego salda wpłat i umorzeń (+8,8 mld PLN). Napływ środków netto był ponad dwukrotnie niższy niż w porównywalnym okresie 2015 roku. Na wartość aktywów funduszy inwestycyjnych pozytywnie wpłynął dodatni wynik zarządzania (+3,4 mld PLN). Na sytuację na rynku funduszy inwestycyjnych oddziaływał utrzymujący się niewielki apetyt na ryzyko ze strony inwestorów, realizowany w warunkach ciągle dość słabej koniunktury na rynku akcji na GPW w Warszawie. W okresie 3 kwartałów 2016 roku indeks WIG wzrósł o +1,3% wobec spadku w porównywalnym okresie 2015 roku o (-)3,1%. Na sytuację na rynku funduszy inwestycyjnych oddziaływała także utrzymująca się zmienność na rynku długu. W III kwartale 2016 roku rozwój rynku funduszy inwestycyjnych pozostawał pod wpływem istotnie zwiększonego wzrostu popytu na jednostki funduszy ze strony osób fizycznych. Napływ środków netto tego segmentu klientów wyniósł 3,7 mld PLN i był najwyższy od I kwartału 2015 roku.

Większość głównych segmentów rynku funduszy detalicznych powiązanych z rynkiem polskich akcji w okresie pierwszych 3 kwartałów 2016 roku realizowało ujemne stopy zwrotu 12M. Jednocześnie w samym III kwartale 2016 roku została odnotowana zauważalna poprawa w tym zakresie, a osiągnięte przez fundusze inwestycyjne stopy zwrotu 12M na koniec III kwartału 2016 roku uplasowały się na najwyższym odnotowanym w 2016 roku poziomie. Na koniec września 2016 roku dodatnie stopy zwrotu 12M realizowały fundusze polskich papierów dłużnych, fundusze gotówkowe i pieniężne oraz mieszane polskie stabilnego wzrostu, przy czym jedynie fundusze polskich papierów dłużnych odnotowały stopy zwrotu 12M powyżej średniego oprocentowania depozytów gospodarstw domowych. Dominującą pozycję w strukturze aktywów funduszy inwestycyjnych w 2016 roku nieznacznie umocnili inwestorzy instytucjonalni, mimo relatywnie silnego napływu nowych środków osób fizycznych odnotowanego w III kwartale 2016 roku. Udział aktywów osób fizycznych spadł na koniec września 2016 roku do 48,3% wobec 48,5% na koniec 2015 roku.

Rynek otwartych funduszy emerytalnych

W okresie 3 kwartałów 2016 roku aktywa Otwartych Funduszy Emerytalnych (OFE) wzrosły o 1,7% (2,3 mld PLN) do 142,8 mld PLN, wobec spadku o 2,5% (-3,7 mld PLN) w analogicznym okresie 2015 roku. Rynek OFE pozostawał pod wpływem poprawy sytuacji na rynku pracy, zmian regulacyjnych i słabej koniunktury na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie (indeks WIG spadł o 5,5% r/r; w okresie 3 kwartałów 2016 roku wzrósł o 1,3% - głównie za sprawą spółek z mWIG40, czyli spółek o średniej kapitalizacji). W strukturze aktywów OFE nadal pozycję dominującą stanowiły polskie akcje. W okresie 3 kwartałów 2016 roku kontynuowany był spadek liczby uczestników OFE (o 75 tys. do 16,5 mln członków).

Rynek leasingowy

W okresie 3 kwartałów 2016 roku rynek leasingu kontynuował dynamiczny rozwój. Zgodnie z danymi Związku Polskiego Leasingu wartość aktywów sfinansowanych przez firmy leasingowe wzrosła o 17,1% r/r osiągając poziom 42,0 mld PLN (wobec wzrostu o 15,7% w analogicznym okresie 2015 roku). Rozwój rynku leasingu był wspierany dobrą koniunkturą gospodarczą w Polsce, pomimo przejściowego wyhamowania tempa wzrostu PKB. Największy pozytywny wpływ na rozwój rynku leasingu miał leasing pojazdów, w tym pojazdów lekkich i transportu ciężkiego. Wartość sfinansowanych aktywów w tym segmencie wyniosła 29,4 mld PLN (+32,3% r/r), co stanowiło 70% łącznego finansowania udzielonego przez firmy leasingowe. Rynek leasingu odnotował regres w segmencie maszyn i urządzeń (-6,3% r/r) przy wartości wyleasingowanych aktywów na poziomie 10,7 mld PLN. W tym segmencie najsilniej zmniejszyło się finansowanie sprzętu rolniczego (-25,7% r/r). Na spadek

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

finansowania maszyn i urządzeń, pomimo dobrej, stabilnej sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw, relatywnie wysokiego stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych oraz relatywnie wysokiej dostępności kredytów, miało wpływ m.in. zakończenie finansowania z funduszy Unii Europejskiej z perspektywy finansowej 2007-2013 przy jednoczesnej słabej absorpcji funduszy z perspektywy 2014-2020. W analizowanym okresie nastąpił silny spadek finansowania nieruchomości do 488,7 mln PLN (-55,2% r/r).

Rynek faktoringu

W okresie 3 kwartałów 2016 roku dynamicznie rozwijał się rynek faktoringu. Potwierdzają to dane firm faktoringowych raportujących do Polskiego Związku Faktorów. Ich obroty osiągnęły poziom 112,7 mld PLN, co przełożyło się na przyspieszenie tempa wzrostu do 19,8% r/r wobec 17,6% r/r na koniec 2015 roku. Rosnące zainteresowanie usługami firm faktoringowych odzwierciedla również wzrost liczby obsługiwanych klientów (7,3 tys. klientów) oraz faktur (5,2 mln sztuk).

W okresie 3 kwartałów 2016 roku motorem wzrostu rynku faktoringu był silnie rozwijający się faktoring pełny krajowy (wzrost obrotów o 30% r/r do 47,2 mld PLN). Mimo umiarkowanego wzrostu eksportu, dynamicznie rozwijał się faktoring eksportowy (wzrost obrotów o ok. 20% r/r do 24,3 mld PLN). Nadal udział faktoringu importowego był marginalny i wyniósł 1,2% wobec 1,4% w analogicznym okresie ubiegłego roku.

Rynek ubezpieczeń

W I półroczu 2016 roku wartość aktywów zakładów ubezpieczeń kontynuowała wyhamowanie, wzrastając do 181,4 mld PLN (+0,7% wobec stanu na koniec 2015 roku). Wzrost aktywów był efektem wzrostu aktywów w segmencie pozostałych ubezpieczeń osobowych i majątkowych (+2,6%) oraz spadku aktywów w segmencie ubezpieczeń na życie (-0,7%).

W I półroczu 2016 roku wyniki finansowe sektora ubezpieczeń kontynuowały trend spadkowy. Zysk netto zmniejszył się o 35,1% r/r osiągając poziom 2,3 mld PLN, na co miał wpływ wyraźny spadek wyniku technicznego (-17,7% r/r), lekki spadek wyniku z działalności lokacyjnej (-2,7% r/r). Sektor ubezpieczeń odnotował spadek wartości składki przypisanej brutto (-17,8% r/r), któremu towarzyszył spadek wartości wypłaconych odszkodowań (-2,2%). Kontynuowany był spadek kosztów działalności ubezpieczeniowej (-5,8% r/r).

Na wyniki sektora ubezpieczeń miały wpływ obciążenia związane z kosztami z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych obowiązującego od lutego 2016 roku. Wg szacunków Polskiej Izby Ubezpieczeń koszty z tego tytułu poniesione w I półroczu 2016 roku przez towarzystwa ubezpieczeń wyniosły ok. 0,27 mld PLN.

Rynek ukraiński

Sytuacja gospodarcza

Dynamika PKB w II kwartale 2016 roku przyspieszyła do 1,4% r/r vs 0,1% r/r w I kwartale 2016 roku (vs -9,9% r/r w całym 2015 roku). Dane dotyczące produkcji przemysłowej (przeciętny wzrost o 1,6% r/r w okresie lipiec-sierpień 2016 roku) i sprzedaży detalicznej (+4,9% r/r w analogicznym okresie) wskazują na kontynuację umiarkowanego ożywienia gospodarczego w III kwartale 2016 roku. W całym roku dynamika PKB może kształtować się na poziomie nieznacznie powyżej 1,0% r/r.

Po dużym spadku w II kwartale 2016 roku inflacja CPI ustabilizowała się w III kwartale 2016 roku na poziomie 8,1% r/r (vs 8,1% r/r w II kwartale 2016 roku). Stabilizacja inflacji na niższym poziomie wspiera wzrost realnej dynamiki płac (14,6% r/r przeciętnie w III kwartale 2016 roku vs 10,5% r/r w II kwartale 2016 roku). Kurs walutowy osłabił się do 25,94 UAH/USD na koniec września z 24,83 UAH/USD na koniec czerwca 2016 roku, przy czym lokalne maksimum osiągnął 6 września 2016 roku (26,85 UAH/USD). Stabilizacja inflacji skłoniła Narodowy Bank Ukrainy (NBU) do dwukrotnego obniżenia stopy depozytowej: 29 lipca 2016 roku z 16,5% do 15,5% oraz 16 września 2016 roku do 15,0%.

Dług publiczny (wraz z gwarancjami rządowymi) wzrósł z 78,2% PKB w czerwcu 2016 roku do 80,1% PKB w sierpniu 2016 roku (vs 79,4% PKB w grudniu 2015 roku). Kontynuowany był spadek skali jego finansowania przez bank

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

centralny (mierzony udziałem NBU w strukturze posiadaczy papierów skarbowych) do 66,4% na koniec września 2016 roku z 68,9% na koniec czerwca 2016 roku, do czego przyczynia się wzrost portfela długu publicznego w bilansach banków komercyjnych.

Sektor bankowy

Zgodnie z danymi NBU liczba banków prowadzących działalność operacyjną na Ukrainie spadła w sierpniu 2016 roku do 100 (wobec 117 w grudniu 2015 roku). Udział kapitału zagranicznego wyniósł w sierpniu 2016 roku 53,3% wobec 43,3% na koniec 2015 roku.

Wartość aktywów ogółem w ukraińskim systemie bankowym wzrosła w III kwartale 2016 roku do ok. 1,28 bln UAH z 1,26 bln UAH w czerwcu 2016 roku. Kapitały własne wzrosły do 151,4 ze 103,7 mld UAH w grudniu 2015 roku (i 142,3 mld UAH na koniec czerwca 2016 roku). Na koniec sierpnia 2016 roku kapitały stanowiły 11,8% sumy bilansowej wobec 8,3% na koniec grudnia 2015 roku i 11,3% w czerwcu 2016 roku.

W sierpniu 2016 roku wolumen kredytów wzrósł do 985,7 mld UAH z 962,1 mld UAH w czerwcu 2016 roku i 981,6 mld UAH w grudniu 2015 roku. Między czerwcem i sierpniem 2016 roku nieznacznie spadł wolumen kredytów walutowych do poziomu 534,1 mld UAH wobec 535,2 mld UAH na koniec czerwca 2016 roku. W omawianym okresie wzrosły kredyty dla przedsiębiorstw do poziomu 807,6 mld UAH w porównaniu z 779,4 mld UAH na koniec czerwca 2016 roku. Kredyty dla gospodarstw domowych nieznacznie spadły i osiągnęły 164,1 mld UAH wobec 165,6 mld UAH na koniec czerwca 2016 roku.

O 13,6 mld UAH (do 820,4 mld UAH) wzrosła w omawianym okresie wartość depozytów banków. Depozyty walutowe wzrosły w tym czasie o 18,7 mld UAH (do 399,9 mld UAH). Depozyty przedsiębiorstw wzrosły o 3,7 mld UAH do 298,3 mld UAH, a gospodarstw domowych o 4,5 mld UAH do 427 mld UAH. Współczynnik Kredyty/Depozyty wzrósł do 123,6% wobec 134,2% w grudniu 2015 roku.

W porównaniu do końca 2015 roku wzrósł współczynnik nieobsługiwanych kredytów (25,8% na koniec sierpnia 2016 roku wobec 22,1% w grudniu 2015 roku). W tym samym okresie poprawiły się wskaźniki ROA (-0,78% wobec -5,46% na koniec 2015 roku) oraz ROE (-7,48% wobec -51,91% w grudniu 2015 roku).

Czynniki regulacyjne

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz całego sektora finansowego w III kwartale 2016 roku miały wpływ rozwiązania prawne i regulacyjne, w tym:

	Opis regulacji	Wpływ na wyniki Grupy Kapitałowej Banku i całego sektora finansowego
Podatek od niektórych instytucji finansowych (podatek bankowy)	ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz.U. 2016, poz.68) zobowiązująca banki, zakłady ubezpieczeń i inne podmioty rynku finansowego do uiszczania od 1 lutego 2016 roku podatku od skorygowanych aktywów.	wyniki finansowe, rentowność banków komercyjnych, banków hipotecznych i zakładów ubezpieczeń
Obciążenia na rzecz systemu gwarantowania depozytów	- uchwały nr 25 i 26 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) z 25 listopada 2015 roku określające na 2016 rok obciążenia banków na rzecz systemu gwarantowania depozytów: obniżenie wskaźnika do obliczania opłaty rocznej (z 0,189% do 0,167%) oraz podwyższenie wskaźnik do obliczania opłaty ostrożnościowej (z 0,050% do 0,079%), - nowelizacja ustawy o BFG (Dz.U. 2016, poz. 381) zmieniająca częstotliwość określania wysokości stawek dla opłaty obowiązkowej i ostrożnościowej z rocznej (w oparciu o łączną kwotę ekspozycji na ryzyko wg stanu na 31 grudnia poprzedniego roku) na kwartalną (w oparciu o dane na koniec poprzedniego kwartału), - uchwały nr 15, 16, 18, 19 oraz 36 i 37 z 2016 roku Rady BFG ustalające zasady obciążeń banków na rzecz systemu gwarantowania	koszty działania banków

**KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ
PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU**

	depozytów w I, II i III kwartale 2016 roku (wskaźnik opłaty kwartalnej 0,04175%, wskaźnik opłaty ostrożnościowej 0,01975 łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko).	
Wymogi ostrożnościowe	rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE nr 648/2012, standardy techniczne EBA (stanowiące uzupełnienie do rozporządzenia) oraz zalecenia Komisji Nadzoru Finansowego (KNF), m.in. podwyższające wskaźnik płynności krótkoterminowej LCR do 70%.	baza kapitałowa banków, nadzorcze normy ostrożnościowe, działalność biznesowa banków, koszty wdrożenia
Bufory kapitałowe – dodatkowe wymogi KNF	ustawa o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2015, poz. 1513) w szczególności wprowadzająca od 1 stycznia 2016 roku bufor zabezpieczający w wysokości 1,25%.	wymogi kapitałowe banków
Zaostrzenie wymogów udzielania kredytów mieszkaniowych	rekomenacja S dotycząca ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Dz.Urz. KNF 2013, poz. 23) zwiększająca od 1 stycznia 2016 roku wymóg dotyczący wkładu własnego z 10% do 15%.	poziom akcji kredytowej, dochody odsetkowe oraz przychody z tytułu prowizji i opłat banków
Zarządzanie ryzykiem płynności	rekomenacja P dotycząca zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków (Dz.Urz. KNF 2015, poz.14), rozszerzająca wymogi nadzorcze w zakresie zarządzania ryzykiem płynności od 1 stycznia 2016 roku.	pomiar i zarządzanie ryzykiem płynności w bankach
Zarządzanie ryzykiem modeli	rekomenacja W KNF dotycząca zarządzania ryzykiem modeli (Dz.Urz. KNF 2015, poz. 49), jej wdrożenie przez banki powinno nastąpić do 30 czerwca 2016 roku.	proces zarządzania ryzykiem modeli banków: budowa modeli i ocena jakości ich działania
Maksymalne opłaty pozaodsetkowe	nowelizacja ustawy o kredycie konsumenckim (Dz.U. 2015 poz. 1357) określająca maksymalny poziom kosztów pozaodsetkowych od 11 marca 2016 roku.	poziom przychodów pozaodsetkowych banków
Program „Rodzina 500+”	ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. 2016, poz. 195) określająca prawo do nabywania prawa do świadczenia wychowawczego od 1 kwietnia 2016 roku.	poziom depozytów osób prywatnych, zdolność kredytowa (kredyty konsumpcyjne)
Zmiana zasad obrotu nieruchomościami rolnymi	ustawa o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych Ustaw (w tym ustawę o księgach wieczystych i hipotece) obowiązująca od 30 kwietnia 2016 roku (Dz.U. 2016, poz. 585) oraz nowelizacja ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. 2016, poz. 1157) obowiązująca od 16 sierpnia 2016 roku.	polityka kredytowa banków, poziom akcji kredytowej
Ułatwienie warunków emisji listów zastawnych	nowelizacja ustawy o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz.U. 2015, poz. 1259) zmieniająca od 1 stycznia 2016 roku zasady emisji listów zastawnych.	szersze możliwości refinansowania działalności kredytowej banków
Bankowy tytuł egzekucyjny	nowelizacja ustawy Prawo bankowe (Dz.U 2015, poz.1854) znosząca bankowy tytuł egzekucyjny z dniem 1 sierpnia 2016 roku.	zarządzanie ryzykiem przez banki, wzrost kosztu ryzyka, wzrost kosztów operacyjnych,
Rachunki uśpione	nowelizacja ustawy Prawo bankowe (Dz.U. 2015, poz. 1864) określająca sposób postępowania przez banki od 1 lipca 2016 roku z nieaktywnymi rachunkami bankowymi, w tym rachunkami osób zmarłych.	poziom kosztów i nakładów banków
Koszty nadzoru bankowego	rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów (Dz.U. 2016, poz.1371) zmieniające zasady obliczania i uiszczania wpłat na pokrycie kosztów nadzoru bankowego.	poziom kosztów banków

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Koszt nadzoru nad rynkiem kapitałowym	nowelizacja ustawy o nadzorze nad rynkiem kapitałowym (Dz.U. 2015, poz.1260) zobowiązująca m.in. spółki ubezpieczeniowe i towarzystwa funduszy inwestycyjnych (TFI) do partycypacji w kosztach nadzoru nad rynkiem kapitałowym; obowiązuje od 1 stycznia 2016 roku.	poziom kosztów i wynik finansowy m.in. spółek ubezpieczeniowych, TFI
Ograniczenia działalności otwartych funduszy emerytalnych (OFE)	ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w OFE (Dz.U. 2013, poz. 1717) zmieniająca zasady wypłaty emerytur ze środków OFE; umożliwiła od 1 stycznia 2016 roku wzrost zaangażowania OFE w akcje spółek notowanych za granicą (powyżej 20%) i ograniczająca zaangażowanie OFE w akcje spółek krajowych (do 35%).	poziom aktywów OFE, wyniki finansowe PTE
Zmiany zasad prowadzenia działalności ubezpieczeniowej	nowelizacja ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Dz.U. 2015, poz. 1844) obowiązująca od 2016 roku.	zmiany w zakresie norm kapitałowych i wymogów ostrożnościowych
Rekomendacje KNF dla zakładów ubezpieczeń	rekomendacje KNF z 22 marca 2016 roku dotyczące badania adekwatności produktu ubezpieczeniowego do potrzeb i możliwości klienta oraz dotyczące systemu zarządzania produktem; ich wdrożenie przez zakłady ubezpieczeń powinno nastąpić do 1 lipca 2016 roku.	koszty zakładów ubezpieczeń

Na działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oddziaływały nowe rozwiązania prawne wprowadzone na Ukrainie (gdzie funkcjonuje m.in. spółka zależna KREDOBANK SA), w tym:

- uchwały Zarządu NBU obniżające stopę dyskontową NBU:
 - uchwała nr 278 z 2016 roku od 22 kwietnia 2016 roku obniżyła stopę dyskontową z 22% do 19%,
 - uchwała nr 88 od 24 czerwca 2016 roku obniżyła stopę dyskontową z 19% do 16,5%,
 - uchwała nr 172 od 29 lipca 2016 roku obniżyła stopę dyskontową NBU z 16,5% do 15,5%,
 - uchwała nr 277 od 15 września obniżyła stopę z 15,5% do 15%,
- postanowienia nr 140, 192, 341 i 386 z 2016 roku Zarządu NBU wprowadzające szereg zmian w zakresie realizacji transakcji na rynku pieniężno-kredytowym i walutowym, w tym przekazywanie dywidend inwestorom zagranicznym,
- postanowienie nr 338 NBU z 2016 roku określające włączanie do kapitału podstawowego banku pomocy finansowej akcjonariuszy po otrzymaniu zezwolenia NBU,
- postanowienie nr 341 NBU zmieniające od 15 czerwca 2016 roku zasady polityki ustalania kursów walutowych przez banki.

3. Wyniki finansowe III kwartału 2016 roku

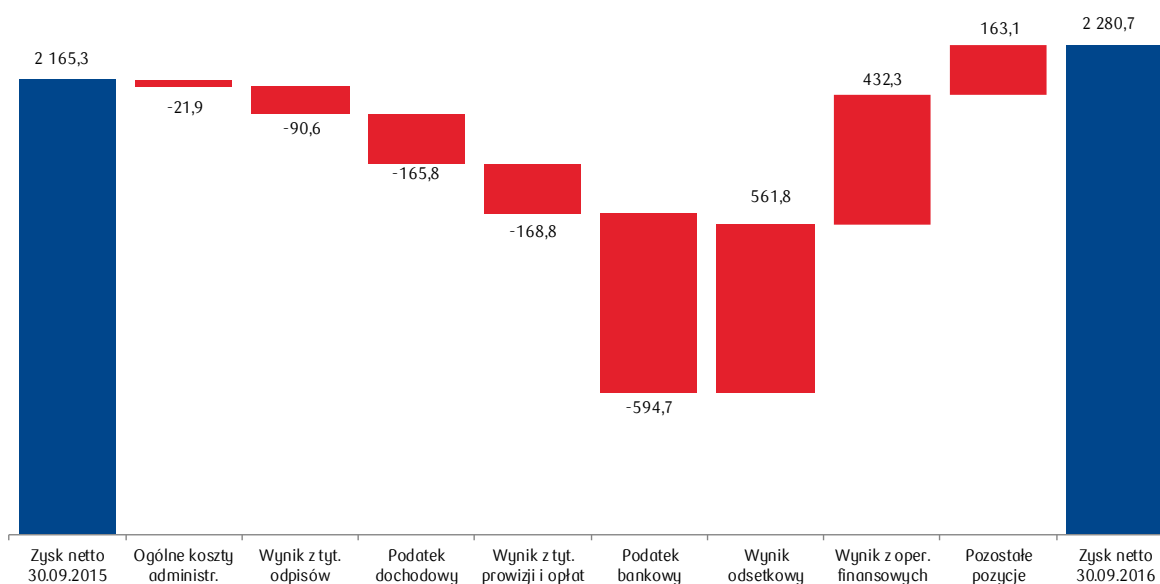
3.1. Komentarz do wyników finansowych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

Wyniki finansowe

Zysk netto Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za 3 kwartały 2016 roku wyniósł 2 280,7 mln PLN i był o 115,3 mln PLN wyższy niż w porównywalnym okresie 2015 roku (+5,3% r/r), na co główny wpływ miała poprawa wyniku z działalności biznesowej (przede wszystkim wyniku odsetkowego i pozostałego), pomimo wprowadzenia od lutego 2016 roku podatku od niektórych instytucji finansowych.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Wykres 4. Zmiana pozycji rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

Skonsolidowane pozycje rachunku wyników kształtowały się następująco:

Tabela 1. Zmiany w rachunku zysków i strat Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	III kwartał okres 01.07-30.09.2016	3 kwartały 2016	III kwartał okres 01.07-30.09.2015	3 kwartały 2015	Zmiana 3 kw. 2016/3 kw. 2015 (w mln PLN)	Zmiana 3 kw. 2016/3 kw. 2015 (w %)
Przychody z tytułu odsetek	2 517,7	7 370,2	2 433,5	7 221,6	148,6	2,1%
Koszty z tytułu odsetek	(546,2)	(1 636,3)	(615,4)	(2 049,4)	413,2	-20,2%
Wynik z tytułu odsetek	1 971,5	5 734,0	1 818,1	5 172,2	561,8	10,9%
Przychody z tytułu prowizji i opłat	897,4	2 652,2	904,3	2 709,7	(57,5)	-2,1%
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(211,1)	(663,9)	(183,8)	(552,6)	(111,3)	20,1%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	686,3	1 988,3	720,5	2 157,1	(168,8)	-7,8%
Przychody z tytułu dywidend	1,1	10,0	1,0	10,7	(0,6)	-5,8%
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	29,3	15,5	2,0	10,9	4,7	42,9%
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	26,9	503,3	6,4	75,7	427,6	6,6x
Wynik z pozycji wymiany	147,7	350,9	92,2	258,9	92,0	35,5%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	178,6	271,6	58,0	187,9	83,7	44,6%
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(419,2)	(1 201,5)	(362,3)	(1 111,0)	(90,6)	8,2%
Ogólne koszty administracyjne	(1 377,9)	(4 134,4)	(1 335,5)	(4 112,6)	(21,9)	0,5%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(225,4)	(594,7)	-	-	(594,7)	x
Wynik z działalności operacyjnej	1 019,0	2 943,0	1 000,5	2 649,8	293,2	11,1%
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	14,1	24,7	8,3	24,1	0,6	2,6%
Zysk brutto	1 033,1	2 967,8	1 008,7	2 673,9	293,8	11,0%
Podatek dochodowy	(261,2)	(686,6)	(193,0)	(520,9)	(165,8)	31,8%
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)	771,8	2 281,1	815,7	2 153,1	128,1	5,9%
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	3,3	0,5	0,5	(12,2)	12,7	x
Zysk netto	768,5	2 280,7	815,2	2 165,3	115,3	5,3%

W rachunku wyników Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA po 3 kwartałach 2016 roku suma pozycji dochodowych wyniosła 8 873,8 mln PLN i była o 1 000,4 mln PLN, tj. o 12,7% wyższa niż po 3 kwartałach 2015 roku.

Wynik z tytułu odsetek

Uzyskany za 3 kwartały 2016 roku wynik odsetkowy wyniósł 5 734,0 PLN i był o 561,8 mln PLN wyższy niż w roku ubiegłym. Wynik odsetkowy nadal pozostaje pod presją niskiego poziomu stóp rynkowych (dla stawek WIBOR 1M oraz 3M spadek w ujęciu rocznym wyniósł odpowiednio -0,12 p.p. i -0,06 p.p., co było efektem ostatniej obniżki stóp przez RPP jaka miała miejsce w marcu 2015 roku). Spadek ten spowodował w pierwszej kolejności obniżenie

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

dochodowości aktywów oprocentowanych opartych w większości na stawkach rynkowych, a następnie obniżenie kosztów odsetkowych wynikające z dostosowania oprocentowania oferty depozytowej do niższych stóp rynkowych. W efekcie w 2016 roku głównym motorem wzrostu wyniku odsetkowego r/r był spadek kosztów odsetkowych, wynikający z niższego średniego oprocentowania zarówno depozytów klientów, jak i kosztów finansowania zewnętrznego, przy wzroście przychodów odsetkowych od kredytów i papierów wartościowych, związanym ze wzrostem wolumenów tych grup aktywów.

Po trzecim kwartale 2016 roku przychody odsetkowe wyniosły 7 370,2 mln PLN i w porównaniu z analogicznym okresem 2015 roku były wyższe o 2,1% w głównej mierze na skutek:

- wzrostu przychodów z tytułu kredytów i pożyczek udzielonych klientom (137,1 mln PLN r/r) – efekt przede wszystkim wzrostu portfela kredytowego (głównie kredytów mieszkaniowych złotych i konsumpcyjnych), przy spadku średniego oprocentowania wynikającego z niższych złotych rynkowych stóp procentowych oraz stóp NBP, determinujących m.in. oprocentowanie kredytów konsumpcyjnych,
- oraz wzrostu przychodów od papierów wartościowych o 86,7 mln PLN r/r, jako efektu wzrostu średniego wolumenu portfela.
- przy spadku przychodów z tytułu instrumentów pochodnych zabezpieczających o 77,0 mln PLN, w efekcie spadku średniego wolumenu oraz marży realizowanej na transakcjach IRS objętych rachunkowością zabezpieczeń.

Spadek poziomu kosztów odsetkowych o 413,2 mln PLN tj. o 20,2% r/r był głównie efektem:

- spadku kosztów z tytułu zobowiązań wobec klientów o 323,3 mln PLN r/r, wynikającego głównie z niższego średniego oprocentowania depozytów w efekcie spadku rynkowych stóp procentowych i dostosowania oferty cenowej produktów depozytowych oraz wygasania lokat z warunkami cenowymi sprzed obniżki stóp RPP,
- oraz spadku kosztów z tytułu własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych o 129,5 mln PLN r/r, związanym z obniżeniem poziomu zobowiązań z emisji obligacji na zagranicznych rynkach finansowych oraz niższymi kosztami obsługi długu na rynku krajowym.

Marża odsetkowa wzrosła o 0,1 p.p. r/r do poziomu 3,2% na koniec III kwartału 2016 roku w efekcie wzrostu zannualizowanego wyniku odsetkowego, przy wzroście wolumenu średnich aktywów oprocentowanych (gł. portfela kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych oraz portfela papierów wartościowych).

Wynik z tytułu prowizji i opłat

Uzyskany w 3 kwartałach 2016 roku wynik z tytułu prowizji i opłat wyniósł 1 988,3 mln PLN i był o 168,8 mln PLN niższy niż w analogicznym okresie roku ubiegłego na skutek spadku przychodów prowizyjnych o 57,5 mln PLN, przy wyższych o 111,3 mln PLN kosztach prowizyjnych. Poziom wyniku prowizyjnego był w głównej mierze determinowany przez spadek:

- wyniku prowizyjnego z tytułu ubezpieczeń kredytów (-23,1 mln PLN r/r), głównie w efekcie spadku prowizji z tytułu ubezpieczeń kredytów konsumpcyjnych (w 2015 roku nastąpił wzrost sprzedaży produktów ubezpieczeniowych oferowanych przez podmioty z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, od której wyniki na poziomie Grupy Kapitałowej prezentowane są w kategorii: wynik pozostały z działalności ubezpieczeniowej),
- przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek (-22,7 mln PLN r/r), głównie dotyczących kredytów gospodarczych, częściowo zrekomensowany wzrostem prowizji związanych z udzielaniem kredytów mieszkaniowych,
- przychodów z tytułu operacji papierami wartościowymi (-20,6 mln PLN r/r), w efekcie spadku prowizji od obrotu papierami wartościowymi (efekt zmniejszenia zainteresowania klientów rynkiem giełdowym) oraz spadku prowizji z tytułu organizacji emisji,
- wyniku z tytułu kart płatniczych (-17,4 mln PLN r/r) - wzrost liczby kart oraz wyższe transakcyjności pozwoliły na osiągnięcie pozytywnej dynamiki wyniku prowizyjnego z tytułu kart płatniczych po wyeliminowaniu efektu zdarzeń jednorazowych (w 2015 roku Bank otrzymał dopłaty z organizacji płatniczych z tytułu renegotiacji umów z organizacjami płatniczymi).

Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych

Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych uzyskany po 3 kwartałach 2016 roku wyniósł 503,3 mln PLN (+427,6 mln PLN r/r) i determinowany był rozliczeniem transakcji przejęcia spółki Visa Europe Limited przez spółkę

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Visa Inc., w której PKO Bank Polski SA brał udział. Z tego tytułu w wyniku Banku za II kwartał uwzględniono 417,6 mln PLN w wyniku na inwestycyjnych papierach wartościowych.

Ogólne koszty administracyjne i podatek od niektórych instytucji finansowych

Po trzech kwartałach 2016 roku ogólne koszty administracyjne wyniosły 4 134,4 mln PLN i wzrosły o 0,5% w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku. Poziom ogólnych kosztów administracyjnych był determinowany w głównej mierze przez wzrost kosztów świadczeń pracowniczych o 68,5 mln PLN, tj. o 3,4%, przy spadku kosztów rzeczowych o 32,5 mln PLN r/r, tj. o 3,0% oraz amortyzacji o 17,6 mln PLN r/r, tj. o 2,9%.

Wg stanu na dzień 31 września 2016 roku zatrudnienie w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wynosiło 28 891 etatów, co oznacza spadek o 98 etatów r/r. Zatrudnienie w PKO Banku Polskim SA spadło o 381 etatów r/r, natomiast w pozostałych (poza PKO Bankiem Polskim SA) spółkach Grupy Kapitałowej wzrosło o 283 etatów. Zmiana stanu zatrudnienia r/r w spółkach zależnych jest efektem rozwoju działalności biznesowej oraz zmian w strukturze Grupy Kapitałowej.

Od I kwartału 2016 roku na mocy ustawy banki i inne instytucje finansowe zobowiązane są do zapłaty podatku od niektórych instytucji finansowych. Obciążenie Grupy Kapitałowej Banku z tytułu tego podatku wyniosło w 3 kwartałach 594,7 mln PLN, z czego przeważająca część przypadła na PKO Bank Polski SA (590,6 mln PLN).

Efektywność działania Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA mierzona wskaźnikiem C/I w ujęciu rocznym ukształtowała się na poziomie 57,0%. Wskaźnik C/I z wyłączeniem podatku od niektórych instytucji finansowych ukształtował się na poziomie 51,9%. Wskaźnik C/I na 30 września 2016 roku pozostawał pod negatywnym wpływem zdarzeń jednorazowych obciążających wynik Grupy Kapitałowej w IV kwartale 2015 roku (142,0 mln z tytułu utworzenia Funduszu Wsparcia Kredytobiorców oraz wpłata na rzecz BFG kwoty 337,9 mln PLN w związku z wypłatami środków gwarantowanych SK Bank).

W ujęciu kwartalnym wskaźnik C/I (bez podatku) wyniósł 45,3% w porównaniu do 49,5% zrealizowanego w III kwartale 2015 roku.

Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw

W okresie 3 kwartałów 2016 roku w porównaniu do analogicznego okresu ubiegłego roku nastąpiło pogorszenie wyniku z tytułu odpisów aktualizacyjnych o 8,2% r/ na skutek dotworzenia odpisów na deprecjację papierów wartościowych i majątku oraz zobowiązania pozabilansowe. Poprawa wskaźników jakości portfela kredytowego przy wzroście portfela kredytowego brutto o 4% r/r odzwierciedla proaktywną politykę zarządzania ryzykiem kredytowym Grupy, w tym stały rozwój narzędzi w kredytowych procesach decyzyjnych oraz ścisły monitoring portfeli należności.

Wskaźnik udziału kredytów z rozpoznaną utratą wartości na koniec III kwartału 2016 roku wyniósł 6,2%, co oznacza spadek o 0,7 p.p. r/r, dzięki poprawie jakości kredytów gospodarczych i konsumpcyjnych, przy konsekwentnie prowadzonej polityce pakietowych sprzedaży wierzycelności trudnych.

Koszt ryzyka⁴ na koniec III kwartału 2016 roku ukształtował się na poziomie 0,7%, co oznacza spadek o 0,05 p.p. r/r w efekcie poprawy wyniku na kredytach gospodarczych i konsumpcyjnych.

Wynik z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto

Wynik z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych netto wzrósł o 84 mln PLN do poziomu 271,6 mln PLN w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, głównie jako efekt dwóch transakcji sprzedaży w III kwartale 2016 roku składników majątku spółki Qualia Development Sp. z o.o. i jej spółek zależnych. Z tego tytułu w wynikach finansowych Grupy Kapitałowej rozpoznane zostały w pozycji pozostałe przychody i koszty operacyjne netto dodatkowe przychody w wartości około 100 mln PLN.

⁴ Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 miesięcy zakończony 30 września 2015 i 2016 roku przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

Tabela 2. Zmiany w pozycjach sprawozdania z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2016	31.12.2015	Zmiana (w %)
Kasa, środki w Banku Centralnym	14 345,7	13 743,9	4,4%
Należności od banków	3 723,4	4 553,0	-18,2%
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	193 174,3	190 413,7	1,4%
Papiery wartościowe	51 151,1	44 457,1	15,1%
Pozostałe aktywa	13 213,3	13 772,2	-4,1%
Suma aktywów	275 607,8	266 939,9	3,2%
Zobowiązania wobec banków	19 172,3	18 293,0	4,8%
Zobowiązania wobec klientów	201 180,6	195 758,5	2,8%
Emisje papierów wartościowych i zobowiązania podporządkowane	12 914,2	11 932,1	8,2%
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	2 567,6	2 400,5	7,0%
Pozostałe zobowiązania	7 454,3	8 290,9	-10,1%
Suma zobowiązań	243 289,0	236 675,0	2,8%
Kapitał własny ogółem	32 318,7	30 264,9	6,8%
Suma zobowiązań i kapitału własnego	275 607,8	266 939,9	3,2%
Kredyty/Zob. wobec klientów	96,0%	97,3%	-1,2 p.p.
Kredyty/Stabilne źródła finansowania*	83,7%	85,0%	-1,2 p.p.
Aktywa oprócz/Aktywa	90,0%	89,7%	0,3 p.p.
Pasywa oprócz/Pasywa	84,6%	84,7%	0 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy	16,0%	14,6%	1,4 p.p.

* Stabilne źródła finansowania obejmują zobowiązania wobec klientów oraz finansowanie zewnętrzne w postaci: emisji papierów wartościowych, zobowiązań podporządkowanych i kredytów otrzymanych od instytucji finansowych.

Najistotniejszy wpływ na sprawozdanie z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wywiera sprawozdanie z sytuacji finansowej podmiotu dominującego. Determinuje on zarówno wielkość sumy bilansowej, jak również strukturę aktywów i pasywów.

Suma bilansowa Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec III kwartału 2016 roku wyniosła 275,6 mld PLN, co oznacza wzrost o 8,7 mld PLN w stosunku do końca 2015 roku. Tym samym Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA utrzymała pozycję największej instytucji w polskim sektorze bankowym.

Struktura aktywów na koniec III kwartału 2016 roku była determinowana wzrostem portfela kredytów i pożyczek oraz portfela papierów wartościowych.

Wskaźnik kredytów do depozytów (zobowiązań wobec klientów) na koniec III kwartału 2016 roku wyniósł 96,0%, a wskaźnik kredytów do stabilnych źródeł finansowania⁵ wyniósł 83,7%, co świadczy o dobrej kondycji płynnościowej Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Wzrost średnich aktywów (o 6,1 % r/r) oraz istotne wzmocnienie bazy kapitałowej (wzrost średnich kapitałów o 9,6% r/r), przy dynamice wyniku na poziomie 5,3% przełożyły się na pogorszenie wskaźników rentowności: aktywów (ROA) i kapitałów (ROE), odpowiednio o 0,1 p.p. i 1,4 p.p. w ujęciu rocznym do poziomów 1,0% i 8,8%. Pogorszenie wskaźników rentowności odzwierciedla tendencję na rynku; niższe wyniki odnotowuje cały sektor bankowy przede wszystkim w efekcie wprowadzenia w I kwartale 2016 roku podatku od niektórych instytucji finansowych.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom stanowią największą część aktywów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W porównaniu do końca 2015 roku portfel kredytów i pożyczek udzielonych klientom netto wzrósł o 2,8 mld PLN, przede wszystkim dzięki wzrostowi należności z tytułu kredytów od sektora niefinansowego (głównie kredytów

⁵ Stabilne źródła finansowania obejmują zobowiązania wobec klientów (w tym środki z tyt. emisji euro obligacji) oraz finansowanie zewnętrzne w postaci: zobowiązań podporządkowanych, własnej emisji papierów dłużnych i kredytów otrzymanych od instytucji finansowych.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

mieszkaniowych i gospodarczych), przy spadku krótkoterminowych należności od sektora finansowego (-3,1 mld PLN).

W strukturze rodzajowej portfela kredytowego brutto główną pozycję stanowią kredyty mieszkaniowe z wolumenem wynoszącym 106,1 mld PLN, (+3,1 mld PLN w stosunku do końca 2015 roku) oraz należności gospodarcze, których wolumen wyniósł 69,5 mld PLN (+1,8 mld PLN w stosunku do końca 2015 roku). W analizowanym okresie odnotowano także wzrost portfela kredytów konsumpcyjnych o 0,9 mld PLN.

Szczegółowe informacje o kredytach i pożyczkach udzielonych klientom zostały opisane w nocie 19 Informacji uzupełniającej do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Papiery wartościowe

Na koniec III kwartału 2016 roku wartość bilansowa portfela papierów wartościowych wzrosła o ok. 6,7 mld PLN w porównaniu do końca 2015 roku i wyniosła 51,2 mld PLN, stanowiąc 18,6% aktywów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Wzrost portfela papierów wartościowych jest związany z procesem bieżącego zarządzania płynnością Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. W strukturze rodzajowej portfela dominowały dłużne papiery emitowane przez Skarb Państwa, natomiast spadek odnotowały papiery emitowane przez NBP.

Szczegółowe informacje o papierów wartościowych znajdujących się w portfelu Grupy zostały opisane w notach: 15, 18, 20 i 21 Informacji uzupełniającej do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Zobowiązania wobec klientów

Zobowiązania wobec klientów pozostają podstawowym źródłem finansowania działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, wynosząc na koniec września 2016 roku 201,2 mld PLN i stanowiąc 73,0% sumy bilansowej. W strukturze rodzajowej zobowiązań wobec klientów główną pozycję stanowią zobowiązania wobec ludności, które odnotowały na koniec III kwartału 2016 roku wzrost o 7,1 mld PLN (w stosunku do końca 2015 roku) i wyniosły 142,5 mld PLN. Jednocześnie w stosunku do końca 2015 roku nastąpił spadek zobowiązań wobec podmiotów gospodarczych o 2,0 mld PLN.

Wg struktury rodzajowej w zobowiązaniach wobec klientów dominują środki na rachunkach bieżących oraz depozyty terminowe, które na koniec września 2016 roku stanowiły odpowiednio 50,3% oraz 46,6% zobowiązań wobec klientów. Od początku 2016 roku środki na rachunkach bieżących klientów wzrosły o blisko 9,1 mld PLN, a depozyty terminowe spadły w analogicznym okresie o 3,8 mld PLN.

Szczegółowe informacje o zobowiązaniach wobec klientów zostały opisane w nocie 28 Informacji uzupełniającej do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Finansowanie zewnętrzne

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA jest aktywnym uczestnikiem rynku emisji dłużnych papierów wartościowych, zarówno krajowego jak i międzynarodowego. Działania te mają na celu dywersyfikację źródeł finansowania działalności oraz dostosowanie ich do wymogów regulacyjnych. Na koniec III kwartału 2016 roku emisje papierów wartościowych i zobowiązania podporządkowane stanowiły 5,3% zobowiązań (+1,0 mld PLN w stosunku do końca 2015 roku). Zmiana poziomu zobowiązań z tytułu emisji w stosunku do końca 2015 roku była efektem wzrostu emisji przez PKO Bank Hipoteczny SA listów zastawnych oraz obligacji własnych, przy jednoczesnym spadku emisji obligacji z programu EMTN.

Szczegółowe informacje o emisjach przeprowadzonych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA oraz zobowiązaniach podporządkowanych zostały opisane w notach 30 oraz 31 Informacji uzupełniającej do skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Kapitały własne i łączny współczynnik kapitałowy

Na koniec III kwartału 2016 roku kapitały własne wyniosły 32,3 mld PLN i były wyższe o 2,1 mld PLN w stosunku do grudnia 2015 roku, stanowiąc 11,7% pasywów Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (wzrost udziału o 0,4 p.p. w stosunku do końca 2015 roku).

Łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na koniec III kwartału 2016 roku ukształtował się na poziomie 16,0%, co oznacza wzrost o 1,4 p.p. w stosunku do końca 2015 roku, co było spowodowane wzrostem funduszy własnych z tytułu akumulacji zysku wpracowanego w 2015 roku oraz zaliczeniem

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

za zgodą KNF do kapitału Tier 1 zysku netto Banku osiągniętego w okresie do 1 stycznia 2016 roku do 30 czerwca 2016 roku w wysokości 1,2 mld PLN.

Poziom adekwatności kapitałowej Banku w okresie 9 miesięcy 2016 roku utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Wartość miar adekwatności kapitałowej w III kwartale 2016 roku utrzymywała się powyżej limitów zewnętrznych oraz poziomu rekomendowanego przez nadzór bankowy (KNF/EBA).

Podstawowe wskaźniki finansowe

Rezultatem wyników osiągniętych przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA jest ukształtowanie się głównych wskaźników efektywności finansowej na poziomach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 3. Podstawowe wskaźniki finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2016	30.09.2015	Zmiana
ROA netto* (wynik finansowy netto/średni stan aktywów)	1,0%	1,1%	-0,1 p.p.
ROE netto* (wynik finansowy netto/średni stan kapitałów własnych)	8,8%	10,2%	-1,4 p.p.
C/I* (wskaźnik kosztów łącznie z podatkiem bankowym do dochodów w ujęciu rocznym)	57,0%	52,2%	4,8 p.p.
C/I po wyłączeniu podatku bankowego* (wskaźnik kosztów do dochodów w ujęciu rocznym)	51,9%	52,2%	-0,3 p.p.
Marża odsetkowa* (wynik odsetkowy/średni stan aktywów oprocentowanych)	3,2%	3,1%	0,1 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości**	6,2%	6,9%	-0,7 p.p.
Koszt ryzyka***	-0,7%	-0,8%	0,1 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy (fundusze własne/łączny wymóg kapitałowy*12,5)	16,0%	14,5%	1,5 p.p.

* Pozycje rachunku zysków i strat przyjęte do obliczenia wskaźników ujmują okres 4 ostatnich kwartałów (ujęcie roczne), natomiast pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej ujmują średnią z 5 ostatnich wartości kwartalnych odpowiednich pozycji aktywów i pasywów.

** Obliczony poprzez podzielenie wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości przez wartość bilansową kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto.

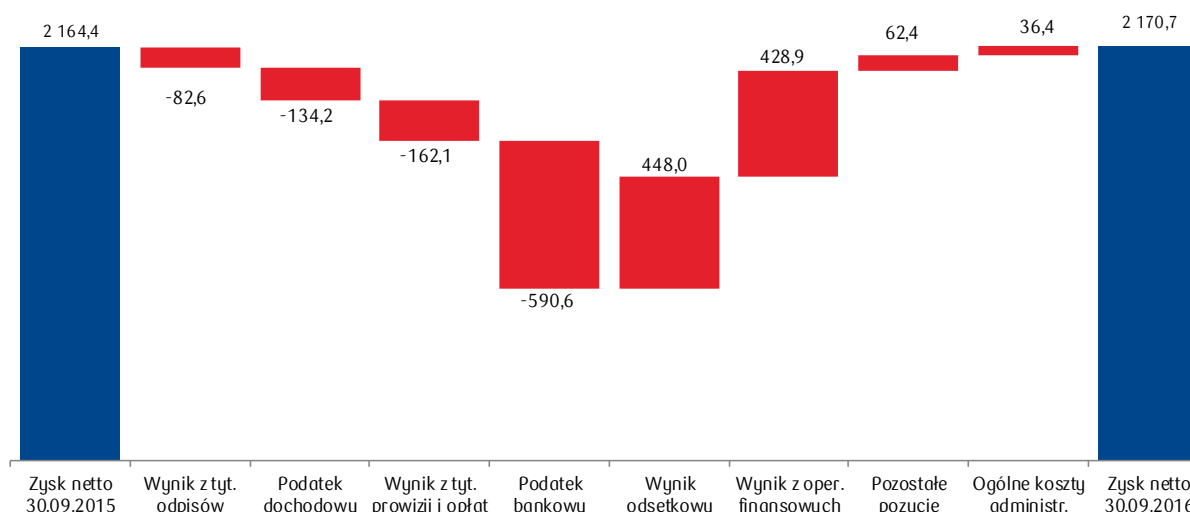
*** Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 m-cy przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych.

3.2. Komentarz do wyników finansowych PKO Banku Polskiego SA

Wyniki finansowe

Zysk netto PKO Banku Polskiego SA uzyskany w okresie III kwartałów 2016 roku wyniósł 2 170,7 mln PLN i był o 6,2 mln PLN wyższy niż w porównywalnym okresie 2015 roku (+0,3% r/r), na co główny wpływ miała poprawa wyniku z działalności biznesowej oraz niższe koszty działania, przy negatywnym wpływie podatku bankowego.

Wykres 5. Zmiana pozycji rachunku zysków i strat PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Pozycje rachunku wyników Banku kształtowały się następująco:

Tabela 4. Zmiany w rachunku zysków i strat PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	III kwartał okres 01.07- 30.09.2016	3 kwartały 2016	III kwartał okres 01.07- 30.09.2015	3 kwartały 2015	Zmiana 3 kw. 2016/ 3 kw. 2015 (w mln PLN)	Zmiana 3 kw. 2016/ 3 kw. 2015 (w %)
Przychody z tytułu odsetek	2 397,2	7 045,0	2 367,6	7 022,0	23,0	0,3%
Koszty z tytułu odsetek	(522,9)	(1 576,2)	(601,8)	(2 001,2)	425,0	-21,2%
Wynik z tytułu odsetek	1 874,4	5 468,8	1 765,8	5 020,8	448,0	8,9%
Przychody z tytułu prowizji i opłat	810,1	2 421,0	828,8	2 498,9	(77,8)	-3,1%
Koszty z tytułu prowizji i opłat	(194,1)	(620,1)	(176,0)	(535,8)	(84,3)	15,7%
Wynik z tytułu prowizji i opłat	616,0	1 800,9	652,8	1 963,0	(162,1)	-8,3%
Przychody z tytułu dywidend	4,1	153,6	4,2	114,2	39,4	34,5%
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	29,6	11,4	0,3	1,5	9,9	7,5x
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	25,9	502,4	6,4	83,3	419,1	6x
Wynik z pozycji wymiany	142,0	352,2	91,2	297,6	54,6	18,3%
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	12,1	3,5	1,5	35,1	(31,6)	-90,1%
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(409,6)	(1 162,5)	(330,7)	(1 079,9)	(82,6)	7,6%
Ogólne koszty administracyjne	(1 237,2)	(3 735,1)	(1 222,4)	(3 771,6)	36,4	-1,0%
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(222,9)	(590,6)	-	-	(590,6)	x
Wynik z działalności operacyjnej	834,4	2 804,5	969,1	2 664,1	140,4	5,3%
Zysk brutto	834,4	2 804,5	969,1	2 664,1	140,4	5,3%
Podatek dochodowy	(236,2)	(633,9)	(186,6)	(499,7)	(134,2)	26,9%
Zysk netto	598,2	2 170,7	782,4	2 164,4	6,2	0,3%

Główne trendy w zmianie poszczególnych pozycji wyniku finansowego z uwagi na dominującą pozycję Banku w Grupie Kapitałowej są zbieżne z omówionymi w rozdziale 3.1 niniejszego Komentarza Zarządu.

Podstawowe wskaźniki finansowe

Rezultatem wyników osiągniętych przez PKO Bank Polski SA jest ukształtowanie się głównych wskaźników efektywności finansowej na poziomach przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 5. Podstawowe wskaźniki finansowe PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2016	30.09.2015	Zmiana
ROA netto* (wynik finansowy netto/średni stan aktywów)	1,0%	1,1%	-0,1 p.p.
ROE netto* (wynik finansowy netto/średni stan kapitałów własnych)	8,3%	9,8%	-1,5 p.p.
C/I* (wskaźnik kosztów łącznie z podatkiem bankowym do dochodów w ujęciu rocznym)	55,9%	49,6%	6,3 p.p.
C/I po wyłączeniu podatku bankowego* (wskaźnik kosztów do dochodów w ujęciu rocznym)	50,5%	49,6%	0,9 p.p.
Marża odsetkowa* (wynik odsetkowy/średni stan aktywów oprocentowanych)	3,1%	3,1%	0 p.p.
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości**	6,2%	6,7%	-0,5 p.p.
Koszt ryzyka***	-0,7%	-0,8%	0,1 p.p.
Łączny współczynnik kapitałowy (fundusze własne/łączny wymóg kapitałowy*12,5)	17,0%	15,0%	2 p.p.

* Pozycje rachunku zysków i strat przyjęte do obliczenia wskaźników ujmują okres 4 ostatnich kwartałów (ujęcie roczne), natomiast pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej ujmują średnią z 5 ostatnich wartości kwartalnych odpowiednich pozycji aktywów i pasywów.

** Obliczony poprzez podzielenie wartości bilansowej brutto kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości przez wartość bilansową kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto.

*** Obliczony poprzez podzielenie wyniku z tytułu odpisów aktualizacyjnych z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom za okres 12 m-cy przez średnie saldo kredytów i pożyczek udzielonych klientom brutto na początku i na końcu okresu sprawozdawczego oraz pośrednich okresów kwartalnych.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

4. Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA⁶

4.1. Działalność biznesowa PKO Banku Polskiego SA

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów, oferujących określone produkty i usługi adresowane do konkretnych grup klientów. Sposób podziału obszarów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym. Aktualnie Grupa Kapitałowa prowadzi swoją działalność biznesową w dwóch segmentach: detalicznym oraz korporacyjnym i inwestycyjnym.

Segment detaliczny

Segment detaliczny oferuje pełen zakres produktów i usług bankowych osobom prywatnym w ramach bankowości detalicznej i prywatnej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z małymi i średnimi przedsiębiorstwami. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące i oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi *private banking*, produkty ubezpieczeniowe i inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej, kredyty konsumpcyjne i mieszkaniowe, a także kredyty gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw, deweloperów, spółdzielni i zarządców nieruchomości.

Segment korporacyjny i inwestycyjny

Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje m.in. następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring. W ramach tego segmentu PKO Banku Polskiego SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, transakcje instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi.

4.1.1. Segment detaliczny PKO Banku Polskiego SA

W trzech pierwszych kwartałach 2016 roku w obszarze segmentu detalicznego PKO Bank Polski SA kontynuował zrównoważony rozwój, skupiony na rozpoznaniu i zaspokajaniu potrzeb klientów, z którymi buduje silne, długookresowe relacje. Podejmowane były inicjatywy zmierzające do podniesienia jakości obsługi klienta m.in. poprzez działania prowadzące do zwiększenia innowacyjności w zakresie nowych rozwiązań finansowych, zarówno w ramach produktów, jak i kanałów dystrybucji, w szczególności w zakresie bankowości elektronicznej oraz płatności mobilnych. Na koniec września 2016 roku liczba klientów obsługiwanych w segmencie detalicznym wynosiła 9,1 mln, z czego 8,7 mln stanowiły osoby fizyczne.

W pierwszych dniach III kwartału 2016 roku we wszystkich oddziałach PKO Banku Polskiego SA wystartował Nowy Rytm Sprzedaży. To program, dzięki któremu Bank jeszcze wyraźniej staje się instytucją multikanałową z szybkimi procesami, innowacyjnymi produktami i zindywidualizowanymi ofertami dla klientów.

Nowy Rytm Sprzedaży to nowoczesne narzędzia i funkcjonalności aplikacji bankowych, które dzięki wsparciu ergonomicznego systemu Platin CRM (Customer Relationship Management), zapewniają pełniejszą wiedzę o kliencie oraz pozwalają na przedstawienie klientowi najbardziej dopasowanej do jego potrzeby oferty pożyczki gotówkowej. Uproszczone również znacząco procesy i formalności związane z produktami consumer finance. Całość wdrożeń została wsparta zintegrowanym systemem motywacyjnym wraz z nowymi narzędziami dla doradców w sieci oddziałów.

⁶ W niniejszym materiale ewentualne różnice w sumach, udziałach i dynamikach wynikają z zaokrąglenia kwot do milionów PLN oraz zaokrąglenia udziałów procentowych w strukturach do jednego miejsca dziesiętnego.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Oferta kredytowa w segmencie detalicznym

Oferta PKO Banku Polskiego SA obejmuje szeroką gamę produktów kredytowych. Osoby fizyczne mogą skorzystać z finansowania oferowanego w ramach kredytów konsumpcyjnych dostępnych w formie pożyczki gotówkowej, pożyczki hipotecznej, kredytów odnawialnych i kart kredytowych oraz finansowania dostępnego w ramach kredytów mieszkaniowych. Dla małych i średnich przedsiębiorstw dostępna jest oferta kredytowa w formie kredytów inwestycyjnych i inwestorskich, a także kredytów obrotowych.

Według stanu na koniec września 2016 roku kredyty brutto segmentu detalicznego PKO Banku Polskiego SA wynosiły 144 mld PLN i od początku roku ich stan zwiększył się o 3,7 mld PLN (tj. o 2,6%). Przyczynił się do tego w głównej mierze wzrost portfela kredytów bankowości hipotecznej (+3,0 mld PLN od początku roku) oraz bankowości detalicznej i prywatnej (+1,0 mld PLN).

Tabela 6. Kredyty brutto PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015	Zmiana od:	
				31.12.2015	30.09.2015
Kredyty brutto, w tym:					
bankowości detalicznej i prywatnej	24 198	23 340	23 298	3,7%	3,9%
małych i średnich przedsiębiorstw	21 007	21 313	21 727	-1,4%	-3,3%
bankowości hipotecznej łącznie z kredytami PKO Banku Hipotecznego SA	99 081	95 940	94 682	3,3%	4,6%
Razem kredyty i pożyczki	144 286	140 593	139 707	2,6%	3,3%

Kredyty bankowości detalicznej i prywatnej

Klienci detaliczni mogą korzystać zarówno ze standardowej pożyczki gotówkowej, jak i z bieżącego finansowania dostępnego w ramach kredytów odnawialnych i kart kredytowych.

W okresie 3 kwartałów 2016 roku PKO Bank Polski SA kontynuował działalność wpierającą sprzedaż kredytów konsumpcyjnych m. in. w ramach kampanii marketingowej pod hasłem „Mini Ratka z gwarantowaną stałą ratą”, promującej sprzedaż krótkoterminowej pożyczki gotówkowej na maksymalnie 6 miesięcy. Oferta ta skierowana była do klientów poszukujących krótkoterminowego finansowania, szybkiej decyzji i minimum formalności. Kolejną dedykowaną kampanią była „Mini Ratka na pierwszy dzwonek” z atrakcyjnymi parametrami cenowymi na maksymalnie 9 miesięcy, oferowana od 22 sierpnia do 30 września 2016 roku.

PKO Bank Polski SA systematycznie podejmuje działania zwiększające efektywny dostęp do oferty kredytowej dla klientów bankowości detalicznej i prywatnej, niezależnie od kanału dystrybucji. Skrócono czas oczekiwania na decyzję kredytową i wypłatę środków. Stali klienci Banku poprzez dostęp do spersonalizowanej oferty kredytowej mogą otrzymać oczekiwaną kwotę kredytu na rachunek nawet w 30 minut.

W omawianym okresie wprowadzono również do oferty Banku promocyjne warunki cenowe dla klientów, którym został udzielony kredyt odnawialny.

Dodatkowo, w ramach nowego procesu sprzedaży dla kredytu odnawialnego, wprowadzono proces obsługi One Klik - posiadacz rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego może złożyć wniosek w serwisie transakcyjnym iPKO lub CC i zaakceptować umowę przy użyciu narzędzia autoryzacyjnego.

Kredyty bankowości hipotecznej

W analizowanym okresie Bank utrzymał dominującą pozycję na rynku kredytów mieszkaniowych. Z danych prezentowanych przez Związek Banków Polskich wynika, że na koniec III kwartału 2016 roku PKO Bank Polski SA zajmował pierwszą pozycję na rynku posiadając 31,4% udział w sprzedaży kredytów mieszkaniowych dla osób prywatnych. Od początku roku udzielono kredytów na łączną kwotę ok. 9,2 mld PLN.

Klienci segmentu detalicznego mogą korzystać z flagowych produktów hipotecznych Banku w ramach linii WŁASNY KĄT, dostępnych także w programie „Mieszkanie dla Młodych”.

PKO Bank Polski SA dokłada starań, aby udostępniać klientom nie tylko najszerszą ofertę kredytową, ale także oferować atrakcyjne warunki cenowe produktów hipotecznych, dostępnych w ofercie Banku. W odsłonach promocyjnych tj. „Dni Otwartych kredytów hipotecznych” wprowadzał okresową obniżkę marż. Działania te są dostrzegane i doceniane przez klientów, czego oznaką są przyznawane nagrody w kategorii kredyt hipoteczny

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

(zwycięzca rankingu kredytów hipotecznych przygotowanego przez redakcję porównywarki finansowej Comperia.pl, statuetka Złotego Bankiera przyznana PKO Bankowi Polskiemu SA za kredyt mieszkaniowy Własny Kąt Hipoteczny). W omawianym okresie PKO Bank Polski SA udzielił w ramach programu „Mieszkanie dla Młodych” ponad 7,8 tys. kredytów na łączną kwotę 1,3 mld PLN. Program polega na dofinansowaniu ze środków budżetu państwa wkładu własnego oraz przyznaniu dodatkowego finansowego wsparcia w formie spłaty części kredytu.

W III kwartale 2016 roku wprowadzono w życie ofertę specjalną dla posiadaczy Karty Dużej rodziny z terminem obowiązywania do 31 sierpnia 2020 roku, gdzie dla kredytu mieszkaniowego „Własny Kąt Hipoteczny” obniżono prowizję za udzielenie kredytu mieszkaniowego do wysokości 50% wyznaczonej standardowej prowizji za udzielenie kredytu.

Procesy i działania wspierające kredytobiorców posiadających kredyt hipoteczny mieszkaniowy:

- W związku z wejściem w życie w dniu 19 lutego 2016 roku ustawy o wsparciu dla kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej Bank wdrożył obsługę procesu udzielania wsparcia. Rozwiązanie dedykowane jest kredytobiorcom znajdującym się w trudnej sytuacji finansowej, którzy posiadają kredyt mieszkaniowy – zarówno w złotych, jak i w walucie obcej, zabezpieczony hipotecznie na nieruchomości kredytowanej. Ze wsparcia będą mogli skorzystać osoby, które w dniu złożenia wniosku spełnią m.in. następujące warunki:
 - będą posiadały status bezrobotnego,
 - miesięczne koszty obsługi ich kredytu przekroczy 60% miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego,
 - miesięczny dochód gospodarstwa domowego pomniejszony o ratę kredytu nie przekracza progów uprawniających do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.
 Przyjęte w ustawie rozwiązania umożliwiają udzielenie wsparcia finansowego przez Bank Gospodarstwa Krajowego („BGK”) przez okres nie dłuższy niż 18 miesięcy, w wysokości równoważności rat kapitałowych i odsetkowych kredytu mieszkaniowego, ale nie więcej niż 1,5 tys. PLN miesięcznie. Na dzień 30 września 2016 roku w systemie Banku znajdowały się 133 wnioski dotyczące udzielenia wsparcia.
- Zgodnie z wcześniejszą deklaracją, Bank kontynuował stosowanie działań mających w istotnym stopniu kompensować klientom wzrost rat kredytu wynikający z umocnienia franka szwajcarskiego, m.in.:
 - zastosowanie 1% spreadu przy obsłudze kredytów hipotecznych udzielonych w tej walucie,
 - uwzględnianie ujemnej stawki LIBOR CHF w koszcie kredytu hipotecznego,
 - wydłużenie terminu spłaty w ramach maksymalnego okresu kredytowania bez pobrania opłaty za wydłużenie terminu kredytowania.

Dodatkowo, Bank udostępnił klientom możliwość wnioskowania o zmianę zabezpieczenia kredytu udzielonego w CHF w celu umożliwienia sprzedaży nieruchomości zabezpieczonej hipoteką, powiązaną z udzieleniem nowego kredytu w PLN i ustanowieniem hipoteki na nowo nabywanej nieruchomości. W ostatnim kwartale wydłużono również termin obowiązywania oferty wspierającej kredytobiorców posiadających kredyty hipoteczne w CHF, mającej na celu ograniczenie negatywnych skutków wynikających ze zmiany kursu waluty CHF, do 31 grudnia 2016 roku.

Kredyty małych i średnich przedsiębiorstw

PKO Bank Polski SA konsekwentnie wspiera polską przedsiębiorczość. Firmom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw zapewnia finansowanie bieżących, jak i inwestycyjnych potrzeb, poprzez bogatą i elastyczną ofertę kredytową. Dzięki podpisanej pomiędzy PKO Bankiem Polskim SA a Bankiem Gospodarstwa Krajowego umowie „Portfelowej Linii Gwarancyjnej de minimis” oraz „Portfelowej Linii Gwarancyjnej COSME”, w ramach rządowego i unijnego programu pomocy dla małych i średnich firm, przedsiębiorcy otrzymują wsparcie w postaci gwarancji BGK – *de minimis* oraz gwarancji z regwarancją udzielaną przez Europejski Fundusz Inwestycyjny w ramach programu COSME, mających na celu zwiększenie dostępności kredytowania oraz uruchomienie dodatkowych środków na bieżącą działalność firmy.

Na dzień 30 września 2016 roku z programu „Portfelowej Linii Gwarancyjnej de minimis” wartość udzielonych kredytów wyniosła 4,1 mld PLN. PKO Bank Polski SA był największym kredytodawcą spośród dwudziestu jeden banków udzielających kredytów z gwarancjami de minimis i obejmował 22,6% udziału w rynku (zgodnie z danymi przekazanymi przez Centrum Poręczeń i Gwarancji Banku Gospodarstwa Krajowego z dnia 30 września 2016 roku). Przyznany PKO Bankowi Polskiemu SA limit gwarancyjny w II kwartale 2016 roku uległ zwiększeniu o 1,0 mld PLN

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

i wynosi aktualnie 5,8 mld PLN. Według stanu z dnia 30 września 2016 roku zaangażowanie mierzone wartością podpisanych czynnych umów wyniosło 2,4 mld PLN.

Wartość udzielonych kredytów w ramach „Portfelowej Linii Gwarancyjnej COSME” na dzień 30 września 2016 roku wyniosła ponad 130 mln PLN, a przyznana kwota limitu na gwarancje w III kwartale 2016 roku uległa zwiększeniu do 110 mln PLN (z dotychczasowych 63 mln PLN).

W dniu 24 lutego 2016 roku PKO Bank Polski SA zawarł z Bankiem Gospodarstwa Krajowego aneks do umowy portfelowej linii gwarancyjnej de minimis, na podstawie którego będą udzielane innowacyjnym przedsiębiorcom gwarancje de minimis ze środków Funduszu Gwarancyjnego Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG). Pula dostępnych środków w PKO Banku Polskim SA wynosi 55 mln PLN. W maju 2016 roku rozpoczęto sprzedaż wyżej wymienionych gwarancji. Kolejny aneks, zawarty 26 sierpnia 2016 roku, do umowy portfelowej linii gwarancyjnej z Funduszu Gwarancyjnego POIG wprowadził możliwość objęcia gwarancjami, oprócz kredytów obrotowych nieodnawialnych i kredytów inwestycyjnych, również kredyty w rachunku bieżącym BIZNES PARTNER i kredyty obrotowe odnawialne.

W omawianym okresie 2016 roku PKO Bank Polski SA skierował do małych i średnich przedsiębiorstw szereg promocji, mających na celu wsparcie finansowania inwestycji oraz realizacji celów biznesowych. Jedną z nich była promocja pożyczki dla firm, w której prowizja za udzielenie wynosiła tylko 0,7%, zakres dokumentów ograniczony został do minimum (przedsiębiorcy nie musieli przedstawiać prognozy finansowej ani biznesplanów), a decyzja kredytowa i przekazanie finansowania miały miejsce nawet w jeden dzień.

Oferta depozytowa i inwestycyjna

W trzech kwartałach 2016 roku PKO Bank Polski SA kontynuował działania mające na celu uatrakcyjnienie oferty depozytowej dla klientów segmentu detalicznego z uwzględnieniem aktualnej sytuacji rynkowej i pozycji konkurencyjnej. Jednocześnie prowadzone były działania zmierzające do dywersyfikacji źródeł finansowania działalności.

Na dzień 30 września 2016 roku depozyty segmentu detalicznego PKO Banku Polskiego SA wynosiły 156 mld PLN i od początku roku ich stan zwiększył się o 8 mld PLN (tj. o 5,7%). Przyczynił się do tego wzrost poziomu depozytów bankowości detalicznej i prywatnej oraz wzrost depozytów małych i średnich przedsiębiorstw, zarówno za sprawą wzrostu wolumenów depozytów bieżących jak i terminowych.

Tabela 7. Depozyty PKO Banku Polskiego SA (w mln PLN)

	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015	Zmiana od:	
				31.12.2015	30.09.2015
Depozyty klientowskie, w tym:					
bankowości detalicznej i prywatnej	134 717	127 833	125 606	5,4%	7,3%
małych i średnich przedsiębiorstw	21 307	19 803	18 575	7,6%	14,7%
Razem depozyty	156 024	147 636	144 181	5,7%	8,2%

Rachunki bieżące i rachunki oszczędnościowe

PKO Bank Polski SA pozostaje liderem na rynku pod względem liczby prowadzonych rachunków bieżących, która na dzień 30 września 2016 roku wynosiła 6,8 mln szt. Poziomą liczbą rachunków jest pochodną zróżnicowanej oferty pod względem preferencji klientów, w której można wyróżnić m.in. produkty: PKO Konto bez Granic, PKO Konto za Zero, PKO Konto dla Młodych i PKO Junior. Dla osób korzystających z Programu „Rodzina 500+” PKO Bank Polski SA dostosował swoją ofertę wprowadzając skierowane do nich Konto za Zero Rodzina 500+. Korzystanie z konta jest bezpłatne. W 2016 roku otwarto ponad 20,5 tys. takich kont.

W związku z wejściem w życie nowelizacji Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w omawianym okresie klientom posiadającym zajęcia egzekucyjne umożliwiono swobodne korzystanie ze środków wpływających na rachunek z tytułu świadczenia 500+ bez konieczności przesyłania do banku pozwolenia od organu egzekucyjnego.

Bank rozszerzył dostępność oferty PKO Konto dla Młodych. Obecnie mogą z niej korzystać nie tylko studenci i absolwenci uczelni, którzy ukończyli 18 lat a nie przekroczyli jeszcze 26 roku życia, ale wszystkie osoby znajdujące się w podanym przedziale wiekowym.

PKO Bank Polski SA klientom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, zainteresowanym kompleksową, nowoczesną i atrakcyjną cenowo obsługą, oferuje dwa pakiety:

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

- PKO Konto Firmowe dla osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, wykonujących wolne zawody oraz rolników, którzy cenią obsługę finansów swojej firmy z wykorzystaniem nowoczesnych usług bankowości elektronicznej, jak i poprzez indywidualnego doradcę w oddziale Banku,
- PKO Rachunek dla Biznesu stworzony dla przedsiębiorców z większymi wymaganiami, którzy szukają oferty idealnie dopasowanej do swoich potrzeb oraz cenią współpracę z indywidualnym doradcą bankowym. Posiadaczom PKO Rachunku dla Biznesu Bank oferuje dostęp do zaawansowanej bankowości internetowej iPKO biznes oraz wszystkich usług cash-management, niskie koszty transakcji realizowanych przez Internet oraz wiele innych nowoczesnych produktów i usług bankowych, w tym najtańsze na rynku przelewy internetowe SEPA, czy też dostęp do prostej wymiany walut dzięki bezpłatnej platformie iPKO dealer.

Opłaty za prowadzenie rachunku uzależnione są od aktywności klienta oraz od wysokości wpływów na rachunki.

Lokaty terminowe i produkty regularnego oszczędzania

Dominujący udział w depozytach rynku detalicznego mają depozyty bankowości detalicznej i prywatnej. Klienci tego segmentu lokowali środki przede wszystkim w depozytach terminowych. Od początku 2016 roku Bank oferował klientom indywidualnym m.in. lokaty o progresywnym i standardowym oprocentowaniu oraz lokaty strukturyzowane. Depozytami terminowymi występującymi w ofercie Banku i cieszącymi się szczególnym zainteresowaniem klientów bankowości detalicznej i prywatnej były:

- lokata 24M z negocjowanym oprocentowaniem,
- lokata 6M internetowa dostępna w systemie bankowości elektronicznej,
- rachunek lokaty terminowej 3+3 na nowe środki, lokata 3+3 z oprocentowaniem negocjowanym,
- oferta specjalna lokaty 1M dostępnej poprzez internetowe serwisy transakcyjne iPKO i Inteligo (oferowana w I kwartale 2016 roku).

Zachęcając klientów do systematycznego oszczędzania Bank wzbogacił swoją ofertę produktową o lokatę terminową:

- „Kapitał na Własny Kąt” umożliwiającą regularne oszczędzanie na wkład własny klientom planującym zaciągnięcie w przyszłości kredytu hipotecznego,
- „Kapitał dla Dziecka” skierowaną do klientów pobierających świadczenia pieniężne w ramach programu „Rodzina 500+”, jak również osób nieobjętych programem, pragnących budować zabezpieczenie finansowe dla dzieci już od ich najmłodszych lat.

Elementem standardowej oferty Banku dedykowanej klientom indywidualnym są instrumenty strukturyzowane. W pierwszych trzech kwartałach 2016 roku Bank przeprowadził 16 subskrypcji 16 depozytów strukturyzowanych, którymi były: lokaty oparte na kursie USD/PLN (9-miesięczna oraz 15-miesięczna z 1% gwarantowanych odsetek) oraz lokaty oparte na kursie EUR/PLN (9-miesięczna, 15-miesięczna oraz 15-miesięczna z 1% gwarantowanych odsetek).

O atrakcyjności tego typu produktów świadczą uzyskiwane wyniki: lokata strukturyzowana oparta na koszyku akcji spółek nowych technologii, którą PKO Bank Polski SA zaoferował klientom w 2014 roku, na koniec okresu inwestycji, który przypadał na 30 maja 2016 roku, przyniosła inwestorom zysk w wysokości 10% za cały okres inwestycji, co oznacza zwrot ok. 5% w skali roku.

W lipcu 2016 roku wprowadzono do oferty Banku nowy produkt rachunku terminowej lokaty oszczędnościowo-inwestycyjnej pod postacią Programu Inwestycyjnego „Autolokacja”, w ramach którego klient jednocześnie otwiera lokatę o atrakcyjnym oprocentowaniu oraz przystępuje do wybranego subfunduszu z oferty PKO Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych SA (PKO TFI SA). Konstrukcja produktu opiera się na połączeniu programu inwestycyjnego z 12-miesięczną lokatą z oprocentowaniem na poziomie 3% w skali roku. W dniu otwarcia Programu środki zostają podzielone pomiędzy część depozytową (12/13 wpłaty) i wybrany subfundusz (1/13 wpłaty). Ze środków przekazanych na subfundusz, zostaje pobrana jednorazowa opłata za otwarcie programu w wysokości max. 2% wpłaty. Dalsze cykliczne nabycie jednostek uczestnictwa w ramach programu inwestycyjnego następuje poprzez comiesięczne automatyczne przenoszenie środków pieniężnych z rachunku lokaty na rejestr w wybranym przez klienta subfunduszu. PKO Bank Polski SA zaoferował klientom produkt dający szansę na większy zysk z inwestycji poprzez rozłożone w czasie, stopniowe przesuwanie środków z lokaty do subfunduszu o większym potencjale zysku. W ramach Autolokacji klient ma do wyboru jeden z sześciu subfunduszy:

- Subfundusz PKO Stabilnego Wzrostu,

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

- Subfundusz PKO Akcji Plus,
- Subfundusz PKO Akcji Rynku Europejskiego,
- Subfundusz PKO Akcji Dywidendowych Globalny,
- Subfundusz PKO Akcji Rynku Amerykańskiego,
- Subfundusz PKO Akcji Rynków Wschodzących.

Fundusze inwestycyjne

W ramach współpracy z PKO TFI SA klientom bankowości detalicznej i prywatnej Bank oferuje 38 funduszy niededykowanych (nondedicated funds), w których zgromadzono aktywa o łącznej wartości 19,2 mld PLN⁷. PKO Bank Polski SA systematycznie rozwija ofertę w zakresie funduszy inwestycyjnych. Od początku 2016 roku PKO Bank Polski SA przeprowadził m.in. emisję certyfikatów inwestycyjnych Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych PKO Globalnej Strategii, PKO Absolutnej Stopy Zwrotu Europa Wschód – Zachód, PKO Strategii Obligacyjnych.

Sprzedaż obligacji Skarbu Państwa

PKO Bank Polski SA jako jedyny prowadzi sprzedaż oraz obsługę obligacji detalicznych emitowanych przez Skarb Państwa na podstawie umowy zawartej z Ministrem Finansów. Obligacje skarbowe są sprzedawane przez rozległą sieć sprzedaży PKO Banku Polskiego SA, co stanowi znaczące udogodnienie dla wszystkich chętnych do zainwestowania w te instrumenty. Od początku 2016 roku sprzedano blisko 32 mln szt. obligacji. W analogicznym okresie roku ubiegłego sprzedaż obligacji wyniosła 16 mln szt.

Pozostałe produkty i usługi w segmencie detalicznym

Karty bankowe

Na dzień 30 września 2016 roku liczba kart bankowych PKO Banku Polskiego SA wyniosła ok. 7,8 mln sztuk, w tym 0,8 mln sztuk kart kredytowych. Od początku 2016 roku PKO Bank Polski SA wprowadził możliwość zamówienia karty kredytowej za pośrednictwem Contact Center oraz bankowości elektronicznej iPKO. Równolegle wdrożono do oferty standardowej skrócony proces sprzedaży karty kredytowej „one-click”. W ramach nowych rozwiązań klient wraz z możliwością założenia w serwisie internetowym iPKO rachunku walutowego, może dla rachunków w euro, dolarach i funtach zamówić „multiwalutową” kartę debetową ze znakiem VISA. Karta ta może być podpisana do wszystkich walutowych rachunków posiadanych przez klienta, dzięki czemu, jedną kartą można dokonywać płatności w ciężar trzech rachunków, odpowiednio do waluty, w której dokonana była transakcja. Ponadto PKO Bank Polski SA wprowadził bezpłatną usługę 3D-Secure, dzięki której płatności realizowane kartami kredytowymi i debetowymi w sklepach internetowych, oznaczonych symbolami „Mastercard SecureCod” lub „Verified by VISA”, są dodatkowo zabezpieczone kodem jednorazowym. W III kwartale 2016 roku Bank przeprowadził skierowaną do małych i średnich przedsiębiorstw promocję kart Diners Club, polegającą na obniżeniu opłaty rocznej za nowo wydaną kartę PKO Standard Diners Club do kwoty 0 PLN w pierwszym roku oraz dla karty PKO Executive Diners Club do kwoty 120 PLN w pierwszym roku.

Produkty ubezpieczeniowe dla klientów segmentu detalicznego

PKO Bank Polski SA konsekwentnie rozwija ofertę produktów ubezpieczeniowych zwiększając atrakcyjność powiązanych z nimi produktów bankowych oraz dając klientom możliwość zabezpieczenia zobowiązań, majątku oraz otrzymania pomocy w przypadkach losowych. PKO Bank Polski SA oferuje produkty ubezpieczeniowe dla klientów bankowości detalicznej oraz prywatnej powiązane z produktami bankowymi takimi jak:

- kredyty konsumpcyjne i hipoteczne (ubezpieczenie na życie i od utraty źródła dochodu, ubezpieczenie niskiego wkładu, ubezpieczenie pomostowe, ubezpieczenie nieruchomości, ubezpieczenie assistance),
- ROR (m.in. ubezpieczenie na życie, ubezpieczenie NNW),
- karty bankowe (m.in. pakiet bezpieczeństwa do kart kredytowych, charge i debetowych, ubezpieczenie podróże, ubezpieczenie spłaty kredytu).

⁷ źródło: raport Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami na dzień 30 czerwca 2016 roku.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

W zakresie ubezpieczeń na życie PKO Bank Polski SA oferuje produkty głównie przygotowywane we współpracy z PKO Życie Towarzystwem Ubezpieczeń SA. Natomiast w zakresie ubezpieczeń majątkowych współtworzy ofertę ubezpieczeniową przede wszystkim z PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA, nową spółką z Grupy Kapitałowej Banku oraz kontynuuje współpracę z dotychczasowymi partnerami.

W III kwartale 2016 roku do oferty PKO Banku Polskiego SA dołączył nowy produkt ubezpieczeniowo-inwestycyjny Ubezpieczenie „Bezpieczny Kapitał +” skierowany do klientów Bankowości Prywatnej. Jest to rozwiązanie łączące bezpieczny wzrost kapitału, ze z góry określoną stopą zwrotu, z ochroną ubezpieczeniową w ramach jednego spośród trzech gotowych pakietów ochronnych: „Moje Zdrowie”, „Moje Dziecko” oraz „Moja Rodzina”.

Bankowość Prywatna

PKO Bank Polski SA konsekwentnie realizuje rozwój Bankowości Prywatnej, koncentrując się na ścisłej współpracy wewnątrz Grupy Kapitałowej, umożliwiając klientom dostęp do szerokiej oferty produktów i instrumentów finansowych. W omawianym okresie klientom Bankowości Prywatnej zaoferowano osiem emisji funduszy inwestycyjnych zamkniętych – cztery emisje PKO Obligacji Korporacyjnych oraz po dwie: PKO Europa Wschód – Zachód i PKO Globalnej Makroekonomii. Klienci wzięli również udział w emisji obligacji korporacyjnych: Best SA, Ghelamco SA i Kruk SA.

Obecnie zespół zajmujący się obsługą najbardziej zamożnych klientów liczy 63 doradców oraz 29 analityków biznesowych. Biura Bankowości Prywatnej obsługują klientów w 9 największych miastach w Polsce: Warszawie, Gdańsku, Krakowie, Katowicach, Poznaniu, Wrocławiu, Łodzi, Szczecinie i Bydgoszczy. Aktualnie Centrum Bankowości Prywatnej PKO Banku Polskiego SA zarządza portfelem aktywów o wartości 14 mld PLN.

Sieć dystrybucji i kanały dostępu

Na dzień 30 września 2016 roku detaliczna sieć placówek PKO Banku Polskiego SA liczyła 1 208 oddziałów i 8 biur bankowości prywatnej. W stosunku do stanu na koniec 2015 roku liczba oddziałów detalicznych ogółem zmniejszyła się o 22 placówki. Rozwój wielokanałowego modelu dystrybucji w znacznym stopniu wpływa na optymalizację sieci sprzedaży stacjonarnej. Optymalizacja sieci oddziałów stacjonarnych odbywa się w sposób ciągły, a ostateczna decyzja o pozostawieniu placówki na danym mikrorynku podejmowana jest w oparciu o ekonomiczną zasadność jej funkcjonowania z uwzględnieniem potencjału rozwoju działalności danego mikrorynku. Optymalizacja ta ma charakter wielowymiarowy, w którego zakres wchodzi takie działania jak zmiana charakteru placówek oraz zmniejszenie ich liczby. Proces zmniejszania dużych oddziałów realizowany jest z jednoczesną uniwersalizacją mniejszych oddziałów oraz przekształcaniem w uzasadnianych przypadkach małych oddziałów w agencje.

Tabela 8. Placówki i bankomaty PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015	Zmiana od:	
				31.12.2015	30.09.2015
Liczba placówek w segmencie detalicznym	1 216	1 238	1 251	(22)	(35)
regionalne oddziały detaliczne	11	11	11	-	-
oddziały detaliczne	1 197	1 219	1 232	(22)	(35)
biura bankowości prywatnej	8	8	8	-	-
Liczba bankomatów	3 178	3 196	3 214	(18)	(36)
Liczba agencji	851	881	887	(30)	(36)

Sieć oddziałów i agencje

Bank systematycznie poprawia warunki obsługi klientów w sieci oddziałów. W 2016 roku działania te koncentrowały się na modernizacji oddziałów i przenoszeniu placówek do nowych atrakcyjnych lokalizacji. W ramach projektów realizowanych w Banku i w wyniku zbieranych doświadczeń obowiązujący format placówki stale ewoluuje w kierunku uzyskania optymalnych warunków obsługi, dopasowanych również do zmieniających się technologii. Istotne uzupełnienie sieci oddziałów i bankomatów stanowi sieć agencji. Wg stanu na dzień 30 września 2016 roku PKO Bank Polski SA współpracował z 851 agencjami i w odniesieniu do stanu na 31 grudnia 2015 roku liczba agencji spadła o 30 sztuk. Spadek liczby agencji jest kontynuacją działań zmierzających do wzrostu efektywności sieci.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Bankowość elektroniczna

Klienci segmentu detalicznego w ramach serwisu iPKO mogą korzystać z pakietu usług bankowości elektronicznej. Dodatkowo dla małych i średnich przedsiębiorstw istnieje możliwość skorzystania z usług bankowości elektronicznej pod nazwą iPKO Biznes. Korzystanie z tych usług zapewnia klientom dostęp do informacji o swoich rachunkach i produktach, jak również umożliwia wykonywanie transakcji za pośrednictwem: internetu, terminali samoobsługowych, telefonu.

Bank systematycznie promuje zdalne korzystanie z konta internetowego, samodzielne zarządzanie rachunkiem i produktami bankowymi w serwisie transakcyjnym, co pozwala klientom na szybszy i łatwiejszy dostęp do swoich produktów, jak również obniżenie kosztów korzystania z usług bankowych. Jednym z elementów kampanii popularyzującej nowoczesne kanały bankowania była przeprowadzona w I kwartale 2016 roku promocja „Zamień kartę z drapkę na 10 zł”, mająca na celu zachęcenie klientów do korzystania z innych narzędzi autoryzacyjnych niż karta kodów jednorazowych, takich jak sms czy token.

Nowości wprowadzone do oferty w 2016 roku to:

- możliwość szybkiego i w prosty sposób założenia w serwisie internetowym iPKO rachunku walutowego w dolarach amerykańskich, frankach szwajcarskich, euro, funtach brytyjskich, koronach szwedzkich, duńskich lub norweskich,
- prezentowanie stałym klientom w serwisie transakcyjnym iPKO spersonalizowanej oferty Mini Ratki,
- udostępnienie klientom nowego serwisu, zawierającego jeszcze wygodniejszą nawigację, szybki podgląd historii transakcji, możliwość spłaty i blokowania karty kredytowej, otwieranie lokat i szybki kontakt z infolinią w celu zakupu produktów,
- dodatkowe zabezpieczenie logowania do serwisów iPKO i Inteligo indywidualnym uwiarygodnieniem logowania tzw. obrazkiem bezpieczeństwa, który pojawia się przy każdym logowaniu, pozwalając klientowi upewnić się czy strona, na której podaje dane logowania jest faktycznie serwisem Banku.

PKO Bank Polski SA jako pierwszy bank włączył się w rządowy program „Rodzina 500 plus”. Odpowiednie porozumienie w tej sprawie zostało zawarte pomiędzy Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej a PKO Bankiem Polskim SA. Dzięki temu klienci Banku posiadający dostęp do serwisu internetowego zarówno iPKO, jak i Inteligo mogą w wersji elektronicznej złożyć wniosek o świadczenie z programu „Rodzina 500 plus”. W okresie pierwszych trzech miesięcy działania programu wnioski złożone za pośrednictwem aplikacji PKO Banku Polskiego SA stanowiły blisko 1/3 składanych wniosków przez Internet.

Udział PKO Banku Polskiego SA w programie „Rodzina 500 plus” to tylko jeden z przejawów zaangażowania Banku w budowę e-państwa. Dzięki porozumieniu podpisanemu pomiędzy PKO Bankiem Polskim SA i Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, klienci Banku mogą założyć profil na Platformie Usług Elektronicznych (PUE) ZUS z poziomu serwisów bankowości online iPKO lub Inteligo.

Bankowość mobilna IKO

PKO Bank Polski SA dostarcza swoim klientom nowoczesne rozwiązania technologiczne dające pełne, proste, funkcjonalne i jednocześnie bezpieczne oraz dostępne w każdym miejscu możliwości dostępu do usług bankowych przy użyciu telefonu. IKO to najpopularniejszy i najbardziej rozwinięty systemem płatności mobilnych w Polsce. Łączy funkcje bankowości mobilnej z możliwością dokonywania płatności mobilnych. Łączna liczba aktywacji IKO przekroczyła już 800 tys. sztuk.. Aplikacja jest stale wzbogacana o nowe funkcjonalności. Wprowadzone zmiany przekształciły IKO z aplikacji służącej do płatności czy wypłat mobilnych w aplikację stanowiącą bank w telefonie. Aktualnie aplikacja umożliwia:

- dokonywanie płatności;
- zakładanie lokat i korzystanie z dedykowanych klientom korzystającym z IKO lokat terminowych na 1, 3, 6 lub 12 miesięcy o atrakcyjnym oprocentowaniu;
- korzystanie z udostępnionej we wrześniu br. wirtualnej skarbonki oszczędnościowej;
- realizowanie płatności zbliżeniowych dzięki wzbogaceniu aplikacji mobilnej IKO o technologię HCE (*Host Card Emulation*);
- zmianę limitów kart debetowych i kredytowych;

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

- nadawanie PIN do karty;
- odbiór przekazów Western Union – z nowej usługi mogą już skorzystać wszyscy klienci PKO Banku Polskiego SA, którzy posiadają dostęp do swoich kont osobistych poprzez aplikację IKO;
- wykonywanie przelewów na telefon do osób korzystających z BLIK w innych bankach, co pozwala na natychmiastowe przesyłanie pieniędzy;
- podgląd szczegółów zleceń stałych (w tym spłaty zadłużenia karty kredytowej) i kredytów (także hipotecznych);
- podgląd poleceń zapłaty;
- obejrzenie salda przed zalogowaniem;
- wysyłanie próśb o przelew do innego użytkownika aplikacji, co stanowi wygodną opcję przypominania innej osobie o zaległej należności;
- doładowanie telefonu na kartę;
- personalizację aplikacji umożliwiającą zarządzanie ekranem głównym;
- szybkie kopiowanie cyfr kodu BLIK;
- wyświetlenie i generowanie do pliku PDF potwierdzeń dokonanych operacji i ich przesłanie w formie załącznika poprzez komunikator, SMS lub e-mail (funkcja dostępna dla systemów Android i iOS);
- logowanie jednym dotknięciem palca za pomocą funkcja Touch ID, dostępnej dla użytkowników telefonów z systemem operacyjnym iOS wyposażonych w czytnik linii papilarnych;
- szybki dostęp do funkcji aplikacji, dzięki wyświetleniu na głównym ekranie telefonu skrótów 3D Touch;
- zmianę nazwy produktów (tylko w aplikacji IKO dla klientów PKO Banku Polskiego SA).

Na bazie płatności IKO powstał polski standard płatności mobilnych BLIK. BLIK to uniwersalna forma realizacji płatności oraz wypłaty gotówki z bankomatów bez użycia gotówki czy karty płatniczej, zbudowana wspólnie z bankami partnerskimi i Krajową Izbą Rozliczeniową. Na 30 września 2016 roku sieć akceptacji płatności mobilnych (IKO, BLIK) wynosiła ponad 162 tys. (terminale eService, First Data, PayTel) urządzeń w całej Polsce. W związku z wdrożeniem systemu BLIK aplikacja IKO umożliwia obecnie wypłaty z ponad 14,6 tys. bankomatów własnych PKO Banku Polskiego SA, Banku Millennium SA, Banku Zachodniego WBK SA, ING Banku Śląskiego SA, bankomatów Euronet (około 6 tys.) i IT Card (około 1,8 tys.). Z końcem czerwca 2016 roku PKO Bank Polski SA udostępnił klientom nową opcję w metodzie płatności „Płać z iPKO” – autoryzację transakcji poprzez wpisanie kodu BLIK wygenerowanego w aplikacji IKO. Dzięki wprowadzonej zmianie płatności za zakupy można dokonywać za pomocą aplikacji IKO w większości sklepów internetowych w Polsce, w tym obsługiwanych przez największego integratora – PayU. Zmiana ta pojawiła się również w największym polskim serwisie aukcyjnym e-commerce - Allegro. Ponadto Bank umożliwił swoim najmłodszym klientom, poniżej 13. roku życia, korzystającym z PKO Konto Dziecka i serwisu transakcyjnego PKO Junior, dostęp do konta w postaci aplikacji mobilnej PKO Junior. Aplikacja jest nie tylko wygodna, ale również bezpieczna, dodatkowo wzbogacona o funkcje wspierające edukację finansową i rozwój przedsiębiorczej postawy dziecka. Nowoczesna i intuicyjna jest mobilnym odpowiednikiem serwisu PKO Junior.

Contact Center PKO Banku Polskiego SA

Istotne znaczenie w obsłudze klientów segmentu detalicznego ma Contact Center. Celem działalności Contact Center jest prowadzenie sprzedaży produktów oferowanych przez Bank w trakcie rozmów przychodzących i wychodzących oraz zapewnienie sprawnej i efektywnej obsługi klientów, za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Do zadań Contact Center należy w szczególności:

- sprzedaż produktów bankowych w ruchu przychodzącym i wychodzącym,
- wsparcie procesów sprzedaży zdalnej zainicjowanych na www,
- obsługa połączeń przychodzących od klientów segmentu detalicznego,
- wykonywanie połączeń wychodzących zainicjowanych przez Bank (zadania informacyjne),
- obsługa zgłoszeń bezpieczeństwa w ruchu przychodzącym i wychodzącym,
- obsługa korespondencji mailowej,
- odpowiedzi na pytania zadane przez klientów na infosite oraz w serwisie iPKO,
- obsługa klienta wewnętrznego (helpdesk merytoryczny dla pracowników oddziałów),
- wczesny monitoring należności.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Ponadto Contact Center aktywnie uczestniczy w wielu nowych procesach i projektach, w tym w projekcie, mającym na celu zwiększenie bezpieczeństwa transakcji zleczanych przez klientów Banku, który kieruje przelewy potencjalnie podejrzane do dodatkowej weryfikacji z klientem. Dodatkowo w III kwartale 2016 roku została wprowadzona nowa dyspozycja w Contact Center, polegająca na możliwości anulowania zastrzeżenia dokumentu tożsamości dla klientów prawidłowo zalogowanych w serwisie telefonicznym, bez konieczności wizyty w oddziale.

4.1.2. Segment korporacyjny i inwestycyjny PKO Banku Polskiego SA

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA podobnie jak w okresach poprzednich oparł rozwój biznesu korporacyjnego na budowaniu stabilnych relacji z klientami, dzięki wysokiej jakości usług, partnerskich zasadach współpracy oraz wyspecjalizowanym kompetencjom sieci sprzedaży. Finansowanie zarówno bieżącej działalności firm (poprzez kredyty obrotowe) jak i otwartość na udział w realizacji ich przedsięwzięć przyszłych (poprzez kredyty inwestycyjne), a także wsparcie w realizacji projektów samorządowych, stanowią niezmiennie główne priorytety segmentu korporacyjnego Banku.

Bank systematycznie analizując oczekiwania rynku i wychodząc naprzeciw oczekiwaniom klientów dostosowywał swoją szeroką ofertę produktów i usług, tak aby sprostać rosnącej presji konkurencyjnej. W efekcie konsekwentnie rozwijano bogatą gamę produktów transakcyjnych i mitygujących ryzyka finansowe (płynności, rozliczeniowe, stopy procentowej, kursów walutowych i zmian cen na rynkach towarowych), a także elastycznie adresowano potrzeby dotyczące struktury finansowania.

Na koniec września 2016 roku w segmencie korporacyjno-inwestycyjnym obsługiwano blisko 14,2 tys. klientów, w tym 1,0 tys. klientów strategicznych oraz ponad 4,2 tys. jednostek samorządowych i instytucji rządowych szczebla centralnego wraz z jednostkami okołobudżetowymi i powiązаныmi. Bank w oparciu o nowo pozyskane kompetencje prowadził również obsługę ponad 0,6 tys. podmiotów powiązanych i zależnych od jednostek macierzystych posiadających siedzibę poza granicami kraju.

Działalność kredytowa i finansowanie strukturalne

Według stanu na koniec września 2016 roku łączne finansowanie klientów korporacyjnych, z uwzględnieniem wyemitowanych obligacji przekroczyło 62 mld PLN, co oznacza wzrost od początku roku o ponad 2 mld PLN.

Tabela 9. Finansowanie klientów segmentu korporacyjnego (w mln PLN)

	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015	Zmiana od:	
				31.12.2015	30.09.2015
Kredyty korporacyjne brutto	48 875	46 763	46 670	4,5%	4,7%
Dłużne papiery wartościowe*	13 217	13 132	13 088	0,6%	1,0%
komunalne	7 117	7 309	7 129	-2,6%	-0,2%
korporacyjne	6 100	5 823	5 960	4,8%	2,4%
Łączne finansowanie	62 093	59 895	59 759	3,7%	3,9%

* Dane prezentowane łącznie z papierami klasyfikowanymi do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom.

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA uczestniczył w podpisaniu 3 umów kredytu w formie konsorcjum bankowego o łącznej wartości ponad 1,65 mld PLN, z czego udział Banku wyniósł około 920 mln PLN. Ponadto Bank podpisał aneks do uprzednio zawartej umowy kredytu z podmiotem powiązany, zwiększający kwotę dostępnego finansowania o 1,5 mld PLN.

W ramach współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych służących społeczności lokalnej w III kwartale 2016 roku Bank zawarł 29 umów emisji obligacji komunalnych o łącznej wartości 163,4 mln PLN oraz 3 aneksy wydłużające okres trwania zawartych wcześniej umów emisji na łączną kwotę 5,01 mln PLN. Dodatkowo została podpisana umowa emisji obligacji korporacyjnych o wartości 10,25 mln PLN.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Działalność depozytowa i bankowość transakcyjna

Portfel depozytowy na koniec III kwartału 2016 roku wyniósł blisko 40 mld PLN i był na niższym poziomie w porównaniu do końca poprzedniego roku. Jest to wynik stosowanej przez Bank polityki płynnościowej.

Tabela 10. Depozyty klientów segmentu korporacyjnego (w mln PLN)

	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015	Zmiana od:	
				31.12.2015	30.09.2015
Depozyty korporacyjne	39 890	42 908	29 721	-7,0%	34,2%

PKO Bank Polski SA stale podnosi jakość świadczonych usług w zakresie bankowości transakcyjnej.

W III kwartale 2016 roku rozwijano usługi dedykowane podmiotom charakteryzującym się rozbudowaną strukturą organizacyjną (np. grupy kapitałowe), umożliwiając klientom korzystanie z różnego rodzaju produktów i usługi ułatwiających rozliczanie transakcji z partnerami krajowymi i zagranicznymi.

W ramach świadczenia usług elektronicznych przez Bank wiodącym produktem segmentu bankowości korporacyjnej jest system bankowości elektronicznej iPKO biznes. W III kwartale 2016 roku aplikacja iPKO biznes została rozszerzona o nowe funkcjonalności poprawiające komfort jej użytkowania, w tym między innymi uproszczono i przeprojektowano możliwości dokonywania kluczowych operacji w serwisie tak, aby były jeszcze bardziej przyjazne i intuicyjne. Obecnie aplikacja iPKO biznes pozwala klientom na monitorowanie i zarządzanie rachunkami, kartami płatniczymi i kredytami oraz na składanie zleceń wszelkiego rodzaju przelewów.

Instytucje finansowe

PKO Bank Polski SA zajmuje pozycję lidera w dziedzinie bankowości zagranicznej i korespondenckiej w Polsce.

Posiada szeroką i efektywną sieć rachunków nostro, ma nawiązanych ponad 1400 relacji SWIFT z bankami w różnych krajach i na różnych rynkach. Jednocześnie Bank prowadzi ponad 200 rachunków loro dla banków zagranicznych, wykorzystywanych do rozliczania operacji tych banków zarówno w Polsce, jak i na rynkach trzecich.

Bank rozwija relacje międzybankowe w celu wsparcia klientów na rynkach zagranicznych. Z kilkoma bankami zawarto wstępne porozumienia o nawiązaniu relacji, co w najbliższych miesiącach może przełożyć się na zwiększenie liczby obsługiwanych banków i realizowanych obrotów.

Ponadto PKO Bank Polski SA prowadzi obsługę ponad 500 krajowych i zagranicznych nie-bankowych instytucji finansowych, w tym m.in. funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych, towarzystw ubezpieczeniowych, brokerów walutowych i biur maklerskich. Współpraca ta prowadzona jest głównie w zakresie obsługi rachunków bieżących, rachunków lokat oraz innych produktów skarbowych. Bank prowadzi także obsługę banków zagranicznych i krajowych z wykorzystaniem zaawansowanej technicznie korporacyjnej oferty cash management. W ostatnim okresie znacząco rozszerzono zakres współpracy z jednym z największych podmiotów oferującym usługi na rynku przekazów money order.

Bankowość Międzynarodowa

PKO Bank Polski SA aktywnie uczestniczy w rozwoju międzynarodowej ekspansji swoich klientów, oferując im wsparcie na rynkach zagranicznych, działając praktycznie w każdym miejscu na świecie. Działalność międzynarodowa Banku przebiega na różnych płaszczyznach. Podejmowane są inicjatywy ułatwiające obsługę finansową polskich firm działających na rynkach międzynarodowych. Jedną z nich było otwarcie oddziału korporacyjnego w Republice Federalnej Niemiec. W ofercie tego oddziału znajduje się pełna paleta usług i produktów dla klientów korporacyjnych, obejmująca m.in.: bankowość transakcyjną (w tym międzynarodowy cash pooling), bankowość elektroniczną, produkty skarbowe, trade finance czy kredyty korporacyjne. Aktualnie trwają prace nad uruchomieniem kolejnego oddziału korporacyjnego w Republice Czeskiej. Złożony do Komisji Nadzoru Finansowego wniosek notyfikacyjny dotyczący zamiaru prowadzenia działalności na terenie Republiki Czeskiej, został pozytywnie rozpatrzony.

Dla przedsiębiorstw działających na terenie Ukrainy usługi bankowe oferowane są przez KREDOBANK SA wchodzący w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Ponadto Bank zapewnia specjalistyczne wsparcie zagranicznych firm działających w Polsce m.in. pochodzących z krajów skandynawskich, Korei Południowej i Ukrainy. W tym celu zostały powołane zespoły ekspertów dedykowane obsłudze firm z tych krajów, co sprzyja zacieśnianiu relacji gospodarczych. Szeroka paleta oferowanych produktów

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

oraz wysokiej klasy zespół doradców sprawiają, że PKO Bank Polski SA jest coraz częściej doceniany przez zagranicznych klientów.

Działalność maklerska

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA (DM) jest jednym z czołowych biur maklerskich działających na krajowym rynku finansowym, dysponującym największą siecią sprzedaży spośród instytucji finansowych działających w Polsce.

Obroty DM na rynku akcji w III kwartale 2016 roku wyniosły 10,33 mld PLN, co przedłożyło się na udział w wysokości 8,94%, plasując tym samym DM na II pozycji wśród uczestników GPW. Na rynku obligacji DM osiągnął 47,98% udziału, zajmując w tej kategorii I pozycję.

Dodatkowo DM zajmuje jedno z czołowych miejsc w zakresie pełnienia funkcji animatora. Na koniec września 2016 roku DM uplasował się na V miejscu pełniąc funkcję animatora rynku i animatora emitenta na rynku GPW oraz III miejscu na rynku NewConnect.

W III kwartale 2016 roku DM był zaangażowany w organizację emisji obligacji serii AE spółki GetBack S.A. Wartość transakcji wyniosła 30 mln PLN. Pełnił również funkcję członka konsorcjum dystrybucyjnego w publicznej ofercie obligacji serii PPI spółki Ghelamco Invest Sp. z o.o., której wartość wyniosła 50 mln PLN. Ponadto DM uczestniczył jako podmiot pośredniczący w transakcji nabycia akcji własnych spółki PGNiG S.A w celu ich umorzenia. Wartość skupionego pakietu akcji wyniosła prawie 0,5 mld PLN.

Według stanu na koniec września 2016 roku DM prowadził 165,8 tys. rachunków papierów wartościowych i rachunków pieniężnych oraz 168,5 tys. rachunków rejestrowych, zajmując IV pozycję wśród 40 uczestników rynku.

Produkty skarbowe

Wiedza, doświadczenie oraz aktywność Banku na rynkach finansowych pozwala na zaoferowanie klientom instytucjonalnym Banku szerokiej oferty produktów skarbowych dostosowanej do potrzeb wynikających z bieżącej działalności operacyjnej jak i tych związanych z zabezpieczeniem ryzyka finansowego. Dodatkowym atutem Banku w tym obszarze działalności jest rozległa sieć specjalistów oraz dostęp do najnowocześniejszej platformy internetowej iPKO dealer. W III kwartale 2016 roku Bank finalizował projekt dotyczący wdrożenia digitalizacji umów skarbowych, która ma na celu usprawnienie uzyskania dostępu do platformy iPKO dealer dla klientów Banku.

Największy udział w sprzedaży produktów skarbowych stanowią transakcje wymiany walut SPOT. Dobre rezultaty uzyskuje Bank w zakresie sprzedaży instrumentów pochodnych, takich jak forwardy, opcje, IRS, CIRS czy commodity.

Rynek międzybankowy

Bank jest Dealerem Skarbowych Papierów Wartościowych i Dealerem Rynku Pieniężnego, pełni funkcję market makera na krajowym rynku stopy procentowej i rynku walutowym.

PKO Bank Polski SA posiada znaczący portfel papierów wartościowych, który jest finansowany z nadwyżek depozytowych. Portfel pełni funkcje związane z zarządzaniem bieżącą płynnością Banku oraz funkcję portfela inwestycyjnego. Przeważającą część portfela stanowią Skarbowe Papiery Wartościowe.

Usługi powiernicze

Bank prowadzi rachunki papierów wartościowych i obsługuje transakcje na rynku krajowym i zagranicznym, a także świadczy usługi powiernicze i pełni funkcję depozytariusza dla funduszy emerytalnych i inwestycyjnych. Na koniec września 2016 roku wartość aktywów klientów przechowywana na rachunkach powierniczych wyniosła ponad 67,6 mld PLN i była wyższa o około 1,7% od wartości uzyskanej na koniec września 2015 roku. Równocześnie na koniec III kwartału 2016 roku liczba obsługiwanych rachunków papierów wartościowych wyniosła 2 tys. szt.

Sieć dystrybucji

Sieć sprzedaży segmentu korporacyjnego obejmuje siedem Regionalnych Oddziałów Korporacyjnych obejmujących 32 Regionalne Centra Korporacyjne oraz oddział w Republice Federalnej Niemiec, będący placówką obsługującą klientów korporacyjnych PKO Banku Polskiego SA w Niemczech.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Tabela 11. Placówki PKO Banku Polskiego SA

	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015	Zmiana od:	
				31.12.2015	30.09.2015
Liczba placówek w segmencie korporacyjnym i inwestycyjnym:	40	40	39	-	1
regionalne oddziały korporacyjne	7	7	7	-	-
regionalne centra korporacyjne	32	32	32	-	-
oddział PKO Banku Polskiego SA w Republice Federalnej Niemiec	1	1	x	-	1

4.2. Udziały w rynku kredytów i depozytów

Na koniec III kwartału 2016 roku udziały rynkowe PKO Banku Polskiego SA (łącznie z PKO Bankiem Hipotecznym SA) w zakresie kredytów wynosiły 17,6% i były o 0,3 p.p. niższe w stosunku do końca 2015 roku, co było determinowane spadkiem udziałów kredytów podmiotów instytucjonalnych.

W zakresie depozytów udziały rynkowe wynosiły 17,3% i w porównaniu z końcem 2015 roku spadły o 0,6 p.p. głównie za sprawą spadku udziału depozytów podmiotów instytucjonalnych.

Tabela 12. Udziały w rynku kredytów i depozytów (w %)*

	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015	Zmiana 30.09.2016/ 31.12.2015	Zmiana 30.09.2016/ 30.09.2015
Kredyty	17,6	17,9	17,5	-0,3 p.p.	0,1 p.p.
osoby prywatne	22,8	22,9	22,9	-0,1 p.p.	-0,1 p.p.
mieszkańceniowe	25,6	25,5	25,5	0,1 p.p.	0,1 p.p.
złotowe	28,6	28,7	28,7	-0,1 p.p.	-0,1 p.p.
walutowe	21,4	21,5	21,5	-0,1 p.p.	-0,1 p.p.
konsumpcyjne i pozostałe	15,9	16,1	16,2	-0,2 p.p.	-0,4 p.p.
podmioty instytucjonalne	12,5	13,0	12,4	-0,5 p.p.	0,1 p.p.
Depozyty	17,3	17,9	16,8	-0,6 p.p.	0,5 p.p.
osoby prywatne	20,6	20,7	21,1	-0,1 p.p.	-0,5 p.p.
podmioty instytucjonalne	12,7	14,0	11,0	-1,3 p.p.	1,7 p.p.

* Dane wg systemu sprawozdawczości dla NBP - Webis. W III kwartale 2016 roku nastąpiła aktualizacja udziałów rynkowych, co jest rezultatem zmiany prezentacji danych rynkowych za okres od września 2014 roku do września 2016 roku. Pozycja wierzytelności od banków hipotecznych, która dotychczas była prezentowana w pozostałych należnościach zaliczanych do kredytów konsumpcyjnych, po zmianie jest ujmowana w kredytach mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

4.3. Działalność spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA

1. Wartość aktywów funduszy zarządzanych przez Spółkę wynosiła na koniec września 2016 roku 19,5 mld PLN, co oznacza wzrost aktywów o 5,7 % w stosunku do stanu na koniec 2015 roku. Wzrost aktywów związany był przede wszystkim z dodatnim wynikiem sprzedaży netto oraz wynikiem z tytułu zarządzania aktywami.
2. PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA plasuje się na 3 miejscu pod względem wartości aktywów netto z 7,3 % udziałem w rynku funduszy inwestycyjnych oraz na 1 miejscu z udziałem 14,6% w zarządzanych aktywach funduszy niededykowanych (nondedicated funds)*.
3. Według stanu na 30 września 2016 roku Spółka zarządzała 41 funduszami i subfunduszami inwestycyjnymi.
4. W 2016 roku do oferty Spółki został wprowadzony jeden fundusz inwestycyjny: PKO Absolutnej Stopy Zwrotu Europa Wschód - Zachód - fundusz inwestycyjny zamknięty.

* Źródło: Izba Zarządzających Funduszami i Aktywami.

PKO BP BANKOWY PTE SA

1. Na koniec września 2016 roku wartość aktywów netto PKO BP Bankowego OFE zarządzanego przez PKO BP BANKOWY PTE SA wynosiła 6,5 mld PLN, co oznacza wzrost o 2,5 % w stosunku do stanu na koniec 2015 roku. Wzrost wartości aktywów netto związany jest przede wszystkim z osiągniętą stopą zwrotu za zarządzanie ww. aktywami.
2. Do PKO BP Bankowego OFE na koniec września 2016 należało ponad 939 tysięcy członków.
3. PKO BP Bankowy OFE zajmuje na rynku funduszy emerytalnych 9 miejsce pod względem wartości

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

aktywów netto OFE i 9 miejsce pod względem liczby członków OFE.

4. Według rankingu Komisji Nadzoru Finansowego PKO BP Bankowy OFE za okres od 30 września 2013 roku do 30 września 2016 roku osiągnął stopę zwrotu na poziomie 3,073% (przy średniej ważonej stopie zwrotu wynoszącej 0,133%) zajmując tym samym 2 miejsce w rankingu OFE za ten okres.

* Źródło: www.knf.gov.pl

Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA

1. W okresie styczeń - wrzesień 2016 roku Spółki Grupy PKO Leasing SA przekazały do użytku przedmioty leasingu o łącznej wartości 3 mld PLN, tj. o 35,4% więcej niż w analogicznym okresie 2015 roku. Wzrost jest wynikiem rozwoju organicznego Spółek oraz wykorzystania sieci sprzedaży Banku.
2. Na koniec września 2016 roku łączna bilansowa wartość inwestycji leasingowych Spółek z Grupy PKO Leasing SA wyniosła 6 mld PLN.
3. Pod względem wartości majątku oddanego w leasing Grupa PKO Leasing SA zajmowała na koniec września 2016 roku 4 pozycję na rynku usług leasingowych z 7,0% udziałem w rynku*.
4. W 2016 roku spółka PKO BP Faktoring SA świadczyła usługi faktoringu krajowego i eksportowego z przejściem ryzyka i bez przejścia ryzyka, faktoringu odwrotnego oraz usługę programu faktoringowego dla dostawców.
5. W okresie styczeń - wrzesień 2016 roku wartość obrotów faktoringowych wyniosła 6,9 mld PLN (w analogicznym okresie roku ubiegłego obroty Spółki wyniosły 4,3 mld PLN); na koniec września 2016 roku liczba klientów wynosiła 315.

6. Spółka PKO BP Faktoring SA na 30 września 2016 roku zajmowała 9 miejsce wśród firm faktoringowych zrzeszonych w Polskim Związku Faktorów z udziałem w rynku w wysokości 6,2%.

* Źródło: Związek Polskiego Leasingu

Grupa Kapitałowa PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA

1. PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA oferuje szeroką paletę produktów ubezpieczeniowych: od produktów ochronnych po produkty inwestycyjne. Spółka koncentruje się na ubezpieczeniu życia i zdrowia swoich klientów, posiada w ofercie produkty samodzielne, jak również stanowiące uzupełnienie produktów bankowych oferowanych przez PKO Bank Polski SA.
2. Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez Spółkę umów ubezpieczenia według stanu na 30 września 2016 roku wynosiła 667 mln PLN.
3. Spółka na koniec września 2016 roku ubezpieczała ponad 667 tysięcy osób.

PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA

1. Spółka PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA rozpoczęła działalność operacyjną w styczniu 2016 roku.
2. Spółka oferuje grupowe ubezpieczenia na wypadek uraty źródła dochodu albo leczenia szpitalnego w następstwie nieszczęśliwego wypadku dla klientów PKO Banku Polskiego SA, którzy są posiadaczami kart kredytowych oraz indywidualne ubezpieczenia: spłaty pożyczki gotówkowej na wypadek utraty źródła dochodu albo inwalidztwa w następstwie nieszczęśliwego wypadku dla klientów PKO Banku Polskiego SA, spłaty kredytu hipotecznego lub pożyczki hipotecznej na wypadek utraty źródła dochodu, inwalidztwa w następstwie nieszczęśliwego wypadku i leczenia szpitalnego dla klientów PKO Banku Polskiego SA lub PKO Banku Hipotecznego SA oraz ubezpieczenia mienia dla klientów PKO Banku Polskiego SA lub PKO Banku Hipotecznego SA, którzy zawarli umowy kredytu lub pożyczki zabezpieczone hipoteką.
3. Wartość składek przypisanych brutto z tytułu zawartych przez Spółkę umów ubezpieczenia według stanu na 30 września 2016 roku wynosiła 250 mln PLN.
4. Spółka na koniec września 2016 roku ubezpieczała 271 tysięcy osób.

PKO Bank Hipoteczny SA

1. PKO Bank Hipoteczny SA prowadzi działalność operacyjną od kwietnia 2015 roku. Specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od PKO Banku Polskiego SA. Pozyskuje kredyty do swojego portfela w oparciu o strategiczną współpracę z PKO Bankiem Polskim SA. Podstawowym zadaniem PKO Banku Hipotecznego SA jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania kredytów zabezpieczonych nieruchomościami.
2. Łączna wartość portfela kredytowego brutto PKO Banku Hipotecznego SA według stanu na 30 września 2016 roku wynosiła 6,1 mld PLN, w tym 4,4 mld PLN stanowiły kredyty mieszkaniowe zabezpieczone hipotecznie nabyte w ramach umowy z PKO Bankiem Polskim SA.

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

3. W I półroczu 2016 roku Spółka przeprowadziła dwie emisje listów zastawnych skierowane do inwestorów instytucjonalnych o łącznej wartości nominalnej 1 mld PLN oraz okresie wykupu ustalonym na 5 lat i 1 dzień od dnia emisji. Oprocentowanie oparte na zmiennej stopie procentowej wynosiło odpowiednio WIBOR 3M + 0,65 p.p. marży oraz WIBOR 3M + 0,59 p.p. marży.
4. 28 września 2016 roku Commission de Surveillance du Secteur Financier w Luksemburgu zatwierdziła Prospekt Emisyjny Podstawowy PKO Banku Hipotecznego SA dotyczący programu emisji listów zastawnych na rynek europejski. W ramach ww. programu Spółka może prowadzić emisje listów zastawnych w dowolnej walucie. Łączna wartość listów zastawnych pozostających w obrocie wyemitowanych w ramach programu nie może przekroczyć 4 mld EUR. Program przewiduje, że listy zastawne emitowane w jego ramach mogą być notowane równoległe na giełdach w Luksemburgu i w Warszawie.
5. PKO Bank Hipoteczny SA posiadał na koniec września 2016 roku następujące ratingi nadane przez agencję ratingową Moody's Investors Service: rating Aa3 dla emitowanych listów zastawnych nadany w dniu 11 grudnia 2015 roku oraz wstępny długoterminowy rating (P)Aa3 dla listów zastawnych denominowanych w EUR, które zostaną wyemitowane przez Spółkę, nadany w dniu 29 września 2016 roku.

PKO BP Finat Sp. z o.o.

1. Spółka świadczy kompleksowe usługi firmom z sektora finansowego – m.in.: usługi agenta transferowego, księgowości funduszy i spółek. Specjalizuje się również w outsourcingu kompetencyjnym specjalistów IT, zespołów projektowych oraz procesów informatycznych. W 2016 roku Spółka rozpoczęła prowadzenie obsługi ubezpieczeń grupowych dedykowanych do produktów oferowanych przez PKO Bank Polski SA.
2. W lutym 2016 roku Spółka została przyjęta w poczet podmiotów wspierających Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami.
3. W kwietniu 2016 roku Spółka przeszła pozytywnie audyt nadzoru i utrzymała Certyfikat Rejestracji Systemu Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji, zgodnie z wymaganiami normy ISO/IEC 27001:2013.
4. We wrześniu 2016 roku Spółka stała się członkiem Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych (Association of Business Service Leaders in Poland, ABSL), tj. organizacji zrzeszającej centra usług wspólnych (Shared Service Centers, SSC), outsourcingu procesów biznesowych (Business Process Outsourcing, BPO), outsourcingu IT (Information Technology Outsourcing, ITO), centra badawczo-rozwojowego (Research&Development, R&D) oraz firmy wspierające rozwój sektora usług dla biznesu.
5. W III kwartale 2016 roku Spółka zawarła umowę zakupu zorganizowanej części przedsiębiorstwa dedykowanej do wyceny funduszy inwestycyjnych, umowę na prowadzenie usług agenta transferowego dla 5 nowych funduszy inwestycyjnych oraz umowy na świadczenie usług prowadzenia księgowości funduszy dla 37 istniejących funduszy zamkniętych i 5 nowych funduszy otwartych. Przejęcie zorganizowanej części przedsiębiorstwa oraz uruchomienie ww. usług planowane jest w IV kwartale 2016 roku.

Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA (dane wg MSSF obowiązujących w Grupie PKO Banku Polskiego SA)

1. Portfel kredytowy Grupy KREDOBANK SA (brutto) w okresie styczeń - wrzesień 2016 roku uległ zwiększeniu o 1 022 mln UAH, tj. o 20,4% i na koniec września 2016 roku wynosił 6 033 mln UAH (portfel kredytowy brutto wyrażony w PLN na koniec września 2016 roku wynosił 898 mln PLN). Wzrost wartości portfela kredytowego w UAH jest głównie wynikiem zwiększenia sprzedaży nowych kredytów.
2. Depozyty terminowe klientów Grupy KREDOBANK SA w okresie styczeń - wrzesień 2016 roku uległy zwiększeniu o 305 mln UAH, tj. o 10,4 % i na koniec września 2016 roku wynosiły 3 244 mln UAH (depozyty terminowe wyrażone w PLN według stanu na koniec września 2016 roku wynosiły 483 mln PLN). Wzrost depozytów jest efektem zwiększającej się wiarygodności i rankingu KREDOBANK SA na rynku bankowym na Ukrainie.
3. Według stanu na 30 września 2016 roku sieć placówek KREDOBANK SA obejmowała Centralę we Lwowie oraz 111 oddziałów w 22 z 24 obwodów Ukrainy. W 2016 roku zmieniono lokalizację 4 oddziałów, utworzono 4 oddziały oraz zamknięto 3 oddziały.

Grupa Kapitałowa Qualia Development Sp. z o.o.

- W okresie styczeń - wrzesień 2016 roku Grupa koncentrowała działania na:
- realizacji końcowego etapu inwestycji Royal Park realizowanej w ramach projektu Nowy Wilanów w Warszawie, uzyskaniu pozwolenia na użytkowanie oraz przekazaniu lokali klientom,
 - realizacji IV etapu projektu Neptun Park w Gdańsku,
 - prowadzeniu sprzedaży lokali w inwestycjach zrealizowanych w Warszawie (Nowy Wilanów -

KOMENTARZ ZARZĄDU DO WYNIKÓW GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA III KWARTAŁ 2016 ROKU

Royal Park), Międzyzdrojach (Rezydencja Flotylla), Sopotcie (Na Fali) oraz w Gdańsku (Neptun Park IV etap),

- prowadzeniu działalności hotelowej w oparciu o zrealizowane projekty w Gdańsku oraz Międzyzdrojach,
- prowadzeniu procesu sprzedaży wybranych nieruchomości i spółek z Grupy Qualia Development Sp. z o.o.; sprzedano udziały w spółce „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o., która jest wieczystym użytkownikiem nieruchomości gruntowej położonej w rejonie ulicy Żwirki i Wigury oraz Raclawickiej w Warszawie, prawa i obowiązki komplementariusza i komandytariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Sp. k. oraz dwie nieruchomości gruntowe położone w Juracie.

4.4. Nagrody i wyróżnienia

W III kwartale 2016 roku Spółkom z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA przyznano następujące nagrody i wyróżnienia:

Nagrody i wyróżnienia przyznane Spółkom Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA	
Book of Lists	Według rankingu Book of Lists 2016/2017 przygotowywanego przez magazyn „Warsaw Business Journal” PKO Bank Polski SA oraz Dom Maklerski PKO Banku Polskiego zajęły pierwsze miejsca w rankingu Book of Lists 2016/2017. Po raz kolejny były najlepsze w kategoriach: banki w Polsce i domy maklerskie. Book of Lists to największa i najdłużej obecna na polskim rynku wydawniczym, która w formie rankingów prezentuje najlepiej prosperujące firmy z różnych sektorów biznesu w Polsce. Co roku są w nim wyróżniane najlepsze, największe i najbardziej dynamiczne przedsiębiorstwa.
Lider Informatyki 2016	W jubileuszowej XX edycji konkursu „Computerworld” Lider Informatyki 2016 PKO Bank Polski SA został zwycięzcą kategorii „bankowość i finanse”. Jury doceniło Bank za projekt umożliwiający klientom składanie wniosków w programie „Rodzina 500 plus” oraz korzystanie z Platformy Usług Elektronicznych (PUE) ZUS.
Certyfikat CIPS dla PKO Banku Polskiego SA	PKO Bank Polski SA jako pierwsza firma sektora finansowego i trzecia w Polsce otrzymał międzynarodowy certyfikat potwierdzający najwyższe standardy procesów zakupowych. Certyfikat przyznała największa na świecie organizacja branży zakupowej Chartered Institute of Procurement and Supply (CIPS). Jest on udokumentowaniem wiarygodności biznesowej Banku wobec klientów i kontrahentów.
Najlepszy pracodawca w Polsce	Po raz kolejny PKO Bank Polski SA został doceniony przez studentów. W prestiżowym rankingu pracodawców - Universum Student Survey - aż w dwóch kategoriach: biznes oraz prawo znalazł się wśród najlepszych pracodawców w Polsce. Badanie pracodawców Universum jest jednym z największych na świecie. Dotyczy głównie preferencji i celów zawodowych, kariery czy branży, w jakiej ankietowani chcieliby pracować. W tegorocznej edycji udział wzięło blisko 26 tys. studentów z 64 krajowych uczelni.
Własny Kąt Hipoteczny PKO Banku Polskiego SA ze statuetką Comperia Stars	Kredyt Własny Kąt Hipoteczny PKO Banku Polskiego SA tryumfował w lipcowym zestawieniu kredytów hipotecznych przygotowanym przez redakcję Comperia.pl. Analitycy sprawdzili oferty banków dedykowane osobom, które chcą zaciągnąć kredyt na kwotę 250 tys. PLN z 20-letnim okresem spłaty. Dla przyjętych parametrów najkorzystniejsza okazała się oferta PKO Banku Polskiego SA. To już trzecie zwycięstwo Kredytu Własny Kąt Hipoteczny w tym roku (był liderem w lutym i czerwcu 2016 roku).
Ranking 150 MSP Najlepsze produkty	Produkt „faktoring z przejęciem ryzyka i bez przejęcia ryzyka dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw”, oferowany przez PKO BP Faktoring SA, został wyróżniony przez redakcję Gazety Finansowej w plebiscycie „Najlepszy Produkt dla MSP 2016”.
Ranking najbardziej bezpiecznych banków Ukrainy Forbesa	KREDOBANK SA zajął siódme miejsce w rankingu najbardziej bezpiecznych, odpornych na kryzys banków na Ukrainie przeprowadzonym przez Forbes Ukraina według stanu na wrzesień 2016 roku. KREDOBANK SA utrzymał najwyższy możliwy rating niezawodności - A.
Ranking wiarygodności depozytów na Ukrainie	KREDOBANK SA zajął pierwsze miejsce w rankingu wiarygodności depozytów wśród ukraińskich banków, przeprowadzonym przez agencję rankingową „Standard-Rating” na podstawie danych za I półrocze 2016 roku.

Bank Polski

**Skrócone śródroczne
skonsolidowane sprawozdanie finansowe
Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
za okres dziewięciu miesięcy zakończony
dnia 30 września 2016 roku**

Data publikacji raportu:
7 listopada 2016 roku

SPIS TREŚCI

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE	4
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	4
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	5
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM	7
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	8
INFORMACJA UZUPEŁNIAJĄCA DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO	9
1. Informacje ogólne	9
2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunków i ocen	11
3. Informacje dotyczące segmentów działalności oraz informacje o obszarach geograficznych	12
3.1 Informacja dotycząca segmentów działalności	12
3.2 Informacja o obszarach geograficznych	15
4. Przychody i koszty z tytułu odsetek	16
5. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	16
6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	17
7. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	17
8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne	18
9. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	19
10. Ogólne koszty administracyjne	21
11. Podatek od niektórych instytucji finansowych	21
12. Podatek dochodowy	22
13. Kasa, środki w Banku Centralnym	23
14. Należności od banków	23
15. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	23
16. Pochodne instrumenty finansowe	24
17. Pochodne instrumenty zabezpieczające	24
18. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	25
19. Kredyty i pożyczki udzielone klientom	25
20. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	27
21. Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	28
22. Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	29
23. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	29
24. Zapasy	30
25. Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwałe	30
26. Inne aktywa	31
27. Zobowiązania wobec banków	31
28. Zobowiązania wobec klientów	31
29. Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	32
30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	32
31. Zobowiązania podporządkowane	32
32. Pozostałe zobowiązania	33
33. Rezerwy	33
34. Akcjonariat Banku	35
35. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane	36
36. Sprawy sporne	37
37. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązаныmi	40
38. Transakcje z podmiotami powiązаныmi kapitałowo	43

39. Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach.....	44
40. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych.....	45
41. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.....	48
42. Adekwatność kapitałowa.....	53
JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE.....	55
RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	55
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	55
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	56
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	57
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	58
INFORMACJA UZUPEŁNIAJĄCA.....	59
1. Przychody i koszty z tytułu odsetek.....	59
2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat.....	59
3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej.....	60
4. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych.....	60
5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne.....	61
6. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw.....	62
7. Ogólne koszty administracyjne.....	64
8. Podatek od niektórych instytucji finansowych.....	64
9. Podatek dochodowy.....	65
10. Kasa, środki w Banku Centralnym.....	65
11. Należności od banków.....	65
12. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.....	66
13. Pochodne instrumenty finansowe.....	66
14. Pochodne instrumenty zabezpieczające.....	66
15. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.....	67
16. Kredyty i pożyczki udzielone klientom.....	67
17. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży.....	69
18. Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone.....	70
19. Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży.....	71
20. Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwale.....	71
21. Inne aktywa.....	72
22. Zobowiązania wobec banków.....	72
23. Zobowiązania wobec klientów.....	73
24. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych.....	73
25. Zobowiązania podporządkowane.....	73
26. Pozostałe zobowiązania.....	74
27. Rezerwy.....	74
28. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane.....	75
29. Transakcje z podmiotami powiązаныmi kapitałowo.....	77
30. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych.....	80
31. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA.....	82
32. Adekwatność kapitałowa.....	88
DODATKOWE DANE OBJAŚNIAJĄCE.....	89

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Działalność kontynuowana					
Przychody z tytułu odsetek	4	2 517 701	7 370 240	2 433 497	7 221 629
Koszty z tytułu odsetek	4	(546 223)	(1 636 251)	(615 398)	(2 049 430)
Wynik z tytułu odsetek		1 971 478	5 733 989	1 818 099	5 172 199
Przychody z tytułu prowizji i opłat	5	897 408	2 652 170	904 340	2 709 694
Koszty z tytułu prowizji i opłat	5	(211 139)	(663 885)	(183 792)	(552 614)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		686 269	1 988 285	720 548	2 157 080
Przychody z tytułu dywidend		1 149	10 045	982	10 658
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	6	29 279	15 536	2 004	10 875
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	7	26 934	503 332	6 385	75 738
Wynik z pozycji wymiany		147 708	350 942	92 247	258 935
Pozostałe przychody operacyjne	8	272 455	546 455	111 138	355 706
Pozostałe koszty operacyjne	8	(93 899)	(274 833)	(53 157)	(167 822)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		178 556	271 622	57 981	187 884
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	9	(419 152)	(1 201 520)	(362 316)	(1 110 965)
Ogólne koszty administracyjne	10	(1 377 916)	(4 134 448)	(1 335 476)	(4 112 563)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	11	(225 353)	(594 749)	-	-
Wynik z działalności operacyjnej		1 018 952	2 943 034	1 000 454	2 649 841
Udział w zyskach i stratach jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach		14 123	24 738	8 279	24 102
Zysk brutto		1 033 075	2 967 772	1 008 733	2 673 943
Podatek dochodowy	12	(261 240)	(686 634)	(193 031)	(520 858)
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		771 835	2 281 138	815 702	2 153 085
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli		3 319	483	454	(12 222)
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej		768 516	2 280 655	815 248	2 165 307

Zysk na jedną akcję

- podstawowy z zysku za okres (PLN)	0,61	1,82	0,65	1,73
- rozwodniony z zysku za okres (PLN)	0,61	1,82	0,65	1,73
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)	1 250 000	1 250 000	1 250 000	1 250 000

Działalność zaniechana

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA nie prowadziła w okresie 9 miesięcy zakończonym odpowiednio dnia 30 września 2016 roku i dnia 30 września 2015 roku działalności zaniechanej.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Zysk netto (z uwzględnieniem udziałowców niesprawujących kontroli)		771 835	2 281 138	815 702	2 153 085
Inne dochody całkowite		(41 984)	(227 309)	30 950	(191 133)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(41 984)	(227 309)	30 950	(191 133)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	17	(87 753)	126 114	25 260	(93 600)
Podatek odroczoney z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	17	16 673	(23 962)	(4 800)	17 784
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	17	(71 080)	102 152	20 460	(75 816)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto		53 629	(391 510)	11 768	(124 240)
Podatek odroczoney z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		(10 096)	72 076	(1 036)	26 500
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		43 533	(319 434)	10 732	(97 740)
Różnice kursowe z przeliczenia oddziału i jednostek zagranicznych		(11 410)	(10 338)	(242)	(16 571)
Udział w innych dochodach całkowitych jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć		(3 027)	311	-	(1 006)
Dochody całkowite netto, razem		729 851	2 053 829	846 652	1 961 952
Dochody całkowite netto, razem przypadające na:		729 851	2 053 829	846 652	1 961 952
akcjonariuszy PKO Banku Polskiego SA		726 570	2 053 378	846 198	1 974 204
udziałowców niesprawujących kontroli		3 281	451	454	(12 252)

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.09.2016	31.12.2015
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	13	14 345 681	13 743 864
Należności od banków	14	3 723 386	4 552 972
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	15	1 634 681	783 199
Pochodne instrumenty finansowe	16	2 638 698	4 347 269
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	18	15 163 093	15 154 100
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	19	193 174 343	190 413 708
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	34 071 689	28 309 515
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	21	281 634	210 330
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	22	398 252	391 871
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	23	30 729	220 020
Zapasy	24	198 326	400 948
Wartości niematerialne	25	3 254 540	3 270 983
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	25	2 887 615	2 782 186
nieruchomości inwestycyjne		136 764	141 813
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego		2 053	46 532
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego		1 165 483	901 645
Inne aktywa	26	2 637 587	1 410 777
SUMA AKTYWÓW		275 607 790	266 939 919
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		4 269	4 219
Zobowiązania wobec banków	27	19 168 026	18 288 797
Pochodne instrumenty finansowe	17	3 403 541	4 624 767
Zobowiązania wobec klientów	28	201 180 557	195 758 461
Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej	29	2 567 646	2 400 493
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	10 419 749	9 432 973
Zobowiązania podporządkowane	31	2 494 465	2 499 163
Pozostałe zobowiązania	32	3 539 395	3 356 170
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		226 771	26 057
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		29 675	31 812
Rezerwy	33	254 954	252 094
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		243 289 048	236 675 006
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy		1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały		27 801 400	25 417 809
Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych		(226 807)	(216 501)
Niepodzielony wynik finansowy		1 231 415	1 222 413
Wynik roku bieżącego		2 280 655	2 609 564
Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej		32 336 663	30 283 285
Udziały niekontrolujące		(17 921)	(18 372)
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		32 318 742	30 264 913
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		275 607 790	266 939 919
Łączny współczynnik kapitałowy	42	16,00%	14,61%
Wartość księgowa (w tys. PLN)		32 318 742	30 264 913
Liczba akcji (w tys.)	34	1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		25,85	24,21
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)		1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		25,85	24,21

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES
DZIEWIĘCIU MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały							Różnice kursowe z przeliczenia oddziału i jednostek zagranicznych	Niepodzielony wynik finansowy *	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem	
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite										Razem pozostałe kapitały
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Udziały w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej i wspólnego przedsięwzięcia	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne							
1 stycznia 2016 roku	1 250 000	20 711 174	1 070 000	3 536 391	(186)	170 646	(57 657)	(12 559)	25 417 809	(216 501)	1 222 413	2 609 564	30 283 285	(18 372)	30 264 913
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 609 564	(2 609 564)	-	-	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	311	(319 434)	102 152	-	(216 971)	(10 306)	-	2 280 655	2 053 378	451	2 053 829
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 280 655	2 280 655	483	2 281 138
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	311	(319 434)	102 152	-	(216 971)	(10 306)	-	-	(227 277)	(32)	(227 309)
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 529 420	-	71 142	-	-	-	-	2 600 562	-	(2 600 562)	-	-	-	-
30 września 2016 roku	1 250 000	23 240 594	1 070 000	3 607 533	125	(148 788)	44 495	(12 559)	27 801 400	(226 807)	1 231 415	2 280 655	32 336 663	(17 921)	32 318 742

* Szczegółowy opis dotyczący niepodzielonego wyniku finansowego zaprezentowano w dodatkowych danych objaśniających „Informacja dotycząca wypłaconej (lub zadeklarowanej) dywidendy”.

Za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały							Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał przypisany akcjonariuszom jednostki dominującej, razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny ogółem	
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite										Razem pozostałe kapitały
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Udziały w innych dochodach całkowitych jednostki stowarzyszonej i wspólnego przedsięwzięcia	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne / Rozliczenie z tytułu akcji							
1 stycznia 2015 roku	1 250 000	18 802 387	1 070 000	3 474 127	1 006	31 046	5 204	(8 976)	23 374 794	(192 692)	(60 658)	3 254 122	27 625 566	(10 015)	27 615 551
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 254 122	(3 254 122)	-	-	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	(1 006)	(97 740)	(75 816)	-	(174 562)	(16 541)	-	2 165 307	1 974 204	(12 252)	1 961 952
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 165 307	2 165 307	(12 222)	2 153 085
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	(1 006)	(97 740)	(75 816)	-	(174 562)	(16 541)	-	-	(191 103)	(30)	(191 133)
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	1 908 787	-	62 264	-	-	-	-	1 971 051	-	(1 971 051)	-	-	-	-
30 września 2015 roku	1 250 000	20 711 174	1 070 000	3 536 391	-	(66 694)	(70 612)	(8 976)	25 171 283	(209 233)	1 222 413	2 165 307	29 599 770	(22 267)	29 577 503

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
Zysk brutto	2 967 772	2 673 943
Korekty razem:	2 466 406	2 420 077
Amortyzacja	592 485	610 100
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	(132 961)	(13 691)
Odsetki i dywidendy	(132 491)	(110 001)
Zmiana stanu należności od banków	997 873	66 201
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(860 475)	528 902
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (aktywo)	1 708 571	1 118 273
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(2 630 858)	(6 207 920)
Zmiana stanu innych aktywów, zapasów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(889 106)	(472 332)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	879 279	3 609 585
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (zobowiązanie)	(1 221 226)	(689 198)
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	5 405 341	3 846 385
Zmiana stanu zobowiązań zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży	-	57 202
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych	(146 174)	581 767
Zmiana stanu rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	(127 922)	517 323
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań, zobowiązań z działalności ubezpieczeniowej oraz zobowiązań podporządkowanych	345 680	(720 689)
Zapłacony podatek dochodowy	(660 225)	(401 189)
Inne korekty	(661 385)	99 359
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	5 434 178	5 094 020
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy z działalności inwestycyjnej	48 274 795	12 011 992
Zbycie jednostek zależnych	133 538	-
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych	48 022 543	11 970 247
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia	106 454	15 239
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)	12 260	26 506
Wydatki z działalności inwestycyjnej	(53 661 796)	(16 115 243)
Podwyższenie kapitału jednostki stowarzyszonej	(1 148)	-
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych	(53 175 948)	(15 798 648)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	(484 700)	(316 595)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(5 387 001)	(4 103 251)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	4 208 010	1 986 252
Umorzenie/wykup dłużnych papierów wartościowych	(3 075 060)	(1 753 734)
Splata odsetek od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i pożyczek podporządkowanych	(343 644)	(335 095)
Zaciągnięcie zobowiązań długoterminowych	371 256	134 090
Splata zobowiązań długoterminowych	(437 795)	(2 886 104)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	722 767	(2 854 591)
Przepływy pieniężne netto	769 944	(1 863 822)
w tym z tytułu różnic kursowych od gotówki i jej ekwiwalentów	3 401	42 209
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	17 264 702	14 254 855
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	18 034 646	12 391 033
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	12 830	12 216

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015
Kasa, środki w Banku Centralnym	14 345 681	13 743 864	8 181 397
Bieżące należności od banków	3 688 965	3 520 838	4 209 636
Razem	18 034 646	17 264 702	12 391 033

INFORMACJA UZUPEŁNIAJĄCA DO SKRÓCONEGO ŚRÓDROCZNEGO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. Informacje ogólne

Skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego SA (Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA lub Grupa Kapitałowa Banku albo Grupa Kapitałowa) obejmuje okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku oraz zawiera dane porównawcze za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2015 roku (w zakresie skonsolidowanego rachunku zysków i strat, skonsolidowanego sprawozdania z całkowitych dochodów, skonsolidowanego sprawozdania ze zmian w kapitale własnym oraz skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych) oraz dane porównawcze na dzień 31 grudnia 2015 roku (w zakresie skonsolidowanego sprawozdania z sytuacji finansowej). Dane finansowe prezentowane są w tysiącach złotych polskich (PLN), chyba że wskazano inaczej.

Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna („PKO Bank Polski SA” lub „Bank”) – jednostka dominująca.

Bank został utworzony w 1919 roku jako Pocztowa Kasa Oszczędnościowa. W 1950 roku rozpoczął działalność jako Powszechna Kasa Oszczędności bank państwowy. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 2000 roku (Dz. U. z 2000 roku Nr 5, poz. 55 z późniejszymi zmianami) przekształcono Powszechną Kasę Oszczędności bank państwowy w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie, przy ul. Puławskiej 15, 02-515 Warszawa, w Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 12 kwietnia 2000 roku zarejestrowano Powszechną Kasę Oszczędności Bank Polski Spółkę Akcyjną i wpisano do Rejestru Handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, Sąd Gospodarczy XVI Wydział Rejestrowy. Obecnie właściwym sądem jest Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Bank został zarejestrowany pod numerem KRS 0000026438 oraz nadano mu numer statystyczny REGON 016298263. Kapitał zakładowy (wpłacony) wynosi 1 250 000 000 PLN.

Działalność Grupy Kapitałowej Banku

PKO Bank Polski SA jest uniwersalnym bankiem depozytowo-kredytowym obsługującym osoby fizyczne, prawne oraz inne podmioty będące osobami krajowymi i zagranicznymi. PKO Bank Polski SA może posiadać wartości dewizowe i dokonywać obrotu tymi wartościami, jak również wykonywać operacje walutowe i dewizowe oraz otwierać i posiadać rachunki bankowe w bankach za granicą, a także lokować środki dewizowe na tych rachunkach.

Ponadto, poprzez podmioty zależne Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA oferuje kredyty hipoteczne, świadczy usługi finansowe w zakresie leasingu, faktoringu, funduszy inwestycyjnych, funduszy emerytalnych, ubezpieczeń oraz usługi agenta transferowego, a także prowadzi działalność deweloperską i zarządza nieruchomościami, a poprzez podmioty na Ukrainie prowadzi działalność bankową oraz świadczy usługi finansowe i windykacyjne.

Zakres działalności poszczególnych podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej został przedstawiony w pozycji „Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA”.

Grupa Kapitałowa prowadzi działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz poprzez podmioty zależne: KREDOBANK SA, „Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością, Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o. na terytorium Ukrainy; jak również poprzez spółki zależne PKO Finance AB i PKO Leasing Sverige AB na terytorium Szwecji.

Ponadto, w dniu 7 grudnia 2015 roku działalność operacyjną rozpoczął oddział PKO Banku Polskiego SA w Republice Federalnej Niemiec. Strategia tego oddziału polega na oferowaniu kluczowym klientom korporacyjnym Banku oraz ich spółkom zależnym z siedzibą w Republice Federalnej Niemiec usług i produktów bankowych na rynku niemieckim.

Zatwierdzenie sprawozdania finansowego

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe, poddane przeglądowi Komitetu Audytu Rady Nadzorczej w dniu 3 listopada 2016 roku, zostało przyjęte do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 27 października 2016 roku.

Skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

Bank posiada następujące jednostki zależne bezpośrednio oraz zależne pośrednio:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITALE *	
			30.09.2016	31.12.2015
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	Warszawa	zarządzanie funduszami inwestycyjnymi	100,00	100,00
PKO BP BANKOWY PTE SA	Warszawa	zarządzanie funduszami emerytalnymi	100,00	100,00
PKO Leasing SA	Łódź	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	Łódź	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO Leasing Sverige AB	Sztokholm, Szwecja	działalność leasingowa	100,00	100,00
PKO BP Faktoring SA	Warszawa	działalność faktoringowa	100,00	100,00
PKO BP Finat Sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa, w tym usługi agenta transferowego oraz outsourcing specjalistów IT	100,00	100,00
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	ubezpieczenia na życie	100,00	100,00
Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	Warszawa	działalność usługowa	100,00	100,00
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	Warszawa	pozostałe ubezpieczenia osobowe i ubezpieczenia majątkowe	100,00	100,00
PKO Bank Hipoteczny SA	Gdynia	działalność bankowa	100,00	100,00
PKO Finance AB	Sztokholm, Szwecja	usługi finansowe	100,00	100,00
KREDOBANK SA	Lwów, Ukraina	działalność bankowa	99,6293	99,5655
Finansowa Kompania „Idea Kapitał” Sp. z o.o.	Lwów, Ukraina	usługi finansowe	100,00	100,00
„Inter-Risk Ukraina” Spółka z dodatkową odpowiedzialnością	Kijów, Ukraina	działalność windykacyjna	100,00	100,00
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o. ¹	Kijów, Ukraina	usługi finansowe	95,4676	95,4676
Qualia Development Sp. z o.o. ²	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Qualia 3 Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółce Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Sp. k.	100,00	100,00
Qualia 3 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Neptun Park Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9975	99,9975
Qualia 2 Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółce Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k.	100,00	100,00
Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9750	99,9750
Qualia Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w pozostałych spółkach komandytowych Grupy Qualia Development	100,00	100,00
Qualia sp. z o.o. - Sopot Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9902	99,9902
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Jurata Sp. k. ³	Warszawa	działalność deweloperska	-	99,9770
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Zakopane Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	99,9123	99,9123
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. ⁴	Warszawa	działalność deweloperska	-	99,8951
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Projekt 1 Sp. k.	Warszawa	działalność deweloperska	50,00	50,00
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Władysławowo Sp. k. ⁵	Warszawa	działalność deweloperska	-	50,00
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. ⁴	Warszawa	działalność deweloperska	-	100,00
Qualia - Residence Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Sarnia Dolina Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
Gielda Nieruchomości Wartościowych Sp. z o.o.	Warszawa	pośrednictwo w sprzedaży nieruchomości	100,00	100,00
„Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o. ³	Warszawa	działalność deweloperska	-	100,00
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	Warszawa	działalność deweloperska	100,00	100,00
FORT MOKOTÓW Sp. z o.o. w likwidacji	Warszawa	w likwidacji	51,00	51,00
Merkury - fiz an ⁶	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100,00	100,00
„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	Warszawa	zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina Sp. z o.o.	Warszawa	komplementariusz w spółkach komandytowo-akcyjnych Funduszu	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 4 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	Warszawa	kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
NEPTUN - fiz an ⁶	Warszawa	lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu	100,00	100,00
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	Warszawa	działalność usługowa	100,00	100,00
„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomościami spółek zależnych	72,9766	72,9766
„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	Sopot	zarządzanie nieruchomościami	100,00	100,00
„Promenada Sopocka” Sp. z o.o.	Sopot	usługi najmu i zarządzanie nieruchomością	100,00	100,00

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

- 1) Drugim udziałowcem Spółki jest „Inter-Risk Ukraina” Sp. z d.o.
- 2) W spółkach komandytowych Grupy Kapitałowej Qualia Development w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział komandytariusza - spółki Qualia Development Sp. z o.o. w wartości wniesionych wkładów.
- 3) Spółka w 2016 roku została sprzedana.
- 4) W 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zrejestrowane połączenie spółek, w ramach którego cały majątek spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k. oraz spółki Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o. (jako spółek przejmowanych) został przeniesiony na spółkę Qualia Hotel Management Sp. z o.o. (jako spółkę przejmującą).
- 5) Spółka w 2016 roku została rozwiązana bez prowadzenia postępowania likwidacyjnego.
- 6) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu; w pozycji udział w kapitale prezentowany jest udział posiadanych certyfikatów inwestycyjnych Funduszu.

Dodatkowo Bank posiada następujące jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia ujęte w skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym:

NAZWA JEDNOSTKI	SIEDZIBA	ZAKRES DZIAŁALNOŚCI	% UDZIAŁ W KAPITAŁE*	
			30.09.2016	31.12.2015
Wspólne przedsięwzięcia PKO Banku Polskiego SA				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe, w tym obsługa transakcji dokonanych przy użyciu instrumentów płatniczych	34,00	34,00
EVO Payments International Sp. z o.o.	Warszawa	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
EVO Payments International s.r.o.	Praga, Czechy	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
Wspólne przedsięwzięcie NEPTUN - fizan				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	Poznań	prowadzenie hotelu	41,44	41,44
Jednostki stowarzyszone PKO Banku Polskiego SA				
Bank Pocztowy SA	Bydgoszcz	działalność bankowa	25,0001	25,0001
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	Bydgoszcz	działalność wspomagająca usługi finansowe	100,00	100,00
Spółka Dystrybucyjna Banku Poczтового Sp. z o.o.	Warszawa	pośrednictwo finansowe	100,00	100,00
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	Poznań	poręczenia	33,33	33,33
FERRUM SA	Katowice	produkcja rur stalowych, kształtowników oraz wykonywanie izolacji rur	22,14	20,97
FERRUM MARKETING Sp. z o.o.	Katowice	działalność marketingowa i promocyjna	100,00	100,00
Zakład Konstrukcji Spawanych FERRUM SA	Katowice	produkcja konstrukcji metalowych i ich części	100,00	100,00
Walcownia Blach Grubych Batory Sp. z o.o. ¹	Katowice	produkcja blach grubych	100,00	-

* Udział w kapitale podmiotu bezpośrednio dominującego

1) Zgodnie ze sprawozdaniem Grupy Kapitałowej FERRUM SA za I półrocze 2016 roku Spółka do 30 czerwca 2016 roku nie rozpoczęła działalności operacyjnej

Informacje na temat zmian udziału w kapitale jednostek zależnych zostały zamieszczone w nocie 39 „Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”.

2. Opis ważniejszych zasad rachunkowości oraz szacunków i ocen

Niniejsze skrócone śródroczne skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zostało sporządzone zgodnie z wymogami Międzynarodowego Standardu Rachunkowości nr 34 „Śródroczna sprawozdawczość finansowa” zatwierdzonego przez Unię Europejską.

Zasady rachunkowości oraz metody obliczeniowe zastosowane do sporządzenia niniejszego skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego są spójne z zasadami obowiązującymi w roku obrotowym zakończonym dnia 31 grudnia 2015 roku. Zasady te zostały opisane w rocznym sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za 2015 rok.

Prezentowane skrócone śródroczne sprawozdanie finansowe za okres 9 miesięcy 2016 roku nie obejmuje wszystkich informacji oraz ujawnień wymaganych w rocznym sprawozdaniu finansowym i należy je czytać łącznie z rocznym sprawozdaniem finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku sporządzonym zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej zatwierdzonymi przez Unię Europejską.

Objaśnienie różnic między wcześniej publikowanymi sprawozdaniami a niniejszym skróconym śródrocznym skonsolidowanym sprawozdaniem finansowym

- dotyczy Grupy Kapitałowej

Zmiana dotyczy sposobu prezentacji wyniku na sprzedaży przedmiotów leasingu. Dotychczas przychody i koszty z tytułu sprzedaży przedmiotów leasingu prezentowane były w szyku rozwartym, tj. otrzymane przychody z tytułu sprzedaży przedmiotów leasingu ujmowane były w pozostałych przychodach operacyjnych, a koszty związane ze sprzedażą przedmiotów leasingu w pozostałych kosztach operacyjnych.

Powyższe zmiany mają charakter jedynie prezentacyjny i nie mają wpływu na wynik finansowy.

W tabeli poniżej zaprezentowano wpływ zmiany w zakresie prezentacji na dane porównawcze.

	01.01.2015 30.09.2015 dane przed przekształceniem	zmiana ujęcia wyniku na sprzedaży przedmiotów leasingu	01.01.2015 30.09.2015 przekształcone
Pozostałe przychody operacyjne	397 747	(42 041)	355 706
Pozostałe koszty operacyjne	(209 863)	42 041	(167 822)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	187 884	-	187 884

- dotyczy Banku

Zmiany dotyczą reklasyfikacji należności od PKO Banku Hipotecznego z tytułu sprzedaży przez PKO Bank Polski SA kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w ramach podpisanej w 2015 roku Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności. W celu zachowania porównywalności danych finansowych z ujęciem bieżącego okresu, Bank wprowadził opisaną poniżej zmianę w prezentacji danych finansowych dotyczących 31 grudnia 2015 roku w stosunku do uprzednio opublikowanych danych w Sprawozdaniu Finansowym Banku za rok zakończony dnia 31 grudnia 2015 roku. Zmiany te dotyczyły sposobu prezentacji w sprawozdaniu z sytuacji finansowej należności od PKO Banku Hipotecznego z tytułu sprzedaży przez PKO Bank Polski SA kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w ramach podpisanej w 2015 roku Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności

W tabeli poniżej zaprezentowano wpływ zmiany w zakresie prezentacji na dane porównawcze.

	31.12.2015 dane przed przekształceniem	Zmiana	31.12.2015 przekształcone
AKTYWA			
Należności od banków	4 592 360	429 516	5 021 876
Inne aktywa	1 510 341	(429 516)	1 080 825
SUMA AKTYWÓW	262 380 030	-	262 380 030

3. Informacje dotyczące segmentów działalności oraz informacje o obszarach geograficznych

3.1 Informacja dotycząca segmentów działalności

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA prowadzi działalność biznesową w ramach segmentów, oferujących określone produkty i usługi adresowane do konkretnych grup klientów. Sposób podziału segmentów biznesowych zapewnia spójność z modelem zarządzania sprzedażą i oferowania klientom kompleksowej oferty produktowej obejmującej zarówno tradycyjne produkty bankowe, jak również bardziej złożone produkty o charakterze inwestycyjnym oraz usługi świadczone przez spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Przedstawiona poniżej nota segmentacyjna jest ujmowana w wewnętrznym systemie sprawozdawczym, tj. informacjach przekazywanych Zarządowi PKO Banku Polskiego SA, służących do oceny osiągniętych wyników oraz alokacji zasobów. Prezentowane poniżej zestawienie wyników segmentów odzwierciedla wewnętrzną strukturę organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA obejmuje trzy podstawowe segmenty działalności: detaliczny, korporacyjny i inwestycyjny oraz centrum transferowe:

1. Segment detaliczny oferuje pełen zakres obsługi osób prywatnych w ramach bankowości detalicznej i prywatnej oraz bankowości hipotecznej. Ponadto obejmuje transakcje dokonywane z osobami prawnymi, tj. małymi i średnimi przedsiębiorstwami. Do produktów i usług oferowanych klientom tego segmentu należą m.in.: rachunki bieżące, rachunki oszczędnościowe, lokaty terminowe, usługi *private banking*, produkty inwestycyjno-ubezpieczeniowe, karty kredytowe i debetowe, usługi bankowości elektronicznej, kredyty konsumpcyjne i hipoteczne, a także kredyty gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw, deweloperów, spółdzielni i zarządców nieruchomości.
2. Segment korporacyjny i inwestycyjny obejmuje transakcje dokonywane z dużymi klientami korporacyjnymi i instytucjami finansowymi. Segment ten obejmuje m.in. następujące produkty i usługi: prowadzenie rachunków bieżących i lokat terminowych, przechowywanie papierów wartościowych, produkty walutowe i pochodne, kredyty gospodarcze oraz leasing i faktoring. W ramach tego segmentu PKO Bank Polski SA zawiera również samodzielnie lub w konsorcjum z innymi bankami umowy finansowania dużych projektów w formie kredytów oraz emisji nieskarbowych papierów wartościowych. Ponadto segment obejmuje działalność własną, tj. działalność inwestycyjną, działalność maklerską, transakcje międzybankowe, instrumentami pochodnymi i dłużnymi papierami wartościowymi. Wyniki segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego obejmują wyniki z tytułu działalności spółek zależnych PKO Banku Polskiego SA.
3. Centrum transferowe obejmuje wynik z tytułu wewnętrznych rozliczeń cen transferowych funduszy, wynik długoterminowych źródeł finansowania oraz wynik pozycji zaklasyfikowanych do rachunkowości zabezpieczeń. Wewnętrzny transfer funduszy oparty jest o stawki transferowe bazujące na stopach rynkowych. Transakcje pomiędzy segmentami operacyjnymi odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach. Długoterminowe finansowanie zewnętrzne obejmuje emisje papierów wartościowych, zobowiązania podporządkowane oraz kredyty otrzymane od instytucji finansowych. W Centrum

transferowym został zaprezentowany całkowity wynik osiągnięty przez PKO Bank Polski SA z tytułu realizacji transakcji przejścia Visa Europe Ltd. przez Visa Inc.

Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA zazwyczaj rozlicza transakcje między segmentami w taki sposób, jakby dotyczyły one podmiotów niepowiązanych – przy zastosowaniu wewnętrznych stawek rozliczeniowych. Transakcje pomiędzy segmentami odbywają się na normalnych, komercyjnych warunkach.

Zasady rachunkowości stosowane w raporcie segmentacyjnym są zgodne z zasadami rachunkowości opisanymi w nocy 2 niniejszego sprawozdania.

Prezentowane aktywa i zobowiązania segmentu są aktywami i zobowiązaniami operacyjnymi wykorzystywanymi przez segment w działalności operacyjnej. Wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dla poszczególnych segmentów oparte są o wewnętrzne informacje zarządcze. Poszczególnym segmentom przypisano aktywa i zobowiązania oraz związane z tymi aktywami i zobowiązaniami przychody i koszty.

Obciążenie z tytułu podatku dochodowego w zakresie prezentacji wyniku oraz aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego, należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego oraz rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zakresie prezentacji sprawozdania z sytuacji finansowej zostały ujęte na poziomie Grupy Kapitałowej.

W poniższych tabelach przedstawione zostały dane dotyczące wyników poszczególnych segmentów operacyjnych Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku oraz 30 września 2015 roku, a także aktywów i zobowiązań na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku.

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Działalność kontynuowana			
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
Wynik z tytułu odsetek	4 775 247	1 078 491	(119 749)	5 733 989
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 448 338	541 926	(1 979)	1 988 285
Wynik pozostały	205 011	505 120	441 346	1 151 477
Wynik na operacjach finansowych	4 717	111 034	403 117	518 868
Wynik z pozycji wymiany	178 191	134 522	38 229	350 942
Przychody z tytułu dywidend	-	10 045	-	10 045
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	2 359	269 263	-	271 622
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	19 744	(19 744)	-	-
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(736 682)	(464 838)	-	(1 201 520)
Ogólne koszty administracyjne, w tym:	(3 257 010)	(877 438)	-	(4 134 448)
amortyzacja	(489 686)	(102 799)	-	(592 485)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(335 315)	(239 466)	(19 968)	(594 749)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	-	24 738
Wynik segmentu brutto	2 099 589	543 795	299 650	2 967 772
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(686 634)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	483
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 099 589	543 795	299 650	2 280 655

Na dzień 30 września 2016 roku	Działalność kontynuowana			Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	
Aktywa	145 033 537	125 562 164	3 844 553	274 440 254
Aktywa niealokowane	-	-	-	1 167 536
Suma aktywów	145 033 537	125 562 164	3 844 553	275 607 790
Zobowiązania	158 555 122	55 328 347	29 149 133	243 032 602
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	256 446
Suma zobowiązań	158 555 122	55 328 347	29 149 133	243 289 048

Za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Działalność kontynuowana			Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	
Wynik z tytułu odsetek	4 583 569	858 630	(270 000)	5 172 199
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 619 841	537 338	(99)	2 157 080
Wynik pozostały	188 048	358 455	(2 413)	544 090
Wynik na operacjach finansowych	5 762	81 797	(946)	86 613
Wynik z pozycji wymiany	132 939	127 463	(1 467)	258 935
Przychody z tytułu dywidend	-	10 658	-	10 658
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	29 757	158 127	-	187 884
Przychody/koszty na rzecz klientów wewnętrznych	19 590	(19 590)	-	-
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(866 063)	(244 902)	-	(1 110 965)
Ogólne koszty administracyjne*, w tym:	(3 292 987)	(819 576)	-	(4 112 563)
amortyzacja	(513 211)	(96 889)	-	(610 100)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	-	24 102
Wynik segmentu brutto	2 232 408	689 945	(272 512)	2 673 943
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	-	(520 858)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	-	(12 222)
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 232 408	689 945	(272 512)	2 165 307

* Dane za 2015 rok doprowadzone do porównywalności, tj. przeliczone według nowej metodologii. Zmiana dotyczy sposobu alokacji kosztów BFG/KNF.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Działalność kontynuowana			Działalność ogółem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA
	Segment detaliczny	Segment korporacyjny i inwestycyjny	Centrum transferowe	
Aktywa*	140 811 660	121 419 976	3 760 106	265 991 742
Aktywa niealokowane	-	-	-	948 177
Suma aktywów	140 811 660	121 419 976	3 760 106	266 939 919
Zobowiązania*	150 189 893	56 122 250	30 304 994	236 617 137
Zobowiązania niealokowane	-	-	-	57 869
Suma zobowiązań	150 189 893	56 122 250	30 304 994	236 675 006

* Dane za 2015 rok zostały doprowadzone do porównywalności w związku ze zmianą sposobu ujmowania środków lokowanych w Banku Centralnym (środki te zostały przesunięte z Centrum transferowego do Segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego) oraz w zakresie środków pozyskanych z emisji średnio- i długoterminowych papierów wartościowych (środki te zostały przesunięte z Segmentu korporacyjnego i inwestycyjnego do Centrum transferowego).

3.2 Informacja o obszarach geograficznych

Jako uzupełniający, Grupa PKO Banku Polskiego SA stosuje podział na obszary geograficzne. Działalność Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA prowadzona jest na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz na terytorium Ukrainy przez Grupę Kapitałową KREDOBANK SA, „Inter-Risk Ukraina” Spółkę z dodatkową odpowiedzialnością i Finansową Kompanię „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., jak również na terytorium Szwecji przez spółki zależne: PKO Finance AB oraz PKO Leasing Sverige AB oraz w Republice Federalnej Niemiec przez oddział PKO Banku Polskiego SA (PKO Bank Polski Niederlassung Deutschland). Dla celów prezentacyjnych wyniki spółek prowadzących działalność na terenie Szwecji oraz wyniki oddziału działającego na terenie Niemiec, które z punktu widzenia skali działalności Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA nie są znaczące, ujęto w segmencie Polska.

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	5 632 240	101 749	5 733 989
Wynik z tytułu prowizji i opłat	1 957 526	30 759	1 988 285
Wynik pozostały	1 152 873	(1 396)	1 151 477
Ogólne koszty administracyjne	(4 060 421)	(74 027)	(4 134 448)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	(1 180 237)	(21 283)	(1 201 520)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(594 749)	-	(594 749)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	24 738
Wynik brutto	2 907 232	35 802	2 967 772
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	(686 634)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	483
Zysk/strata netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 907 232	35 802	2 280 655

Na dzień 30 września 2016 roku	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	274 100 506	1 507 284	275 607 790
niefinansowe aktywa trwałe	6 268 790	71 691	6 340 481
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	1 157 416	10 120	1 167 536
Zobowiązania	241 929 176	1 359 872	243 289 048

Za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Polska	Ukraina	Razem
Wynik z tytułu odsetek	5 107 564	64 635	5 172 199
Wynik z tytułu prowizji i opłat	2 122 533	34 547	2 157 080
Wynik pozostały	583 115	(39 025)	544 090
Ogólne koszty administracyjne	(4 041 284)	(71 279)	(4 112 563)
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	(1 089 150)	(21 815)	(1 110 965)
Udział w zyskach (stratach) jednostek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach	-	-	24 102
Wynik brutto	2 682 778	(32 937)	2 673 943
Podatek dochodowy (obciążenie podatkowe)	-	-	(520 858)
Zyski i straty udziałowców niesprawujących kontroli	-	-	(12 222)
Zysk/strata netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	2 682 778	(32 937)	2 165 307

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Polska	Ukraina	Razem
Aktywa, w tym:	265 572 205	1 367 714	266 939 919
niefinansowe aktywa trwałe	6 388 189	65 928	6 454 117
aktywa z tytułu odroczonego podatku oraz należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego	936 113	12 064	948 177
Zobowiązania	235 382 254	1 292 752	236 675 006

4. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	2 119 496	6 187 426	2 036 697	6 050 306
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	71 016	215 886	86 072	249 312
kredytów udzielonych bankom	3 750	9 053	1 533	7 006
inwestycyjnych papierów wartościowych	217 866	619 163	180 761	536 017
lokata w bankach	24 384	72 922	23 500	74 110
inne	1 124	3 759	1 278	2 814
pozostałe przychody, w tym:	151 081	477 917	189 728	551 376
z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	53 345	162 497	48 028	170 382
z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	77 770	260 230	124 976	337 211
z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	19 966	55 190	16 724	43 783
Razem	2 517 701	7 370 240	2 433 497	7 221 629
w tym kwota pomniejszenia przychodu odsetkowego z tytułu ujemnego LIBOR	(51)	(212)	(169)	(372)

Koszty z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
zobowiązań wobec klientów	(388 535)	(1 194 905)	(436 729)	(1 518 215)
kredytów otrzymanych od banków	(24 087)	(60 365)	(13 996)	(50 511)
własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(86 909)	(271 098)	(133 327)	(400 622)
premię od dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(24 647)	(56 308)	(16 453)	(46 235)
depozytów banków	(804)	(3 858)	(4 454)	(7 219)
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(7 345)	(20 388)	(4 367)	(12 535)
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(13 896)	(29 329)	(6 072)	(14 093)
Razem	(546 223)	(1 636 251)	(615 398)	(2 049 430)

5. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
udzielonych kredytów i pożyczek	150 876	456 796	164 873	479 528
kart płatniczych	247 542	750 852	251 892	712 683
obsługi rachunków bankowych	222 775	667 851	211 651	675 752
obsługi funduszy inwestycyjnych oraz OFE (w tym opłaty za zarządzanie)	115 495	331 450	119 810	348 975
operacji kasowych	26 138	76 427	25 316	75 738
operacji papierami wartościowymi	19 706	51 032	17 263	71 634
obsługi masowych operacji zagranicznych	22 609	63 474	19 637	53 259
pełnienia funkcji agenta emisji obligacji skarbowych	7 150	21 460	5 146	13 334
opłat za wprowadzenie przez DM papierów wartościowych na rynek pierwotny	2 415	13 708	7 243	18 090
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	3 400	8 861	4 136	9 639
ubezpieczenia kredytów	11 497	16 899	13 628	39 981
gwarancji i akredytyw	2 150	5 450	1 793	5 022
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	31 055	81 714	25 891	78 276
usług powierniczych	1 189	3 367	1 116	3 118
administrowania zadłużenia kredytobiorcy wobec Budżetu Państwa	768	2 295	795	2 320
opłat za pełnienie przez DM funkcji animatora emitentów	689	1 933	639	1 858
inne	31 954	98 601	33 511	120 487
Razem	897 408	2 652 170	904 340	2 709 694

Koszty z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
kart płatniczych	(119 165)	(403 889)	(123 502)	(348 276)
usług akwizycyjnych	(22 574)	(63 489)	(19 436)	(50 143)
kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(9 984)	(30 388)	(8 955)	(24 873)
usług rozliczeniowych	(6 909)	(22 256)	(7 600)	(23 245)
provizji za usługi operacyjne banków	(4 850)	(13 755)	(2 779)	(14 615)
wysyłki SMS	(4 052)	(11 489)	(3 954)	(16 788)
opłat DM na rzecz GPW, KDPW i KDPW_CCP	(3 488)	(9 364)	(3 581)	(10 950)
obsługi masowych operacji zagranicznych	(1 643)	(4 732)	(1 408)	(3 257)
opłat na rzecz Poczty Polskiej	(885)	(3 247)	(805)	(3 194)
innych	(37 589)	(101 276)	(11 772)	(57 273)
Razem	(211 139)	(663 885)	(183 792)	(552 614)

6. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Instrumenty pochodne, w tym:	16 570	(11 333)	(9 614)	33 518
nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	(6 308)	(8 565)	3 474	6 886
Bankowe papiery wartościowe strukturyzowane wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	5 480	5 412	(1 767)
Instrumenty dłużne	13 902	22 192	8 943	(16 245)
Instrumenty kapitałowe	(1 193)	(803)	(2 737)	(4 631)
Razem	29 279	15 536	2 004	10 875

7. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych

Zyski na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Kapitałowe papiery wartościowe*	-	417 874	835	1 407
Dłużne papiery wartościowe	26 990	91 730	8 064	80 913
obligacje skarbowe PLN	21 480	77 535	1 510	73 116
pozostałe	5 510	14 195	6 554	7 797
Razem	26 990	509 604	8 899	82 320

* Informacje dotyczące rozliczenia transakcji Visa opisane zostały w nocy 20 „Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży”

Straty na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Kapitałowe papiery wartościowe emitowane przez podmioty niefinansowe	-	-	-	(217)
Dłużne papiery wartościowe	(56)	(6 272)	(2 514)	(6 365)
obligacje skarbowe PLN	-	(6 129)	(1)	(3 781)
pozostałe	(56)	(143)	(2 513)	(2 584)
Razem	(56)	(6 272)	(2 514)	(6 582)
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	26 934	503 332	6 385	75 738

8. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Przychody netto ze sprzedaży produktów i usług	77 299	227 396	56 426	155 321
Przychody ze sprzedaży jednostek zależnych	77 025	77 025	-	-
Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia *	60 788	76 726	8 870	38 914
Otrzymane odszkodowania, kary i grzywny	21 067	50 050	8 624	34 323
Przychody uboczne	4 593	17 608	5 917	16 497
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	4 415	6 296	3 570	17 269
Inne	27 268	91 354	27 731	93 382
Razem	272 455	546 455	111 138	355 706

* W pozycji „Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia” ujęto wynik na sprzedaży gruntów z Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o. w wysokości 36 969 tysięcy PLN.

Pozostałe koszty operacyjne	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Koszty sprzedanych produktów i usług	(31 026)	(126 832)	(23 778)	(69 918)
Straty ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(6 166)	(20 790)	(7 603)	(25 223)
Koszty przekazanych darowizn	(200)	(13 971)	(5 136)	(7 214)
Koszty uboczne	(4 363)	(12 486)	(2 179)	(5 101)
Inne	(52 144)	(100 754)	(14 461)	(60 366)
Razem	(93 899)	(274 833)	(53 157)	(167 822)

9. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia				Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Różnice kursowe	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Różnice kursowe	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	132 490	40 308	-	31 347	37	-	314	-	203 794	(40 308)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		56 925	40 308	-	31 347	-	-	311	-	128 269	(40 308)
Kapitałowe papiery wartościowe		75 565	-	-	-	37	-	3	-	75 525	-
Należności od banków	14	405	3 620	-	-	-	3 557	-	223	245	(63)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	19	8 287 209	3 260 663	-	62 069	1 097 927	2 168 604	18 041	167 937	8 157 432	(1 092 059)
Sektor niefinansowy		8 042 917	3 179 334	-	62 054	1 087 295	2 094 602	17 824	166 191	7 918 393	(1 084 732)
kredyty gospodarcze		4 067 391	1 440 209	-	43 451	466 797	888 297	12 101	73 859	4 109 997	(551 912)
kredyty konsumpcyjne		1 569 318	826 898	-	3 565	270 851	561 457	2 471	51 906	1 513 096	(265 441)
kredyty mieszkaniowe		2 337 224	912 227	-	14 962	349 647	644 379	3 252	40 426	2 226 709	(267 848)
dłużne papiery wartościowe		68 984	-	-	76	-	469	-	-	68 591	469
Sektor finansowy		7 624	782	-	14	307	2 272	217	1 746	3 878	1 490
kredyty gospodarcze		7 624	782	-	14	307	2 272	217	1 746	3 878	1 490
Sektor budżetowy		34 600	5 210	-	1	5	7 115	-	-	32 691	1 905
kredyty gospodarcze		31 905	-	-	-	5	7 115	-	-	24 785	7 115
dłużne papiery wartościowe		2 695	5 210	-	1	-	-	-	-	7 906	(5 210)
Należności z tytułu leasingu finansowego		202 068	75 337	-	-	10 320	64 615	-	-	202 470	(10 722)
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	23	185	-	-	-	-	-	-	-	185	-
Rzeczowe aktywa trwałe	25	57 006	145	-	16 592	109	4 566	790	817	67 461	4 421
Wartości niematerialne	25	191 338	3 842	-	-	-	-	-	-	195 180	(3 842)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	22	89 826	17 222	-	-	-	400	-	-	106 648	(16 822)
Zapasy	24	37 252	2 795	-	-	1 205	-	-	15 231	23 611	(2 795)
Inne należności		265 056	88 274	-	8	22 951	65 904	272	-	264 211	(22 370)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	33	105 107	249 684	-	432	6 649	222 483	16	-	126 075	(27 201)
Rezerwa na przyszłe zobowiązania		2 076	2 248	-	-	57	1 767	-	-	2 500	(481)
Razem		9 167 950	3 668 801	-	110 448	1 128 935	2 467 281	19 433	184 208	9 147 342	(1 201 520)

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES
DZIEWIĘCIU MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia			Zmniejszenia				Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto – wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Różnice kursowe	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Różnice kursowe	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	129 369	38 567	74	-	102 282	3 170	11	-	62 547	(35 397)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		-	33 842	74	-	-	-	-	-	33 916	(33 842)
Kapitałowe papiery wartościowe		129 369	4 725	-	-	102 282	3 170	11	-	28 631	(1 555)
Należności od banków	14	111	2 357	-	377	-	2 232	-	-	613	(125)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	19	8 022 477	3 664 168	-	504 853	932 852	2 622 967	64 679	36 334	8 534 666	(1 041 201)
Sektor niefinansowy		7 812 724	3 581 970	-	503 103	924 784	2 559 884	63 916	35 409	8 313 804	(1 022 086)
kredyty gospodarcze		4 089 160	1 921 991	-	35 043	430 696	1 359 335	47 262	5 705	4 203 196	(562 656)
kredyty konsumpcyjne		1 322 907	804 108	-	315 804	284 349	546 497	5 229	465	1 606 279	(257 611)
kredyty mieszkaniowe		2 307 712	855 089	-	152 173	209 739	625 665	11 425	28 176	2 439 969	(229 424)
dłużne papiery wartościowe		92 945	782	-	83	-	28 387	-	1 063	64 360	27 605
Sektor finansowy		9 483	49 694	-	868	-	50 526	763	859	7 897	832
kredyty gospodarcze		9 483	49 694	-	868	-	50 526	763	859	7 897	832
Sektor budżetowy		15 462	10 894	-	882	1 632	6 131	-	66	19 409	(4 763)
kredyty gospodarcze		12 639	10 837	-	882	1 632	6 131	-	-	16 595	(4 706)
dłużne papiery wartościowe		2 823	57	-	-	-	-	-	66	2 814	(57)
Należności z tytułu leasingu finansowego		184 808	21 610	-	-	6 436	6 426	-	-	193 556	(15 184)
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	23	93 430	951	-	27 804	1 751	-	-	-	120 434	(951)
Rzeczowe aktywa trwałe	25	10 080	48 375	-	20 069	-	-	2 045	-	76 479	(48 375)
Wartości niematerialne	25	139 726	184	-	-	-	-	-	-	139 910	(184)
Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia	22	108 715	3 219	-	-	-	28 854	-	74 142	8 938	25 635
Zapasy	24	29 164	11 243	-	-	2 514	336	-	-	37 557	(10 907)
Inne należności		154 897	42 953	-	46 363	5 126	25 542	612	438	212 495	(17 411)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	33	151 324	236 140	-	7 168	7 592	252 846	49	3 055	131 090	16 706
Rezerwa na przyszłe zobowiązania		11 192	1 496	-	606	-	2 741	-	1 942	8 611	1 245
Razem		8 850 485	4 049 653	74	607 240	1 052 117	2 938 688	67 396	115 911	9 333 340	(1 110 965)

10. Ogólne koszty administracyjne

Ogólne koszty administracyjne	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Świadczenia pracownicze	(709 071)	(2 108 596)	(680 545)	(2 040 091)
Koszty rzeczowe	(341 946)	(1 050 760)	(323 453)	(1 083 230)
Amortyzacja, w tym:	(198 269)	(592 485)	(204 473)	(610 100)
rzeczowe aktywa trwałe	(79 563)	(239 661)	(87 016)	(262 254)
wartości niematerialne	(118 023)	(350 556)	(117 075)	(346 272)
nieruchomości inwestycyjne	(683)	(2 268)	(382)	(1 574)
Podatki i opłaty*	(18 857)	(53 396)	(15 598)	(45 307)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(109 773)	(329 211)	(111 407)	(333 835)
Razem	(1 377 916)	(4 134 448)	(1 335 476)	(4 112 563)

* Pozycja nie obejmuje podatku od niektórych instytucji finansowych. Ujawnienia dotyczące podatku od niektórych instytucji finansowych zostały zaprezentowane w notcie 11.

Świadczenia pracownicze

Świadczenia pracownicze	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Wynagrodzenia, w tym:	(599 087)	(1 753 007)	(570 827)	(1 694 011)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(11 504)	(34 617)	(10 925)	(33 747)
Ubezpieczenia, w tym:	(91 241)	(294 539)	(90 281)	(287 320)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(75 963)	(248 147)	(75 093)	(244 629)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(18 743)	(61 050)	(19 437)	(58 760)
Razem	(709 071)	(2 108 596)	(680 545)	(2 040 091)

11. Podatek od niektórych instytucji finansowych

Z dniem 1 lutego 2016 weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. 2016 poz. 68 z późniejszymi zmianami). Opodatkowaniem objęte są banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOK), krajowe zakłady ubezpieczeń, krajowe zakłady reasekuracji, oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, a także instytucje pożyczkowe. Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu (ponad 4 miliardy PLN w przypadku banków, ponad 2 miliardy PLN w przypadku zakładów ubezpieczeń) wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki i SKOK są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP. Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy. W Grupie Kapitałowej podatek ten dotyczy Banku Polskiego SA, PKO Banku Hipotecznego SA a także PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA i PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA.

Podatek po raz pierwszy został zapłacony za luty 2016 roku. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Podatek od niektórych instytucji finansowych, z tego:		
PKO Bank Polski SA	(222 868)	(590 611)
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(1 066)	(2 595)
PKO Bank Hipoteczny SA	(1 269)	(1 269)
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	(150)	(274)
RAZEM	(225 353)	(594 749)

12. Podatek dochodowy

	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Bieżące obciążenie podatkowe	(333 055)	(906 635)	(164 108)	(549 145)
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	71 815	220 001	(28 923)	28 287
Obciążenie podatkowe wykazane w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	(261 240)	(686 634)	(193 031)	(520 858)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych związane z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	6 577	48 114	(5 836)	44 284
Razem	(254 663)	(638 520)	(198 867)	(476 574)

Na dzień 31 grudnia 2015 roku spółka PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. (Spółka) wykazała należność w wysokości 20 400 tysięcy PLN z tytułu nadpłaty podatku VAT i odsetek karnych od zaległości podatkowych w związku ze złożonymi w grudniu 2014 roku korektami deklaracji VAT za okresy rozliczeniowe od stycznia 2011 roku do czerwca 2013 roku. W dniu 7 stycznia 2015 roku Spółka dokonała zapłaty zaległości w podatku VAT wraz z odsetkami karnymi, jednocześnie występując w dniu 26 stycznia 2015 roku z wnioskiem o stwierdzenie nadpłaty i zwrot podatku.

W dniu 6 lutego 2015 roku Urząd skarbowy wydał niekorzystne dla Spółki postanowienie w przedmiocie rozliczenia nadpłat i zwrotów VAT za okresy rozliczeniowe od stycznia 2011 roku do czerwca 2013 roku na poczet zaległości podatkowych w podatku VAT uznając, że rozliczenie zwrotów i nadpłat podatku VAT na poczet zaległości w podatku VAT następuje dopiero w dacie złożenia deklaracji korygujących i wniosku o stwierdzenie nadpłaty, a nie w dacie zapłaty podatku w wysokości wyższej niż należna jak argumentowała Spółka.

W dniu 19 lutego 2015 roku Spółka złożyła zażalenie do Dyrektora Izby Skarbowej i następnie w dniu 14 sierpnia 2015 roku skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego na zastosowany przez Urząd skarbowy w postanowieniu z dnia 6 lutego 2015 roku sposób rozliczenia nadpłat i zwrotów na poczet zaległości, wskazując na naruszenie przepisów Ordynacji podatkowej skutkujące błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem przepisów Ordynacji podatkowej oraz niezastosowaniem zasady proporcjonalności w zakresie naliczenia odsetek od zaległości podatkowych.

W dniu 30 grudnia 2015 roku Wojewódzki Sąd Administracyjny wydał wyrok korzystny dla Spółki uchylając zaskarżone postanowienia Urzędu skarbowego z dnia 6 lutego 2015 roku i podtrzymując zarzuty Spółki w zakresie zastosowania przez organy podatkowe błędnej wykładni przepisów Ordynacji podatkowej i niezastosowania zasady proporcjonalności. W dniu 19 lutego 2016 roku Dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi wniósł skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W dniu 30 sierpnia 2016 roku Naczelny Sąd Administracyjny uchylił wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania uznając, że przepisy Ordynacji podatkowej są wystarczająco precyzyjne, a organy zastosowały je prawidłowo.

W związku z wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA utworzyła na 30 września 2016 roku pełny odpis aktualizujący na wyżej opisaną należność i pozostałe należności oraz rezerwę na zobowiązania, ogółem w kwocie 21 114 tysięcy PLN.

13. Kasa, środki w Banku Centralnym

	30.09.2016	31.12.2015
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 674 685	9 854 137
Gotówka	3 670 993	3 889 658
Inne środki	3	69
Razem	14 345 681	13 743 864

14. Należności od banków

	30.09.2016	31.12.2015
Lokaty w bankach	2 969 677	2 484 467
Rachunki bieżące	728 543	951 480
Udzielone kredyty i pożyczki	18 606	134 180
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 814	980 630
Środki pieniężne w drodze	4 991	2 620
Razem	3 723 631	4 553 377
Odpis z tytułu utraty wartości należności	(245)	(405)
Razem netto	3 723 386	4 552 972

Należności od banków - ekspozycje Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.09.2016	31.12.2015
Należności z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	145	520
oceniane metodą zindywidualizowaną	145	145
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	3 723 486	4 552 857
nieprzeterminowane	3 723 486	4 552 857
Razem brutto	3 723 631	4 553 377
Odpisy z tytułu utraty wartości	(245)	(405)
Razem według wartości bilansowej netto	3 723 386	4 552 972

15. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

według wartości bilansowej	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe	1 613 968	766 641
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	1 503 870	648 695
obligacje skarbowe PLN	1 427 220	640 009
obligacje skarbowe EUR	5 326	8 686
bony skarbowe PLN	71 324	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	43 755	48 596
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	49 308	46 122
obligacje korporacyjne PLN	49 253	46 052
obligacje korporacyjne EUR	55	70
emitowane przez inne podmioty finansowe, w tym:	6 343	5 344
obligacje emitowane przez GPW PLN	6 343	5 238
obligacje korporacyjne PLN	-	106
emitowane przez banki, obligacje korporacyjne	10 692	17 884
Udziały i akcje w innych jednostkach - notowane na giełdach	18 297	9 910
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2 416	6 648
Razem	1 634 681	783 199

W portfelu aktywów przeznaczonych do obrotu są uwzględnione papiery wartościowe posiadane przez Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA.

16. Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe	30.09.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające	349 264	840 150	508 665	998 527
Pozostałe instrumenty pochodne	2 289 434	2 563 391	3 838 604	3 626 240
Razem	2 638 698	3 403 541	4 347 269	4 624 767

Rodzaj kontraktu	30.09.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 582 932	1 955 201	3 206 281	3 053 133
CIRS	425 693	1 004 687	472 355	1 210 159
FX Swap	168 733	74 482	309 954	85 953
Opcje	378 100	241 678	237 919	177 513
FRA	7 586	5 423	16 226	22 192
Forward	70 994	120 974	104 534	72 588
SBB	4 660	1 096	-	3 229
Razem	2 638 698	3 403 541	4 347 269	4 624 767

17. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Strategie stosowane przez Grupę Kapitałową zostały opisane w rocznym sprawozdaniu finansowym za rok 2015. W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 Grupa Kapitałowa nie wprowadziła nowych ani nie zaprzęstała stosowania obecnych strategii zabezpieczających.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Wartość bilansowa/wartość godziwa instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych związanych ze stopą procentową i/lub kursem walutowym	30.09.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	93 981	7 260	269 122	-
CIRS	255 283	832 890	239 543	998 527
Razem	349 264	840 150	508 665	998 527

Wpływ instrumentów zabezpieczających na inne dochody całkowite	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	142 685	(71 182)	(112 435)	6 425
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	157 960	207 431	674 185	(732 120)
Kwota przeniesiona w okresie z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	(245 713)	(81 317)	(648 925)	638 520
- przychody odsetkowe	(77 770)	(260 230)	(124 976)	(337 211)
- wynik z pozycji wymiany	(167 943)	178 913	(523 949)	975 731
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	54 932	54 932	(87 175)	(87 175)
Efekt podatkowy	(10 437)	(10 437)	16 563	16 563
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	44 495	44 495	(70 612)	(70 612)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	(87 753)	126 114	25 260	(93 600)
Podatek odroczony z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	16 673	(23 962)	(4 800)	17 784
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	(71 080)	102 152	20 460	(75 816)

18. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

według wartości bilansowej	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe	13 422 087	13 337 373
emitowane przez banki centralne, bony pieniężne NBP	9 423 231	10 036 898
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	3 757 787	3 052 701
obligacje skarbowe PLN	2 571 347	1 934 817
obligacje skarbowe EUR	187 908	91 634
obligacje skarbowe CHF	998 532	993 615
obligacje skarbowe UAH	-	32 635
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym:	241 069	247 263
obligacje komunalne EUR	128 767	131 341
obligacje komunalne PLN	112 302	115 922
emitowane przez podmioty niefinansowe - obligacje korporacyjne PLN	-	511
Jednostki uczestnictwa w UFK (ubezpieczeniowe fundusze kapitałowe) związane z produktami ubezpieczeniowymi należącymi do grupy produktów inwestycyjnych gdzie ryzyko ponosi ubezpieczający	1 741 006	1 816 727
Razem	15 163 093	15 154 100

19. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom ze względu na sektor i typ produktu	30.09.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	201 331 775	198 700 917
sektor finansowy	1 611 986	4 834 177
gospodarcze, w tym:	300 367	391 286
należności z tytułu leasingu finansowego	23 692	101
środki DM w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy oraz depozyt początkowy	12 930	10 217
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 311 619	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	-	10 652
sektor niefinansowy	190 419 597	183 864 042
mieszkaniowe	106 058 513	103 005 812
gospodarcze, w tym:	57 517 296	54 668 212
należności z tytułu leasingu finansowego	6 499 718	5 664 209
konsumpcyjne	24 439 008	23 529 145
należności z tytułu leasingu finansowego	591	-
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 392 487	2 660 873
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	12 293	-
sektor budżetowy	9 300 192	10 002 698
gospodarcze, w tym:	6 665 024	7 307 327
należności z tytułu leasingu finansowego	60 260	71 584
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 635 168	2 695 371
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek, w tym:	(8 157 432)	(8 287 209)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(202 470)	(202 068)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	193 174 343	190 413 708

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według segmentów klienta	30.09.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone brutto, w tym:	201 331 775	198 700 917
bankowości hipotecznej	99 165 703	96 060 668
korporacyjne	52 662 010	51 160 753
bankowości detalicznej i prywatnej	24 439 008	23 529 145
małych i średnich przedsiębiorstw	23 728 212	23 497 243
międzynarodowych organizacji finansowych	-	10 652
transakcji z przyrzeczeniem odkupu	1 323 912	4 432 239
pozostałe należności	12 930	10 217
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(8 157 432)	(8 287 209)
Kredyty i pożyczki udzielone netto	193 174 343	190 413 708

Kredyty i pożyczki udzielone klientom - ekspozycje Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.09.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	12 496 367	13 100 910
oceniane metodą zindywidualizowaną	5 139 696	5 412 768
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	188 835 408	185 600 007
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 792 761	2 043 049
nieprzeterminowane	1 490 867	1 605 408
przeterminowane	301 894	437 641
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej	187 042 647	183 556 958
nieprzeterminowane	184 165 410	180 382 118
przeterminowane	2 877 237	3 174 840
Razem brutto	201 331 775	198 700 917
Odpisy z tytułu utraty wartości	(8 157 432)	(8 287 209)
na ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	(7 597 942)	(7 704 535)
na ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	(559 490)	(582 674)
z rozpoznaną przesłanką utraty wartości	(11 215)	(13 479)
bez rozpoznanej przesłanki utraty wartości	(548 275)	(569 195)
Razem według wartości bilansowej (netto)	193 174 343	190 413 708

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów	30.09.2016	31.12.2015
Wyceniane według metody zindywidualizowanej	8 409 452	7 549 635
Ze stwierdzoną utratą wartości, w tym:	5 139 696	5 412 768
należności z tytułu leasingu finansowego	292 125	407 063
Bez stwierdzonej utraty wartości, w tym:	3 269 756	2 136 867
należności z tytułu leasingu finansowego	205 297	332 905
Wyceniane według metody portfelowej	7 356 671	7 688 142
Ze stwierdzoną utratą wartości, w tym:	7 356 671	7 688 142
należności z tytułu leasingu finansowego	91 751	96 732
Wyceniane według metody grupowej (IBNR), w tym:	185 565 652	183 463 140
należności z tytułu leasingu finansowego	5 995 088	4 899 194
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	201 331 775	198 700 917
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	(2 758 809)	(2 895 857)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(115 468)	(111 165)
Ze stwierdzoną utratą wartości, w tym:	(2 747 543)	(2 882 352)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(114 443)	(109 504)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej, w tym:	(4 850 399)	(4 822 183)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(73 074)	(77 804)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR), w tym:	(548 224)	(569 169)
odpisy z tytułu utraty wartości na należności leasingowe	(13 928)	(13 099)
Odpisy - razem	(8 157 432)	(8 287 209)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	193 174 343	190 413 708

Wskaźniki kredytowe (w %)	30.09.2016	31.12.2015
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	6,2%	6,6%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości*	65,3%	63,3%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	4,7%	4,9%

* Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisu (zarówno dla kredytów z utratą wartości jak i IBNR) oraz sumy ekspozycji brutto dla kredytów z utratą wartości.

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom (w III i IV kw. 2012 roku)

Na dzień 30.09.2016 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	711 698	712 804	718 640
Obligacje korporacyjne	51 489	8 456	8 456
Razem	763 187	721 260	727 096

Na dzień 31.12.2015 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	745 362	741 656	747 693
Obligacje korporacyjne	582 000	591 416	537 703
Razem	1 327 362	1 333 072	1 285 396

20. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

według wartości bilansowej brutto	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	33 679 818	27 661 838
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	24 017 824	18 358 006
obligacje skarbowe PLN	23 691 154	17 920 035
obligacje skarbowe EUR	153 578	310 620
obligacje skarbowe USD	83 247	77 375
obligacje skarbowe UAH	89 845	49 976
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	4 481 791	4 613 726
emitowane przez podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	156 283	-
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	3 561 026	3 171 012
obligacje korporacyjne PLN	2 943 007	2 626 682
obligacje korporacyjne EUR	338 028	320 712
obligacje korporacyjne USD	279 991	223 618
emitowane przez banki, w tym:	1 462 894	1 519 094
obligacje korporacyjne PLN	1 459 433	1 470 753
obligacje korporacyjne EUR	-	44 569
obligacje korporacyjne UAH	3 461	3 772
Odpisy z tytułu utraty wartości dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(128 269)	(56 925)
obligacje korporacyjne PLN	(63 307)	(22 959)
obligacje korporacyjne USD	(61 501)	(30 194)
obligacje korporacyjne UAH	(3 461)	(3 772)
Razem dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	33 551 549	27 604 913
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	293 291	567 346
Kapitałowe papiery wartościowe niedopuszczone do publicznego obrotu	124 521	346 941
Kapitałowe papiery wartościowe dopuszczone do publicznego obrotu	168 770	220 405
Odpisy z tytułu utraty wartości kapitałowych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(75 525)	(75 565)
Razem kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	217 766	491 781
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania	302 374	212 821
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	34 071 689	28 309 515

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe - ekspozycje Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	580 727	397 434
oceniane metodą zindywidualizowaną	580 727	397 434
Dłużne papiery wartościowe bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	33 099 091	27 264 404
nieprzeterminowane	33 099 091	27 264 404
z ratingiem zewnętrznym	25 779 150	21 725 977
z ratingiem wewnętrznym	7 319 941	5 538 427
Razem brutto	33 679 818	27 661 838
Odpisy z tytułu utraty wartości	(128 269)	(56 925)
Razem według wartości bilansowej netto	33 551 549	27 604 913

W dniu 29 stycznia 2016 roku Zarząd PKO Banku Polskiego SA przyjął warunki udziału Banku w transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. przedstawione Bankowi przez Visa Europe Limited. W dniu 16 czerwca 2016 roku nastąpiło potwierdzenie ostatecznych kwot należnych Bankowi. W dniu 21 czerwca 2016 roku Bank otrzymał od Visa Europe Limited informację o zakończeniu transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc.

Ostateczny udział PKO Banku Polskiego SA w wyżej wymienionej transakcji obejmuje:

- kwotę 70 528 tysięcy EUR w gotówce, przekazaną na rachunek Banku w dniu 21 czerwca 2016 roku, (co stanowi równowartość 309 867 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku),
- otrzymane uprzywilejowane akcje Visa Inc. serii C w liczbie 25 612, których wartość na dzień nabycia została oszacowana w wysokości 20 899 tysięcy USD (co stanowi równowartość 80 964 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku),
- należność z tytułu udziału w odroczonej płatności gotówkowej w wysokości 0,5435987989% kwoty 1,12 miliarda EUR, tj. kwoty przypadającej na wszystkich uczestników transakcji, płatnej w 3 rocznicę transakcji, z zastrzeżeniem ewentualnych korekt w przypadku zaistnienia sytuacji opisanych w warunkach transakcji; wartość wyżej wymienionej należności na dzień 21 czerwca 2016 roku wynosi 6 088 tysięcy EUR (co stanowi równowartość 26 749 tysięcy PLN).

Łączna wartość rozpoznana przez Bank, z tytułu rozliczenia wyżej wymienionej transakcji w rachunku zysków i strat (zysk przed opodatkowaniem) wyniosła 417 580 tysięcy PLN, w tym kwota rozliczona w innych całkowitych dochodach z tytułu wyceny akcji Visa Europe Limited wyniosła 336 713 tysięcy PLN.

Otrzymane uprzywilejowane akcje Visa Inc. serii C będą konwertowane na akcje zwykłe Visa Inc., przy czym warunki transakcji przewidują stopniowe konwertowanie akcji. Konwersja wszystkich akcji uprzywilejowanych ma nastąpić najpóźniej w 2028 roku. Obecny współczynnik konwersji wynosi 13,952 i może on ulegać zmniejszeniu w okresie do 2028 roku, co jest uzależnione od wystąpienia ewentualnych zobowiązań z tytułu postępowań sądowych dotyczących przejętej spółki Visa Europe Limited.

Akcje uprzywilejowane Visa Inc. zostały zaklasyfikowane do portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i wyceniane są według wartości godziwej w oparciu o cenę rynkową notowanych akcji zwykłych z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji uprzywilejowanych oraz warunki zamiany akcji (korekty wynikające z postępowań sądowych). Wartość godziwa wyżej wymienionych akcji według stanu na 30 września 2016 roku została oszacowana w wysokości 22 894 tysięcy USD (co stanowi równowartość 88 274 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 30 września 2016 roku).

21. Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności

według wartości bilansowej brutto	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe		
emitowane przez Skarb Państwa:		
emitowane przez Skarb Państwa USD	281 634	210 330
emitowane przez Skarb Państwa PLN	238 237	170 265
emitowane przez Skarb Państwa EUR	40 764	37 436
	2 633	2 629
Razem	281 634	210 330

Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności - dłużne papiery wartościowe - ekspozycja Grupy Kapitałowej na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	281 634	210 330
nieprzeterminowane z ratingiem zewnętrznym	281 634	210 330
Razem brutto	281 634	210 330
Razem według wartości bilansowej netto	281 634	210 330

22. Inwestycje w jednostki stowarzyszone i wspólne przedsięwzięcia

1) wartość inwestycji Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA we wspólnych przedsięwzięciach

Jednostki będące wspólnym przedsięwzięciem	30.09.2016	31.12.2015
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	17 498	17 498
Zmiana w udziale w aktywach netto	(15 219)	(14 819)
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(2 279)	(2 679)
Grupa Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	224 894	206 228
Wartość udziału na dzień objęcia współkontrolą	197 320	197 320
Zmiana w udziale w aktywach netto	27 574	8 908
Razem	224 894	206 228

2) wartość inwestycji Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w jednostkach stowarzyszonych

Jednostki stowarzyszone	30.09.2016	31.12.2015
Grupa Bank Pocztowy SA	147 500	161 500
Cena nabycia	161 500	161 500
Zmiana w udziale w aktywach netto	84 432	81 372
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(98 432)	(81 372)
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-
Cena nabycia	1 500	1 500
Zmiana w udziale w aktywach netto	4 437	4 275
Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości	(5 937)	(5 775)
Grupa FERRUM SA	25 858	24 143
Cena nabycia	25 291	24 143
Zmiana w udziale w aktywach netto	567	-
Razem	173 358	185 643

Na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku jednostka dominująca nie posiadała udziału w zobowiązaniach warunkowych jednostek stowarzyszonych nabytych wspólnie z innymi inwestorami.

Wartość akcji Banku Poczowego SA posiadanych przez PKO Bank Polski SA w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej została wyceniona metodą praw własności z uwzględnieniem odpisu z tytułu utraty wartości. Test na utratę wartości został sporządzony metodą zdyskontowanych dywidend.

23. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	30.09.2016	31.12.2015
Grunty i budynki	30 432	217 359
Inne	297	2 661
Razem	30 729	220 020

24. Zapasy

	30.09.2016	31.12.2015
Towary	126 364	150 401
Wyroby gotowe	35 548	63 872
Inwestycje budowlane do sprzedaży	42 932	201 468
Materiały	17 093	22 459
Odpisy aktualizujące wartość zapasów	(23 611)	(37 252)
Razem	198 326	400 948

W III kwartale 2016 roku w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wystąpiła istotna transakcja sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych opisana w nocie 39 „Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”.

25. Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwałe

Wartości niematerialne	30.09.2016	31.12.2015
Oprogramowanie	1 656 248	1 673 081
Wartość firmy nabyta w wyniku połączenia jednostek gospodarczych (w tym wartość firmy jednostek zależnych)	1 194 816	1 198 642
Przyszłe zyski z zawartych umów ubezpieczeniowych	85 725	99 207
Relacje z klientami	37 690	48 114
Inne, w tym nakłady	280 061	251 939
Razem	3 254 540	3 270 983

Wartość firmy netto	30.09.2016	31.12.2015
Spółki Nordea Polska	985 221	985 221
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	149 564	149 564
PKO BP BANKOWY PTE SA	51 158	51 158
Qualia 2 spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp.k.	1 088	4 914
Wartość firmy związana z aktywami przejętymi od spółki Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	7 785	7 785
Razem	1 194 816	1 198 642

Rzeczowe aktywa trwałe	30.09.2016	31.12.2015
Grunty i budynki	1 875 231	1 673 517
Maszyny i urządzenia	497 755	427 458
Środki transportu	123 500	89 633
Środki trwałe w budowie	58 270	260 796
Nieruchomości inwestycyjne	136 764	141 813
Inne	196 095	188 969
Razem	2 887 615	2 782 186

W III kwartale 2016 roku w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wystąpiła istotna transakcja sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych opisana w nocie 39 „Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach”.

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Otrzymane odszkodowania od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utraty rzeczowych aktywów trwałych	18 497	13 917

26. Inne aktywa

	30.09.2016	31.12.2015
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 272 905	384 342
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	293 495	264 331
Rozliczenie instrumentów finansowych	327 832	178 687
Aktywa do zbycia	192 890	178 146
Należności od odbiorców	164 951	149 962
Należności z tytułu podatku VAT	80 079	80 198
Należności od reasekuratorów	95 577	-
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	35 073	17 423
Należności z tytułu innych operacji z podmiotami finansowymi i niefinansowymi	18 863	8 790
Należności z tytułu kaucji i wadów	10 328	11 020
Należności od budżetu z tytułu prowadzonej przez Bank dystrybucji opłaty sądowej	13 615	10 191
Należności z zakresu gospodarki własnej	3 584	15 470
Rozliczenia z tytułu obsługi zastępczej z Poczta Polska	1 402	1 487
Należności z tytułu nierozliczonych transakcji instrumentami pochodnymi	2 067	2 854
Inne	124 926	107 876
Razem	2 637 587	1 410 777
w tym aktywa finansowe	1 930 883	875 195

27. Zobowiązania wobec banków

	30.09.2016	31.12.2015
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	16 569 641	16 418 082
od Nordea Bank AB (publ)	16 554 928	16 371 687
Depozyty banków	1 497 054	1 168 407
Rachunki bieżące	452 901	473 738
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	570 043	197 023
Inne depozyty z rynku pieniężnego	78 387	31 547
Razem	19 168 026	18 288 797

28. Zobowiązania wobec klientów

	30.09.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec ludności	142 461 780	135 410 367
Depozyty terminowe	73 176 638	71 079 630
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	68 926 798	64 039 511
Pozostałe zobowiązania	358 344	291 226
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	49 215 797	51 213 728
Depozyty terminowe	17 892 443	23 032 660
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	25 483 191	22 447 227
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	4 075 878	3 924 099
otrzymane od międzynarodowych organizacji finansowych	3 971 171	3 877 413
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	761 953	829 114
Pozostałe zobowiązania	1 002 332	980 628
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	9 502 980	9 134 366
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	6 851 044	5 679 394
Depozyty terminowe	2 632 949	3 435 443
Pozostałe zobowiązania	18 987	19 529
Razem	201 180 557	195 758 461

Według segmentu klienta	30.09.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	135 241 366	128 269 113
korporacyjne	39 384 202	42 606 510
małych i średnich przedsiębiorstw	21 706 146	20 122 652
otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	4 075 878	3 924 099
otrzymane od międzynarodowych organizacji finansowych	3 971 171	3 877 413
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	761 953	829 114
pozostałe zobowiązania	11 012	6 973
Razem	201 180 557	195 758 461

29. Zobowiązania z tytułu działalności ubezpieczeniowej

	30.09.2016	31.12.2015
Rezerwy techniczno - ubezpieczeniowe	226 978	114 597
Zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych ubezpieczyciela w podziale na:	2 340 668	2 285 896
produkty strukturyzowane	21 992	37 051
polisolokaty	2 734	2 788
ubezpieczeniowe produkty finansowe Unit-Linked	2 142 039	2 246 057
produkt bezpieczny kapitał	173 903	-
Razem	2 567 646	2 400 493

30. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	30.09.2016	31.12.2015
Instrumenty finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu	10 419 749	9 361 229
obligacje wyemitowane przez PKO Finance AB	6 255 144	7 332 263
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	1 858 753	1 645 917
obligacje wyemitowane przez PKO Leasing SA	255 450	363 130
obligacje wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	1 051 199	-
hipoteczne listy zastawne wyemitowane przez PKO Bank Hipoteczny SA	999 203	19 919
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - bankowe papiery wartościowe wyemitowane przez PKO Bank Polski SA	-	71 744
Razem	10 419 749	9 432 973

Obligacje wyemitowane przez PKO Finance AB

Data emisji	Wartość nominalna	Waluta	Termin zapadalności	wartość bilansowa na dzień 30.09.2016	wartość bilansowa na dzień 31.12.2015
07.07.2011	250 000	CHF	07.07.2016	-	1 003 047
25.07.2012	50 000	EUR	25.07.2022	213 488	214 573
26.09.2012	1 000 000	USD	26.09.2022	3 851 942	3 938 519
23.01.2014	500 000	EUR	23.01.2019	2 189 714	2 176 124
Razem				6 255 144	7 332 263

31. Zobowiązania podporządkowane

Na dzień 30 września 2016 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/ wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 602 839
Pożyczka podporządkowana	224 000	891 565	CHF	24.04.2022	891 626
Razem	x	2 492 265	x	x	2 494 465

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 616 619
Pożyczka podporządkowana	224 000	882 426	CHF	24.04.2022	882 544
Razem	x	2 483 126	x	x	2 499 163

32. Pozostałe zobowiązania

	30.09.2016	31.12.2015
Koszty do zapłacenia	512 403	658 230
Przychody pobierane z góry	504 574	501 124
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	73 722	-
Inne zobowiązania	2 448 696	2 196 816
Razem	3 539 395	3 356 170
w tym zobowiązania finansowe	2 758 816	2 340 804

Na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku Grupa Kapitałowa PKO Banku Polskiego SA nie posiadała zobowiązań w przypadku, których nie wywiązywałaby się z płatności wynikających z zawartych umów.

33. Rezerwy

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2016 roku, w tym:	22 369	46 033	82 738	100 954	252 094
Rezerwa krótkoterminowa	22 054	3 575	64 045	100 954	190 628
Rezerwa długoterminowa	315	42 458	18 693	-	61 466
Utworzenie/aktualizacja rezerw	23 584	16	226 100	3 789	253 489
Rozwiązanie rezerw	(13 795)	-	(208 688)	(5 344)	(227 827)
Wykorzystanie rezerw	(6 649)	(1 171)	-	(15 398)	(23 218)
Różnice kursowe	(15)	-	(1)	-	(16)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	432	-	432
Stan na dzień 30 września 2016 roku, w tym:	25 494	44 878	100 581	84 001	254 954
Rezerwa krótkoterminowa	25 179	2 404	84 827	84 001	196 411
Rezerwa długoterminowa	315	42 474	15 754	-	58 543

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 51 510 tysięcy PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 493 tysiące PLN, rezerwy na sprawy sporne w tym sądowe, których przedmiotem są wynagrodzenia na kwotę 255 tysięcy PLN.

Za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe oraz nagrody jubileuszowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2015 roku, w tym:	47 480	39 847	103 844	132 667	323 838
Rezerwa krótkoterminowa	47 165	3 141	73 707	132 667	256 680
Rezerwa długoterminowa	315	36 706	30 137	-	67 158
Przejęcie jednostki	2 343	128	-	-	2 471
Utworzenie/aktualizacja rezerw	13 483	19	222 657	1 846	238 005
Rozwiązanie rezerw	(11 337)	-	(241 509)	(9 880)	(262 726)
Wykorzystanie rezerw	(7 592)	(38)	-	(23 128)	(30 758)
Różnice kursowe	(19)	-	(30)	-	(49)
Inne zmiany i reklasifikacje	4 825	-	(3 055)	(1 679)	91
Stan na dzień 30 września 2015 roku, w tym:	49 183	39 956	81 907	99 826	270 872
Rezerwa krótkoterminowa	48 868	3 145	60 918	99 826	212 757
Rezerwa długoterminowa	315	36 811	20 989	-	58 115

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 64 223 tysiące PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 081 tysięcy PLN, rezerwy na sprawy sporne w tym sądowe, których przedmiotem są wynagrodzenia na kwotę 328 tysięcy PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

34. Akcjonariat Banku

Według informacji posiadanych na dzień 30 września 2016 roku akcjonariat Banku jest następujący:

Nazwa podmiotu	Ilość akcji	Ilość głosów %	Wartość nominalna 1 akcji	Udział w kapitale podstawowym %
Na dzień 30 września 2016 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze ³	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00
Na dzień 31 grudnia 2015 roku				
Skarb Państwa	367 918 980	29,43	1 zł	29,43
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹	83 952 447	6,72	1 zł	6,72
Nationale Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny ²	64 594 448	5,17	1 zł	5,17
Pozostali akcjonariusze ³	733 534 125	58,68	1 zł	58,68
Razem	1 250 000 000	100,00	---	100,00

- 1) Stan posiadania akcji na dzień 29 stycznia 2013 roku, raportowany przez Aviva OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 153,1 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez BGK oraz Skarb Państwa.
- 2) Stan posiadania akcji na dzień 24 lipca 2012 roku, raportowany przez ING OFE (aktualnie Nationale-Nederlanden OFE) po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 95 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez Skarb Państwa.
- 3) w tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na dzień publikacji niniejszego raportu posiadał 24 487 297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu

Struktura kapitału akcyjnego PKO Banku Polskiego SA:

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji	Wartość serii wg wartości nominalnej
Seria A	akcje zwykłe imienne	312 500 000	1 zł	312 500 000 zł
Seria A	akcje zwykłe na okaziciela	197 500 000	1 zł	197 500 000 zł
Seria B	akcje zwykłe na okaziciela	105 000 000	1 zł	105 000 000 zł
Seria C	akcje zwykłe na okaziciela	385 000 000	1 zł	385 000 000 zł
Seria D	akcje zwykłe na okaziciela	250 000 000	1 zł	250 000 000 zł
Razem	---	1 250 000 000	---	1 250 000 000 zł

35. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane

Programy papierów wartościowych objęte subemisją (maksymalne zobowiązanie Grupy do objęcia papierów wartościowych)

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 30 września 2016 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 125 800	31.12.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	660 000	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	72 200	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	12 000	31.12.2026
Spółka F	obligacje korporacyjne	8 624	31.12.2029
Razem		2 933 624	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku			
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 950 000	31.12.2020
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	342 700	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	80 600	31.12.2022
Spółka G	obligacje korporacyjne	60 000	23.11.2021
Spółka F	obligacje korporacyjne	28 224	31.12.2029
Spółka E	obligacje korporacyjne	17 900	31.12.2026
Spółka H	obligacje korporacyjne	4 424	31.01.2016
Spółka I	obligacje korporacyjne	3 403	30.09.2030
Razem		3 542 251	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji.

Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Grupę Kapitałową PKO Banku Polskiego SA subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i niezajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

Zobowiązania umowne

Wartość zobowiązań umownych dotyczących:	30.09.2016	31.12.2015
wartości niematerialnych	81 422	178 899
rzeczowych aktywów trwałych	26 127	50 278

Udzielone zobowiązania finansowe według wartości nominalnej	30.09.2016	31.12.2015
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	2 725 182	2 306 177
dla podmiotów niefinansowych	34 071 983	36 157 856
dla podmiotów budżetowych	4 462 660	4 080 379
Razem	41 259 825	42 544 412
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 046 413	30 513 878

Udzielone gwarancje i poręczenia	30.09.2016	31.12.2015
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	6 049 098	7 555 837
dla podmiotów finansowych	228 300	85 504
dla podmiotów niefinansowych	5 809 306	7 463 037
dla podmiotów budżetowych	11 492	7 296
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	3 857 974	4 930 649
dla podmiotów niefinansowych	3 857 874	4 930 649
dla podmiotów finansowych	100	-
Udzielone akredytywy	1 374 635	1 838 101
dla podmiotów niefinansowych	1 374 532	1 838 000
dla podmiotów budżetowych	103	101
Udzielone gwarancje i poręczenia, gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	187 222	143 646
Udzielone gwarancje i poręczenia, obligacje komunalne krajowe	315 488	59 320
Razem	11 784 417	14 527 553
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 383 638	2 378 395

Pozabilansowe zobowiązania otrzymane według wartości nominalnej	30.09.2016	31.12.2015
Finansowe	776 036	505 350
Gwarancyjne	7 705 666	6 831 132
Razem	8 481 702	7 336 482

Ponadto Bank posiada zobowiązanie warunkowe z tytułu warunkowej dywidendy, która szczegółowo została opisana w dodatkowych danych objaśniających „Informacja dotycząca wypłaconej (lub zadeklarowanej) dywidendy”.

Uprawnienie do sprzedaży lub obciążenia zestawem zabezpieczenia ustanowionego na rzecz Grupy Kapitałowej

Na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku na rzecz Grupy Kapitałowej Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Grupa Kapitałowa Banku była uprawniona sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

36. Sprawy sporne

Według stanu na dzień 30 września 2016 roku, łączna wartość postępowań sądowych (procesów), w których Bank jest pozwany oraz postępowań sądowych, w których pozostałe Spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA są pozwany wynosiła 710 919 tysięcy PLN, w tym 42 273 tysiące PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie (na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 638 019 tysięcy PLN), a kwota łącznej wartości postępowań sądowych (procesów) z powództwa Banku oraz postępowań sądowych z powództwa pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na dzień 30 września 2016 roku wynosiła 1 199 372 tysiące PLN, w tym 69 329 tysięcy PLN dotyczyło postępowań sądowych na Ukrainie (na dzień 31 grudnia 2015 roku łączna wartość wyżej wymienionych postępowań sądowych wynosiła 697 041 tysięcy PLN).

Poniżej przedstawiono opis najistotniejszych spraw spornych PKO Banku Polskiego SA i Spółek Grupy Kapitałowej:

a) Postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających konkurencję

- Postępowanie przeciw praktykom ograniczającym konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce:

Bank jest stroną postępowania wszczętego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2001 roku na wniosek Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji – Związek Pracodawców przeciwko operatorom systemu płatniczego Visa, Europay oraz bankom – emitentom kart Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard. Postępowanie dotyczy praktyk ograniczających konkurencję na rynku płatności za pomocą kart płatniczych w Polsce, mających polegać na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za transakcje dokonane kartami systemu Visa oraz Europay/Eurocard/Mastercard, a także ograniczaniu dostępu do rynku podmiotom zewnętrznym. Dnia 29 grudnia 2006 roku UOKiK uznał praktyki polegające na wspólnym ustalaniu opłaty „interchange” za ograniczające konkurencję oraz nakazał ich zaniechania, jednocześnie nakładając m.in. na PKO Bank Polski SA karę pieniężną w kwocie 16 597 tysięcy PLN.

Bank odwołał się od decyzji Prezesa UOKiK do SOKiK. Na rozprawie w dniu 20 grudnia 2011 roku nie doszło do merytorycznego rozstrzygnięcia odwołania. Sąd zobowiązał MasterCard do złożenia wyjaśnień w sprawie i wyznaczył

termin kolejnego posiedzenia na dzień 9 lutego 2012 roku, który to termin, na wniosek pełnomocnika powodów przesunięto na dzień 24 kwietnia 2012 roku, a następnie SOKiK odroczył ogłoszenie postanowienia w sprawie wniosku o zawieszenie do dnia 8 maja 2012 roku. W dniu 8 maja 2012 roku SOKiK zawiesił postępowanie do czasu prawomocnego zakończenia postępowania przed Sądem Unii Europejskiej w sprawie MasterCard przeciwko Komisji Europejskiej. W dniu 24 maja 2012 roku Sąd Unii Europejskiej utrzymał w mocy decyzję Komisji Europejskiej zakazującą wielostronnie uzgadnianych opłat „interchange” stosowanych przez MasterCard. W dniu 28 maja 2012 roku uczestnik postępowania Visa Europe Ltd, a w dniu 29 maja 2012 roku pełnomocnik powodów, w tym PKO Banku Polskiego SA, złożyli zażalenie na postanowienie SOKiK z dnia 8 maja 2012 roku. W sierpniu 2012 roku wpłynęło do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie MasterCard do wyroku Sądu UE z dnia 24 maja 2012 roku oddalającego skargę MasterCard. W dniu 25 października 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił postanowienie z dnia 8 maja 2012 roku i oddalił wniosek MasterCard o zawieszenie postępowania. Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013 roku SOKiK zmniejszył karę wymierzoną Bankowi do kwoty 10 359 tysięcy PLN. W dniu 7 lutego 2014 roku została złożona apelacja od tego wyroku w imieniu Banku oraz ośmiu powodów reprezentowanych przez pełnomocnika Banku. Wyrok został również zaskarżony przez innych uczestników postępowania, tj. przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) oraz Polskiej Organizacji Handlu i Dystrybucji (POHiD) (apelacje zmierzające do nałożenia na uczestników porozumień surowszych kar pieniężnych), a także: Visa Europe Limited, Bank Pocztowy S.A., Bank Gospodarki Żywnościowej S.A., mBank S.A. (dawniej: BRE Bank S.A.), Deutsche Bank PBC S.A., HSBC Bank Polska S.A. (apelacje zmierzające przede wszystkim do zmiany rozstrzygnięcia w przedmiocie uznania porozumień za naruszające prawo konkurencji oraz nałożenia kar na ich uczestników). Sąd Apelacyjny w Warszawie, w wyroku z dnia 6 października 2015 roku oddalił apelacje banków i Visa, a równocześnie uwzględnił apelację UOKiK i przywrócił pierwotną wysokość nałożonych kar pieniężnych określonych w decyzji UOKiK tj. karę w kwocie 16 597 tysięcy PLN i karę w kwocie 4 825 tysięcy PLN (kara nałożona na Nordea Bank Polska SA). Kary zostały zapłacone przez Bank w październiku 2015 roku. W dniu 28 kwietnia 2016 roku Bank złożył skargę kasacyjną wraz z innymi uczestnikami postępowania.

Na dzień 30 września 2016 roku dodatkowo Bank jest stroną m.in. następujących postępowań:

- **przed Sądem Apelacyjnym – w wyniku apelacji strony od orzeczenia SOKiK wydanego w wyniku odwołania prezesa UOKiK** w związku z podejrzeniem stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów o kredyt konsumencki, z wyłączeniem umów o karty kredytowe. Decyzją z dnia 31 grudnia 2013 roku Prezes UOKiK uznał działania Banku za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nałożył na Bank karę pieniężną w wysokości 29 064 tysiące PLN. Bank odwołał się od tej decyzji do SOKiK. Wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK. W dniu 28 sierpnia 2015 roku Prezes UOKiK wniósł apelację od tego wyroku. W dniu 11 września 2015 roku Bank udzielił odpowiedzi na apelację odrzucając zarzuty Prezesa UOKiK. Nie został wyznaczony termin rozprawy. Postępowanie apelacyjne jest w toku. Na dzień 30 września 2016 roku Bank nie posiadał rezerwy z tego tytułu.
- **z powództwa Banku – w wyniku zakończenia postępowania odwoławczego wszczętego przez Bank przed SOKiK od decyzji Prezesa UOKiK w związku z możliwością stosowania niedozwolonych postanowień umownych we wzorcach umów indywidualnych (IKE)**

W dniu 19 grudnia 2012 roku Prezes UOKiK nałożył na Bank łączną karę pieniężną w wysokości 14 697 tysięcy PLN, w tym:

- 1) w wysokości 7 111 tysięcy PLN za niewskazywanie w umowach IKE zakresu odpowiedzialności Banku za terminowe i prawidłowe przeprowadzania rozliczeń pieniężnych oraz odszkodowania za przekroczenie terminu realizacji dyspozycji posiadacza;
- 2) w wysokości 4 741 tysięcy PLN za stosowanie we wzorcach umów IKE otwartego katalogu przesłanek wypowiedzenia;
- 3) w wysokości 2 845 tysięcy PLN za stosowanie klauzuli wpisanej do rejestru określającej dla sporów z konsumentami sądu właściwego dla siedziby oddziału PKO BP SA prowadzącego rachunek lokacyjny IKE.

W dniu 2 stycznia 2013 roku Bank odwołał się do SOKiK od decyzji Prezesa UOKiK i wyrokiem z dnia 25 listopada 2014 roku SOKiK obniżył nałożoną na Bank karę łącznie do kwoty 4 000 tysięcy PLN, w tym odnośnie:

- praktyki opisanej powyżej w lit. 1 - do kwoty 2 500 tysiąca PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 2 - do kwoty 1 500 tysiąca PLN,
- praktyki opisanej powyżej w pkt 3 kara została uchylona, gdyż Sąd uznał, że praktyka Banku nie naruszała zbiorowych interesów konsumentów.

W styczniu 2015 roku zarówno Bank, jak i Prezes UOKiK wnieśli apelację od wyroku. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 10 lutego 2016 roku oddalił apelację Banku oraz apelację Prezesa UOKiK. Ponieważ wyrok jest prawomocny Bank zapłacił karę w wysokości 4 000 tysięcy PLN w dniu 23 lutego 2016 roku. W dniu 26 września 2016 roku Bank złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego.

- **przed SOKiK sześć postępowań z powództwa osób fizycznych o:**

- 1) uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanemu wykorzystania w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umownego dotyczących kredytu denominowanego w CHF wskazując, że kwestionowane postanowienia dotyczące zasad przeliczania przez Bank kursów walut na potrzeby wypłaty kredytu oraz na potrzeby przeliczania rat kredytu, jak również postanowień dotyczących wysokości oprocentowania są sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy konsumentów,
- 2) ustalenie nieważności zawartych w umowie kredytu hipotecznego klauzul poprzez uznanie ich za niedozwolone (nieistniejące) i zakazanie Bankowi wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowień wzorca umownego stosowanego przez pozwanego przy wykonywaniu działalności gospodarczej,
- 3) uznanie za niedozwolone postanowień zawartych we wzorcu umownym obejmującym treść Umowy o kredyt mieszkaniowy Nordea-Habitat oraz umowy poręczenia,
- 4) o uznanie postanowień wzorca umowy kredytowej za niedozwolone. Powód (rzeczoznawca majątkowy) zarzuca Bankowi, że akceptuje jedynie wyceny nieruchomości sporządzone przez wyznaczonych rzeczoznawców majątkowych co rażąco narusza interesy konsumentów, poprzez narzucenie konsumentom, jako słabszej stronie umowy, uciążliwych warunków, eliminując prawa zakupu usługi wyceny u wybranej firmy,
- 5) uznanie postanowień wzorca umowy kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny za niedozwolone;
- 6) uznanie, że postanowienia umowne kredytu mieszkaniowego Własny Kąt hipoteczny spłacanego w ratach annuitetowych udzielonego w walucie polskiej dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego stanowią niedozwolone klauzule umowne;

Na dzień 30 września 2016 roku Bank nie utworzył rezerwy na te postępowania ponieważ prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia tych postępowań oceniane jest jako niskie.

- **przed Prezesem UOKiK**

Dodatkowo prowadzonych jest czternaście postępowań wyjaśniających przed Prezesem UOKiK związanych z działalnością Banku.

Na dzień 30 września 2016 roku PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA – spółka zależna od Banku – jest stroną:

- 1) sześciu postępowań przed SOKiK z powództwa osób fizycznych o uznanie za niedozwolone niektórych postanowień wzorców umownych dotyczących umów ubezpieczenia na życie,

We wszystkich przypadkach PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA złożyła odpowiedź na pozew wnosząc o jego oddalenie w związku z wniesieniem powództwa po upływie 6 miesięcy od dnia zaniechania ich stosowania; w sprawach tych nie ma ryzyka nałożenia na Spółkę kary finansowej.
- 2) postępowania związanego ze skargą kasacyjną wniesioną przez PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA od wyroku Sądu Apelacyjnego w związku z karą pieniężną nałożoną na Spółkę w 2010 roku przez Prezesa UOKiK z tytułu naruszenia zbiorowych interesów konsumentów (kara pieniężna została w 2013 roku zapłacona).

Sąd Najwyższy w 2015 roku wydał orzeczenie uchylające zaskarżone orzeczenie w części dotyczącej wysokości nałożonej kary i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia sądowi drugiej instancji. Sąd drugiej instancji podejmując ponownie sprawę podtrzymał swoje poprzednie stanowisko nie uwzględniając uwag Sądu Najwyższego. Spółka wniosła kolejną skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego.

Jednocześnie PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA w III kwartale 2016 roku prowadziła działania związane z realizacją decyzji zobowiązującej, wydanej w październiku 2015 roku przez Prezesa UOKiK, dotyczące zmian w zakresie 25 wzorców umownych polis z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym w odniesieniu do opłat za wcześniejszą rezygnację. Zobowiązanie Spółki wynikające z wyżej wymienionej decyzji polega w szczególności na tym, iż w odniesieniu do tychże 25 wzorców umownych:

- a) opłaty likwidacyjne ponoszone przez obecnych klientów w przypadku ubezpieczeń ze składką regularną nie będą wyższe niż 25% wartości wpłaconych składek oraz 4% w przypadku umów ze składką jednorazową,
- b) PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA przekaze konsumentom propozycję zawarcia aneksu do umowy ubezpieczenia, bądź równoważnego porozumienia,
- c) PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA będzie informowała konsumentów o możliwości skorzystania z nowych warunków za pośrednictwem strony internetowej, aplikacji dla klientów oraz bezpośrednio klienta - za każdym razem, gdy klient wyrazi wolę rozwiązania umowy.

Do dnia 17 maja 2016 roku PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA wdrożyła zobowiązania wynikające z decyzji. W dniu 12 sierpnia 2016 roku Spółka złożyła Prezesowi UOKiK sprawozdanie z wykonania zobowiązań wynikających z decyzji. Decyzja nie wyczerpuje możliwości dochodzenia przez obecnych klientów ich praw na drodze

cywilnoprawnej. Na dzień 30 września 2016 roku PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA nie posiada rezerwy na karę administracyjną w zakresie przedmiotowego postępowania (rezerwa w wysokości 8 127 tysięcy PLN w związku z uprawomocnieniem się decyzji została w 2015 roku rozwiązana). Jednocześnie Spółka utrzymuje, adekwatny do warunków decyzji zobowiązującej, poziom rezerw szkodowych.

W III kwartale 2016 roku branża ubezpieczeniowa, w ramach działań Polskiej Izby Ubezpieczeń (PIU), podjęła inicjatywę wypracowania z UOKiK i Komisją Nadzoru Finansowego (KNF) kompromisowego rozwiązania regulującego zagadnienie opłat w produktach z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, tak aby bez konieczności zmian ustawowych wesprzeć klientów nieobjętych dotychczasowymi decyzjami Prezesa UOKiK wydanymi wobec poszczególnych zakładów ubezpieczeń. W następstwie uzgodnień pomiędzy PIU a UOKiK i KNF pierwsze 10 zakładów ubezpieczeń, w tym PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA, zadeklarowało chęć rozpoczęcia negocjacji z UOKiK w celu rozszerzenia decyzji UOKiK na cały aktywny portfel klientów.

W III kwartale 2016 roku Spółki Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA (inne niż PKO Bank Polski SA) brały udział w 2 postępowaniach wyjaśniających prowadzonych przed Prezesem UOKiK dotyczących badania rynku kredytów hipotecznych oraz badania rynku produktów inwestycyjnych przeznaczonych dla klientów indywidualnych.

b) Roszczenia reprivatyzacyjne w stosunku do nieruchomości posiadanych przez Grupę Kapitałową

Na dzień sporządzenia sprawozdania finansowego prowadzonych jest:

- 1) dwanaście postępowań, w tym pięć zawieszonych, w stosunku do nieruchomości Banku, których przedmiotem jest: stwierdzenie nieważności decyzji odmawiających przyznania prawa własności czasowej, oddającej nieruchomości w zarząd i o nabyciu z mocy prawa użytkownika wieczystego gruntu i prawa własności budynku, wydanie lub zwrot lokalu lub nieruchomości, wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości, regulacja stanów prawnych nieruchomości,
- 2) szesnaście postępowań, w tym 1 zawieszona w stosunku do pięciu nieruchomości pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej Banku, których przedmiotem jest: stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnych, zwrot nieruchomości oraz zasiedzenie własności nieruchomości.

Zarząd PKO Banku Polskiego SA uważa, że prawdopodobieństwo zaistnienia poważnych roszczeń wobec Banku z tytułu powyższych postępowań jest niewielkie.

37. Transakcje ze Skarbem Państwa i jednostkami powiązаныmi

Skarb Państwa jest jednostką sprawującą kontrolę nad jednostką dominującą Grupy Kapitałowej jako podmiot posiadający 29,43% udziału w kapitale podstawowym Banku. Szczegółowo akcjonariat Banku został opisany w nocie 34 „Akcjonariat Banku” niniejszego sprawozdania.

W sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy Kapitałowej wykazano należności i papiery wartościowe oraz zobowiązania z tytułu transakcji ze Skarbem Państwa, jednostkami budżetowymi oraz podmiotami, w których udziałowcem jest Skarb Państwa. Na mocy ustawy z dnia 30 listopada 1995 roku o pomocy państwa w spłacie niektórych kredytów mieszkaniowych, refundacji bankom wypłaconych premii gwarancyjnych oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2013 roku, poz. 763 z późniejszymi zmianami), PKO Bank Polski SA otrzymuje środki z budżetu państwa tytułem wykupu odsetek od kredytów mieszkaniowych.

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Przychody memoriałowe z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	61 665	62 513
Przychody otrzymane kasowo z tytułu przejściowego wykupu przez budżet państwa odsetek od kredytów mieszkaniowych „starego” portfela	20 584	26 409
Różnica pomiędzy przychodami memoriałowymi a kasowymi – pozycja „Kredyty i pożyczki udzielone klientom”	41 081	36 104

W dniu 29 listopada 2000 roku uchwalono ustawę o objęciu poręczeniami Skarbu Państwa spłaty niektórych kredytów mieszkaniowych (Dz. U. z 2000 roku, Nr 122, poz. 1310 z późniejszymi zmianami), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 roku. W wykonaniu postanowień tej ustawy PKO Bank Polski SA zawarł w dniu 3 sierpnia 2001 roku umowę z Ministrem Finansów, działającym w imieniu Skarbu Państwa, na mocy której udzielone zostało Bankowi poręczenie spłaty zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych, tzw. „starego” portfela. W dniu 29 grudnia 2011 roku okres obowiązywania niniejszej umowy (pierwotnie do 31 grudnia 2011 roku) został przedłużony do dnia 31 grudnia 2017 roku. Objęcie poręczeniami Skarbu Państwa należności wynikających z kredytów mieszkaniowych „starego” portfela powoduje neutralizację ryzyka niespłacalności tych kredytów.

Wykonanie przez Skarb Państwa umów poręczenia następuje w przypadku niedokonania przez kredytobiorcę spłaty kredytów w terminach wynikających z umowy kredytowej. Odpowiedzialność Skarbu Państwa ma charakter posiłkowy i skutkuje wówczas, gdy egzekwowanie niespłaconej części kredytów i odsetek, które Bank ma obowiązek podjąć, zanim wystąpi z roszczeniem do Skarbu Państwa, okaże się nieskuteczne. Powyższa ustawa obejmuje poręczeniem 90% pozostałych do spłaty kwot kredytów zaciągniętych, a jeszcze niespłaconych przez spółdzielnie mieszkaniowe. W wyniku wykonania obowiązków poręczyciela Skarb Państwa, zgodnie z instytucją poręczenia, wstępuje w prawa zaspokojonego wierzyciela (Banku) i staje się tym samym wierzycielem w stosunku do kredytobiorcy. PKO Bank Polski SA prowadzi rozliczenia związane z wykupem odsetek od kredytów mieszkaniowych przez Budżet Państwa i z tego tytułu otrzymuje prowizje.

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Przychody z tytułu prowizji	2 315	2 293

Od 1 stycznia 1996 roku Bank został generalnym dystrybutorem znaków wartościowych, z czego otrzymuje prowizje od budżetu państwa.

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Przychody z tytułu prowizji	8 861	9 639

Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA pełni funkcję agenta emisji skarbowych obligacji detalicznych na podstawie umowy zawartej 11 lutego 2003 roku z Ministrem Finansów. Dom Maklerski PKO Banku Polskiego SA na podstawie tej umowy otrzymuje wynagrodzenie z tytułu pełnienia funkcji agenta emisji.

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Przychody z tytułu prowizji	21 460	13 334

Istotne transakcje Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa

Transakcje zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od rynkowych. Marże na transakcjach kredytowych zawierają się w przedziale 0,28%-3,75%.

Podmiot	30.09.2016			01.01-30.09.2016		
	Należności ogółem*	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 450 000	-	-	-
Podmiot 2	330 582	2 038 592	1 170 000	47	73	(4 195)
Podmiot 3	-	912 179	-	274	720	(922)
Podmiot 4	-	870 813	1 346 800	1 980	1 799	(6 263)
Podmiot 5	282 876	680 866	553 017	6 422	1 118	(3 709)
Podmiot 6	-	509 689	-	-	4	(9 073)
Podmiot 7	380 437	414 453	-	-	22	(2 082)
Podmiot 8	385 793	279 421	1 349 530	4 639	2 791	(3 696)
Podmiot 9	-	213 317	-	-	722	(1 993)
Podmiot 10	673 831	85 522	-	-	3	(9 738)
Podmiot 11	-	67 492	-	-	-	(504)
Podmiot 12	274 915	66 798	438 539	4 527	639	(40)
Podmiot 13	233 499	56 904	536 148	2 805	456	(2 688)
Podmiot 14	55 653	55 413	294 443	239	827	(579)
Podmiot 15	110 179	46 020	50 000	2 623	79	(453)
Pozostałe podmioty	3 845 327	454 169	1 391 880	17 265	2 757	(9 999)
Razem	6 573 092	6 751 648	9 580 357	40 821	12 010	(55 934)

* w tym obligacje korporacyjne

Podmiot	31.12.2015			01.01 - 30.09.2015		
	Należności ogółem*	Zobowiązania ogółem	Zobowiązania pozabilansowe udzielone o charakterze gwarancyjnym i finansowym	Przychody z tytułu odsetek	Przychody z tytułu prowizji	Koszty z tytułu odsetek
Podmiot 1	-	-	2 450 000	-	-	-
Podmiot 2	8	1 046 516	1 500 000	2	3	(21 601)
Podmiot 10	666 981	931 422	-	-	2	(767)
Podmiot 19	1 146 264	606 343	350 000	-	36	(8 570)
Podmiot 6	-	501 001	715 852	-	3	(3 884)
Podmiot 5	472 602	380 543	386 854	6 836	683	(4 650)
Podmiot 91	-	264 443	-	-	723	(1 244)
Podmiot 8	250 057	240 524	2 407 840	1 129	2 413	(518)
Podmiot 27	-	219 506	-	10	130	(2 190)
Podmiot 7	340 509	214 989	-	-	12	(4 285)
Podmiot 13	113 467	196 961	574 780	2 855	6	(579)
Podmiot 37	220	156 451	-	260	914	(1 198)
Podmiot 43	-	118 217	-	-	-	(8)
Podmiot 15	163 275	99 099	50 000	4 019	62	(605)
Podmiot 14	-	73 188	354 500	-	596	(911)
Pozostałe podmioty	3 042 211	587 016	2 355 363	21 932	6 304	(28 583)
Razem	6 195 594	5 636 219	11 145 189	37 043	11 887	(79 593)

* w tym obligacje korporacyjne

38. Transakcje z podmiotami powiązаныmi kapitałowo

Wszystkie opisane poniżej transakcje z podmiotami powiązаныmi kapitałowo zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

Na dzień 30 września 2016 roku / Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednie				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	51 957	8 357	29 887	11 402
Wspólne przedsięwzięcia pośrednie				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	21 018	21 018	9 185	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	434	-	18	1 108
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	2 739	-
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	9	-
Walcownia Blach Grubych „Batory” Sp. z o.o.	-	-	4	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	73 409	29 375	41 842	12 510

Za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku / Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednie				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	177 521	175 788	82 558	82 392
Wspólne przedsięwzięcia pośrednie				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	360	360	29	29
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	20	17	75	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	2	23	23
FERRUM SA	1	1	-	-
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	2	2	-	-
Walcownia Blach Grubych „Batory” Sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	177 907	176 171	82 685	82 444

Na dzień 31 grudnia 2015 roku / Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednie				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	5 964	-	31 072	2 011
Wspólne przedsięwzięcia pośrednie				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	27 414	27 414	8 623	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	14 057	-	949	1 086
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	2 788	-
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	5	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	47 435	27 414	43 437	3 097

Za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2015 roku / Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednie				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	120 268	119 104	79 807	79 672
Wspólne przedsięwzięcia pośrednie				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	689	689	69	69
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	498	20	515	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	2	14	14
Jednostki stowarzyszone pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	2	2	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	121 459	119 817	80 405	79 755

39. Zmiany w Spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach

W III kwartale 2016 roku miały miejsce następujące zdarzenia wpływające na strukturę Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz dotyczące pozostałych jednostek podporządkowanych:

1. dotyczące spółki PKO Bank Hipoteczny SA

W dniu 28 lipca 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego spółki PKO Bank Hipoteczny SA o kwotę 200 000 tysięcy PLN. Wszystkie akcje w podwyższonym kapitale zostały objęte przez PKO Bank Polski SA.

Według stanu na 30 września 2016 roku kapitał zakładowy Spółki wynosi 700 000 tysięcy PLN i dzieli się na 700 000 000 akcji o wartości nominalnej 1 PLN każda. Jedynym akcjonariuszem Spółki jest PKO Bank Polski SA.

2. dotyczące spółek z Grupy Kapitałowej Qualia Development Sp. z o.o.

W dniu 13 lipca 2016 roku wspólnicy spółki Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Władysławowo Sp. k. podjęli uchwałę dotyczącą rozwiązania Spółki bez prowadzenia postępowania likwidacyjnego. W dniu 5 września 2016 roku Spółka została wykreślona z Rejestru Przedsiębiorców.

W dniu 28 lipca 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. odkupiła od spółki Qualia Sp. z o.o. 1 udział w spółce „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o., stając się jedynym współnikiem spółki „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o.

W dniu 28 lipca 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. zawarła ze spółką Dom Development SA umowę sprzedaży 100% udziałów w spółce „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o., która jest wieczystym użytkownikiem nieruchomości gruntowej położonej w rejonie ulicy Żwirki i Wigury oraz ulicy Raławickiej w Warszawie. Kwota transakcji obejmująca cenę udziałów oraz zwrot pożyczki udzielonej „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o. przez Qualia Development Sp. z o.o. wyniosła 133 500 tysięcy PLN. Z dniem 28 lipca 2016 roku spółka „Fort Mokotów Inwestycje” Sp. z o.o. przestała być spółką zależną od spółki Qualia Development Sp. z o.o.

W dniu 24 sierpnia 2016 roku spółka Qualia Development Sp. z o.o. sprzedała ogół praw i obowiązków komandytariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp. k. oraz spółka Qualia Sp. z o.o. sprzedała ogół praw i obowiązków komplementariusza w spółce Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp. k. Z dniem 24 sierpnia 2016 roku spółka Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – Jurata Sp. k. przestała być spółką zależną od spółki Qualia Development Sp. z o.o.

Jednocześnie w dniu 24 sierpnia 2016 roku spółka Qualia Residence Sp. z o.o. sprzedała dwie nieruchomości gruntowe położone w Juracie przy ul. Mestwina nr 32 oraz ul. Mestwina 34 i 38.

3. dotyczące zdarzeń, które spowodują zmiany w Grupie Kapitałowej w następnych kwartałach

W dniu 4 maja 2016 roku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym został ogłoszony plan połączenia spółki PKO Leasing SA (jako spółki przejmującej) i spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. (jako spółki przejmowanej). Planowane połączenie ma nastąpić w drodze przeniesienia całego majątku spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. na spółkę PKO Leasing SA (łączenie przez przejęcie), bez podwyższenia kapitału zakładowego spółki PKO Leasing SA oraz bez wymiany udziałów spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. na akcje spółki PKO Leasing SA. W dniu 9 sierpnia 2016 roku w sądzie rejestrowym właściwym dla obu Spółek, zostały złożone wnioski o połączenie Spółek – wnioskowana data połączenia to 31 października 2016 roku.

4. dotyczące spółek stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięć

W III kwartale 2016 roku Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o. – spółka stanowiąca wspólne przedsięwzięcie PKO Banku Polskiego SA – objęła udziały w ramach dwóch podwyższeń kapitału zakładowego swojej spółki zależnej EVO Payments International Sp. z o.o. o łącznej wartości nominalnej w wysokości 100 tysięcy PLN oraz o łącznej wartości emisyjnej w wysokości 5 000 tysięcy PLN.

W dniu 19 sierpnia 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału zakładowego o wartości nominalnej 50 tysięcy PLN; drugie podwyższenie kapitału na dzień 30 września br. nie zostało zarejestrowane.

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA wykazał w strukturze Grupy Kapitałowej FERRUM SA - spółki będącej podmiotem stowarzyszonym PKO Banku Polskiego SA - nową spółkę Walcownia Blach Grubych „Batory” Sp. z o.o. z siedzibą w Katowicach o kapitale zakładowym w wysokości 5 tysięcy PLN. Według sprawozdania za I półrocze 2016 roku wyżej wymienionej Grupy, Spółka nie rozpoczęła działalności operacyjnej, a przedmiotem działalności Spółki będzie produkcja blach grubych.

40. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

40.1. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 30.09.2016	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	15	1 634 681	1 563 357	71 324	-
Dłużne papiery wartościowe		1 613 968	1 542 644	71 324	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		18 297	18 297	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji oraz prawa poboru		2 416	2 416	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	16	2 638 698	3 163	2 635 535	-
Instrumenty zabezpieczające		349 264	-	349 264	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 289 434	3 163	2 286 271	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	18	15 163 093	5 498 794	9 664 299	-
Dłużne papiery wartościowe		13 422 087	3 757 788	9 664 299	-
Jednostki uczestnictwa		1 741 006	1 741 006	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	34 038 343	25 108 868	5 537 698	3 391 777
Dłużne papiery wartościowe		33 551 549	24 997 468	5 537 698	3 016 383
Kapitałowe papiery wartościowe		184 420	94 394	-	90 026
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		302 374	17 006	-	285 368
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		53 474 815	32 174 182	17 908 856	3 391 777
Pochodne instrumenty finansowe	16	3 403 541	734	3 402 807	-
Instrumenty zabezpieczające		840 150	-	840 150	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 563 391	734	2 562 657	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		3 403 541	734	3 402 807	-

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2015	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	15	783 199	783 199	-	-
Dłużne papiery wartościowe		766 641	766 641	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		9 910	9 910	-	-
Certyfikaty inwestycyjne		6 648	6 648	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	16	4 347 269	2 163	4 345 106	-
Instrumenty zabezpieczające		508 665	-	508 665	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 838 604	2 163	3 836 441	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	18	15 154 100	4 837 304	10 316 796	-
Dłużne papiery wartościowe		13 337 373	3 020 577	10 316 796	-
Jednostki uczestnictwa		1 816 727	1 816 727	-	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	20	28 291 352	19 255 389	5 401 333	3 634 630
Dłużne papiery wartościowe		27 604 913	19 093 221	5 401 333	3 110 359
Kapitałowe papiery wartościowe		473 618	145 990	-	327 628
Jednostki uczestnictwa w fundusze inwestycyjne oraz tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		212 821	16 178	-	196 643
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		48 575 920	24 878 055	20 063 235	3 634 630
Pochodne instrumenty finansowe	16	4 624 767	1 476	4 623 291	-
Instrumenty zabezpieczające		998 527	-	998 527	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 626 240	1 476	3 624 764	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	30	71 744	-	71 744	-
Instrumenty finansowe desygnowane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		71 744	-	71 744	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		4 696 511	1 476	4 695 035	-

W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych do hierarchii, stosuje się różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej, których szczegółowy opis zaprezentowany został w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za 2015 rok.

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Grupa Kapitałowa stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 30 września 2016 roku jest następujący:

Instrument finansowy zaklasyfikowany do poziomu 3	Technika wyceny	Czynnik nieobserwowalny	Wartość godziwa na dzień 30.09.2016 roku według	
			scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania - Funduszu	metoda wartości netto aktywów Funduszu (NAV - Net Asset Value)	wartość tytułu uczestnictwa w Funduszu	299 636	271 100
Akcje Visa Inc. serii C uprzywilejowane	oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe	ilość i wartość rynkowa akcji zwykłych Visa Inc., które Bank otrzyma w wyniku konwersji posiadanych akcji serii C	96 547	63 491
Obligacje korporacyjne	metoda indeksów kredytowych	spread kredytowy	3 026 051	3 006 610

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2016 roku nie nastąpiły przeniesienia między poziomami w hierarchii wartości godziwej wykorzystywanej przy wycenie wartości godziwej instrumentów finansowych.

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie w trakcie okresów pomiarów wartości godziwej na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej:

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Bilans otwarcia na początek okresu	3 634 630	203 276
Suma zysków lub strat	(28 932)	4 362
w wyniku finansowym	(70 680)	(3 649)
w innych dochodach całkowitych	41 748	8 011
Różnice kursowe podmiotów walutowych	-	(2 305)
Rozliczenie transakcji akcji Visa Europe Limited	(336 713)	-
Objęcie akcji Visa Inc.	80 964	-
Objęcie nowej emisji udziałów w Funduszu	67 563	-
Pozostałe nabycia i sprzedaże (w tym rozliczenia)	(25 735)	(12 364)
Stan na koniec okresu	3 391 777	192 969

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2016 roku nie nastąpiły zmiany w zakresie metodologii szacowania wartości godziwej.

40.2. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	30.09.2016	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	14 345 681	14 345 681
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 723 386	3 723 386
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			193 174 343	188 341 278
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	103 831 804	99 235 619
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	60 141 557	60 509 150
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	22 925 912	22 394 393
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 323 912	1 323 912
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 951 158	4 878 204
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	281 634	287 026
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 930 883	1 930 883
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 269	4 269
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	19 168 026	19 168 030
Zobowiązania wobec klientów			201 180 557	201 128 122
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	49 215 797	49 215 616
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 502 980	9 502 980
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	142 461 780	142 409 526
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	10 419 749	10 856 618
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 494 465	2 494 677
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 758 816	2 758 816

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2015	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 743 864	13 743 864
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 552 972	4 552 971
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			190 413 708	183 613 721
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	100 668 588	93 429 678
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	58 057 837	58 749 000
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	21 959 827	21 815 550
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 432 239	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	10 652	10 652
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 284 565	5 176 602
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	210 330	213 624
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	875 195	875 195
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 219	4 219
Zobowiązania wobec innych banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 288 797	18 288 795
Zobowiązania wobec klientów			195 758 461	195 718 940
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	51 213 728	51 214 193
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 134 366	9 134 366
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	135 410 367	135 370 381
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	1, 2	kwotowania rynkowe/ zdyskontowane przepływy pieniężne	9 361 229	9 637 428
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 499 163	2 486 132
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 340 804	2 340 804

Szczegółowe założenia dotyczące metod wyceny zostały opisane w rocznym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za 2015 rok.

41. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych zarówno w PKO Banku Polskim SA, w tym w oddziale za granicą, i w spółkach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA. Zarządzanie ryzykiem ma na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank i Grupę Kapitałową tolerancji na ryzyko i systemu limitów, w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

W Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu: kredytowe, stopy procentowej, walutowe, płynności (w tym ryzyko finansowania), cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, operacyjne, braku zgodności, zmian makroekonomicznych, modeli, biznesowe (w tym ryzyko strategiczne), utraty reputacji, kapitałowe, nadmiernej dźwigni finansowej i ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych oraz ubezpieczeniowe. W III kwartale 2016 roku katalog ryzyk został rozszerzony o ryzyko postępowania (ang. *conduct risk*), a w ramach ryzyka kredytowego wyróżniono ryzyko korekty wyceny instrumentów pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta (CVA).

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za rok 2015 opisane zostały szczegółowo elementy procesu zarządzania ryzykiem, główne zasady zarządzania ryzykiem, organizacja zarządzania ryzykiem w Banku i Grupie Kapitałowej, identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka oraz działania w zakresie zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej.

Dodatkowo w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej za rok 2015 szczegółowo opisano dla poszczególnych, zidentyfikowanych przez Grupę Kapitałową, rodzajów ryzyka następujące elementy tj.: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar i ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze.

W Grupie Kapitałowej w okresie trzech kwartałów 2016 roku podjęte zostały następujące działania:

- w II kwartale 2016 roku zrolowano obligacje krótkoterminowe o terminie wymagalności sześciu miesięcy w kwocie 800 milionów PLN oraz wyemitowano dodatkowo 200 milionów PLN tych papierów,
- w II kwartale 2016 roku wyemitowano roczne obligacje w kwocie 200 milionów EUR,
- w II kwartale 2016 roku wyemitowano listy zastawne w kwocie 1 miliard PLN,
- 30 czerwca 2016 roku, na posiedzeniu Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy PKO Banku Polskiego SA podjęto decyzję o warunkowej wypłacie dywidendy z zysku netto wypracowanego w 2015 roku oraz

niepodzielonego zysku z lat ubiegłych. Dywidenda może być wypłacona jeśli do 8 grudnia 2016 roku (włącznie) PKO Bank Polski SA nie przejmie kontroli nad innym bankiem lub podmiotem sektora finansowego oraz nie nastąpią zmiany regulacyjne lub zmiany zaleceń nadzorczych wpływające na wymogi w zakresie funduszy własnych PKO Banku Polskiego SA, które – według poziomu wskaźników adekwatności kapitałowej ujętych w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za III kwartał 2016 rok – spowodowałyby brak możliwości wypłaty dywidendy w zgodzie z wymaganiami regulacyjnymi i zaleceniami nadzorczymi.

Aktualnie PKO Bank Polski SA uczestniczy w kolejnym europejskim ćwiczeniu ujawniającym (*transparency exercise*) przeprowadzanym przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) w ścisłej współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego. Badanie obejmuje 133 instytucje z krajów Unii Europejskiej oraz Norwegii a PKO Bank Polski SA objęty został badaniem jako jedyny bank z Polski. Termin publikacji danych przez EBA planowany jest na grudzień 2016 roku.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Informacje dotyczące pomiaru i monitorowania ryzyka na dzień 30 września 2016 roku przedstawiono również w notach: należności od banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom, inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży oraz inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności.

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej	30.09.2016	31.12.2015
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 674 685	9 854 137
Należności od banków	3 723 386	4 552 972
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	1 613 968	766 641
emitowane przez Skarb Państwa	1 503 870	648 695
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	43 755	48 596
emitowane przez podmioty niefinansowe	49 308	46 122
emitowane przez podmioty finansowe	6 343	5 344
emitowane przez banki	10 692	17 884
Pochodne instrumenty finansowe	2 638 698	4 347 269
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	13 422 087	13 337 373
emitowane przez banki centralne	9 423 231	10 036 898
emitowane przez Skarb Państwa	3 757 787	3 052 701
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	241 069	247 263
emitowane przez podmioty niefinansowe	-	511
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	193 174 343	190 413 708
sektor finansowy	1 608 108	4 826 553
kredyty gospodarcze	296 489	383 662
międzynarodowe organizacje finansowe	-	10 652
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 311 619	4 432 239
sektor niefinansowy	182 298 734	175 619 057
kredyty mieszkaniowe	103 831 804	100 668 588
kredyty gospodarcze	53 204 829	50 398 753
kredyty konsumpcyjne	22 925 912	21 959 827
dłużne papiery wartościowe	2 323 896	2 591 889
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	12 293	-
sektor budżetowy	9 267 501	9 968 098
kredyty gospodarcze	6 640 239	7 275 422
dłużne papiery wartościowe	2 627 262	2 692 676
Inwestycyjne papiery wartościowe - dłużne papiery wartościowe	33 551 549	27 604 913
emitowane przez Skarb Państwa	24 017 824	18 358 006
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	4 481 791	4 613 726
emitowane przez podmioty niefinansowe	3 436 218	3 117 859
emitowane przez banki	1 459 433	1 515 322
emitowane przez podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	156 283	-
Inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do terminu zapadalności	281 634	210 330
emitowane przez Skarb Państwa	281 634	210 330
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	1 930 883	875 195
Razem	261 011 233	251 962 538

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje pozabilansowe	30.09.2016	31.12.2015
Udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 046 413	30 513 878
Udzielone gwarancje	6 236 320	7 199 483
Gwarancje emisji	4 173 462	5 489 969
Udzielone akredytywy	1 374 635	1 838 101
Razem	41 830 830	45 041 431

Aktywa finansowe wyceniane metodą zindywidualizowaną, wobec których wykazano indywidualną utratę wartości według wartości bilansowej brutto	30.09.2016	31.12.2015
Należności od banków	145	145
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	5 139 696	5 412 768
Sektor finansowy	3 058	4 557
kredyty gospodarcze	3 058	4 557
Sektor niefinansowy	5 118 136	5 391 741
kredyty gospodarcze	3 969 026	3 875 074
kredyty mieszkaniowe	845 961	1 104 228
kredyty konsumpcyjne	230 195	304 476
dłużne papiery wartościowe	72 954	107 963
Sektor budżetowy	18 502	16 470
kredyty gospodarcze	18 502	16 470
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	580 731	397 479
emitowane przez podmioty finansowe	3 465	3 777
emitowane przez podmioty niefinansowe	577 266	393 702
Razem	5 720 572	5 810 392

Ryzyko stopy procentowej

Ekspozycja Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej na 30 września 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku składała się głównie z ekspozycji Banku. Ryzyko stopy procentowej generowane przez spółki Grupy Kapitałowej nie wpływało w istotny sposób na ryzyko stopy procentowej całej Grupy Kapitałowej i tym samym nie zmieniało istotnie jej profilu ryzyka.

VaR Banku oraz analizę stress-testową narażenia Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	30.09.2016	31.12.2015
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)*	230 423	271 674
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (tys. PLN) (test warunków skrajnych)**	2 005 823	2 013 781

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko stopy procentowej oraz specyfikę rynku, na którym działają, Grupa Kapitałowa nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem stopy procentowej. Miarę VaR 10-dniowy dla stopy procentowej dla głównych walut stosuje KREDOBANK SA. Jej wartość na dzień 30 września 2016 roku wyniosła ok. 10 209 tysięcy PLN, a na dzień 31 grudnia 2015 roku ok. 11 460 tysięcy PLN.

**W tabeli zaprezentowano wartość bezwzględną najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: zmian krzywych stóp procentowych w poszczególnych walutach o 200 p.b w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na dzień 30 września 2016 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10- dniowy, 99%) wyniosła 230 423 tysiące PLN, co stanowiło ok. 0,78% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku miara VaR dla Banku wyniosła 271 674 tysiące PLN, co stanowiło ok. 1,00% funduszy własnych Banku.

Ryzyko walutowe

VaR Banku oraz analizę stress testową narażenia Grupy Kapitałowej Banku na ryzyko walutowe, łącznie dla wszystkich walut przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	30.09.2016	31.12.2015
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)*	10 297	25 384
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (tys. PLN) (test warunków skrajnych)**	17 207	1 941

* Biorąc pod uwagę charakter prowadzonej działalności pozostałych Spółek Grupy Kapitałowej generujących istotne ryzyko walutowe oraz specyfikę rynku, na którym działają, Bank nie wyznacza skonsolidowanej miary wrażliwości VaR. Spółki te wykorzystują własne miary ryzyka do zarządzania ryzykiem walutowym. Miarę VaR 10-dniowy stosuje KREDOBANK SA. Jej wartość na dzień 30 września 2016 roku wyniosła ok. 4 302 tysiące PLN, a na dzień 31 grudnia 2015 roku ok. 4 836 tysięcy PLN.

** W tabeli zaprezentowano wartość bezwzględnej najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Wielkość pozycji walutowych jest kluczowym (poza zmiennościami kursów walutowych) czynnikiem determinującym poziom ryzyka walutowego, na jakie narażona jest Grupa Kapitałowa. Na poziom pozycji walutowych wpływają wszystkie transakcje walutowe, jakie zostają zawarte, bilansowe i pozabilansowe. Narażenie Banku na ryzyko walutowe jest niskie (w odniesieniu do funduszy własnych VaR 10-dniowy 99% dla pozycji walutowej Banku na dzień 30 września 2016 roku wynosił ok. 0,03%).

Ryzyko płynności

Poniżej prezentowane bilansowe luki płynności zawierają między innymi urealnienia pozycji bilansowych Grupy Kapitałowej dotyczące osadu depozytów podmiotów niefinansowych i ich wymagalności, osadu kredytów w rachunku bieżącym podmiotów niefinansowych i ich zapadalności oraz płynnych papierów wartościowych i ich terminu zapadalności.

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
30.09.2016								
urealniona luka okresowa	15 928 143	27 944 121	(737 878)	(1 330 651)	8 454 099	8 195 044	19 287 266	(77 740 144)
urealniona skumulowana luka okresowa	15 928 143	43 872 264	43 134 386	41 803 735	50 257 834	58 452 878	77 740 144	-
31.12.2015								
urealniona luka okresowa	13 974 617	19 405 644	(346 858)	3 590 950	7 972 011	8 034 672	12 600 252	(65 231 288)
urealniona skumulowana luka okresowa	13 974 617	33 380 261	33 033 403	36 624 353	44 596 364	52 631 036	65 231 288	-

We wszystkich przedziałach bilansowa urealniona skumulowana luka płynności Grupy Kapitałowej, która wyznaczona została jako suma urealnionej bilansowej luki płynności Banku oraz kontraktowych bilansowych luk płynności pozostałych spółek Grupy Kapitałowej, wykazywała wartości dodatnie na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności Banku na dzień 30 września 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku:

Nazwa miar wrażliwości	30.09.2016	31.12.2015
Rezerwa płynności do 1 miesiąca* (mln PLN)	31 203	30 186

* Rezerwa płynności jest to różnica między najbardziej płynnymi aktywami a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym horyzoncie czasowym.

Na dzień 30 września 2016 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 92,8% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza spadek o ok. 0,8 p.p. w porównaniu do końca 2015 roku.

Polityka Grupy Kapitałowej w zakresie kursu CHF

Grupa Kapitałowa na bieżąco analizuje zmiany zachodzące w otoczeniu makroekonomicznym i finansowym, w szczególności poziom rynkowych stóp procentowych oraz kursów walutowych i uwzględnia je w zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz w działaniach wobec klientów Grupy Kapitałowej posiadających długoterminowe kredyty mieszkaniowe. Szczególnym analizom poddawany jest portfel kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF. Grupa Kapitałowa na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jego jakości, która obecnie pozostaje na akceptowalnym poziomie. Równolegle Grupa Kapitałowa na bieżąco śledzi pojawiające się inicjatywy ustawodawcze dotyczące pomocy dla kredytobiorców, którzy zaciągnęli walutowe kredyty mieszkaniowe, analizując ich wpływ na sytuację Banku oraz jego klientów.

Poniższe tabele prezentują analizę jakościową kredytów w CHF

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	30.09.2016			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	171 159	153 291	324 450
ze stwierdzoną utratą wartości	-	130 559	146 528	277 087
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	29 407	1 158 028	1 187 435
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	5 147	345 794	28 963 329	29 314 270
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	5 147	546 360	30 274 648	30 826 155
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(58 126)	(56 076)	(114 202)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(57 741)	(56 053)	(113 794)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(20 745)	(763 023)	(783 768)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(106)	(2 934)	(73 937)	(76 977)
Odpisy - razem	(106)	(81 805)	(893 036)	(974 947)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5 041	464 555	29 381 612	29 851 208

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	31.12.2015			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	170 986	223 586	394 572
ze stwierdzoną utratą wartości	-	134 743	208 089	342 832
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	32 034	1 126 528	1 158 562
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	6 098	372 332	30 309 066	30 687 496
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	6 098	575 352	31 659 180	32 240 630
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(45 601)	(95 867)	(141 468)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(45 185)	(93 751)	(138 936)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(18 199)	(699 206)	(717 405)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(171)	(2 711)	(100 384)	(103 266)
Odpisy - razem	(171)	(66 511)	(895 457)	(962 139)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5 927	508 841	30 763 723	31 278 491

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	30.09.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	140 370 512	29 314 270	15 880 870
przeterminowane	1 897 519	596 651	217 605
nieprzeterminowane	138 472 993	28 717 619	15 663 265
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(410 163)	(76 977)	(61 084)
przeterminowane	(136 404)	(36 946)	(5 710)
nieprzeterminowane	(273 759)	(40 031)	(55 374)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	139 960 349	29 237 293	15 819 786

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	137 684 206	30 687 496	15 091 438
przeterminowane	2 215 404	719 752	241 215
nieprzeterminowane	135 468 802	29 967 744	14 850 223
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(414 211)	(103 266)	(51 692)
przeterminowane	(153 193)	(49 835)	(8 393)
nieprzeterminowane	(261 018)	(53 431)	(43 299)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	137 269 995	30 584 230	15 039 746

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	30.09.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	945 794	607 570	55 494
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(32 571)	(24 648)	(1 558)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	913 223	582 922	53 936

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	1 718 753	776 522	67 787
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(51 567)	(35 930)	(2 151)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	1 667 186	740 592	65 636

Na dzień 30 września 2016 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 81,02%, w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 69,48%.

42. Adekwatność kapitałowa

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 30 września 2016 roku zostały opisane w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku.

Grupę Kapitałową na potrzeby konsolidacji ostrożnościowej stanowią: PKO Bank Polski SA, Grupa Kapitałowa PKO Leasing SA, PKO BP BANKOWY PTE SA, PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA, Grupa Kapitałowa KREDOBANK SA, PKO Finance AB, Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o., PKO BP Finat Sp. z o.o. oraz PKO Bank Hipoteczny SA.

Adekwatność kapitałowa Grupy w okresie dziewięciu miesięcy 2016 roku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Grupa monitoruje na bieżąco zmiany otoczenia regulacyjnego i ustawodawczego, które mogą mieć istotny wpływ na wskaźniki adekwatności kapitałowej.

W dniu 3 sierpnia 2016 roku EBA opublikowała rekomendację dla wysokości wskaźnika leverage ratio na poziomie co najmniej 3%, co jest zgodne ze wstępnymi założeniami BCBS ze stycznia 2014 roku. Grupa utrzymuje wskaźnik dźwigni znacznie powyżej poziomu wskazanego przez EBA i rekomendowanego przez KNF.

	30.09.2016	31.12.2015
Fundusze własne razem	29 518 514	27 091 444
Kapitał Tier I	27 026 249	24 608 318
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami w tym:	30 387 876	27 828 677
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	26 719 504	24 118 542
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070 000	1 070 000
Zyski zatrzymane	1 348 372	1 390 135
(-) Wartość firmy	(1 102 497)	(1 102 497)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 702 121)	(1 690 794)
Skumulowane inne całkowite dochody	(381 025)	(135 783)
Aktywa z tytułu podatku odroczonego, które są uzależnione od przyszłej rentowności, ale nie pochodzą z różnic przejściowych	(1 074)	(2 017)
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	(121 713)	(14 403)
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	(53 197)	(274 865)
Kapitał Tier II	2 492 265	2 483 126
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 492 265	2 483 126
Wymogi w zakresie funduszy własnych	14 757 961	14 836 827
Ryzyko kredytowe	13 477 386	13 658 288
Ryzyko operacyjne	641 748	662 547
Ryzyko rynkowe	610 970	484 532
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	27 857	31 460
Łączny współczynnik kapitałowy	16,00%	14,61%
Współczynnik kapitału Tier 1	14,65%	13,27%

JEDNOSTKOWE DANE FINANSOWE

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Działalność kontynuowana					
Przychody z tytułu odsetek	1	2 397 225	7 045 017	2 367 640	7 022 016
Koszty z tytułu odsetek	1	(522 861)	(1 576 234)	(601 846)	(2 001 204)
Wynik z tytułu odsetek		1 874 364	5 468 783	1 765 794	5 020 812
Przychody z tytułu prowizji i opłat	2	810 116	2 421 021	828 795	2 498 857
Koszty z tytułu prowizji i opłat	2	(194 067)	(620 104)	(176 003)	(535 837)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		616 049	1 800 917	652 792	1 963 020
Przychody z tytułu dywidend		4 143	153 577	4 159	114 160
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	3	29 580	11 393	312	1 518
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych	4	25 872	502 386	6 363	83 312
Wynik z pozycji wymiany		142 026	352 223	91 193	297 619
Pozostałe przychody operacyjne	5	34 741	86 846	25 643	106 606
Pozostałe koszty operacyjne	5	(22 612)	(83 388)	(24 096)	(71 506)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		12 129	3 458	1 547	35 100
Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw	6	(409 640)	(1 162 459)	(330 732)	(1 079 887)
Ogólne koszty administracyjne	7	(1 237 249)	(3 735 144)	(1 222 358)	(3 771 569)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	8	(222 868)	(590 611)	-	-
Wynik z działalności operacyjnej		834 406	2 804 523	969 070	2 664 085
Zysk brutto		834 406	2 804 523	969 070	2 664 085
Podatek dochodowy	9	(236 226)	(633 866)	(186 645)	(499 657)
Zysk netto		598 180	2 170 657	782 425	2 164 428

Zysk na jedną akcję

- podstawowy z zysku za okres (PLN)

0,48 1,74 0,63 1,73

- rozwodniony z zysku za okres (PLN)

0,48 1,74 0,63 1,73

Srednia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)

1 250 000 1 250 000 1 250 000 1 250 000

Srednia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)

1 250 000 1 250 000 1 250 000 1 250 000

Działalność zaniechana

PKO Bank Polski SA nie prowadził w okresie 9 miesięcy zakończonym odpowiednio dnia 30 września 2016 roku i dnia 30 września 2015 roku działalności zaniechanej.

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

	Nota	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Zysk netto		598 180	2 170 657	782 425	2 164 428
Inne dochody całkowite		(21 906)	(191 077)	14 503	(196 288)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		(21 906)	(191 077)	14 503	(196 288)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto	14	(87 753)	126 114	25 260	(93 600)
Podatek odroczone z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	14	16 673	(23 962)	(4 800)	17 784
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	14	(71 080)	102 152	20 460	(75 816)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto		60 567	(362 127)	(7 354)	(148 731)
Podatek odroczone z tytułu aktualizacji wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		(11 506)	68 805	1 397	28 259
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto		49 061	(293 322)	(5 957)	(120 472)
Różnice z przeliczenia jednostek zagranicznych		113	93	-	-
Dochody całkowite netto, razem		576 274	1 979 580	796 928	1 968 140

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

	Nota	30.09.2016	31.12.2015
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	10	14 280 856	13 707 730
Należności od banków	11	7 254 472	5 021 876
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	12	1 667 972	793 213
Pochodne instrumenty finansowe	13	2 633 086	4 348 034
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	15	12 925 178	12 796 036
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	16	185 672 352	188 552 440
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17	33 323 058	27 859 727
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	18	2 449 541	2 037 987
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	19	227 167	422 676
Wartości niematerialne	20	2 787 843	2 797 791
Rzeczowe aktywa trwale, w tym:	20	2 325 395	2 276 322
nieruchomości inwestycyjne		7 999	8 239
Należność z tytułu bieżącego podatku dochodowego		-	40 762
Aktywo z tytułu odroczonego podatku dochodowego		868 957	644 611
Inne aktywa	21	2 046 990	1 080 825
SUMA AKTYWÓW		268 462 867	262 380 030
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec Banku Centralnego		4 269	4 219
Zobowiązania wobec banków	22	19 110 935	18 249 857
Pochodne instrumenty finansowe	13	3 406 194	4 627 189
Zobowiązania wobec klientów	23	205 933 280	201 809 202
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	24	1 858 753	1 717 661
Zobowiązania podporządkowane	25	2 494 465	2 499 163
Pozostałe zobowiązania	26	3 022 105	3 009 074
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego		186 195	-
Rezerwy	27	249 204	245 778
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		236 265 400	232 162 143
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy		1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały		27 526 717	25 146 745
Różnice z przeliczenia jednostek zagranicznych		93	-
Niepodzielony wynik finansowy		1 250 000	1 250 000
Wynik roku bieżącego		2 170 657	2 571 142
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		32 197 467	30 217 887
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		268 462 867	262 380 030
Łączny współczynnik kapitałowy	32	17,03%	15,28%
Wartość księgowa (w tys. PLN)		32 197 467	30 217 887
Liczba akcji (w tys.)		1 250 000	1 250 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		25,76	24,17
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)		1 250 000	1 250 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		25,76	24,17

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały						Różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych	Niepodzielony wynik finansowy *	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem	
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite							Razem pozostałe kapitały
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne					
1 stycznia 2016 roku	1 250 000	20 518 111	1 070 000	3 484 177	144 673	(57 657)	(12 559)	25 146 745	-	1 250 000	2 571 142	30 217 887
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 571 142	(2 571 142)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	(293 322)	102 152	-	(191 170)	93	-	2 170 657	1 979 580
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 170 657	2 170 657
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	(293 322)	102 152	-	(191 170)	93	-	-	(191 077)
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	2 500 000	-	71 142	-	-	-	2 571 142	-	(2 571 142)	-	-
30 września 2016 roku	1 250 000	23 018 111	1 070 000	3 555 319	(148 649)	44 495	(12 559)	27 526 717	93	1 250 000	2 170 657	32 197 467

* Szczegółowy opis dotyczący niepodzielonego wyniku finansowego zaprezentowano w dodatkowych danych objaśniających „Informacja dotycząca wypłaconej (lub zadeklarowanej) dywidendy”.

za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Kapitał zakładowy	Pozostałe kapitały						Razem pozostałe kapitały	Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem	
		Kapitały rezerwowe			Inne dochody całkowite							
		Kapitał zapasowy	Fundusz ogólnego ryzyka bankowego	Pozostałe kapitały rezerwowe	Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Zyski i straty aktuarialne					
1 stycznia 2015 roku	1 250 000	18 618 111	1 070 000	3 421 913	33 640	5 204	(8 976)	23 139 892	132 793	3 079 471	27 602 156	
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3 079 471	(3 079 471)	-
Dochody całkowite razem, w tym:	-	-	-	-	(120 472)	(75 816)	-	(196 288)	-	-	2 164 428	1 968 140
Zysk netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 164 428	2 164 428
Pozostałe dochody całkowite	-	-	-	-	(120 472)	(75 816)	-	(196 288)	-	-	-	(196 288)
Transfery z zysku z przeznaczeniem na kapitał	-	1 900 000	-	62 264	-	-	-	1 962 264	(1 962 264)	-	-	-
30 września 2015 roku	1 250 000	20 518 111	1 070 000	3 484 177	(86 832)	(70 612)	(8 976)	24 905 868	1 250 000	2 164 428	29 570 296	

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
Zysk brutto	2 804 523	2 664 085
Korekty razem:	4 682 431	1 509 036
Amortyzacja	536 817	559 610
(Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	(8 100)	(14 015)
Odsetki i dywidendy	(275 591)	(207 017)
Zmiana stanu należności od banków	(2 149 042)	(17 594)
Zmiana stanu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu oraz instrumentów finansowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(1 003 901)	679 226
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (aktywo)	1 714 948	1 106 011
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	2 996 372	(6 924 508)
Zmiana stanu innych aktywów oraz aktywów trwałych przeznaczonych do sprzedaży	(771 737)	(489 231)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	861 128	3 327 415
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (zobowiązanie)	(1 220 995)	(687 270)
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	5 280 933	4 209 599
Zmiana stanu rezerw i odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości	(111 937)	566 897
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań oraz zobowiązań podporządkowanych	8 333	(384 026)
Zapłacony podatek dochodowy	(586 057)	(358 610)
Inne korekty	(588 740)	142 549
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	7 486 954	4 173 121
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
Wpływy z działalności inwestycyjnej	49 010 910	12 077 788
Wpływy z tytułu umorzenia kapitału jednostki zależnej	49 833	-
Zbycie i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	48 758 776	11 950 713
Zbycie wartości niematerialnych, rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów do zbycia	49 504	14 015
Inne wpływy inwestycyjne (dywidendy)	152 797	113 060
Wydatki z działalności inwestycyjnej	(54 374 870)	(16 282 405)
Nabycie kapitału jednostek zależnych	-	(181 000)
Podwyższenie kapitału jednostki zależnej	(422 000)	(48 000)
Nabycie udziałów lub akcji w jednostkach stowarzyszonych	(1 148)	-
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(53 517 507)	(15 783 927)
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	(434 215)	(269 478)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(5 363 960)	(4 204 617)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
Wpływy z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 854 440	1 986 252
Umorzenie dłużnych papierów wartościowych	(1 741 160)	(1 753 734)
Splata odsetek od wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych i pożyczek podporządkowanych	(69 918)	(68 672)
Splata odsetek i zobowiązań długoterminowych	(1 509 836)	(2 072 335)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(1 466 474)	(1 908 489)
Przepływy pieniężne netto	656 520	(1 939 985)
w tym z tytułu różnic kursowych od gotówki i jej ekwiwalentów	9 823	64 142
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu	17 189 740	14 052 760
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	17 846 260	12 112 775
w tym o ograniczonej możliwości dysponowania	12 830	12 216

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	30.09.2016	31.12.2015	30.09.2015
Kasa, środki w Banku Centralnym	14 280 856	13 707 730	8 138 986
Bieżące należności od banków	3 565 404	3 482 010	3 973 789
Razem	17 846 260	17 189 740	12 112 775

INFORMACJA UZUPEŁNIAJĄCA

1. Przychody i koszty z tytułu odsetek

Przychody z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
kredytów i pożyczek udzielonych klientom, w tym:	1 995 617	5 873 684	1 982 494	5 884 478
od kredytów z rozpoznaną utratą wartości	65 765	203 004	83 776	242 957
inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	205 051	580 415	170 696	507 806
lokat w bankach	25 616	74 945	23 451	74 019
kredytów udzielonych bankom	3 154	8 521	1 308	4 608
inne	17 068	30 479	1 074	2 332
pozostałe przychody, w tym:	150 719	476 973	188 617	548 773
z tytułu pochodnych instrumentów zabezpieczających	77 770	260 230	124 976	337 211
z tytułu aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	52 983	161 553	46 917	167 779
z tytułu aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	19 966	55 190	16 724	43 783
Razem	2 397 225	7 045 017	2 367 640	7 022 016
w tym kwota pomniejszenia przychodu odsetkowego z tytułu ujemnego LIBOR	(51)	(212)	(169)	(372)

Koszty z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
zobowiązań wobec klientów	(430 277)	(1 344 033)	(539 985)	(1 820 245)
kredytów otrzymanych od banków	(25 544)	(63 750)	(12 531)	(44 973)
własnej emisji papierów dłużnych i zobowiązań podporządkowanych	(18 858)	(54 953)	(17 983)	(55 904)
premię od dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(24 647)	(56 308)	(16 453)	(46 235)
aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu	(13 896)	(29 329)	(6 072)	(14 093)
aktywów finansowych wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	(7 345)	(20 388)	(4 367)	(12 535)
depozytów banków	(2 294)	(7 473)	(4 455)	(7 219)
Razem	(522 861)	(1 576 234)	(601 846)	(2 001 204)

2. Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
kart płatniczych	244 437	743 173	249 776	706 796
obsługi rachunków bankowych	218 167	656 054	206 953	664 214
udzielonych kredytów i pożyczek	150 194	455 724	164 002	474 742
obsługi funduszy inwestycyjnych (w tym opłaty za zarządzanie)	72 372	201 864	71 766	216 654
operacji kasowych	23 217	68 838	22 761	69 022
obsługi masowych operacji zagranicznych	22 609	63 474	19 637	53 259
operacji papierami wartościowymi	19 706	51 032	17 263	71 634
ubezpieczenia kredytów	15 793	39 998	28 971	79 861
pełnienia funkcji agenta emisji obligacji skarbowych	7 150	21 460	5 146	13 334
opłat za wprowadzenie przez DM papierów wartościowych na rynek pierwotny	2 415	13 708	7 243	18 090
produktów inwestycyjno-ubezpieczeniowych	3 421	10 768	4 105	13 567
sprzedaży i dystrybucji znaków opłaty sądowej	3 400	8 861	4 136	9 639
gwarancji i akredytyw	1 651	4 951	1 793	5 022
usług powierniczych	1 189	3 367	1 116	3 118
administrowania zadłużenia kredytobiorcy wobec Budżetu Państwa	768	2 295	795	2 320
opłat za pełnienie przez DM funkcji animatora emitentów	689	1 933	639	1 858
innych	22 938	73 521	22 693	95 727
Razem	810 116	2 421 021	828 795	2 498 857

Koszty z tytułu:	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
kart płatniczych	(117 500)	(399 581)	(122 738)	(346 053)
usług akwizycyjnych	(16 113)	(48 779)	(13 365)	(48 327)
kontroli inwestycji budowlanych i wyceny nieruchomości	(9 984)	(30 388)	(8 955)	(24 873)
usług rozliczeniowych	(6 901)	(22 232)	(7 592)	(23 221)
pro wizji za usługi operacyjne banków	(4 338)	(12 454)	(2 589)	(14 107)
wysyłki SMS	(4 052)	(11 489)	(3 954)	(16 788)
opłat DM na rzecz GPW, KDPW i KDPW_CCP	(3 488)	(9 364)	(3 581)	(10 950)
obsługi masowych operacji zagranicznych	(1 643)	(4 732)	(1 408)	(3 257)
opłat na rzecz Poczty Polskiej	(885)	(3 247)	(805)	(3 194)
innych	(29 163)	(77 838)	(11 016)	(45 067)
Razem	(194 067)	(620 104)	(176 003)	(535 837)

3. Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Instrumenty pochodne, w tym:	17 901	(12 916)	(7 628)	32 801
nieefektywna część zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych	(6 308)	(8 565)	3 474	6 886
Bankowe papiery wartościowe strukturyzowane wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	5 480	5 412	(1 767)
Instrumenty dłużne	13 589	20 765	4 996	(24 935)
Instrumenty kapitałowe	(1 910)	(1 936)	(2 468)	(4 581)
Razem	29 580	11 393	312	1 518

4. Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych

Zyski na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Kapitałowe papiery wartościowe*	-	418 434	-	9 287
Dłużne papiery wartościowe	25 928	90 177	6 368	80 237
obligacje skarbowe PLN	21 186	77 151	1 510	73 116
obligacje skarbowe EUR	9 397	9 397	61	61
pozostałe	(4 655)	3 629	4 797	7 060
Razem	25 928	508 611	6 368	89 524

* Informacje dotyczące rozliczenia transakcji Visa opisane zostały w nocie 17 „Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży”

Straty na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Kapitałowe papiery wartościowe	-	-	-	(2 357)
Dłużne papiery wartościowe	(56)	(6 225)	(5)	(3 855)
obligacje skarbowe PLN	-	(6 129)	-	(3 781)
pozostałe	(56)	(96)	(5)	(74)
Razem	(56)	(6 225)	(5)	(6 212)
Wynik na inwestycyjnych papierach wartościowych dostępnych do sprzedaży	25 872	502 386	6 363	83 312

5. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Zyski ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	14 350	27 930	8 791	38 571
Przychody uboczne	6 344	19 204	5 890	16 425
Odzyskane należności przedawnione, umorzone, nieściągalne	4 184	5 930	3 554	16 509
Inne	9 863	33 782	7 408	35 101
Razem	34 741	86 846	25 643	106 606

Pozostałe koszty operacyjne	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Straty ze sprzedaży, likwidacji środków trwałych, wartości niematerialnych oraz aktywów do zbycia	(5 491)	(19 830)	(8 189)	(24 556)
Koszty przekazanych darowizn	(148)	(13 848)	(5 120)	(7 152)
Koszty uboczne	(4 132)	(12 128)	(2 165)	(5 070)
Inne	(12 841)	(37 582)	(8 622)	(34 728)
Razem	(22 612)	(83 388)	(24 096)	(71 506)

6. Wynik z tytułu odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości i rezerw

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17	53 253	40 308	31 347	-	-	-	124 908	(40 308)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		53 153	40 308	31 347	-	-	-	124 808	(40 308)
Kapitałowe papiery wartościowe		100	-	-	-	-	-	100	-
Należności od banków	11	260	3 620		-	3 557	223	100	(63)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	16	7 890 237	3 156 503	62 069	1 084 201	2 087 263	163 392	7 773 953	(1 069 240)
Sektor niefinansowy		7 829 927	3 142 563	62 054	1 083 889	2 078 471	161 790	7 710 394	(1 064 092)
kredyty gospodarcze		3 929 033	1 428 715	43 451	464 696	879 610	70 868	3 986 025	(549 105)
kredyty mieszkaniowe		2 291 382	897 855	14 962	348 539	640 908	39 355	2 175 397	(256 947)
kredyty konsumpcyjne		1 540 528	815 993	3 565	270 654	557 484	51 567	1 480 381	(258 509)
dłużne papiery wartościowe		68 984	-	76	-	469	-	68 591	469
Sektor finansowy		25 710	8 730	14	307	1 677	1 602	30 868	(7 053)
kredyty gospodarcze		25 710	8 730	14	307	1 677	1 602	30 868	(7 053)
Sektor budżetowy		34 600	5 210	1	5	7 115	-	32 691	1 905
kredyty gospodarcze		31 905	-	-	5	7 115	-	24 785	7 115
dłużne papiery wartościowe		2 695	5 210	1	-	-	-	7 906	(5 210)
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	19	427 058	6 771	-	-	-	1 123	432 706	(6 771)
Rzeczowe aktywa trwale	20	20 202	-	1 361	-	1 369	817	19 377	1 369
Wartości niematerialne	20	15 373	-	-	-	-	-	15 373	-
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	18	795 141	14 000	-	-	-	-	809 141	(14 000)
Inne należności		204 947	71 420	8	5 520	64 827	-	206 028	(6 593)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	27	102 204	238 085	432	6 166	211 713	-	122 842	(26 372)
Rezerwy na przyszłe zobowiązania		2 076	2 248	-	57	1 767	-	2 500	(481)
Razem		9 510 751	3 532 955	95 217	1 095 944	2 370 496	165 555	9 506 928	(1 162 459)

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES
DZIEWIĘCIU MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Nota	Wartość na początek okresu	Zwiększenia		Zmniejszenia			Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
			Utworzenie w okresie	Inne	Spisania aktywów i rozliczenia	Rozwiązanie w okresie	Inne		
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17	127 747	32 908	-	102 282	-	-	58 373	(32 908)
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		-	29 790	-	-	-	-	29 790	(29 790)
Kapitałowe papiery wartościowe		127 747	3 118	-	102 282	-	-	28 583	(3 118)
Należności od banków	11	11 596	2 357	377	-	13 717	-	-	11 360
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	16	7 527 200	3 673 673	503 762	964 282	2 579 414	35 270	8 125 669	(1 094 259)
Sektor niefinansowy		7 504 886	3 540 498	502 011	901 013	2 523 521	34 345	8 088 516	(1 016 977)
kredyty gospodarcze		3 869 710	1 895 994	33 952	408 426	1 329 401	5 705	4 056 124	(566 593)
kredyty mieszkaniowe		2 247 418	847 802	152 173	208 398	621 320	28 176	2 389 499	(226 482)
kredyty konsumpcyjne		1 295 876	795 920	315 803	284 189	544 413	464	1 578 533	(251 507)
dłużne papiery wartościowe		91 882	782	83	-	28 387	-	64 360	27 605
Sektor finansowy		6 854	122 281	868	61 637	49 762	859	17 745	(72 519)
kredyty gospodarcze		6 854	122 281	868	61 637	49 762	859	17 745	(72 519)
Sektor budżetowy		15 460	10 894	883	1 632	6 131	66	19 408	(4 763)
kredyty gospodarcze		12 638	10 837	883	1 632	6 131	-	16 595	(4 706)
dłużne papiery wartościowe		2 822	57	-	-	-	66	2 813	(57)
Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży	19	155 934	1 590	267 003	-	-	-	424 527	(1 590)
Rzeczowe aktywa trwale	20	18	93	20 069	-	-	-	20 180	(93)
Wartości niematerialne	20	15 373	-	-	-	-	-	15 373	-
Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	18	1 120 101	2 399	-	62 062	32 419	265 878	762 141	30 020
Inne należności		145 672	40 891	46 269	5 007	24 566	-	203 259	(16 325)
Rezerwa na sprawy sporne oraz udzielone zobowiązania i gwarancje	27	133 078	228 726	7 168	-	251 389	3 055	114 528	22 663
Rezerwy na przyszłe zobowiązania		9 250	1 496	700	94	2 741	438	8 173	1 245
Razem		9 245 969	3 984 133	845 348	1 133 727	2 904 246	304 641	9 732 223	(1 079 887)

7. Ogólne koszty administracyjne

Ogólne koszty administracyjne	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Świadczenia pracownicze	(645 602)	(1 926 938)	(624 591)	(1 882 123)
Koszty rzeczowe	(290 568)	(906 136)	(287 011)	(960 314)
Amortyzacja, w tym:	(178 880)	(536 817)	(187 447)	(559 610)
wartości niematerialne	(111 734)	(332 693)	(110 613)	(323 658)
rzeczowe aktywa trwałe	(67 109)	(204 013)	(76 809)	(235 925)
nieruchomości inwestycyjne	(37)	(111)	(25)	(27)
Podatki i opłaty*	(13 680)	(38 380)	(11 902)	(35 687)
Składka i wpłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny	(108 519)	(326 873)	(111 407)	(333 835)
Razem	(1 237 249)	(3 735 144)	(1 222 358)	(3 771 569)

* Pozycja nie obejmuje podatku od niektórych instytucji finansowych. Ujawnienia dotyczące podatku od niektórych instytucji finansowych zostały zaprezentowane w nocie 11.

Świadczenia pracownicze

Świadczenia pracownicze	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Wynagrodzenia, w tym:	(545 617)	(1 601 731)	(523 460)	(1 562 681)
koszty składek pracowniczego programu emerytalnego	(11 504)	(34 617)	(10 925)	(33 747)
Ubezpieczenia, w tym:	(83 769)	(270 389)	(83 476)	(265 849)
składki na świadczenia emerytalne i rentowe	(70 763)	(229 128)	(68 282)	(225 244)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(16 216)	(54 818)	(17 655)	(53 593)
Razem	(645 602)	(1 926 938)	(624 591)	(1 882 123)

8. Podatek od niektórych instytucji finansowych

Z dniem 1 lutego 2016 weszła w życie ustawa z dnia 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 68 z późniejszymi zmianami). Opodatkowaniem objęte są banki krajowe, oddziały banków zagranicznych, oddziały instytucji kredytowych, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (SKOK), krajowe zakłady ubezpieczeń, krajowe zakłady reasekuracji, oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń i zagranicznych zakładów reasekuracji, a także instytucje pożyczkowe.

Podstawę opodatkowania stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu (ponad 4 miliardy PLN w przypadku banków, ponad 2 miliardy PLN w przypadku zakładów ubezpieczeń) wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca.

Banki i SKOK są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość skarbowych papierów wartościowych. Dodatkowo banki obniżają podstawę opodatkowania o wartość aktywów nabytych od NBP, stanowiących zabezpieczenie kredytu refinansowego udzielonego przez NBP.

Stawka podatku dla wszystkich podatników wynosi 0,0366%, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy.

Podatek po raz pierwszy został zapłacony za luty 2016 roku. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu w podatku dochodowym od osób prawnych.

	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016
Podatek od niektórych instytucji finansowych	(222 868)	(590 611)

9. Podatek dochodowy

	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Bieżące obciążenie podatkowe	(295 030)	(813 371)	(150 763)	(495 728)
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	58 804	179 505	(35 882)	(3 929)
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(236 226)	(633 866)	(186 645)	(499 657)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych związane z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	5 167	44 843	(3 403)	46 043
Razem	(231 059)	(589 023)	(190 048)	(453 614)

10. Kasa, środki w Banku Centralnym

	30.09.2016	31.12.2015
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 663 715	9 854 133
Gotówka	3 617 138	3 853 596
Inne środki	3	1
Razem	14 280 856	13 707 730

11. Należności od banków

	30.09.2016	31.12.2015
Lokaty w bankach	2 989 467	2 484 552
Rachunki bieżące	585 192	858 326
Udzielone kredyty i pożyczki	409 755	269 027
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	-	980 630
Środki pieniężne w drodze	196	85
Należność od PKO Banku Hipotecznego z tytułu sprzedaży przez PKO Bank Polski kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie	3 269 962	429 516
Razem	7 254 572	5 022 136
Odpis z tytułu utraty wartości należności	(100)	(260)
Razem netto	7 254 472	5 021 876

Należności od banków - ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.09.2016	31.12.2015
Należności z rozpoznaną utratą wartości	-	375
Należności bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	7 254 572	5 021 761
nieprzeterminowane	7 239 130	5 021 761
Razem brutto	7 254 572	5 022 136
Odpisy z tytułu utraty wartości	(100)	(260)
Razem według wartości bilansowej netto	7 254 472	5 021 876

12. Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

według wartości bilansowej	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe	1 647 259	776 655
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	1 503 870	648 695
obligacje skarbowe PLN	1 427 220	640 009
obligacje skarbowe EUR	5 326	8 686
bony skarbowe PLN	71 324	-
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	43 755	48 596
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	49 308	46 122
obligacje korporacyjne PLN	49 253	46 052
obligacje korporacyjne EUR	55	70
emitowane przez inne podmioty finansowe, w tym:	6 343	5 344
obligacje emitowane przez GPW PLN	6 343	5 238
obligacje korporacyjne PLN	-	106
emitowane przez banki, w tym:	43 983	27 898
obligacje korporacyjne PLN	10 692	17 884
hipoteczne listy zastawne	33 291	10 014
Udziały i akcje w innych jednostkach – notowane na giełdach	18 297	9 910
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji, prawa poboru	2 416	6 648
Razem	1 667 972	793 213

W portfelu aktywów przeznaczonych do obrotu są uwzględnione papiery wartościowe posiadane przez Dom Maklerski PKO Banku Polskiego.

13. Pochodne instrumenty finansowe

Pochodne instrumenty finansowe	30.09.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
Instrumenty zabezpieczające	349 264	840 150	508 665	998 527
Pozostałe instrumenty pochodne	2 283 822	2 566 044	3 839 369	3 628 662
Razem	2 633 086	3 406 194	4 348 034	4 627 189

Rodzaj kontraktu	30.09.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	1 584 081	1 955 201	3 208 234	3 053 133
CIRS	425 693	1 007 340	472 355	1 212 581
FX Swap	168 704	74 482	309 928	85 953
Opcje	371 368	241 678	236 757	177 513
FRA	7 586	5 423	16 226	22 192
Forward	70 994	120 974	104 534	72 588
SBB	4 660	1 096	-	3 229
Razem	2 633 086	3 406 194	4 348 034	4 627 189

14. Pochodne instrumenty zabezpieczające

Strategie stosowane przez Bank zostały opisane w rocznym sprawozdaniu finansowym za rok 2015. W okresie 9 miesięcy zakończonym 30 września 2016 Bank nie wprowadził nowych ani nie zaprzestał stosowania obecnych strategii zabezpieczających.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Wartość bilansowa/wartość godziwa instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów pieniężnych związanych ze stopą procentową i/lub kursem walutowym	30.09.2016		31.12.2015	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	93 981	7 260	269 122	-
CIRS	255 283	832 890	239 543	998 527
Razem	349 264	840 150	508 665	998 527

Wpływ instrumentów zabezpieczających na inne dochody całkowite	III kwartał okres od 01.07.2016 do 30.09.2016	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2016 do 30.09.2016	III kwartał okres od 01.07.2015 do 30.09.2015	3 kwartały narastająco okres od 01.01.2015 do 30.09.2015
Inne dochody całkowite na początek okresu brutto	142 685	(71 182)	(112 435)	6 425
Zyski/straty odniesione na inne dochody całkowite w okresie	157 960	207 431	674 185	(732 120)
Kwota przeniesiona w okresie z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat, w tym:	(245 713)	(81 317)	(648 925)	638 520
- przychody odsetkowe	(77 770)	(260 230)	(124 976)	(337 211)
- wynik z pozycji wymiany	(167 943)	178 913	(523 949)	975 731
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu brutto	54 932	54 932	(87 175)	(87 175)
Efekt podatkowy	(10 437)	(10 437)	16 563	16 563
Skumulowane inne dochody całkowite na koniec okresu netto	44 495	44 495	(70 612)	(70 612)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	(87 753)	126 114	25 260	(93 600)
Podatek odroczoney z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	16 673	(23 962)	(4 800)	17 784
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	(71 080)	102 152	20 460	(75 816)

15. Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat

Według wartości bilansowej	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe	12 925 178	12 796 036
emitowane przez banki centralne, bony pieniężne NBP	9 356 396	9 996 910
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	3 327 713	2 551 863
obligacje skarbowe PLN	2 141 273	1 466 614
obligacje skarbowe EUR	187 908	91 634
obligacje skarbowe CHF	998 532	993 615
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, w tym:	241 069	247 263
obligacje komunalne EUR	128 767	131 341
obligacje komunalne PLN	112 302	115 922
Razem	12 925 178	12 796 036

16. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Kredyty i pożyczki udzielone klientom ze względu na sektor i typ produktu	30.09.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto, w tym:	193 446 305	196 442 677
sektor finansowy	7 606 622	9 901 760
gospodarcze, w tym:	6 295 003	5 458 869
środki DM w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy oraz depozyt początkowy	12 930	10 217
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 311 619	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	-	10 652
sektor niefinansowy	176 599 751	176 609 803
mieszkaniowe	99 894 219	102 162 396
gospodarcze	50 102 621	48 446 610
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	12 293	-
konsumpcyjne	24 198 131	23 339 924
dłużne papiery wartościowe (korporacyjne)	2 392 487	2 660 873
sektor budżetowy	9 239 932	9 931 114
gospodarcze	6 604 764	7 235 743
dłużne papiery wartościowe (komunalne)	2 635 168	2 695 371
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(7 773 953)	(7 890 237)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	185 672 352	188 552 440

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według segmentów klienta	30.09.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone brutto, w tym:	193 446 305	196 442 677
bankowości hipotecznej	93 001 409	95 217 252
korporacyjne	53 902 728	52 119 477
bankowości detalicznej i prywatnej	24 198 131	23 339 924
małych i średnich przedsiębiorstw	21 007 195	21 312 916
międzynarodowych organizacji finansowych	-	10 652
transakcji z przyrzeczeniem odkupu	1 323 912	4 432 239
środki Domu Maklerskiego w Funduszu Gwarancyjnym Giełdy	12 930	10 217
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek	(7 773 953)	(7 890 237)
Kredyty i pożyczki udzielone netto	185 672 352	188 552 440

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów	30.09.2016	31.12.2015
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	7 900 269	6 799 156
ze stwierdzoną utratą wartości	4 853 821	4 972 235
bez stwierdzonej utraty wartości	3 046 448	1 826 921
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	7 217 202	7 552 256
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	178 328 834	182 091 265
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	193 446 305	196 442 677
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	(2 517 010)	(2 630 480)
ze stwierdzoną utratą wartości	(2 506 769)	(2 617 808)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	(4 737 870)	(4 713 044)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(519 073)	(546 713)
Odpisy - razem	(7 773 953)	(7 890 237)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	185 672 352	188 552 440

Wskaźniki kredytowe (w %)	30.09.2016	31.12.2015
Udział kredytów z rozpoznaną utratą wartości	6,2%	6,4%
Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości*	64,4%	63,0%
Udział kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 90 dni w stosunku do wartości brutto kredytów i pożyczek	4,7%	4,8%

* Wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości jest liczony jako iloraz całości odpisu (zarówno dla kredytów z utratą wartości jak i IBNR) oraz sumy ekspozycji brutto dla kredytów z utratą wartości.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom - ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.09.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	12 071 023	12 524 491
oceniane metodą zindywidualizowaną	4 853 821	4 972 235
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	181 375 282	183 918 186
z rozpoznaną przesłanką indywidualną	1 581 439	1 746 700
nieprzeteterminowane	1 327 179	1 423 097
przeteterminowane	254 260	323 603
bez rozpoznanej przesłanki indywidualnej	179 793 843	182 171 486
nieprzeteterminowane	177 447 519	179 521 234
przeteterminowane	2 346 324	2 650 252
Razem brutto	193 446 305	196 442 677
Odpisy z tytułu utraty wartości	(7 773 953)	(7 890 237)
na ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	(7 244 639)	(7 330 852)
na ekspozycje bez rozpoznanej utraty wartości	(529 314)	(559 385)
z rozpoznaną przesłanką utraty wartości	(10 190)	(12 646)
bez rozpoznanej przesłanki utraty wartości	(519 124)	(546 739)
Razem według wartości bilansowej (netto)	185 672 352	188 552 440

Dłużne papiery wartościowe reklasyfikowane z kategorii aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży do kategorii kredyty i pożyczki udzielone klientom (w III i IV kw. 2012 roku)

30 września 2016 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	711 698	712 804	718 640
Obligacje korporacyjne	51 489	8 456	8 456
Razem	763 187	721 260	727 096

31 grudnia 2015 roku	wartość nominalna	wartość godziwa	wartość bilansowa
Obligacje komunalne	745 362	741 656	747 693
Obligacje korporacyjne	582 000	591 416	537 703
Razem	1 327 362	1 333 072	1 285 396

17. Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

według wartości bilansowej	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	33 002 779	27 312 620
emitowane przez Skarb Państwa, w tym:	23 338 572	18 021 339
obligacje skarbowe PLN	23 184 994	17 710 719
obligacje skarbowe EUR	153 578	310 620
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego, obligacje komunalne PLN	4 481 791	4 613 726
emitowane przez podmioty niefinansowe, w tym:	3 551 708	3 161 994
obligacje korporacyjne PLN	2 933 689	2 617 664
obligacje korporacyjne EUR	338 028	320 712
obligacje korporacyjne USD	279 991	223 618
emitowane przez inne podmioty finansowe, obligacje korporacyjne PLN	156 283	239
emitowane przez banki, w tym:	1 474 425	1 515 322
obligacje korporacyjne PLN	1 474 425	1 470 753
obligacje korporacyjne EUR	-	44 569
Odpisy z tytułu utraty wartości dłużnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży, w tym:	(124 808)	(53 153)
obligacje korporacyjne PLN	(63 307)	(22 959)
obligacje korporacyjne USD	(61 501)	(30 194)
Razem dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	32 877 971	27 259 467
Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży brutto	159 819	403 717
Kapitałowe papiery wartościowe niedopuszczone do publicznego obrotu	122 937	346 893
Kapitałowe papiery wartościowe dopuszczone do publicznego obrotu	36 882	56 824
Odpisy z tytułu utraty wartości kapitałowych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(100)	(100)
Razem kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	159 719	403 617
Tytuły uczestnictwa w inwestycji wspólnego inwestowania	285 368	196 643
Razem inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży netto	33 323 058	27 859 727

W dniu 29 stycznia 2016 roku Zarząd PKO Banku Polskiego SA przyjął warunki udziału Banku w transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc. przedstawione Bankowi przez Visa Europe Limited. W dniu 16 czerwca 2016 roku nastąpiło potwierdzenie ostatecznych kwot należnych Bankowi. W dniu 21 czerwca 2016 roku Bank otrzymał od Visa Europe Limited informację o zakończeniu transakcji przejęcia Visa Europe Limited przez Visa Inc.

Ostateczny udział PKO Banku Polskiego SA w wyżej wymienionej transakcji obejmuje:

- kwotę 70 528 tysięcy EUR w gotówce, przekazaną na rachunek Banku w dniu 21 czerwca 2016 roku, (co stanowi równowartość 309 867 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku),
- otrzymane uprzywilejowane akcje Visa Inc. serii C w liczbie 25 612, których wartość na dzień nabycia została oszacowana w wysokości 20 899 tysięcy USD (co stanowi równowartość 80 964 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 21 czerwca 2016 roku),

- należność z tytułu udziału w odroczonej płatności gotówkowej w wysokości 0,5435987989% kwoty 1,12 miliarda EUR, tj. kwoty przypadającej na wszystkich uczestników transakcji, płatnej w 3 rocznicę transakcji, z zastrzeżeniem ewentualnych korekt w przypadku zaistnienia sytuacji opisanych w warunkach transakcji; wartość wyżej wymienionej należności na dzień 21 czerwca 2016 roku wynosi 6 088 tysięcy EUR (co stanowi równowartość 26 749 tysięcy PLN).

Łączna wartość rozpoznana przez Bank, z tytułu rozliczenia wyżej wymienionej transakcji w rachunku zysków i strat (zysk przed opodatkowaniem) wyniosła 417 580 tysięcy PLN, w tym kwota rozliczona w innych całkowitych dochodach z tytułu wyceny akcji Visa Europe Limited wyniosła 336 713 tysięcy PLN.

Otrzymane uprzywilejowane akcje Visa Inc. serii C będą konwertowane na akcje zwykłe Visa Inc., przy czym warunki transakcji przewidują stopniowe konwertowanie akcji. Konwersja wszystkich akcji uprzywilejowanych ma nastąpić najpóźniej w 2028 roku. Obecny współczynnik konwersji wynosi 13,952 i może on ulegać zmniejszeniu w okresie do 2028 roku, co jest uzależnione od wystąpienia ewentualnych zobowiązań z tytułu postępowań sądowych dotyczących przejętej spółki Visa Europe Limited.

Akcje uprzywilejowane Visa Inc. zostały zaklasyfikowane do portfela papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży i wyceniane są według wartości godziwej w oparciu o cenę rynkową notowanych akcji zwykłych z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji uprzywilejowanych oraz warunki zamiany akcji (korekty wynikające z postępowań sądowych). Wartość godziwa wyżej wymienionych akcji według stanu na 30 września 2016 roku została oszacowana w wysokości 22 894 tysięcy USD (co stanowi równowartość 88 274 tysięcy PLN według kursu średniego NBP z dnia 30 września 2016 roku).

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe - ekspozycja Banku na ryzyko kredytowe	Zaangażowanie	
	30.09.2016	31.12.2015
Dłużne papiery wartościowe z rozpoznaną utratą wartości, w tym:	577 266	393 662
oceniane metodą zindywidualizowaną	577 266	393 662
Dłużne papiery wartościowe bez rozpoznanej utraty wartości, w tym:	32 425 513	26 918 958
nieprzeterminowane	32 425 513	26 918 958
z ratingiem zewnętrznym	25 090 580	21 380 292
z ratingiem wewnętrznym	7 334 933	5 538 666
Razem brutto	33 002 779	27 312 620
Odpisy z tytułu utraty wartości	(124 808)	(53 153)
Razem według wartości bilansowej netto	32 877 971	27 259 467

18. Inwestycje w jednostki zależne, wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone

Na dzień 30 września 2016 roku	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
Jednostki zależne			
KREDOBANK SA	1 070 308	(793 641)	276 667
PKO Bank Hipoteczny SA	700 000	-	700 000
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	240 636	-	240 636
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	186 989	-	186 989
PKO Leasing SA	178 000	-	178 000
PKO BP BANKOWY PTE SA	150 841	-	150 841
Merkury - fiz an ¹	120 000	-	120 000
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	110 000	-	110 000
NEPTUN - fiz an ¹	94 663	-	94 663
PKO BP Finat Sp. z o.o.	21 462	-	21 462
PKO Finance AB	172	-	172
Wspólne przedsięwzięcia			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197 320	-	197 320
Jednostki stowarzyszone			
Bank Pocztowy SA	161 500	(14 000)	147 500
FERRUM SA	25 291	-	25 291
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	1 500	(1 500)	-
Razem	3 258 682	(809 141)	2 449 541

1) PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiający, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad Funduszem.

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA utworzył odpis z tytułu utraty wartości akcji spółki Bank Pocztowy SA w wysokości 14 000 tysięcy PLN na podstawie oszacowania wartości odzyskiwalnej wyżej wymienionych akcji metodą zdyskontowanych dywidend.

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość brutto	Utrata wartości	Wartość bilansowa
Jednostki zależne			
KREDOBANK SA ¹	1 018 069	(793 641)	224 428
PKO Bank Hipoteczny SA	300 000	-	300 000
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	240 636	-	240 636
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	186 989	-	186 989
PKO Leasing SA	178 000	-	178 000
PKO BP BANKOWY PTE SA	150 841	-	150 841
Merkury - fiz an ²	120 000	-	120 000
NEPTUN - fizan ²	94 663	-	94 663
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	88 000	-	88 000
PKO BP Finat Sp. z o.o.	71 295	-	71 295
PKO Finance AB	172	-	172
Wspólne przedsięwzięcia			
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	197 320	-	197 320
Jednostki stowarzyszone			
Bank Pocztowy SA	161 500	-	161 500
FERRUM SA	24 143	-	24 143
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	1 500	(1 500)	-
Razem	2 833 128	(795 141)	2 037 987

- Wyżej podana wartość nie uwzględnia opłaconych przez PKO Bank Polski SA akcji nowej emisji o wartości 330 000 tysięcy UAH; przedmiotowe podwyższenie kapitału zakładowego na dzień 31 grudnia 2015 roku nie zostało zarejestrowane
- PKO Bank Polski SA posiada certyfikaty inwestycyjne Funduszu umożliwiający, zgodnie z MSSF, sprawowanie kontroli nad Funduszem.

19. Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

	30.09.2016	31.12.2015
Akcje i udziały w jednostkach zależnych	196 438	203 210
Grunty i budynki	30 432	217 359
Inne	297	2 107
Razem	227 167	422 676

20. Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwałe

Wartości niematerialne	30.09.2016	31.12.2015
Oprogramowanie	1 648 027	1 672 434
Wartość firmy	871 047	871 047
Relacje z klientami	37 690	48 114
Inne w tym nakłady	231 079	206 196
Razem	2 787 843	2 797 791

Wartość firmy netto związana z aktywami przejętymi od spółki	30.09.2016	31.12.2015
Nordea Bank Polska SA	863 262	863 262
Centrum Finansowe Puławska Sp. z o.o.	7 785	7 785
Razem	871 047	871 047

Rzeczowe aktywa trwałe	30.09.2016	31.12.2015
Grunty i budynki	1 632 623	1 453 499
Maszyny i urządzenia	454 151	386 270
Środki transportu	-	2
Środki trwałe w budowie	60 106	265 101
Nieruchomości inwestycyjne	7 999	8 239
Inne	170 516	163 211
Razem	2 325 395	2 276 322

	01.01- 30.09.2016	01.01- 30.09.2015
Otrzymane odszkodowania od stron trzecich z tytułu utraty wartości lub utraty rzeczowych aktywów trwałych	192	46

W okresach zakończonych odpowiednio dnia 30 września 2016 roku oraz dnia 30 września 2015 roku nie wystąpiły istotne transakcje nabycia i sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych.

21. Inne aktywa

	30.09.2016	31.12.2015
Rozrachunki z tytułu transakcji zrealizowanych przy użyciu kart	1 272 853	384 236
Rozliczenia instrumentów finansowych	327 832	178 687
Aktywa do zbycia	81 758	69 479
Należności od odbiorców	74 530	64 991
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów	72 103	59 213
Należności i rozliczenia z tytułu obrotu papierami wartościowymi	35 073	140 369
Należności z tytułu innych operacji z podmiotami finansowymi i niefinansowymi	16 609	6 767
Zapasy związane z działalnością eksploatacyjną, uboczną i inwestycyjną	14 943	20 247
Należności od budżetu z tytułu prowadzonej przez Bank dystrybucji znaków opłaty sądowej	13 615	10 191
Należności z tytułu kaucji i wadium	10 113	11 020
Należności z zakresu gospodarki własnej	3 584	15 470
Należności z tytułu nierozliczonych transakcji instrumentami pochodnymi	2 067	2 040
Rozliczenia z tytułu obsługi zastępczej z Poczta Polska	1 402	1 487
Inne	120 508	116 628
Razem	2 046 990	1 080 825
w tym aktywa finansowe	1 742 579	787 281

22. Zobowiązania wobec banków

	30.09.2016	31.12.2015
Otrzymane kredyty i pożyczki (Nordea Bank AB publ)	16 554 928	16 371 687
Depozyty banków	1 495 863	1 177 407
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	570 043	197 023
Rachunki bieżące	411 714	472 193
Inne depozyty z rynku pieniężnego	78 387	31 547
Razem	19 110 935	18 249 857

23. Zobowiązania wobec klientów

	30.09.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec ludności	141 926 178	134 967 428
Depozyty terminowe	72 799 983	70 756 674
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	68 779 489	63 926 647
Pozostałe zobowiązania	346 706	284 107
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	54 504 122	57 707 408
Depozyty terminowe	18 337 287	23 185 159
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	25 145 438	22 276 890
Otrzymane kredyty i pożyczki, w tym:	9 257 112	10 435 617
- otrzymane od PKO Finance AB	6 255 144	7 332 263
- otrzymane od międzynarodowych organizacji finansowych	3 001 968	3 103 354
Pozostałe zobowiązania	1 002 332	980 628
Transakcje z przyrzeczeniem odkupu	761 953	829 114
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	9 502 980	9 134 366
Środki na rachunkach bieżących i depozyty O/N	6 851 044	5 679 394
Depozyty terminowe	2 632 949	3 435 443
Pozostałe zobowiązania	18 987	19 529
Razem	205 933 280	201 809 202

Według segmentu klienta	30.09.2016	31.12.2015
Zobowiązania wobec klientów, w tym:		
bankowości detalicznej i prywatnej	134 717 402	127 833 147
korporacyjne	39 889 727	42 908 352
otrzymane kredyty i pożyczki	9 257 112	10 435 617
małych i średnich przedsiębiorstw	21 307 086	19 802 972
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	761 953	829 114
Razem	205 933 280	201 809 202

24. Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych

	30.09.2016	31.12.2015
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - bankowe papiery wartościowe	-	71 744
Instrumenty finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu - obligacje bankowe	1 858 753	1 645 917
Razem	1 858 753	1 717 661

25. Zobowiązania podporządkowane

Na dzień 30 września 2016 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 602 839
Pożyczka podporządkowana	224 000	891 565	CHF	24.04.2022	891 626
Razem	x	2 492 265	x	x	2 494 465

Na dzień 31 grudnia 2015 roku	Wartość nominalna w walucie	Wartość nominalna w PLN	Waluta	Termin zapadalności/wykupu	Stan zobowiązania w PLN
Obligacje podporządkowane	1 600 700	1 600 700	PLN	14.09.2022	1 616 619
Pożyczka podporządkowana	224 000	882 426	CHF	24.04.2022	882 544
Razem	x	2 483 126	x	x	2 499 163

26. Pozostałe zobowiązania

	30.09.2016	31.12.2015
Koszty do zapłacenia	431 569	587 251
Przychody pobierane z góry	406 873	384 383
Zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	73 281	-
Inne zobowiązania	2 110 382	2 037 440
Razem	3 022 105	3 009 074
w tym zobowiązania finansowe	2 404 891	2 151 795

Na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku Bank nie posiadał zobowiązań, w przypadku których nie wywizywałyby się z płatności wynikających z zawartych umów.

27. Rezerwy

Za okres zakończony dnia 30 września 2016 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2016 roku, w tym:	19 512	45 496	82 692	98 078	245 778
Rezerwa krótkoterminowa	19 512	3 549	64 029	98 078	185 168
Rezerwa długoterminowa	-	41 947	18 663	-	60 610
Utworzenie/aktualizacja rezerw	12 048	-	226 037	3 761	241 846
Wykorzystanie rezerw	(6 166)	(1 171)	-	(14 486)	(21 823)
Rozwiązanie rezerw	(3 043)	-	(208 670)	(5 316)	(217 029)
Inne zmiany i reklasyfikacje	-	-	432	-	432
Stan na dzień 30 września 2016 roku, w tym:	22 351	44 325	100 491	82 037	249 204
Rezerwa krótkoterminowa	22 351	2 378	84 826	82 037	191 592
Rezerwa długoterminowa	-	41 947	15 665	-	57 612

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 51 510 tysięcy PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 493 tysięcy PLN, rezerwy na sprawy sporne w tym sądowe, których przedmiotem są wynagrodzenia na kwotę 255 tysięcy PLN.

Za okres zakończony dnia 30 września 2015 roku	Rezerwa na sprawy sporne	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania i gwarancje	Inne rezerwy*	Razem
Stan na dzień 1 stycznia 2015 roku, w tym:	29 457	39 363	103 621	130 725	303 166
Rezerwa krótkoterminowa	29 457	3 117	73 484	130 725	236 783
Rezerwa długoterminowa	-	36 246	30 137	-	66 383
Przejęcie jednostki	2 343	128	-	-	2 471
Utworzenie/aktualizacja rezerw	6 239	-	222 487	1 846	230 572
Wykorzystanie rezerw	-	-	-	(23 128)	(23 128)
Rozwiązanie rezerw	(10 000)	-	(241 389)	(9 880)	(261 269)
Inne zmiany i reklasyfikacje	4 825	-	(3 055)	262	2 032
Stan na dzień 30 września 2015 roku, w tym:	32 864	39 491	81 664	99 825	253 844
Rezerwa krótkoterminowa	32 864	3 121	60 696	99 825	196 506
Rezerwa długoterminowa	-	36 370	20 968	-	57 338

* Pozycja „Inne rezerwy” obejmuje m.in.: rezerwę restrukturyzacyjną w kwocie 64 223 tysięcy PLN oraz rezerwę na potencjalne roszczenia z tytułu sprzedaży wierzytelności w kwocie 2 081 tysięcy PLN, rezerwy na sprawy sporne w tym sądowe, których przedmiotem są wynagrodzenia na kwotę 328 tysięcy PLN.

Rezerwy na sprawy sporne utworzone zostały w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.

28. Zobowiązania warunkowe oraz pozabilansowe zobowiązania otrzymane

28.1 Programy subemisji

Na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku funkcjonowały następujące programy papierów wartościowych objęte subemisją:

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 30 września 2016 roku			
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 125 800	31.12.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	660 000	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	72 200	31.12.2022
Spółka E	obligacje korporacyjne	12 000	31.12.2026
Spółka F	obligacje korporacyjne	8 624	31.12.2029
Razem		2 933 624	

Emitent papierów wartościowych z gwarancją przejęcia emisji	Rodzaj gwarantowanych papierów wartościowych	Zobowiązania pozabilansowe gwarancyjne	Okres obowiązywania umowy
Stan na dzień 31 grudnia 2015 roku			
Spółka B	obligacje korporacyjne	1 950 000	31.12.2020
Spółka A	obligacje korporacyjne	1 055 000	31.07.2020
Spółka C	obligacje korporacyjne	342 700	15.06.2022
Spółka D	obligacje korporacyjne	80 600	31.12.2022
Spółka G	obligacje korporacyjne	60 000	23.11.2021
Spółka F	obligacje korporacyjne	28 224	31.12.2029
Spółka E	obligacje korporacyjne	17 900	31.12.2026
Spółka H	obligacje korporacyjne	4 424	31.01.2016
Spółka I	obligacje korporacyjne	3 403	30.09.2030
Razem		3 542 251	

Wszystkie umowy dotyczą Umów Organizacji, Prowadzenia i Obsługi Programu Emisji Obligacji.

Wszystkie papiery wartościowe objęte przez Bank subemisją zaliczają się do papierów z nieograniczoną zbywalnością, nienotowanych na giełdach i niezajdujących się w regulowanym obrocie pozagiełdowym.

28.2 Zobowiązania umowne

Wartość zobowiązań umownych dotyczących:	30.09.2016	31.12.2015
wartości niematerialnych	78 942	177 404
rzeczowych aktywów trwałych	22 580	20 399

28.3 Udzielone zobowiązania finansowe

Udzielone zobowiązania finansowe według wartości nominalnej	30.09.2016	31.12.2015
Linie i limity kredytowe		
dla podmiotów finansowych	5 404 485	3 313 918
dla podmiotów niefinansowych	32 542 847	35 057 214
dla podmiotów budżetowych	4 462 660	4 080 379
Razem	42 409 992	42 451 511
w tym: udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 046 413	30 513 878

28.4 Udzielone zobowiązania gwarancyjne

Udzielone gwarancje i poręczenia	30.09.2016	31.12.2015
Udzielone gwarancje w obrocie krajowym i zagranicznym	7 290 696	8 836 503
dla podmiotów finansowych	1 520 225	1 374 964
dla podmiotów niefinansowych	5 758 979	7 454 243
dla podmiotów budżetowych	11 492	7 296
Udzielone gwarancje i poręczenia - obligacje korporacyjne krajowe	4 201 284	5 665 178
dla podmiotów finansowych	343 410	734 529
dla podmiotów niefinansowych	3 857 874	4 930 649
Udzielone akredytywy	1 374 635	1 838 101
dla podmiotów niefinansowych	1 374 532	1 838 000
dla podmiotów budżetowych	103	101
Udzielone gwarancje i poręczenia, gwarancja zapłaty dla podmiotów finansowych	187 222	143 646
Udzielone gwarancje i poręczenia, obligacje komunalne krajowe	315 488	59 320
Razem	13 369 325	16 542 748
w tym: udzielone gwarancje dobrego wykonania umowy	2 383 638	2 378 395

28.5 Pozabilansowe zobowiązania otrzymane

Pozabilansowe zobowiązania otrzymane według wartości nominalnej	30.09.2016	31.12.2015
finansowe	634 669	48 365
gwarancyjne	7 549 482	6 660 698
Razem	8 184 151	6 709 063

Ponadto Bank posiada zobowiązanie warunkowe z tytułu warunkowej dywidendy, która szczegółowo została opisana w dodatkowych danych objaśniających „Informacja dotycząca wypłaconej (lub zadeklarowanej) dywidendy”.

29. Transakcje z podmiotami powiązаныmi kapitałowo

Wszystkie opisane poniżej transakcje z podmiotami powiązаныmi kapitałowo zostały zawarte na warunkach nieodbiegających od warunków rynkowych. Terminy spłat transakcji mieszczą się w przedziale od jednego miesiąca do piętnastu lat.

Na dzień 30 września 2016 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Jednostki zależne bezpośrednio				
PKO Bank Hipoteczny SA	3 644 033	302 569	7 636	597 431
KREDOBANK SA	183 114	92 784	7 484	100 251
Merkury - fizan	25 250	25 250	-	-
PKO BP BANKOWY PTE SA	34	-	3 240	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	174	-	56 091	593
PKO Finance AB	-	-	6 255 144	-
PKO Leasing SA	2 723 931	2 723 755	11 350	2 933 172
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	18 304	-	48 866	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeniowe SA	-	-	3 254	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	40 091	40 073	279 172	15 914
Qualia Development Sp. z o.o.	1	-	140 421	433
Jednostki zależne pośrednio				
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	1	-	10 758	-
„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	-	-	2 511	-
Finansowa Kompania „Idea Kapital” Sp. z o.o.	7 610	7 610	-	-
„Fort Mokotów” Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	1 812	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 1 S.K.A.	-	-	4 777	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 2 S.K.A.	-	-	9 863	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 3 S.K.A.	-	-	8 535	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 5 S.K.A.	-	-	3 124	-
Molina spółka z ograniczoną odpowiedzialnością 6 S.K.A.	-	-	3 547	-
PKO BP Faktoring SA	534 984	534 974	2 558	315 026
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	2 568 257	2 566 623	1	136 590
PKO Leasing Sverige AB	98 708	98 708	3 742	6 557
„Promenada Sopocka” Sp. z o.o.	41 294	41 294	5 123	-
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	129 483	129 483	21 021	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k.	-	-	46 108	-
Qualia - Residence Sp. z o.o.	-	-	35 252	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Sopot Sp. k.	-	-	9 061	-
„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	193 869	193 869	27 794	-
Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	-	-	1 325	-
„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	-	-	1 625	-
Pozostałe	-	-	1 261	-
Razem zależne	10 209 138	6 756 992	7 012 456	4 105 967

Na dzień 30 września 2016 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	51 957	8 357	29 887	11 402
Wspólne przedsięwzięcia pośrednio				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	21 018	21 018	9 185	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	434	-	18	1 108
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	2 739	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	9	-
Walcownia Blach Grubych „Batory” Sp. z o.o.	-	-	4	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	73 409	29 375	41 842	12 510

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES
DZIEWIĘCIU MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Na dzień 31 grudnia 2015 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Jednostki zależne bezpośrednio				
KREDOBANK SA	312 081	205 420	9 189	74 589
Merkury - fizan	39 200	39 200	1 336	-
PKO Bank Hipoteczny SA	481 088	39 782	15 254	160 218
PKO BP BANKOWY PTE SA	69 710	-	2 857	-
PKO BP Finat Sp. z o.o.	192	-	151 263	593
PKO Finance AB	-	-	7 332 263	-
PKO Leasing SA	1 730 988	1 730 354	104 909	1 396 657
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	19 031	-	60 239	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeniowe SA	-	-	7 140	-
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	35 082	35 067	133 735	55 000
Qualia Development Sp. z o.o.	-	-	6 203	428
Jednostki zależne pośrednio				
Bankowe Towarzystwo Kapitałowe SA	1	-	11 637	-
„CENTRUM HAFFNERA” Sp. z o.o.	-	-	2 338	-
Finansowa Kompania „Idea Kapital” Sp. z o.o.	22 321	22 321	-	-
„Fort Mokotów” Sp. z o.o. w likwidacji	-	-	3 008	-
Molina Sp. z o.o.	-	-	18 583	-
PKO BP Faktoring SA	329 612	329 610	990	522 307
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	2 827 053	2 825 105	1 084	84 120
PKO Leasing Sverige AB	109 849	109 849	226	7 294
„Promenada Sopotka” Sp. z o.o.	42 762	42 762	4 380	-
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	55 124	55 124	1 193	-
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	-	-	4 222	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Nowy Wilanów Sp. k.	-	-	15 598	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k.	76 798	76 798	1 147	-
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Sopot Sp. k.	-	-	3 663	-
„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	194 228	194 228	19 479	-
Ubezpieczeniowe Usługi Finansowe Sp. z o.o.	-	-	1 454	-
„Zarząd Majątkiem Górczewska” Sp. z o.o.	-	-	2 521	-
Pozostałe	-	-	1 158	-
Razem zależne	6 345 120	5 705 620	7 917 069	2 301 206

Na dzień 31 grudnia 2015 roku/ Podmiot	Należności	w tym kredyty	Zobowiązania	Udzielone zobowiązania pozabilansowe
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	5 964	-	31 072	2 011
Wspólne przedsięwzięcia pośrednio				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp. z o.o.	27 414	27 414	8 623	-
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	14 057	-	949	1 086
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	-	-	2 788	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	-	-	5	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	47 435	27 414	43 437	3 097

Za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki zależne bezpośrednio				
KREDOBANK SA	5 330	4 907	-	-
Merkury - fizan	1 272	1 272	13	13
PKO Bank Hipoteczny SA	70 684	61 397	386	1
PKO BP BANKOWY PTE SA	1 731	6	55	55
PKO BP Finat Sp. z o.o.	1 440	30	2 990	525
PKO Finance AB	32	32	199 611	199 281
PKO Leasing SA	40 426	35 223	13 522	34
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	170 815	169 116	733	733
PKO Towarzystwo Ubezpieczeniowe SA	173 865	11	250 322	55
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	143 360	854	221 521	1 280
Pozostałe	427	23	333	333
Jednostki zależne pośrednio				
Finansowa Kompania „Idea Kapital” Sp. z o.o.	502	502	-	-
PKO BP Faktoring SA	8 043	7 872	-	-
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	48 381	48 222	73	-
PKO Leasing Sverige AB	1 374	1 374	-	-
Qualia Hotel Management Sp. z o.o.	3 281	3 281	105	105
„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	2 398	2 398	137	137
Pozostałe	611	539	747	677
Razem zależne	673 972	337 059	690 548	203 229

SKRÓCONE ŚRÓDROCZNE SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
GRUPY KAPITAŁOWEJ PKO BANKU POLSKIEGO SA ZA OKRES
DZIEWIĘCIU MIESIĘCY ZAKOŃCZONY DNIA 30 WRZEŚNIA 2016 ROKU
(W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)

Bank Polski

Za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2016 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	177 521	175 788	82 558	82 392
Wspólne przedsięwzięcia pośrednio				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp z o.o.	360	360	29	29
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	20	17	75	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	2	23	23
FERRUM SA	1	1	-	-
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	2	2	-	-
Walcownia Blach Grubych „Batory” Sp. z o.o.	1	1	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	177 907	176 171	82 685	82 444

Za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2015 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Jednostki zależne bezpośrednio				
PKO Bank Hipoteczny SA	5 891	2 765	1 571	1 571
Finansowa Kompania „Prywatne Inwestycje” Sp. z o.o.	-	-	30 683	-
KREDOBANK SA	5 948	5 798	-	-
Merkury - fiz an	1 916	1 916	17	17
PKO BP Finat Sp. z o.o.	1 607	31	4 303	1 846
PKO Finance AB	63	63	344 211	342 458
PKO Leasing SA	26 146	22 564	13 451	1 464
PKO Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych SA	179 854	178 838	823	823
PKO Życie Towarzystwo Ubezpieczeń SA	253 992	253 825	219 118	219 118
Pozostałe	663	68	489	559
Jednostki zależne pośrednio				
Finansowa Kompania „Idea Kapital” Sp. z o.o.	1 258	1 258	31 218	-
PKO BP Faktoring SA	5 406	5 204	15	15
PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o.	46 685	45 670	72	72
PKO Leasing Sverige AB	1 601	1 601	-	-
Qualia - Rezydencja Flotylla Sp. z o.o.	2 815	2 815	9	9
Qualia spółka z ograniczoną odpowiedzialnością - Pomeranka Sp. k.	2 840	2 840	11	11
„Sopot Zdrój” Sp. z o.o.	2 651	2 651	153	153
Pozostałe	845	835	640	640
Razem zależne	540 181	528 742	646 784	568 756

Za okres 9 miesięcy zakończony dnia 30 września 2015 roku/ Podmiot	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji
Wspólne przedsięwzięcia bezpośrednio				
Centrum Elektronicznych Usług Płatniczych eService Sp. z o.o.	120 268	119 104	79 807	79 672
Wspólne przedsięwzięcia pośrednio				
„Centrum Obsługi Biznesu” Sp z o.o.	689	689	69	69
Jednostki stowarzyszone bezpośrednio				
Bank Pocztowy SA	498	20	515	-
„Poznański Fundusz Poręczeń Kredytowych” Sp. z o.o.	2	2	14	14
Jednostka stowarzyszona pośrednio				
Centrum Operacyjne Sp. z o.o.	2	2	-	-
Razem wspólne przedsięwzięcia i stowarzyszone	121 459	119 817	80 405	79 755

30. Wartość godziwa aktywów i zobowiązań finansowych

30.1. Kategorie wyceny do wartości godziwej aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej do wartości godziwej

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 30.09.2016	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	12	1 667 972	1 596 648	71 324	-
Dłużne papiery wartościowe		1 647 259	1 575 935	71 324	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		18 297	18 297	-	-
Certyfikaty inwestycyjne, prawa do akcji oraz prawo poboru		2 416	2 416	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	13	2 633 086	3 163	2 629 923	-
Instrumenty zabezpieczające		349 264	-	349 264	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 283 822	3 163	2 280 659	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	15	12 925 178	3 327 714	9 597 464	-
Dłużne papiery wartościowe		12 925 178	3 327 714	9 597 464	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17	33 289 712	24 544 228	5 355 288	3 390 196
Dłużne papiery wartościowe		32 877 971	24 506 300	5 355 288	3 016 383
Kapitałowe papiery wartościowe		126 373	37 928	-	88 445
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		285 368	-	-	285 368
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem:		50 515 948	29 471 753	17 653 999	3 390 196
Pochodne instrumenty finansowe	13	3 406 194	734	3 405 460	-
Instrumenty zabezpieczające		840 150	-	840 150	-
Instrumenty o charakterze handlowym		2 566 044	734	2 565 310	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		3 406 194	734	3 405 460	-

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31.12.2015	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	12	793 213	793 213	-	-
Dłużne papiery wartościowe		776 655	776 655	-	-
Udziały i akcje w innych jednostkach		9 910	9 910	-	-
Certyfikaty inwestycyjne		6 648	6 648	-	-
Pochodne instrumenty finansowe	13	4 348 034	2 163	4 345 871	-
Instrumenty zabezpieczające		508 665	-	508 665	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 839 369	2 163	3 837 206	-
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	15	12 796 036	2 551 863	10 244 173	-
Dłużne papiery wartościowe		12 796 036	2 551 863	10 244 173	-
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	17	27 841 564	18 941 736	5 264 964	3 634 864
Dłużne papiery wartościowe		27 259 467	18 883 905	5 264 964	3 110 598
Kapitałowe papiery wartościowe		385 454	57 831	-	327 623
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania		196 643	-	-	196 643
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem:		45 778 847	22 288 975	19 855 008	3 634 864
Pochodne instrumenty finansowe	13	4 627 189	1 476	4 625 713	-
Instrumenty zabezpieczające		998 527	-	998 527	-
Instrumenty o charakterze handlowym		3 628 662	1 476	3 627 186	-
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	24	71 744	-	71 744	-
Instrumenty finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		71 744	-	71 744	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		4 698 933	1 476	4 697 457	-

Wpływ parametrów estymowanych na wycenę do wartości godziwej instrumentów finansowych, dla których Bank stosuje wycenę do wartości godziwej na Poziomie 3 na dzień 30 września 2016 roku jest następujący:

Instrument finansowy zaklasyfikowany do poziomu 3	Technika wyceny	Czynnik nieobserwowalny	Wartość godziwa na dzień 30.09.2016 roku według	
			scenariusza pozytywnego	scenariusza negatywnego
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży				
Tytuły uczestnictwa w instytucji wspólnego inwestowania - Funduszu	metoda wartości netto aktywów Funduszu (NAV - Net Asset Value)	wartość tytułu uczestnictwa w Funduszu	299 636	271 100
Akcje Visa Inc. serii C uprzywilejowane	oszacowanie wartości godziwej w oparciu o obecną wartość rynkową notowanych akcji zwykłych Visa Inc. z uwzględnieniem dyskonta biorącego pod uwagę ograniczoną płynność akcji serii C oraz warunki zamiany akcji serii C na akcje zwykłe	ilość i wartość rynkowa akcji zwykłych Visa Inc., które Bank otrzyma w wyniku konwersji posiadanych akcji serii C	96 547	63 491
Obligacje korporacyjne	metoda indeksów kredytowych	spread kredytowy	3 026 051	3 006 610

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2016 roku nie nastąpiły przeniesienia między poziomami w hierarchii wartości godziwej wykorzystywanej przy wycenie wartości godziwej instrumentów finansowych.

Poniższa tabela prezentuje uzgodnienie w trakcie okresów pomiarów wartości godziwej na poziomie 3 hierarchii wartości godziwej:

Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	01.01-30.09.2016	01.01-30.09.2015
Bilans otwarcia na początek okresu	3 634 864	198 302
Suma zysków lub strat	(28 875)	7 592
w wyniku finansowym	(70 680)	-
w innych dochodach całkowitych	41 805	7 592
Różnice kursowe podmiotów walutowych	-	(929)
Rozliczenie transakcji akcji Visa Europe Limited	(336 713)	-
Objęcie akcji Visa Inc.	80 964	-
Objęcie nowej emisji udziałów w Funduszu	67 563	-
Pozostałe nabycia i sprzedaże (w tym rozliczenia)	(27 607)	(12 000)
Stan na koniec okresu	3 390 196	192 965

30.2. Aktywa i zobowiązania finansowe, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	30.09.2016	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	14 280 856	14 280 856
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	7 254 472	7 254 472
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			185 672 352	180 729 178
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	97 718 822	93 122 823
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	58 960 710	59 252 372
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	22 717 750	22 151 867
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 323 912	1 323 912
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 951 158	4 878 204
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	1 742 579	1 742 579
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 269	4 269
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	19 110 935	19 110 939
Zobowiązania wobec klientów			205 933 280	206 314 889
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	54 504 122	54 938 499
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 502 980	9 502 980
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	141 926 178	141 873 410
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 858 753	1 860 947
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 494 465	2 494 677
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 404 891	2 404 891

	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2015	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd	wartość wymaganej zapłaty	13 707 730	13 707 730
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 021 876	5 021 875
Kredyty i pożyczki udzielone klientom			188 552 440	181 648 571
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	99 871 014	92 632 582
kredyty gospodarcze	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	57 154 574	57 756 844
kredyty konsumpcyjne	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	21 799 396	21 639 652
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 432 239	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	10 652	10 652
dłużne papiery wartościowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 284 565	5 176 602
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	787 281	787 281
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	2	wartość wymaganej zapłaty	4 219	4 219
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	18 249 857	18 249 855
Zobowiązania wobec klientów			201 809 202	202 043 766
wobec podmiotów gospodarczych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	57 707 408	57 982 333
wobec jednostek budżetowych	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	9 134 366	9 134 366
wobec ludności	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	134 967 428	134 927 067
Zobowiązania z tytułu emisji papierów wartościowych	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	1 645 917	1 647 575
Dług podporządkowany	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 499 163	2 486 132
Inne zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	2 151 795	2 151 795

Szczegółowe założenia dotyczące metod wyceny zostały opisane w rocznym sprawozdaniu finansowym Banku za 2015 rok.

31. Cele i zasady zarządzania ryzykiem w PKO Banku Polskim SA

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z najważniejszych procesów wewnętrznych w PKO Banku Polskim SA. Ma ono na celu zapewnienie rentowności działalności biznesowej, przy zapewnieniu kontroli poziomu ryzyka i jego utrzymaniu w ramach przyjętej przez Bank tolerancji na ryzyko i systemu limitów w zmieniającym się otoczeniu makroekonomicznym i prawnym. Poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

W Banku zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu: kredytowe, stopy procentowej, walutowe, płynności (w tym ryzyko finansowania), cen towarów, cen kapitałowych papierów wartościowych, instrumentów pochodnych, operacyjne, braku zgodności, zmian makroekonomicznych, modeli, biznesowe (w tym ryzyko strategiczne), utraty reputacji, kapitałowe, nadmiernej dźwigni finansowej i ryzyko walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych oraz ubezpieczeniowe. W III kwartale 2016 roku

katalog ryzyk został rozszerzony o ryzyko postępowania (ang. *conduct risk*), a w ramach ryzyka kredytowego wyróżniono ryzyko korekty wyceny instrumentów pochodnych z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta (CVA).

W sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2015 opisane zostały szczegółowo elementy procesu zarządzania ryzykiem bankowym, główne zasady zarządzania ryzykiem, organizacja zarządzania ryzykiem w Banku, identyfikacja istotnych rodzajów ryzyka oraz działania w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku.

Dodatkowo w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za rok 2015 szczegółowo opisano dla poszczególnych zidentyfikowanych przez Bank rodzajów ryzyka następujące elementy tj.: definicja ryzyka, cel zarządzania określonym ryzykiem, identyfikacja ryzyka, pomiar i ocena, kontrola, prognozowanie i monitorowanie, raportowanie i działania zarządcze.

W Banku w okresie trzech kwartałów 2016 roku podjęte zostały następujące działania:

- w II kwartale 2016 roku zrolowano obligacje krótkoterminowe o terminie wymagalności sześciu miesięcy w kwocie 800 milionów PLN oraz wyemitowano dodatkowe 200 milionów PLN tych papierów,
- w II kwartale 2016 roku wyemitowano roczne obligacje w kwocie 200 milionów EUR,
- 30 czerwca 2016 roku, na posiedzeniu WZA PKO Banku Polskiego podjęto decyzję o warunkowej wypłacie dywidendy z zysku netto wypracowanego w 2015 roku oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych. Dywidenda może być wypłacona jeśli do 8 grudnia 2016 roku (włącznie) PKO Bank Polski SA nie przejmie kontroli nad innym bankiem lub podmiotem sektora finansowego oraz nie nastąpią zmiany regulacyjne lub zmiany zaleceń nadzorczych wpływające na wymogi w zakresie funduszy własnych PKO Banku Polskiego SA, które – według poziomu wskaźników adekwatności kapitałowej ujętych w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Polskiego SA za III kwartał 2016 rok – spowodowałyby brak możliwości wypłaty dywidendy w zgodzie z wymaganiami regulacyjnymi i zaleceniami nadzorczymi.

Aktualnie PKO Bank Polski SA uczestniczy w kolejnym europejskim ćwiczeniu ujawniającym (*transparency exercise*) przeprowadzanym przez Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (EBA) w ścisłej współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego. Badanie obejmuje 133 instytucje z krajów Unii Europejskiej oraz Norwegii a PKO Bank Polski SA objęty został badaniem jako jedyny bank z Polski. Termin publikacji danych przez EBA planowany jest na grudzień 2016 roku.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Informacje dotyczące pomiaru i monitorowania ryzyka na dzień 30 września 2016 roku przedstawiono również w notach: należności od banków, kredyty i pożyczki udzielone klientom, inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży.

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej	30.09.2016	31.12.2015
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	10 663 715	9 854 133
Należności od banków	7 254 472	5 021 876
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu - dłużne papiery wartościowe	1 647 259	776 655
emitowane przez banki	43 983	27 898
emitowane przez inne podmioty finansowe	6 343	5 344
emitowane przez podmioty niefinansowe	49 308	46 122
emitowane przez Skarb Państwa	1 503 870	648 695
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	43 755	48 596
Pochodne instrumenty finansowe	2 633 086	4 348 034
Instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - dłużne papiery wartościowe	12 925 178	12 796 036
emitowane przez Skarb Państwa	3 327 713	2 551 863
emitowane przez banki centralne	9 356 396	9 996 910
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	241 069	247 263
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	185 672 352	188 552 440
sektor finansowy	7 575 754	9 876 050
kredyty gospodarcze	6 264 135	5 433 159
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	1 311 619	4 432 239
międzynarodowe organizacje finansowe	-	10 652
sektor niefinansowy	168 889 357	168 779 876
kredyty mieszkaniowe	97 718 822	99 871 014
kredyty gospodarcze	46 116 596	44 517 577
kredyty konsumpcyjne	22 717 750	21 799 396
transakcje z przyrzeczeniem odkupu	12 293	-
dłużne papiery wartościowe	2 323 896	2 591 889
sektor budżetowy	9 207 241	9 896 514
kredyty gospodarcze	6 579 979	7 203 838
dłużne papiery wartościowe	2 627 262	2 692 676
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży - dłużne papiery wartościowe	32 877 971	27 259 467
emitowane przez Skarb Państwa	23 338 572	18 021 339
emitowane przez banki	1 474 425	1 515 322
emitowane przez inne podmioty finansowe	156 283	239
emitowane przez podmioty niefinansowe	3 426 900	3 108 841
emitowane przez jednostki samorządu terytorialnego	4 481 791	4 613 726
Inne aktywa - inne aktywa finansowe	1 742 579	787 281
Razem	255 416 612	249 395 922

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe - Pozycje pozabilansowe	30.09.2016	31.12.2015
Udzielone zobowiązania nieodwołalne	30 046 413	30 513 878
Udzielone gwarancje	7 477 919	8 980 149
Udzielone akredytywy	1 374 634	1 838 101
Gwarancje emisji	4 516 772	5 724 498
Razem	43 415 738	47 056 626

Aktywa finansowe wyceniane metodą zindywidualizowaną, wobec których wykazano indywidualną utratę wartości według wartości bilansowej brutto	30.09.2016	31.12.2015
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	4 853 821	4 972 235
Sektor finansowy	36 618	43 219
kredyty gospodarcze	36 618	43 219
Sektor niefinansowy	4 798 701	4 912 546
kredyty gospodarcze	3 699 142	3 456 214
kredyty mieszkaniowe	800 313	1 047 710
kredyty konsumpcyjne	226 292	300 659
dłużne papiery wartościowe	72 954	107 963
Sektor budżetowy	18 502	16 470
kredyty gospodarcze	18 502	16 470
Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży emitowane przez podmioty niefinansowe	577 266	393 662
Razem	5 431 087	5 365 897

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym

W III kwartale 2016 roku wprowadzono odwrócone testy warunków skrajnych bazujące na scenariuszu realizacji strat z tytułu ryzyka operacyjnego na poziomie wartości zagrożonej.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej

W III kwartale 2016 roku wprowadzono odwrócone testy warunków skrajnych bazujące na scenariuszu potencjalnych zmian krzywych dochodowości skutkujących stratą Banku w określonej wysokości.

VaR Banku oraz analizę *stress-testową* narażenia Banku na ryzyko stopy procentowej przedstawia poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	30.09.2016	31.12.2015
VaR 10 - dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)	230 423	271 674
Równoległe przesunięcie krzywych stóp procentowych o 200 p.b. (tys. PLN) (test warunków skrajnych)*	2 059 563	2 040 191

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: krzywych stóp w poszczególnych walutach o 200 p.b. w górę oraz o 200 p.b. w dół.

Na dzień 30 września 2016 roku wartość zagrożona na stopie procentowej Banku w horyzoncie 10-dniowym (VaR 10-dniowy) wyniosła 230 423 tysięcy PLN, co stanowiło ok. 0,78% funduszy własnych Banku. Na dzień 31 grudnia 2015 roku miara VaR dla Banku wyniosła 271 674 tysięcy PLN, co stanowiło ok. 1,00% funduszy własnych Banku.

Zarządzanie ryzykiem walutowym

W III kwartale 2016 roku wprowadzono odwrócone testy warunków skrajnych bazujące na scenariuszu potencjalnych zmian kursów walut obcych względem PLN skutkujących stratą Banku w określonej wysokości.

VaR Banku oraz analizę *stress testową* narażenia Banku na ryzyko walutowe, prezentuje poniższa tabela:

Nazwa miary wrażliwości	30.09.2016	31.12.2015
VaR 10-dniowy przy poziomie ufności 99% (tys. PLN)	10 297	25 384
Zmiana kursów WAL/PLN o 20% (tys. PLN) (test warunków skrajnych)*	26 572	62 244

* W tabeli zaprezentowano wartość najbardziej niekorzystnego testu warunków skrajnych spośród scenariuszy: aprecjacja PLN o 20% oraz deprecjacja PLN o 20%.

Zarządzanie ryzykiem płynności

Urealnioną bilansową lukę płynności Banku prezentuje poniższa tabela:

	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesięcy	pow. 60 miesięcy
30.09.2016								
Urealniona luka okresowa	16 212 155	17 412 195	(747 501)	415 251	7 984 149	6 763 270	18 920 684	(66 960 203)
Urealniona skumulowana luka okresowa	16 212 155	33 624 350	32 876 849	33 292 100	41 276 249	48 039 519	66 960 203	-
31.12.2015								
Urealniona luka okresowa	14 038 877	16 783 091	52 969	3 643 433	8 518 231	7 597 329	11 794 304	(62 428 234)
Urealniona skumulowana luka okresowa	14 038 877	30 821 968	30 874 937	34 518 370	43 036 601	50 633 930	62 428 234	-

We wszystkich przedziałach urealniona skumulowana bilansowa luka płynności Banku wykazywała wartości dodatnie na dzień 30 września 2016 roku oraz na dzień 31 grudnia 2015 roku. Oznacza to nadwyżkę zapadających aktywów nad wymagalnymi zobowiązaniami.

Poniższa tabela przedstawia rezerwę płynności Banku na dzień 30 września 2016 roku oraz 31 grudnia 2015 roku:

Nazwa miar wrażliwości	30.09.2016	31.12.2015
Rezerwa płynności do 1 miesiąca* (mln PLN)	31 203	30 186

* Rezerwa płynności jest to różnica między najbardziej płynnymi aktywami a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym horyzoncie czasowym.

Na dzień 30 września 2016 roku poziom osadu depozytów stanowił ok. 93,42% wszystkich depozytów zdeponowanych w Banku (z wyłączeniem rynku międzybankowego), co oznacza spadek o ok. -0,2 p.p. w porównaniu do końca 2015 roku.

Polityka Banku w zakresie kursu CHF

Bank na bieżąco analizuje zmiany zachodzące w otoczeniu makroekonomicznym i finansowym, w szczególności poziom rynkowych stóp procentowych oraz kursów walutowych i uwzględnia je w zarządzaniu poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz w działaniach wobec klientów Banku posiadających długoterminowe kredyty mieszkaniowe. Szczególnym analizom poddawany jest portfel kredytów mieszkaniowych denominowanych w CHF. Bank na bieżąco monitoruje jakość tego portfela i analizuje ryzyko pogorszenia się jakości tego portfela. Obecnie jakość portfela pozostaje na akceptowalnym poziomie.

Równoległe na bieżąco monitorowany jest wpływ czynników i regulacji zewnętrznych. Bank na bieżąco śledzi pojawiające się inicjatywy ustawodawcze, dotyczące pomocy dla kredytobiorców, którzy zaciągnęli walutowe kredyty mieszkaniowe, analizując ich wpływ na sytuację Banku oraz jego klientów.

Poniższe tabele prezentują analizę jakościową kredytów w CHF

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	30.09.2016			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:				
ze stwierdzoną utratą wartości	-	161 626	153 291	314 917
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	121 026	146 528	267 554
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	26 085	1 158 028	1 184 113
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	5 147	343 539	28 963 329	29 312 015
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:				
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(49 263)	(56 076)	(105 339)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(48 878)	(56 053)	(104 931)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	-	(17 545)	(763 023)	(780 568)
Odpisy - razem	(106)	(2 912)	(73 937)	(76 955)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5 041	461 530	29 381 612	29 848 183

Kredyty i pożyczki udzielone klientom według metod kalkulacji odpisów w CHF (w przeliczeniu na PLN)	31.12.2015			
	Instytucje finansowe	Przedsiębiorstwa	Gospodarstwa domowe	Razem
Wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	170 986	223 586	394 572
ze stwierdzoną utratą wartości	-	134 743	208 089	342 832
Wyceniane według metody portfelowej, ze stwierdzoną utratą wartości	-	32 034	1 126 528	1 158 562
Wyceniane według metody grupowej (IBNR)	6 098	372 332	30 309 066	30 687 496
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	6 098	575 352	31 659 180	32 240 630
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody zindywidualizowanej, w tym:	-	(45 601)	(95 867)	(141 468)
ze stwierdzoną utratą wartości	-	(45 185)	(93 751)	(138 936)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody portfelowej	-	(18 199)	(699 206)	(717 405)
Odpisy na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(171)	(2 711)	(100 384)	(103 266)
Odpisy - razem	(171)	(66 511)	(895 457)	(962 139)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	5 927	508 841	30 763 723	31 278 491

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	30.09.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	134 389 543	29 312 015	14 627 276
przeterminowane	1 524 860	596 651	59 465
nieprzeterminowane	132 864 683	28 715 364	14 567 811
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(397 852)	(76 955)	(44 266)
przeterminowane	(129 541)	(36 946)	(2 631)
nieprzeterminowane	(268 311)	(40 009)	(41 635)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	133 991 691	29 235 060	14 583 010

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR)	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto	137 032 884	30 687 496	14 370 885
przeterminowane	1 856 370	719 752	74 127
nieprzeterminowane	135 176 514	29 967 744	14 296 758
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR)	(403 833)	(103 266)	(39 614)
przeterminowane	(146 169)	(49 835)	(4 822)
nieprzeterminowane	(257 664)	(53 431)	(34 792)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto	136 629 051	30 584 230	14 331 271

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	30.09.2016		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	935 982	607 570	51 984
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(32 334)	(24 648)	(1 472)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	903 648	582 922	50 512

Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane według metody grupowej (IBNR) podlegające forbearance według walut	31.12.2015		
	PLN	CHF	Pozostałe waluty
Kredyty i pożyczki udzielone klientom brutto forbearance	1 709 390	776 522	65 185
Odpis na ekspozycje wyceniane według metody grupowej (IBNR) forbearance	(51 304)	(35 930)	(2 088)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto forbearance	1 658 086	740 592	63 097

Na dzień 30 września 2016 roku średnie LTV dla portfela kredytów w CHF wyniosło 81,02%, w porównaniu do średniego LTV dla całego portfela wynoszącego 70,31%.

32. Adekwatność kapitałowa

Podstawowe regulacje obowiązujące w procesie oceny adekwatności kapitałowej wg stanu na dzień 30 września 2016 roku zostały opisane w sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 2015 roku.

Adekwatność kapitałowa Banku w okresie 9 miesięcy 2016 roku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie, istotnie powyżej limitów nadzorczych.

Wartość miar adekwatności kapitałowej w III kwartale 2016 roku utrzymywała się powyżej limitów zewnętrznych oraz poziomu rekomendowanego przez nadzór bankowy (KNF/EBA).

Bank monitoruje na bieżąco zmiany otoczenia regulacyjnego i ustawodawczego, które mogą mieć istotny wpływ na wskaźniki adekwatności kapitałowej.

W dniu 3 sierpnia 2016 roku EBA opublikowała rekomendację dla wysokości wskaźnika leverage ratio na poziomie co najmniej 3%, co jest zgodne ze wstępnymi założeniami BCBS ze stycznia 2014 roku. Bank utrzymuje wskaźnik dźwigni znacznie powyżej poziomu wskazanego przez EBA i rekomendowanego przez KNF.

	30.09.2016	31.12.2015
Fundusze własne razem	29 640 940	27 249 359
Kapitał Tier I	27 210 368	24 820 848
Kapitał Tier I przed korektami regulacyjnymi i pomniejszeniami w tym:	30 044 430	27 572 288
Kapitał zakładowy	1 250 000	1 250 000
Pozostałe kapitały rezerwowe	26 573 430	24 002 288
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	1 070 000	1 070 000
Zyski zatrzymane	1 151 000	1 250 000
(-) Wartość firmy	(871 047)	(871 047)
(-) Inne wartości niematerialne	(1 657 844)	(1 654 902)
Skumulowane inne całkowite dochody	(116 620)	74 457
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	(121 574)	(14 429)
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	(66 977)	(285 519)
Kapitał Tier II	2 430 572	2 428 511
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	2 492 265	2 483 126
(-) Zaangażowania kapitałowe pomniejszające fundusze własne	(61 693)	(54 615)
Wymogi w zakresie funduszy własnych	13 926 741	14 269 355
Ryzyko kredytowe	12 783 517	13 176 070
Ryzyko operacyjne	503 877	543 163
Ryzyko rynkowe	611 490	518 662
Ryzyko korekty wyceny kredytowej	27 857	31 460
Łączny współczynnik kapitałowy	17,03%	15,28%
Współczynnik kapitału Tier 1	15,63%	13,92%

DODATKOWE DANE OBJAŚNIAJĄCE

Władze PKO Banku Polskiego SA w okresie sprawozdawczym

Skład Zarządu PKO Banku Polskiego SA na dzień 30 września 2016 roku

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 roku ponownie na stanowisko Prezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu.
2.	Piotr Alicki	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu. W dniu 5 października 2016 roku złożył rezygnację z członkostwa w Zarządzie Banku z końcem dnia 30 października 2016 roku.
3.	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu.
4.	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 30 czerwca 2016 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu z dniem 4 lipca 2016 roku.
5.	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 2 czerwca 2016 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu z dniem 6 czerwca 2016 roku.
6.	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu.
7.	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 8 stycznia 2014 roku ponownie na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu.
8.	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu	Powołany w dniu 14 lipca 2016 roku na stanowisko Wiceprezesa Zarządu PKO Banku Polskiego SA na bieżącą wspólną kadencję Zarządu z dniem 18 lipca 2016 roku.

Skład Rady Nadzorczej PKO Banku Polskiego SA na dzień 30 września 2016 roku

Lp.	Imię i nazwisko	Funkcja	Data powołania
1.	Piotr Sadownik	Przewodniczący Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.
2.	Grażyna Ciurzyńska	Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej	Powołana w skład Rady Nadzorczej 30 czerwca 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.
3.	Zbigniew Hajłasz	Sekretarz Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 30 czerwca 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku. W dniu 14 lipca 2016 roku wybrany na Sekretarza Rady Nadzorczej.
4.	Miroslaw Barszcz	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.
5.	Adam Budnikowski	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.
6.	Wojciech Jasiński	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.
7.	Andrzej Kisielewicz	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.
8.	Elżbieta Mączyńska - Ziemacka	Członek Rady Nadzorczej	Powołana ponownie w skład Rady Nadzorczej 26 czerwca 2014 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.
9.	Janusz Ostaszewski	Członek Rady Nadzorczej	Powołany w skład Rady Nadzorczej 25 lutego 2016 roku na kadencję Rady Nadzorczej, która rozpoczęła się w dniu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia zwołanego na dzień 26 czerwca 2014 roku.

Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio przez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu

Zgodnie z wiedzą PKO Banku Polskiego SA na dzień przekazania raportu akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji (co najmniej 5%) są trzy podmioty: Skarb Państwa, Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny, Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny.

Struktura akcjonariatu PKO Banku Polskiego SA

Akcjonariusze	Stan na dzień publikacji raportu		Stan na dzień publikacji raportu		Zmiana udziału w liczbie głosów na WZ (pp.)
	za III kwartał 2016 roku		za I półrocze 2016 roku		
	Liczba akcji	Udział w liczbie głosów na WZ	Liczba akcji	Udział w liczbie głosów na WZ	
Skarb Państwa	367 918 980	29,43%	367 918 980	29,43%	0
Aviva Otwarty Fundusz Emerytalny ¹⁾	83 952 447	6,72%	83 952 447	6,72%	0
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (do 23.06.2015 roku ING Otwarty Fundusz Emerytalny) ²⁾	64 594 448	5,17%	64 594 448	5,17%	0
Pozostali akcjonariusze ³⁾	733 534 125	58,68%	733 534 125	58,68%	0
Ogółem	1 250 000 000	100,00%	1 250 000 000	100,00%	0

- 1) Stan posiadania akcji na dzień 29 stycznia 2013 roku, raportowany przez Aviva OFE po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 153,1 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez BGK oraz Skarb Państwa.
- 2) Stan posiadania akcji na dzień 24 lipca 2012 roku, raportowany przez ING OFE (aktualnie Nationale-Nederlanden OFE) po przekroczeniu progu 5% udziału w akcjonariacie PKO Banku Polskiego SA po rozliczeniu transakcji sprzedaży 95 mln akcji PKO Banku Polskiego SA przez Skarb Państwa.
- 3) W tym Bank Gospodarstwa Krajowego, który na dzień publikacji niniejszego raportu posiadał 24 487 297 akcji, co stanowi 1,96% udziału w liczbie głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Zmiany w stanie posiadania akcji PKO Banku Polskiego SA i uprawnień do nich przez osoby zarządzające i nadzorujące

Stan posiadania akcji PKO Banku Polskiego SA przez osoby zarządzające i nadzorujące

Lp.	Imię i nazwisko	Liczba akcji na dzień publikacji raportu za III kwartał 2016 roku	Nabycie	Zbycie	Liczba akcji na dzień publikacji raportu I półrocze 2016 roku
I. Zarząd Banku					
1	Zbigniew Jagiełło, Prezes Zarządu Banku	11 000	-	-	11 000
2	Piotr Alicki, Wiceprezes Zarządu Banku	2 627	-	-	2 627
3	Bartosz Drabikowski, Wiceprezes Zarządu Banku	-	-	-	-
4	Maks Kraczkowski, Wiceprezes Zarządu Banku	-	-	-	-
5	Mieczysław Król, Wiceprezes Zarządu Banku	5 000	-	-	5 000
6	Piotr Mazur, Wiceprezes Zarządu Banku	4 500	-	-	4 500
7	Jakub Papierski, Wiceprezes Zarządu Banku	3 000	-	-	3 000
8	Jan Emeryk Rościszewski, Wiceprezes Zarządu Banku	-	-	-	-
II. Rada Nadzorcza Banku					
1	Piotr Sadownik, Przewodniczący Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
2	Grażyna Ciurzyńska, Wiceprzewodnicząca Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
3	Zbigniew Hajłasz, Sekretarz Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
4	Mirosław Barszcz, Członek Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
5	Adam Budnikowski, Członek Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
6	Wojciech Jasiński, Członek Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
7	Andrzej Kisielewicz, Członek Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
8	Elżbieta Mączyńska-Ziemacka, Członek Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-
9	Janusz Ostaszewski, Członek Rady Nadzorczej Banku	-	-	-	-

Sezonowość lub cykliczność działalności w okresie sprawozdawczym

PKO Bank Polski SA jest bankiem uniwersalnym, działającym na terenie całego kraju i jego działalność podlega takim samym wahaniom sezonowym, jak cała polska gospodarka. Działalność pozostałych spółek Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA również nie wykazuje istotnych cech sezonowości lub cykliczności.

Czynniki, które będą miały wpływ na przyszłe wyniki finansowe w perspektywie co najmniej kwartału

Na wyniki Banku i Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA w perspektywie najbliższych kwartałów wpływać będą procesy gospodarcze, jakie będą zachodzić w Polsce i w gospodarce światowej oraz reakcje rynków finansowych. Duże znaczenie dla przyszłych wyników mieć będzie polityka stóp procentowych realizowana przez Radę Polityki Pieniężnej, a także przez inne, największe banki centralne.

Na sytuację finansową i organizacyjną Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA będą miały wpływ rozwiązania prawne i regulacyjne wchodzące w życie w najbliższym kwartale lub planowane do wdrożenia w najbliższym okresie.

Istotnym wyzwaniem dla polskiego sektora bankowego będzie utrzymujące się ryzyko regulacyjne związane ze wsparciem walutowych kredytobiorców mieszkaniowych, mimo znacznego zliberalizowania w sierpniu 2016 roku wcześniejszej propozycji legislacyjnej poprzez ograniczenie wsparcia do zwrotu nadmiernych spreadów walutowych.

Negatywnie na wyniki i rentowność banków będzie wpływać obowiązujący od lutego 2016 roku podatek od aktywów niektórych instytucji finansowych. To obciążenie powoduje wzrost kosztów ponoszonych przez banki. W perspektywie średnioterminowej wpłynie na zmniejszenie potencjału dla rozwoju akcji kredytowej, stanowiąc szczególne wyzwanie dla banków posiadających niską rentowność aktywów a jednocześnie wysoką dźwignię finansową.

W perspektywie kwartału na wyniki finansowe będą miały wpływ także następujące nowe rozwiązania regulacyjne:

- uchwała nr 48/2016 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 20 września 2016 roku utrzymująca wysokość stawki obowiązkowej opłaty wnoszonej przez banki na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w IV kwartale 2016 roku w wysokości 0,04175% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko,
- uchwała nr 49/2016 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego z dnia 20 września 2016 roku określająca niewnoszenie przez banki opłaty ostrożnościowej na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego w IV kwartale 2016 roku,
- ustawa o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz.U. 2016, poz. 996) wchodząca w życie 9 października 2016 roku, m.in. zobowiązująca banki do posiadania aktualnego planu naprawy określającego działania na wypadek znacznego pogorszenia sytuacji finansowej w razie zagrożenia stabilności finansowej, trudnej sytuacji makroekonomicznej lub innych zdarzeń mających negatywny wpływ na rynek finansowy lub bank,
- uchwała nr 351/2016 Komisji Nadzoru Finansowego (KNF) z 2016 roku (Dz. Urz. KNF 2016, poz. 15) w sprawie rekomendacji C dotyczącej zarządzania ryzykiem koncentracji kredytów i innych obszarów działalności banków uniwersalnych i specjalistycznych, w tym hipotecznych, która powinna być wprowadzona przez banki do 1 stycznia 2017 roku,
- rekomendacja S KNF dotycząca ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie (Dz.Urz. KNF 2013, poz. 23) zwiększająca od 1 stycznia 2017 roku wymóg dotyczący wkładu własnego z 15% do 20%, co będzie oddziaływać na popyt na kredyty mieszkaniowe w IV kwartale 2016 roku, kiedy obowiązuje niższy wymóg,
- nowelizacja rozporządzenia Ministra Finansów dotyczącego udzielania przez Bank Gospodarstwa Krajowego pomocy de minimis w formie gwarancji spłaty kredytów (Dz.U. 2016, poz. 1471), przedłużająca Program de minimis na 2017 rok.

Na wyniki finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA wywiera również wpływ sytuacja polityczno-gospodarcza Ukrainy, na terenie której działają spółki z Grupy Kapitałowej Banku: KREDOBANK SA oraz spółki świadczące usługi finansowe i windykacyjne. Prowadzona jest bieżąca analiza w kontekście wpływu sytuacji polityczno-gospodarczej, w tym zmian w otoczeniu regulacyjnym na wyniki finansowe i ryzyko pogorszenia jakości aktywów Grupy Kapitałowej na Ukrainie. PKO Bank Polski SA kontynuuje działania mające zapewnić bezpieczne funkcjonowanie swoich spółek na Ukrainie m.in. poprzez wzmocnienie działań nadzorczych, w tym monitorowanie kształtowania się wymogów regulacyjnych określonych przez Narodowy Bank Ukrainy.

Informacja o emisji, wykupie i spłacie nieudziałowych i kapitałowych papierów wartościowych

W III kwartale 2016 roku w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA miały miejsce następujące emisje, wykupy i spłaty papierów wartościowych:

- spółka PKO Finance AB wykupiła obligacje o łącznej wartości nominalnej 250 000 tysięcy CHF,
- spółka PKO Leasing SA wyemitowała 25 590 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 255 900 tysięcy PLN oraz wykupiła 17 431 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 174 310 tysięcy PLN; według stanu na 30 września 2016 roku zadłużenie Spółki z tytułu emisji obligacji w wartości nominalnej wynosiło 255 900 tysięcy PLN – wszystkie obligacje zostały sprzedane na rynku wtórnym,

- spółka PKO Bank Hipoteczny SA wyemitowała 10 719 obligacji o łącznej wartości nominalnej 1 071 900 tysięcy PLN oraz wykupiła 2 470 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 247 000 tysięcy PLN; według stanu na 30 września 2016 roku zobowiązanie Spółki z tytułu wyemitowanych obligacji w wartości nominalnej wynosiło 1 071 900 tysięcy PLN, w tym w portfelu PKO Banku Polskiego SA znajdowało się 150 sztuk obligacji o łącznej wartości nominalnej 15 000 tysięcy PLN, a pozostałe obligacje zostały objęte przez innych inwestorów,
- spółki zależne od Merkury – fiz an wykupiły obligacje o łącznej wartości nominalnej 11 000 tysięcy PLN; na koniec września 2016 roku łączne zadłużenie spółek zależnych od Merkury – fiz an z tytułu emisji obligacji (w wartości nominalnej) wynosiło 81 000 tysięcy PLN; obligacje zostały wystawione na rzecz Merkury – fiz an.

Informacje o zawarciu przez emitenta lub jednostkę od niego zależną jednej lub wielu transakcji z podmiotami powiązаныmi, jeżeli są one istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż rynkowe

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zawarły istotnych transakcji z podmiotami powiązаныmi na warunkach innych niż rynkowe.

Skutki zmian w strukturze jednostki gospodarczej, w tym w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, przejęcia lub sprzedaży jednostek Grupy Kapitałowej, inwestycji długoterminowych, podziału, restrukturyzacji i zaniechania działalności

Skutki zmian w strukturze jednostki gospodarczej, w tym w wyniku połączenia jednostek gospodarczych, przejęcia lub sprzedaży jednostek grupy kapitałowej zostały opisane w nocie 39 skróconego śródrocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Informacje o udzieleniu przez emitenta lub przez jednostkę od niego zależną poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzieleniu gwarancji – łącznie jednemu podmiotowi lub jednostce od niego zależnej, jeżeli łączna wartość istniejących poręczeń lub gwarancji stanowi równowartość co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie udzieliły poręczeń kredytu lub pożyczki ani nie udzieliły gwarancji jednemu podmiotowi lub jednostce zależnej od tego podmiotu, których łączna wartość stanowiłaby równowartość co najmniej 10% kapitałów własnych Banku.

Zaciągnięte kredyty i umowy pożyczek, gwarancji i poręczeń niedotyczące działalności operacyjnej

W III kwartale 2016 roku PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zaciągały kredytów, pożyczek, a także nie otrzymały gwarancji i poręczeń niedotyczących działalności operacyjnej.

Znaczące umowy oraz istotne umowy z bankiem centralnym lub organami nadzoru

PKO Bank Polski SA oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie zawarły w III kwartale 2016 roku znaczących umów oraz istotnych umów z bankiem centralnym lub organami nadzoru.

W dniu 28 września 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA zawarł Umowę Programową, na podstawie której będzie przeprowadzał zagraniczne emisje listów zastawnych w ramach zatwierdzonego przez Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF) w Luksemburgu Prospektu Emisyjnego Podstawowego PKO Banku Hipotecznego SA. Łączna wartość listów zastawnych pozostających w obrocie wyemitowanych w ramach programu nie może przekroczyć 4 mld EUR, przy założeniu, że wartość jednego listu zastawnego będzie wynosić minimum 100 tysięcy EUR. Globalnym koordynatorem i głównym współaranżerem programu jest Société Générale Corporate & Investment Banking, współaranżerami są: Deutsche Bank, J.P. Morgan oraz PKO Bank Polski SA, zaś dealerami wyżej wymienione podmioty oraz Landesbank Baden-Württemberg.

Wskazanie postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej

Bank oraz jednostki zależne PKO Banku Polskiego SA nie prowadziły postępowań toczących się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej, dotyczących zobowiązań albo wierzytelności, których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych PKO Banku Polskiego SA.

Stanowisko Zarządu PKO Banku Polskiego SA w zakresie możliwości zrealizowania wcześniej publikowanych prognoz wyników na dany rok

PKO Bank Polski SA nie przekazywał do publicznej wiadomości prognozy wyników na 2016 rok.

Informacja dotycząca wypłaconej (lub zadeklarowanej) dywidendy

W dniu 30 czerwca 2016 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę nr 7/2016 w sprawie podziału zysku PKO Banku Polskiego SA osiągniętego w 2015 roku oraz niepodzielonego zysku z lat ubiegłych. Była ona zgodna z rekomendacją Zarządu z dnia 2 czerwca 2016 roku. Zysk za 2015 rok (w wysokości 2 571 142 tysięcy PLN) oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych (w wysokości 1 250 000 tysięcy PLN), w łącznej wysokości 3 821 142 tysięcy PLN będzie podzielony w następujący sposób:

- na dywidendę dla akcjonariuszy 1 250 000 tysięcy PLN,
- na kapitał zapasowy w kwocie 2 500 000 tysięcy PLN,
- na kapitał rezerwowy w kwocie 71 142 tysięcy PLN.

Podziału zysku w sposób określony powyżej będzie dokonany pod warunkiem, że do dnia 8 grudnia 2016 roku (włącznie) spełnią się łącznie następujące warunki:

- 1) Bank nie przejmie kontroli nad bankiem lub innym podmiotem sektora finansowego przez bezpośrednie lub pośrednie nabycie pakietu akcji ani nie nabędzie uprawnień i nie zaciągnie obowiązku takiego przejęcia kontroli oraz
- 2) nie nastąpią zmiany regulacyjne lub zmiany zaleceń nadzorczych wpływające na wymogi w zakresie funduszy własnych Banku, które- według poziomu wskaźników adekwatności kapitałowej ujętych w sprawozdaniu finansowym Banku za III kwartał 2016 roku- spowodowałyby brak możliwości wypłaty dywidendy w zgodzie z wymaganiami regulacyjnymi i zaleceniami nadzorczymi.

W przypadku braku spełnienia ww. warunków dywidendy, zysk netto Banku osiągnięty w 2015 roku w wysokości 2 571 142 tysięcy PLN oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych w wysokości 1 250 000 tysięcy PLN, łącznie w wysokości 3 821 142 tysięcy PLN będzie podzielony w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy w wysokości 3 750 000 tysięcy PLN,
- na kapitał rezerwowy w wysokości 71 142 tysięcy PLN.

Zarząd Banku zobowiązany jest do podjęcia uchwały w sprawie stwierdzenia Spełnienia Warunków Dywidendy albo braku Spełnienia Warunków Dywidendy najpóźniej w dniu 9 grudnia 2016 roku. Termin ten został wyznaczony w sposób umożliwiający Bankowi przeprowadzenie niezbędnych analiz, a także z uwzględnieniem możliwych terminów przedstawienia nowych wymagań nadzorczych w zakresie funduszy własnych oraz określenia ich wpływu na poziomy wskaźników adekwatności kapitałowej ujętych w sprawozdaniu finansowym Banku za III kwartał 2016 roku, co z kolei jest konieczne dla stwierdzenia spełnienia warunków dywidendy lub braku ich spełnienia.

W przypadku spełnienia warunków dywidendy dywidenda wynosić będzie 1,00 zł brutto na jedną akcję.

Zdarzenia, które wystąpiły po dniu, na który sporządzono sprawozdanie finansowe, mogące wpłynąć na przyszłe wyniki finansowe

1. W dniu 5 października 2016 roku Piotr Alicki złożył rezygnację z funkcji członka w Zarządzie Banku z końcem dnia 30 października 2016 roku. Powodem rezygnacji Piotra Alickiego jest powołanie na stanowisko Prezesa Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
2. W dniu 10 października 2016 roku Bank otrzymał decyzję KNF dotyczącą zidentyfikowania Banku jako innej instytucji o znaczeniu systemowym (O-SII) na podstawie przeprowadzonej oceny znaczenia systemowego Banku zgodnie z art. 39 ust. 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w sektorze finansowym oraz o nałożeniu na Bank bufora w wysokości 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 CRR. Zgodnie z art. 39 ust. 4 ww. ustawy powyższa decyzja KNF jest natychmiast wykonalna. Na dzień sporządzenia skróconego śródrocznego sprawozdania finansowego PKO Banku Polskiego SA, Bank spełniał wymagania KNF w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych, zarówno w ujęciu jednostkowym jak i skonsolidowanym.
3. W dniu 18 października 2016 roku otrzymał decyzję Komisji Nadzoru Finansowego dotyczącą zalecenia Bankowi przestrzegania dodatkowego wymogu w zakresie funduszy własnych ponad wartość wynikającą z wymogów obliczonych zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w CRR. KNF zaleciła utrzymywanie przez Bank funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, na poziomie jednostkowym w wysokości 0,83 p.p., ponad wartość łącznego współczynnika kapitałowego, który powinien składać się co najmniej w 75% z kapitału Tier 1 (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,62 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału Tier 1) oraz co najmniej w 56% z kapitału podstawowego Tier 1 (co odpowiada wymogowi kapitałowemu na poziomie 0,46 p.p. ponad wartość współczynnika kapitału podstawowego Tier 1). Zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 21 ustawy Prawo bankowe, powyższa decyzja KNF ma moc ostatecznej decyzji administracyjnej i podlega natychmiastowemu wykonaniu.
4. W dniu 24 października 2016 roku PKO Bank Hipoteczny SA wyemitował listy zastawne denominowane w EUR o wartości 500 milionów oraz okresie wykupu ustalonym na 5 lat i 8 miesięcy od dnia emisji. Oprocentowanie stałe w okresie emisji wynosi 0,125%. Listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie 99,702% w stosunku do wartości nominalnej. Listy zastawne będą notowane równolegle na giełdach w Luksemburgu i w Warszawie. Agencja Moody's Investors Service nadała denominowanym w EUR listom zastawnym PKO Banku Hipotecznego SA długoterminowy rating Aa3. Poziom nadanego ratingu jest identyczny z ratingiem dla znajdujących się w obrocie listów zastawnych PKO Banku Hipotecznego SA denominowanych w złotych i jest najwyższym ratingiem możliwym do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe. Jego ograniczeniem jest *country ceiling* Polski na poziomie Aa3.
5. W październiku 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego wydała pozytywną opinię w sprawie oddziału w Republice Czeskiej. KNF zapoznała się z wnioskiem notyfikacyjnym Banku dotyczącym otwarcia oddziału w Pradze i podjęła decyzję o przesłaniu go właściwym władzom nadzorczym w Republice Czeskiej. Przesłanie wniosku notyfikacyjnego przez KNF kończy postępowanie przed organem nadzoru w Polsce. Z wnioskiem zapoznają się teraz czeskie władze nadzorcze, a następnie poinformują Bank o przepisach prawa czeskiego, które będą miały zastosowanie do oddziału. Otwarcie oddziału planowane jest w I połowie 2017 roku, a dokładny termin uzależniony jest od uzyskania wszystkich zgód regulacyjnych. Działalność oddziału w Republice Czeskiej będzie koncentrowała się na obsłudze klientów korporacyjnych.
6. W październiku 2016 roku Zarząd PKO Banku Polskiego SA podjął decyzję o dokapitalizowaniu PKO Banku Hipotecznego SA, spółki zależnej od PKO Banku Polskiego SA, kwotą 100 milionów PLN do końca 2016 roku.
7. W dniu 28 października 2016 roku Bank otrzymał od Bankowego Funduszu Gwarancyjnego (BFG) informację, zgodnie z którą Bank zobowiązany jest wnieść, zgodnie z art. 26a ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 roku o BFG (DZ.U z 2014 poz.1866 z późn.zm., ustawa uchylana) w związku z art. 384 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 10 czerwca 2016 roku o BFG, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji (Dz. U poz. 996), obowiązkową wpłatę przeznaczoną na wypłatę środków gwarantowanych z tytułu depozytów zgromadzonych w Banku Spółdzielczym w Nadarzynie. W dniu 28 października 2016 roku BFG opublikował uchwałę nr 308/DGD/2016 Zarządu BFG w sprawie realizacji wypłat środków gwarantowanych deponentom Banku Spółdzielczego w Nadarzynie oraz powiadomił Bank o konieczności dokonania na rzecz BFG wpłaty 24 382,4 tysiąca PLN do dnia 2 listopada 2016 roku. Bank wniósł opłatę w dniu 2 listopada 2016 roku.

8. W dniu 31 października 2016 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym właściwym dla spółki przejmującej zostało zarejestrowane połączenie spółki PKO Leasing SA (jako spółki przejmującej) i spółki PKO Bankowy Leasing Sp. z o.o. (jako spółki przejmowanej) na zasadach opisanych w nocie Zmiany w spółkach wchodzących w skład Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA oraz jednostkach stowarzyszonych i wspólnych przedsięwzięciach.
9. W dniu 2 listopada 2016 roku PKO Bank Polski SA (jako gwarant), Raiffeisen Bank International AG (jako sprzedawca) oraz PKO Leasing SA (jako nabywca) podpisały umowę dotyczącą sprzedaży przez Raiffeisen Bank International AG 100% akcji spółki Raiffeisen-Leasing Polska S.A. na rzecz PKO Leasing. Uzgodniona w Transakcji cena za 100% akcji w RLPL wynosi 850 mln złotych. W ramach Transakcji PKO Bank Polski SA zagwarantował zobowiązania do płatności zaciągnięte przez PKO Leasing oraz zobowiązał się do zastąpienia finansowania udzielonego RLPL przez RBI lub podmioty z grupy RBI. Zamknięcie Transakcji obejmujące nabycie przez PKO Leasing 100% akcji w Raiffeisen-Leasing Polska SA uzależnione jest w szczególności od uzyskania wymaganych zgód antymonopolowych.
10. W dniu 3 listopada 2016 roku Rada Nadzorcza Banku powołała Janusza Derdę na stanowisko Wiceprezesa Zarządu z dniem 1 grudnia 2016 roku na bieżącą wspólną kadencję Zarządu Banku.
11. W dniu 3 listopada 2016 roku Rada Nadzorcza Banku zatwierdziła strategię rozwoju PKO Banku Polskiego SA (dalej: „Bank”) na lata 2016-2020. Jednocześnie Zarząd informuje o głównych celach i założeniach strategii rozwoju Banku.

Do końca 2020 roku Bank zamierza:

- osiągnąć rentowność kapitału własnego (ROE) powyżej 10%,
- obniżyć wskaźnik kosztów do dochodów (C/I) do poziomu poniżej 45%,
- utrzymać koszty ryzyka w przedziale 75-85 p.b.,
- efektywnie i racjonalnie zarządzać adekwatnością kapitałową, tak by poziomy wskaźników TCR i CET1 kształtowały się powyżej wymogów regulacyjnych i nadzorczych oraz jednocześnie umożliwiały wypłatę dywidendy.

Zajmując pozycję niekwestionowanego lidera rynku bankowego w Polsce oraz utrzymując pozycję lidera we wszystkich kluczowych segmentach rynku, Bank adresuje wyzwania do 2020 roku w celach strategicznych:

- wspieranie rozwoju polskiej przedsiębiorczości szczególnie w segmencie małych i średnich przedsiębiorstw,
- satysfakcja klienta,
- wzrost liczby klientów korzystających z rozwiązań cyfrowych,
- proste i sprawne procesy – „szybciej i bez papieru”,
- najlepszy pracodawca,
- innowacyjność i nowe źródła przychodów,
- lider współpracy w obszarze cyberbezpieczeństwa.

Dzięki strategii opartej na dźwigniach zrównoważonego rozwoju PKO Bank Polski w 2020 roku będzie:

1. *dopasowany do potrzeb Twoich i Twojego biznesu*

Blisko klienta – Prosta i transparentna oferta oraz intuicyjne procesy; wysokiej klasy doradztwo; elastyczne rozwiązania cenowe; intuicyjne i szybkie procesy sprzedażowe oraz obsługowe; kanały interakcji z klientem dopasowane do potrzeb.

2. *dostępny zawsze i wszędzie, gdzie tego potrzebujesz*

Doskonałość dystrybucyjna – Nowoczesność a zarazem bliskość i lokalny charakter fizycznej sieci dystrybucji; najwyższej klasy doświadczenia w kanałach cyfrowych; integracja pomiędzy kanałami i wsparcie procesów wysokiej klasy narzędziami.

3. *rosnący stabilnie dzięki efektywnym procesom wewnętrznym*

Sprawność operacyjna - Szybkość i sprawność decyzyjna na bazie wysokiej jakości danych i narzędzi analitycznych; automatyzacja i dematerializacja procesów – wygodnie i bez zbędnych wydruków („Bank bez papieru dla klientów i pracowników”). Maksymalizacja efektywnego wykorzystania kapitału.

4. *otwarty i dynamiczny, przyjazny i atrakcyjny jako pracodawca*

Nowoczesna organizacja - Nowoczesna kultura pracy i angażujące przywództwo katalizatorem zmian; przyjazne i inkluzywne miejsce pracy wspierające różnorodność; koleżeństwo oraz zaufanie do siebie powiązane z odpowiedzialnością; nowoczesne narzędzia wypierające biurokrację.

5. *innowacyjny dla klientów i dla polskiej gospodarki*

Innowacje i technologie – Aktywne uczestniczenie w kreowaniu nowych standardów w skali rynku; innowacyjne narzędzia dla klientów i organizacji; wzmacnianie roli instytucji zaufania publicznego i przeciwdziałanie cyberzagrożeniom.

6. *wiodący w obszarze produktów finansowych i usług dodanych*

Rozszerzanie modelu biznesowego – Nowe strumienie przychodów pozaodsetkowych; nowe rynki i obszary działania w myśl podążania za potrzebami klientów; rozszerzanie dostępności oferty spółek z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

Bank będzie nadal łączył troskę o wzrost wartości dla akcjonariuszy z zaangażowaniem społecznym i stawiał na zrównoważony rozwój. W codziennej pracy będzie integrował cele biznesowe z działaniami na rzecz wszystkich grup interesariuszy, przy jednoczesnym zaangażowaniu w inicjatywy społeczne. Kluczowym fundamentem budowania dialogu z klientami, pracownikami, akcjonariuszami i otoczeniem społecznym, będą wartości Banku oraz transparentna komunikacja.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu Banku

03.11.2016	Zbigniew Jagiełło	Prezes Zarządu (podpis)
03.11.2016	Bartosz Drabikowski	Wiceprezes Zarządu (podpis)
03.11.2016	Maks Kraczkowski	Wiceprezes Zarządu (podpis)
03.11.2016	Mieczysław Król	Wiceprezes Zarządu (podpis)
03.11.2016	Piotr Mazur	Wiceprezes Zarządu (podpis)
03.11.2016	Jakub Papierski	Wiceprezes Zarządu (podpis)
03.11.2016	Jan Emeryk Rościszewski	Wiceprezes Zarządu (podpis)

Podpis osoby, której powierzono
prowadzenie ksiąg rachunkowych

03.11.2016

Danuta Szymańska
Dyrektor Pionu Rachunkowości

.....

(podpis)